

CENAZE MERASİMİ

Yeraltı Edebiyatı

JEAN GENET

Ayrıntı Yayınları

JEAN GENET: (D. 19 Aralık 1910-Ö. 15 Nisan 1986) Paris'te doğdu. Evlilik dışı bir çocuk olduğu için annesi tarafından terk edildi, on yaşına değin bir yetimhanede ve Morvan'da bir çiftçi ailesinin yanında kaldı. On yaşındayken girdiği ıslahevinden 1926'da kaçarak Fransız sömürge birliklerine katıldı. Kısa bir süre sonra oradan da kaçtı ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hırsızlık, kaçakçılık olaylarına karışarak tam bir serseri gibi yaşadı. İşlediği suçlar yüzünden sık sık hapse girdi. 1948'de Fransa'da hırsızlık yüzünden onuncu kez yargılandı ve ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Bu arada, 1942'de hapiste yazmış olduğu *Notre-Dame des fleurs* (Çiçeklerin Meryem Anası) adlı ilk romanı André Gide, Jean Cocteau ve Jean-Paul Sartre gibi ünlü yazarların dikkatini çekti. Bu yazarların cumhurbaşkanına verdikleri bir dilekçe üzerine bağışlandı.

Romanlarında oldukça şiirsel bir dil kullanan Genet, kendi özyaşamından yola çıkarak, yakından tanıdığı yeraltı dünyasını korkusuzca betimler. Hırsızlar, katiller, kaçakçılar, fahişeler, eşcinsellerle dolu olan bu dünyanın pisliği ve şiddeti, Genet'nin güçlü anlatımıyla şaşırtıcı bir güzellik kazanır. Oyunlarında ise bu özyaşamsal yöntemi bir yana bıraktığı görülür. Oyun kahramanlarının da romanlardaki insanlar gibi toplum dışına itilmiş kimseler olmalarına karşın, onun bu oyunlarda yaşamla ilgili düşüncelerinin özünü dile getirmeye çalıştığı söylenebilir.

Genet bu yapıtlarında yaşamın bir tanımını vermeye çalışır. Ancak ona göre, yaşam yaşanarak kavransa bile, tam anlamıyla açıklanamayacağı için böyle bir tanım olanaksızdır. Her insanın bir kimliği vardır ama insan kendi kimliğini algılayamaz; kendisinin düşsel bir yansısını başka bir insanın gözünde görebilir. Genet'ye göre, insan bu belirsizlikten ve boşluktan kurtulmak için rol yapmaya başlar. Her rol de belli bir işleve verilen bir addan başka bir şey değildir. Böylece eylemlerin yerini işlevler alır, dolayısıyla da gerçek davranışlar törensi davranışlara dönüşür.

Genet'nin, bütün yapıtlarında yerleşik ahlak kurallarına aykırı bir ahlak anlayışının sözcülüğünü yaptığı söylenebilir. Özellikle başkalarının insana zorla benimsetmeye kalktıkları yazgıya karşı çıkmakla insanın gerçek kimliğini bulabileceği düşüncesi, onda tutkuyla yinelenen bir inanca dönüşmüştür.

Gerçek bir asi ve anarşist olan Genet, toplumsal disiplin ve siyasi bağlantının her türlüsüne karşı çıktı. Yaşadığı şiddetli ve çoğunlukla da aşağılayıcı nitelikteki erotizm, onu mistik bir alçakgönüllülük kavramına götürdü. Jean-Paul Sartre, *Saint Genet-Comédien et Martyr* (1952: Aziz Genet-Oyuncu ve Kurban) adlı yapıtında Genet'nin kendini küçük düşürme ve aşağı görme çabalarını bir azizin çabalarıyla karşılaştırmıştır. Genet'nin yazar olarak adını duyurması bir bakıma, Sartre'ın bu uzun incelemesine dayanır. Sartre bu eleştirel incelemede Genet'yi varoluşçu açıdan ele alarak onun toplumun yerleşik değerlerine karşı çıkışını yalnız ahlak çöküntüsünün değil, aynı zamanda insanlığın durumuyla ilgili öfkesinin bir yansıması olduğunu ileri sürdü.

BAŞLICA YAPITLARI: Roman: *Notre-Dame-des fleurs*, 1944 (Çiçeklerin Meryem Anası, çev.: Yaşar Avunç, Ayrıntı Yay., 2000); *Miracle de la rose*, 1946 (Gülün Mucizesi, çev.: Hamdi Tuncer, Ayrıntı Yay., 1999); *Pompes funèbres*, 1947 (Cenaze Merasimi); *Querelle de Brest*, 1947 (Denizci, çev.: Hamdi Tuncer, Ayrıntı Yay., 2004); *Journal du voleur*, 1948 (Hırsızın Günlüğü, çev.: Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, 1997). Oyun: *Haute surveillance*, 1988 (Gözetim Altında, çev.: Yıldırım Türker, Yazko Çeviri, 1981; Sıkıgözetim, Ayrıntı Yayınları, 2007); *Les bonnes*, 1947 (Hizmetçiler, çev.: Salâh Birsel, Nisan Yay., 1990); *Le balcon*, 1956 (Balkon, çev.: Başar Sabuncu, Ayrıntı Yay., 2006); *Les nègres*, 1958 (Zenciler, çev.: Nami Başer, Ayrıntı Yay., 2000); *Les paravents*, 1961 (Paravanlar, çev.: Sosi Dolanoğlu, Remzi Yay., 1990; Ayrıntı Yayınları, 2007); *L'Ennemi déclaré* başlıklı, düzyazılarının derlendiği kitaptan yapılmış bir seçki: Açık Düşman (çev.: Sosi Dolanoğlu, Metis Yay., 1994) ve ayrıca *L'Atelier d'Alberto Giacometti* (Giacometti'nin Atölyesi, çev.: Hür Yümer, Metis Yay., 1990).

Ayrıntı Yayınları

Yeraltı Edebiyatı

Cenaze Merasimi

Jean Genet

Ayrıntı: 535
Yeraltı Edebiyatı Dizisi: 44

Cenaze Merasimi
Jean Genet

Fransızca'dan Çeviren
Ahmet Şensılay

Yayına Hazırlayan
Erden Akbulut

Düzelti
Müge Karalom

Kitabın Özgün Adı
Pompes Funebres

© Éditions Gallimard 1953
Türkçe yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak İllüstrasyonu
Sevinç Altan

Baskı ve Cilt
Mart Matbaacılık (0 212) 321 23 00 (Phx)
Mart Plaza Merkez Mah. Ceylan Sk.
No: 24 80 360 Nurtepe/Kâğıthane-İstanbul

Birinci Basım
Haziran 2009

Baskı Adedi
2000

ISBN 978-975-539-540-1
SERFİTİKA NO 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Eminönü - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 - 01 - 05 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr @ info@ayrintiyayinlari.com.tr

Cenaze Merasimi

Jean Genet

Ayrıntı Yayınları

Yeraltı Edebiyatı

YERALTI EDEBİYATI DİZİSİ

DÖVÜŞ KULÜBÜ
Chuck Palahniuk

EŞİKTEKİLER
Philippe Djian

SON SÜRGÜN
Dragan Babic

YATAK ODASINDA FELSEFE
Marquis de Sade

ACEMİ PEZEVENK
Ola Bauer

TAVANDAKİ KUKLA
Ingvar Ambjörnsen

GÖNÜLLÜ SÜRGÜN
Suerte
Claude Lucas

EROJEN BÖLGE
Philippe Djian

KOZMİK HAYDUTLAR
A.C. Weisbecker

HAYRAN OLUNASI CASANOVA
Philippe Sollers

GÖSTERİ PEYGAMBERİ
Chuck Palahniuk

KUZEY GÖZCÜSÜ
Ola Bauer

İSİS
Tristian Hawkins

TIKANMA
Chuck Palahniuk

HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ
Jean Genet

DENİZCİ
Jean Genet

FLAMENKO'NUN İZİNDE
Duende
Jason Webster

ODA HİZMETÇİSİNİN GÜNLÜĞÜ
Octave Mirbeau

GÖRÜNMEZ CANAVARLAR
Chuck Palahniuk

ADSIZ DEVLER
Pascal Bruckner

ANNEM
Georges Bataille

ÇARPIŞMA
J.G. Ballard

MELEKLER
Denis Johnson

FAHİŞE
Nelly Arcan

KAÇAKLAR VE MÜLTECİLER
Chuck Palahniuk

CENNETTE BİR GÜN DAHA
Eddie Little

SEVDALI TUTSAK
Jean Genet

YALANIN ERDEMİ
Joachim Zelter

İSA'NIN OĞLU
Denis Johnson

UYKU
Annelies Verbeke

GÜNCE
Chuck Palahniuk

ARA BÖLGE
William S. Burroughs

BEYAZ ZENCİLER
Ingvar Ambjörnsen

BALKON
Jean Genet

AMERİKA MEKTUPLARI
Joachim Zelter

NİNNİ
Chuck Palahniuk

İŞKENCE BAHÇESİ
Octave Mirbeau

BETTY BLUE
Philippe Djian

SIKIGÖZETİM
Jean Genet

PARAVANLAR
Jean Genet

YOLDA
Jack Kerouac

ERSKİNE'NİN KUTUSU
Kym Lloyd

BROOKLYN'E SON ÇIKIŞ
Hubert Selby Jr.

JEAN DECARNIN'e

Paris'in özgürlüğüne kavuştuğu 1944 Ağustos'unda, herkesten cesaret ve yiğitlik coşkusu fışkıran o günlerde çıkan gazeteler, çocuksu bir kahramanlık havasıyla bezenmiş yazılarla doluydu. Bazı başlıklara göz atıyorum:

"Paris hayat dolu!" "Tüm Parisliler sokaklarda!" "Paris sokaklarında, Amerikan ordusu resmi geçit yapıyor" "Çarpışmalar, sokaklarda sürüp gidiyor" "Almanlar teslim oldu" "Haydi, barikatlara!" "Hainlere ölüm!" Eski sayfaları karıştırınca, sokakların tozundan külrengine dönmüş, yorgun, dört-beş günlük sakallı, gergin ama gülümseyen yüzler görülüyor. Aynı gazeteler kısa bir süre sonra Hitlercilerin katliamlarından, kimini sadistçe diye niteleyecekleri oyunlarından, en korkunç işkenceleri Fransızlara yapan polisten söz edecek. Fotoğraf-

larda yaralılar ve parçalanmış cesetler, Alman askerlerinin yakıp yıktıkları Oradour ve Montsauche gibi köyler görülecektir. Bu kitabın yazılmasının gerekçesini oluşturan Jean D.nin ölümü olayı da, trajedinin tam ortasında yer almaktadır.

Nişanlısının (bu, on iki yaşında öksüz ve yetim kalan, on sekiz yaşında hizmetçilik yapan bir genç kızdı. Bir zamanlar, Boulogne Ormanı'nda, sadece gözleri güzel olan solgun bir suratla annesinin yanında gelip geçenlere, cılız bir sesle, yoksulluk üzerine şarkılar söylermiş. Tam bir alçakgönüllülükle, gezintiye çıkanların verdikleri paralardan sadece bir kısmını kabul edermiş. Öylesine üzgün ve bezginmiş ki, tüm mevsim boyunca, çevresinde sert ve dimdik hasırotları biten büyük bir su birikintisinin berrak sularının yanında dururmuş. Jean'ın onu nerede tavladığını bilmiyordum ama onu gerçekten severdi.) beni götürdüğü morgdan döndüğümde, gece olmuştu. Hüzün ve yas dalgaları üzerinde yüzerek Chaussée-d'Antin Sokağı'nı çıkarken ve ölümü düşünürken kafamı kaldırdım ve sokağın öbür ucunda, gece gibi karanlık ve kocaman, taş bir melek gördüm. Üç saniye sonra bunun Trinité Kilisesi'nin kütlesi olduğunu kavradım; ama bu üç saniye içinde, gecenin içinde ürpermeme yol açan korkumun ve zavallı güçsüzlüğümün koşullanmasıyla titredim (Ağustos Paris'inin gece karanlığı, benim acılı düşüncelerimin karanlığından da siyahtı); ölüm meleği ve ölümün bizzat kendisi, tıpkı sert bir kaya gibi, eğilmez, bükülmezdi. Kısa bir süre sonra, içeriğinde Hitler'in bulunduğu "Hitlerci" sözcüğünü yazarken, aynı Trinité Kilisesi'nin, şekilsiz ve daima karanlık olduğu için Reich'ın kartalına benzeyen kütlesi, sanki üstüme üstüme geliyordu. Çok kısa bir an şaşkınlıktan donakaldım ve ödümü patlatan o karanlık taş kütlenin çekimine kapılarak, o üç saniyeyi tekrar yaşadım ama bakışlarımı, sanki üzerinde donmuş gibi, ondan ayıramıyordum. Böyle bakmanın kötü olduğunu hissediyordum, yine de bu ısrar ve vazgeçme duygusu ile bakmayı sürdürüyordum. Almanların Führer'inin, ölümü genel anlamda kişiselleştirmesinin nedenlerini araştırmak hiç de üzerime vazife değildi ama yine de Jean'a ve adamlarına duyduğum sevgiden esinlenerek onunla hesaplaşacak ve belki böylelikle kalbimdeki duyguların oynadıkları gizli rolü bilebilecektim.

Bu kitabı yazarken beni sarmalayan koşulları, asla tam anlamıyla açıklayamayacağım. Bunun gerçek amacı Jean D.nin zaferini itiraf etmek olsa bile, belki ikincil ve açıkça öngörülemeyen amaçları da vardı. Yazmak, size sunulan bir sürü önermeden birini benimsemektir. Aynı amacı taşıyan sözcüklerden neden bazılarını yeğlediğimi, kendime sorup duruyorum. Neden kendi yeğlemelerimle sınırlıyım ve neden az sonra yeniden, üç kitabımın her birindeki üç cenaze merasimini betimlemek durumundayım? Hemen ileride okuyacağınız, sözcüklerle perdelenmiş ve süslenmiş, akışıyla oynanmış ve değiştirilmiş cenaze merasimini, daha bu Jean piçini, o çocuk-kadının oğlunu tanımadan önce seçmiştim. Bana hayli uzun zaman önce sunulmuş bulunan, ölüme ilişkin iç karartıcı temayı ele almak durumunda olmak ve mutsuz kalbimi yansıtan acılarla ve aşklarla örselenmiş olan kendime rağmen bunu ışıklı sahnelerle bezenmiş bir metne oturtmak düşüncesi, beni karmakarışık ediyor. Bu kitabı, ormanın tam ortasında inşa edilmiş, kayalıklarla ve böğürtlen çalılarıyla çevrili bir manastırın hemen yanında yazıyorum. Bir sel gibi sökün eden olayları, yakışıklı Alman tankçı Erik'in bunalımlarını, götlek Paulo'yu ve Riton'u yeniden yaşamayı seviyorum. Hiçbir sınır koymadan yazacağım. Ne var ki, Notre-Dame-des-Fleurs'deki, kalbimin ve ruhumun gizli dürtülerini açığa çıkaran esinlerle yaşadığım bu cenaze merasiminin tuhaflığı konusunda, aradan geçen iki yıla karşın, ısrarlıyım. Daha önce yaşananlar, sonrakilerin habercisi değildir. Yaşam, kendi öznel değişimini (ve bu arada, pek aykırı olarak da, çatışmalardan sonra ortaya çıkan kargaşaları) bünyesinde barındırır. Örneğin durgun suya atılan bir çakıltaşının dalgaları, o noktadan uzaklaştıkça giderek belirsizleşir ve su yeniden durulur; ama sanki o taşın artık bünyesinde değil, ruhunda olduğunu göstermek ve kanıtlamak ister gibi, küçük seğirmeler devam eder. Bu, su olmanın doğasındadır. Jean D.nin toprağa verilmesi, ağzımdan fışkıran bir çığlık gibiydi ve bunun dönüşü, ruhumda, adeta yeniden barışa kavuşmam gibi bir kargaşaya yol açtı. Bu defin, bu ölüm, merasimler, beni bir mırıltılar anıtına, kulakları tırmalayan fısıltılara ve bir mezarlık, bir cenaze kokusuna kıskıvrak bağlıyor. Böyle bir aşkın ve dostluğun öznesinin yok olması, bana Jean'a karşı duyduğum sevgiyi ve arkadaşlığı öğretme-

liydi. Ne var ki bu büyük çalkantılar durulduktan sonra, yeniden sakinleştim. Öyle sanıyorum ki başıma geleceklerden biri daha gerçekleşti. Sanırım Jean'ın annesi bana, "Bu, yeterince açık mı?" dediğinde, bütün bunları anlamış gibiydi.

"Ne yeterince açık mı?"

Büfenin üzerindeki kitapları yerleştiriyordu. Bir an tereddüt etti, sonra elindeki bir cildi sinirli bir şekilde kocasının fotoğrafına doğru iterken, bana bakmadan bir şeyler söyledi; ama ancak son sözcüğü anlayabildim:

...mumlar."

Belki bezginlikten ya da üşendiğimden, herhangi bir yanıt vermedim. Aslında, aşırı belirgin ve seçik tüm edimler, beni yeniden, büyük acılar çektiğim bu yaşama döndürüyordu. O zaman Jean ölmüşken benim halâ yaşıyor olmamdan dolayı utanç duyuyor, böylelikle yeniden kendi düzlemime dönmekten acı çekiyordum. Ne var ki bu sözcük, benim o iğrenç, akıl dışı ve gitgide daha da belirsizliklere sürüklenen ruhumda, sanki büfenin üzerindeki mumlar gibi bir çağrışımla kurgulanan bir cümlenin içindeymiş gibi belirdi:

"Mumlar arasında olduğunuz, yeterince açık.

Bu birkaç sözcüğün öncesindeki söyleşide neler dendiğini pek bilmeksizin, Jean'ın annesinin dudaklarından dökülenlerle şaşırdım:

"Ağzı olan konuşur, insanoğlu özüne döner."

Ona baktım ve hiçbir şey söylemedim. Çenesi, sanki bir şey atıştırıyormuş gibi, sağ elinin avucunun içindeydi.

"İşte, Jean, bunun için, biraz anneannesine benzerdi."

"Evet, hemen fark edilen biriydi. Zarif bir adamdı."

Bakışları, benden, büfenin üzerine yerleştirdiği bir tepsi altlığına kaydı; saçlarını eliyle alnından çekerek altlığın üzerine eğildi ve kendi yansısına baktı.

"Annem çok saygın biriydi. Yüksek sosyeteyle pek içli dışlıydı. Ailede soyluluk, bana miras kaldı.

Mumları yerleştirirken yaptığı hareketler, bunu kanıtlar gibiydi. Anne, bana, kendisinin böyle bir oğula, o oğulun da bana layık olduğunu kanıtlamak ister gibiydi.

Bana bakmaksızın başını kaldırdı ve sessizce çıktı. Erik'e, geldiğimi haber vermeye gidiyordu. Jean'ın ani ölümüyle analık içgüdüleri uyanmış olsa bile, oğlunu hiçbir zaman sevmemişti. Cenaze merasiminden dört gün sonra, ondan bir teşekkür mektubu aldım. Çektiğim acıdan ötürü bana teşekkür mü ediyordu? Onu görmeye gitmemi istiyordu. Bu haberi bana, o ufak tefek hizmetçi getirmişti. Jean'ın annesi, bir dilencinin kızı olan bir hizmetçiyle karşı karşıya olmasından doğan hoşnutsuzluğuna karşın, onu kabul etmişti. Juliette beni salona aldı ve çıktı. Bekledim. Jean'ın annesi, artık yas kılığında değildi. Çıplak kollarını açık bırakan, gayet dekolte, beyaz bir elbise giymişti. Bu, yası, adeta bir kraliçe gibi yaşamak anlamına geliyordu. Paris'in kurtuluşundan beri, üç odalı bu küçük dairede bir Alman askerini sakladığını biliyordum, yine de Erik onun yanında belirdiğinde, korkuya benzer bir duygu tüm benliğimi kapladı.

Kırıtarak ve beyaz, tombul ve yumuşacık elini uzatarak,

"Bay Genet, işte dostum" dedi.

Erik gülümsüyordu. Altın ışıltılı güneş yanığı tenine karşın hayli solgundu. Dikkatini toplamaya çalıştığında burun delikleri kasılıyor ve beyazlaşıyordu. Öfkeli bir yapısı olduğunu kavramamdan önce, her an ısırmaya hazır kudurganlıkta bir adamın önünde duyulan sıkıntıyı hissediyordum. Yine de suratında sanki bana yönelik belli belirsiz bir utanç okunuyordu ve bu utanç beni, onun böyle bir duruş sergilediğini söylemeye itti. Sivil kıyafetteydi. Önce mavi bir gömlekten çıkan korkunç boynunu, sonra da katlanmış yenlerden çıkan kaslı kollarını gördüm. Tırnakları kemirilmiş elleri, iri ve ağırdı.

"Jean'la olan dostluğunuzu biliyorum" dedi.

Benimle konuşan bu sesin alabildiğine yumuşak, neredeyse pek çekingen vurgusundan ötürü, epey şaşırdım. Aslında sesi, o Prusyalılara özgü boğukluktaydı; ama şefkat dolu bir tını bunu içinden yumuşatıyor ve sesin titreşimlerindeki ince tonlar, ister istemez öne çıkıp fark ediliyordu.

"Merhaba hanımefendi, merhaba bayım.

Gerek kadının, gerek askerin gülümsemeleri, belki de ağızlarının büklümlerindeki sertlikten ve hareketsizlikten ötürü öylesine kaskatıydı ki, bir an için kendimi bir kurt kapanının kaçılması olanaksız ke-

netleri gibi kaygı verici gülümsemelerle gözaltında tutulur gibi hissettim. Oturduk.

"Jean öylesine tatlıydı ki...

"Evet bayım. Bilmem ki nasıl desem?"

"Aman, kendinizi anlatmanıza gerek yok bayım" diye gülerek konuştu anne; "Siz, bir dostsunuz. Hem bu çok uzun sürer. Bu, bitip tükenmek bilmez cümlelere yol açar."

Erik ve ben, ikircikli bir şekilde ve biraz da sıkıntıyla, birbirimize baktık; sonra, hangi gücün zorlamasıyla bilmiyorum, ilk olarak ben, gülümseyerek elimi uzattım. Karşımdaki iki gülümseme de, hemen yumuşayıverdiler. Bacak bacak üstüne attım ve gerçekten dostça bir ortam oluştu.

Erik öksürdü. Bu iki kuru öksürük, renginin solgunluğuyla, mükemmel bir uyum içindeydi.

"Biliyorsunuz, pek çekingendir."

"Alışacaktır. Ben bir canavar değilim.

"Canavar" sözcüğünü, "alışacaktır" sözcüğü esinlendirmiş olmalıydı. Acaba ben Jean'ın ölene dek mücadele ettiği şeyleri, benliğimde bir yırtılmaya yol açmaksızın, içime sindirebilir miydim? Zira bin dokuz yüz kırk dört yılının bu on dokuz Ağustos'unda, henüz daha yirmi yaşındayken, kendi yaşındaki çok yakışıklı ve güzel bir milis askerinin mermisiyle barikatların üzerinde vurulup indirilen bu genç komünistin sessiz ölümü, hayatımın en büyük utancı olarak, önümde dikiliyordu.

"Alışacaktır" sözcüğünü, belki beş altı saniye boyunca ağzımda yeniden geveledim ve ancak bir kum ve çakıl yığınının hüzünlü görüntüsüyle ifade edilebilecek olan belli belirsiz bir melankoliye kapıldım. Jean'ın zarif görüntüsü öylesine yakınımdaydı ki, bundan fışkıran hüzün ve aynı zamanda pek özel koku, kimi oluklu, kiminin içi dolu kırık tuğlalardan oluşan ama yumuşacık bir yığın gibiydi. Delikanlının yüzü öylesine kırılgandı ki, "alışacak" sözcüğü karşısında, unufak oluveriyordu. Kimi zaman ayaklarım yıkım şantiyelerindeki molozların arasında dolanıp dururken kızıl toz bulutlarıyla soluklaşmış yıkıntılara bastığında, adeta Jean'ın zarif, kibar ve içtenlikli suratını çiğniyormuşum gibi bir duyguya kapılıyordum. Onu dört yıl ön-

ce, bin dokuz yüz kırk Ağustos'unda tanımıştım. On altı yaşındaydı.

Bugün artık onu, beni en çok sevmiş olan en değerli sevgiliyi içime gömmüş olmaktan ötürü, büyük bir ürküntüye kapılıyorum. Ben onun mezarıyım. Toprak hiçbir şey değil. Ölüm. Filizler ve sürgünler, ağzımdan fışkırıyor. Onunkiler. Alabildiğine açık göğsümü güzel kokularla dolduruyor. Yeşil ve tatlı bir canerik, sessizliğini şişiriyor. Ölüm sessizliği. Arılar, gevşek ve pörsük gözkapaklarının altındaki sıvılaşmış ve akmış gözbebeklerinin bulunduğu göz çukurlarından çıkıp kaçışıyor. Barikatların üzerinde vurulmuş bir yetişkini, genç bir kahramanı yiyip bitirmek ve sindirmek hiç de kolay bir şey değil. Güneşi hepimiz severiz. Ağzım ve parmaklarım kanlar içinde. Etini dişlerimle parçaladım. Normal olarak kadavralar kanamaz, seninki ise kanıyor.

On dokuz Ağustos bin dokuz yüz kırk dörtte, barikatların üzerinde, bahar sürgünlerinin altında öldü ve bu, benim ağzımı kanlar içinde bıraktı. Yaşadığında, yakışıklılığı, söyleminin tatlılığı ve güzelliği ile bilgeliği beni korkuturdu. O zaman onun bir mezar çukuruna, derin ve karanlık bir çukura gömülmesini ve orada, o ürkütücü yalnızlığının içinde, dizüstü çökmüş ve iki büklüm, sadece tek bir mum ile aydınlanarak kalmasını arzulardım. Taşların arasındaki bir çatlaktan sorgulanacaktı. Benliğimde, böyle, çürümesinin kimyasının kokuları içimde birikerek ve ağzımdan, burnumdan ve anüsümden bir soluk gibi çıkarak mı yaşayacaktı?

Onu halâ seviyorum. Bir adamın yetişkin bir delikanlıya duyduğu aşk, bir kadına ya da bir genç kıza duyduğu sevgiyle kıyaslanamaz. Yüzünün güzelliği ve vücudunun zarafeti, beni adeta bir cüzzam gibi sarıp sarmaladı. Görüntüsünü tanımlayayım: Sapsarı saçları hayli uzun ve dalgalıydı. Gözleri gri, mavi ya da yeşil ama olağanüstü bir şeffaflıktaydı. Pek hafif dışbükey olan kemerli burnu pek tatlı ve çocuksuydu. Yeterince uzun ve esnek bir boynun üzerindeki başı, dimdikti. Alt dudağı göz alıcı güzellikteki küçücük ağzı, hemen hemen her zaman sımsıkı kapalıydı. Vücudu ince ve esnek, yürüyüşü hızlı ve savruktu.

Kalbim pek ağır ve iç bulantısından geberiyorum. Çırılçıplak vücudumdan başka bir şey olmayan beyaz mermerden yapılmış bu

mezarın önünde, sanki bembeyaz ayaklarıma kusuyorum.

Erik, arkası uzun ve dantelli perdelerin asılı olduğu pencereye dönük bir koltukta oturuyordu. Hava yoğundu, acı vericiydi. Pencerelerin sürekli olarak kapalı tutulduğunu tahmin ettim. Askerin aralık bacaklarının arasından, kenarını eliyle tutmuş olduğu koltuğun ahşap aksamı görünüyordu. Üzerindeki, mavi çadır bezinden yapılmış iş pantolonu, onun için pek küçüktü; kalçalarını ve baldırlarını sıkıyordu. Belki de Jean'ın eskilerinden biriydi. Erik güzel bir adamdı. Onun belirgin biçimde canını sıkan bu düşüncenin bende birdenbire patlak vermesine neyin yol açtığını bilemiyor, hasır bir koltukta hoşnutsuzca oturmuş, delici bakışlar fırlatıyordu. Bu bakışları, Martyrs Sokağı'nda bir akşam vaktinde bir kere daha gördüğümü anımsadım hemen. Sokağın yükseklik korkusu uyandıran evlerinin arasındaki uçurumların arasından geçerken şen kahkahalarla üç rahibe ile askerler arasında geçen bir şeyler anlatan birilerinin ayak sesleri, fırtına bulutlarıyla yüklü bir gökyüzüne doğru yükseliyordu. Uzun saçlı bir kadının elindeki pazar filesi, baldırlarına çarpıp duruyordu.

...benim de tepem attı ve parmağımı gözüne soktum.

Neşeli, gözü "gez" gibi söylüyordu. Uygun adımla yürüyen üç genç adam, başları öne eğik, omuzları hafifçe bükülmüş, ceplerindeki elleriyle bacak kaslarına dayanarak, yokuş çıkmaktan ötürü solukları sıklaşmış, yürüyorlardı. Konuşan kopuğun söylemi, kan kokuyordu. Sustular. Sanki çatlayan yumurtalarından, cibinlik altında yaşanan sakınmalı aşklar gibi bir kargaşa fışkırıyordu. Suskunlukları, iliklerine kadar titremelerine yol açtı. İlk kez duyumsayıp yaşadıkları aşklarına ilişkin bir şarkının, bir şiirin ya da bir küfrün ağızlarından dökülmesi, adeta an meselesiydi. Sıkıntıları, onları büsbütün kırılgan kılıyordu. Üçünün en genci olan Pierrot, başı dik, bakışları keskin, ağzı hafifçe aralık yürüyor, bir yandan da tırnaklarını kemiriyordu. Zayıflığı yüzünden her zaman sakin olamıyor, kendisini denetleyemiyor ama onu yönlendiren ve yönetenlere, onu barış ve huzur içinde yaşatanlara karşı büyük bir saygı duyuyordu.

Pierrot başını biraz çevirdi. Yarı aralık ağzı, tüm şefkatinin arasından sızdığı bir çatlak gibiydi ve tüm dünya da oradan girerek onu ele geçiriyordu. Keyifle, Neşeli'ye baktı. Neşeli, gayet duyarlı, yol aç-

tığı bu kargaşadan ötürü üzülüyor ve durumu anlıyordu. Başını gururla arkaya attı, küçük adımları kendine güvenle yerini buldu, biraz sırıttı:

...Gezıne diyom size! Közüne!"

Ö sesi üzerinde, göz demek istediğini vurgulamak ister gibi geziniyordu. Sonra hafif bir sessizlik oldu. Cümlenin sonuna öyle bir vurgu verdi ki, öyküsü sanki tanrısal bir söylem kesildi, gururlu ve görkemli bir hastalığın ateşiyle kıvranır gibi çınladı. Pierrot ayağını bir taşa çarptı. Bir şey demedi. Neşeli, ceplerindeki yumruklarını kıpırdatmadan ama gözünü göz kapağının yanındaki mavi dövmeyi göstermek ister gibi belerterek ve çöllerdeki dere yataklarında görülen büyük çakıllara benzeyen küçük, esmer, yuvarlak ve ateşli başını geriye doğru atarak ekledi:

"Sankim tepeközdü o! İşte o közüne! Ve pat!"

En gerçek askerlerin yer aldıkları, ezim ezim ezilen ve cezalandırılan askerlere ilişkin az görülen ve duyulan deyimlerin bulunduğu, savaşçının hırsızla ve savaşın da hırsızlıkla iç içe işlendiği kitabımın tüm bunları içermesi, hiç de rastlantı değil. Neşeli'ler gözden söz ederken "pastil" "yuvar" "soğan cücüğü" ve benzeri bir sürü deyimi kullanırlar. Daha sonra, ülkelerine geri döndüklerinde de, örneğin Afrika savaşlarının kutsanmasını adeta Papa'nın ilkeleri ya da İmparatorun veya Kralın orada bulunmakla kasılıp kıvanması gibi, tıpkı bin sene önce destansı bir çetenin mensubu olan sıradan haydutların bununla pek gururlandıkları gibi, gizemli bir biçimde sahiplenirler. O asker, gayet müşfik bir biçimde, gençliğini, güneşi, tombul kadınların kucağını, barbarlar ülkesinin incir ağaçlarını ve şaka ile karışık "Neşeli'nin karısı" dedikleri yapraklarını, kumları, çöldeki zorlu yürüyüşleri, zarif, gururlu ve esnek palmiyeleri ve elbette annesini, mezarını ve idam sehpasını düşünür.

Vücudun bu noktasına duyduğum yüceltme ile tüm bunlara dalıp gitmeme yol açan bu çocuklara duyduğum sonsuz şefkat, onların özverilerindeki incelik ve sevimlilik, beni tüm bunlardan derin bir sevgi ve saygı ile söz etmek durumunda bırakıyor. Bu, tapınırcasına sevilen bir ölümün kutsallığına vurgusu belirsiz bir şiir ile saygısızlık değil, suratımı terimle ve salyalarımla nemlenmiş bir tülbente gömdü-

ğümde duyduğum mutluluktur; hani seviştikten sonra geriye kalan ve kuruyan atmıkların küçük damlalar halinde sertleşmesi gibi... Dilim en derinlere daldığında, bir elim göbeğimle şilte arasında ezilip küçülmüş organı kavramışken, öbürüyle kalçaları aralar gibi... Dişlerim umutsuzca sıkılı; gözbebeklerim, bir mezarlık şapelinin en ucunda, Reich'ın askerlerine egemen bir acımasızlığın alıp götürdüğü Jean'ın gururlu ve bulutların üzerinde gezinen ölümünün ve yeniden dirilişinin görüntüleriyle dolu. Zira bazen içimde, o Ağustos mermileriyle biçilmiş mükemmel çocuğun çağrıştırdığının tam zıddı bir şey oluyor ve benden daha kapsamlı olan bu şeyin alabildiğine arı soğukluğundan ve cesametinden ürküp ürperiyorum. Ne var ki eğer ona olan aşkımın ve acımın prizmalı parçalanmışlığına öykü denebilirse, öyküm, bu ölümün koruyuculuğunda yerli yerine yerleştiriyorum. Ona adayarak yazdığım bu kitabın söylemine katılabilecek birtakım iğrenç ve tiksindirici sözcüklerin, hiçbir anlamı olmayacak. Kamışının hoyrat sertliğini, tir tir titremesini, boynunu, kıllarının kıvrımlarını, ensesini, o piçin gözlerini, bana hayli geç, ölümünden yaklaşık bir ay önce yönelttiği o yüce ve hâreli hazineyi, "bronz gözünü" çok severdim. Gömüldüğü gün, öğleden sonra saat dört buçukta, kilisenin kapısı afili bir yürüyüşle ilerlediğim kara bir deliğe açıldı. Bu, önceden önemli kişiler için geceleri yapılan cenaze merasimlerine katılanlara özgü olarak kurgulanmış gibiydi. Sevişmelerden sonra ağzımda genellikle hep bir mezarlık tadı kalır.

Kiliseye girerken,

"Burası, zencinin göt deliği gibi, kapkara" diye geçirdim.

Öylesine karanlıktı ve aynı afili yürüyüşle, içeri girdim. En dipte, o tütün renkli tepegözün iris tabakası ışıldıyor; o hâreli, vahşi, dilsiz ve korkunç solgun, götlek tankçı, gecemin tanrısı, Erik Seiler, bunun tam ortasında dikiliyordu.

Kilisenin siyaha kesmiş kapısından bir bahçenin derilmiş tüm çiçeklerini taşıyan bir sunakta dikilen Erik'in göğsüne dek kalın mumların kıpırdanan ışıklarının yetersizliğine karşın, bir Fransızın sıktığı bir kurşunun ölümcül deliği görülebiliyordu.

Jean'ın tabutunu, sabit bakışlarla izledim. Ceketimin cebindeki elimle, İsveç malı bir kibrit kutusunu evirip çeviriyordum ve Jean'ın

annesi benimle konuştuğunda da parmaklarım hâlâ o kutuyla oynuyordu:

"Erik Berlinli. İyi biliyorum. Ben onu arzulayabilir miyim? Ne yapabilirim ki? Yazık ki gönlümüzün çektiği bir dünyaya gelemiyoruz."

Ne cevap vereceğimi bilmeksizin kaşımla "elbette" anlamına gelebilecek bir hareket yaptım.

Erik'in eli, bacaklarının arasından, koltuğun ahşap aksamını sıkıyordu. Omuzlarını silkti ve biraz da kaygılı gözlerle bana baktı. Aslında onu sadece ikinci kez görüyordum; ama uzun süreden beri, Jean'ın annesinin âşığı olduğunu biliyordum. O zamandan beri onun, Jean'ın o kırılgan inceliğini, zarafetini ve o müthiş ağırbaşlı sadeliğini dengeleyen gücü ve dipdiri canlılığı karşısında bu Berlinli piçin yaşamına özeniyordum. Ama bunu, özellikle o ayağa kalkıp pencereye gidip sokağa baktığında duyumsadım. Boşuna bir önlem olarak kırmızı kadife perdelerden birini önüne doğru çekip kendini sakladı. Birkaç saniye boyunca böyle kaldı, sonra perdeyi bırakmadan, adeta kıvrımları arasına neredeyse tamamen saklanarak geri döndü ve bunun üzerine ben, Berlin'deki geçit törenlerinde, dalgalanan kırmızı bayrakların üzerlerine dolandığı genç Hitlercilerin görüntülerini anımsadım. Erik de, bir saniye için, bu çocuklardan biriydi. Bana baktı, sonra başını ani bir hareketle bir kez daha, tüllerin arkasından sokağın göründüğü kapalı pencereye doğru çevirdi, daha sonra da saatine bakmak üzere kolunu kaldırmak için perdeyi bıraktı. Saatinin artık bileğinde olmadığını fark etti. Jean'ın annesi büfenin yanında kıpırdamadan dikilmiş gülümsüyordu. Kadın onun bu bakışını yakaladı, ben de bunu gördüm ve üçümüz de aynı anda, divanın yanındaki bir sehpanın üzerinde yan yana duran iki kol saatine baktık. Yüzüm kızardı.

"Ah, bak! İşte saatin.

Anne gidip daha küçük olan saati aldı ve askere verdi. O da, hiçbir şey demeden, alıp cebine koydu.

Kadın, adamın ona bir göz attığını görmedi ve ben de bunun anlamını anlamadım. Adam, "Her şey bitti" dedi.

Onun için, benim için ve Jean'ın annesi için her şeyin kaybedildiğini söylediğini düşündüm ve mırıldandım:

"Hayır, hiçbir şey bitmedi."

Aslında bu, sıradan bir yanıttı ama ben bu sözcükleri pek de düşünmeden söylemiştim ve o sırada Erik'in perdenin kıvrımları arasındaki görüntüsüne bakarken onun çocukluğunu gözlerimin önünde canlandırıyor ve onun yerine yeniden yaşıyordum. Koltuğuna yeniden oturdu, kıpırdandı, yeniden ayağa kalktı, sonra da üçüncü kez oturdu. Kaygıları, onu sinirli yapıyordu. Jean'dan hiç hoşlanmadığını ve annesine yönelik hiçbir hoşgörü hissetmediğini biliyordum. Hayır, onu mahkûm etmiyordu; ama elinde Alman karşıtı bildirilerle ve silahlarla dolu bir bavulla Paris'i boydan boya geçen bu çocuğun, gülümsemeye bile zamanı yoktu. En küçük bir hoşluğun, en küçük bir tatlı sözcüğün bile korumaya çalıştığı katı ve ciddi duruşunda bir kırılmaya yol açabileceğini de anlıyordu. Bana karşı hoş bir şeyler hissedip hissetmediğini merak ediyordum.

Annesi, Jean'ın bir resmini büfenin üzerindeki deniz kabuklarından yapılmış ve çiçeklerle bezenmiş bir çerçeveye yerleştirmişti. Onu görmeye morga gittiğimde, mükemmel biçimde yıkanmış ve temizlenmiş, çıplak ve beyaz, kupkuru ve içi boşaltılmış kemiklerden oluşan iskeletinin, güzelim şekilli kafatasının, ellerinin sert ve ince kemiklerinin, glayöllerden ve güllerden bir döşeğe yatırılmış olmasını umuyordum. Kucaklar dolusu çiçek almıştım ama tümü, tabutun üzerine konduğu sunağın ayaklarının dibindeki, yerdeki samanların, meşe ve sarmaşık yapraklarıyla yapılmış gülünç şekilli küçük çelenklerin üzerindeydi. Dürüstçe söylemek gerekirse o paraya değerdi ama bu sadece bizzat tutkuyla seçip ayırdığım güller içindi. Aslında sadece gül almak istemiştim, zira sadece onların taçyaprakları tüm acıları kaydedip daha sonra da her şeyin farkında olan cesede yansıtabilecek kadar duyarlıdır. En nihayet tabutun başına da zakkum yapraklarıyla süslenmiş, samandan yapılma, koskocaman bir çelenk dayanmıştı. Jean'ı soğutucu dolaptan çıkartmışlardı. Morgun sevda dolu bir gömü şapeline dönüştürülmüş olan salonunda birtakım insanlar gidip geliyor, dolaşıyorlardı. Tül bir peçe takmış olan Jean'ın annesi yanımda mırıldandı:

"Önceden Juliette buradaydı, bugün sıra bende."

Juliette, bundan dört ay önce, Jean'ın, dünyaya geldikten birkaç

gün sonra ölen bebeğini doğurmuş ve bu da annesini öfkeden çılgına çevirmişti. Onlara acıklı gülünçlükte beddualar etmişti; oysa şimdi ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş olan o kız, oğlunun ölüsünün başındaydı. Bir kez daha mırıldandı:

"Çok acı, çok...

Sözleri, "ben acılarımı denetleyebilirim" anlamında derin bir iç çekmeyle kesildi ama benim aklım bambaşka yerlerdeydi.

Acım, Jean'ın öldürüldüğü yerdeki ağacın yanında rastladığım yakışıklı genç adamı görmeme engel olmadı. Üzerinde hâlâ o aynı, yakası kürklü deri palto vardı. Onun, Jean'ın kendisinden biraz daha büyük ağabeyi Paulo olduğundan emindim. Hiçbir şey söylemiyordu. Ağlamıyordu. Kolları vücudunun iki yanından sarkıyordu. Jean'ın bana bundan hiç söz etmemiş olmasına karşın, onun acımasızlığını hemen fark ettim. Tüm davranışlarında ve duruşunda, büyük bir alçakgönüllülük vardı. Ellerini cebine sokma alışkanlığı hemen görülüyordu. Hareketsiz duruyordu. Kötülüğe ve mutsuzluğa yönelik bir umursamazlık içindeydi.

Kalabalığa karşın, inanılmaz bir mitralyöz tarakasıyla genç bir ölüye dönüşen bu genç adamı görebilmek için uzandım. Genç bir yetişkinin çarşaflara sarılı, değerli cesedi. O kalabalık, tabutun yanına geldiğinde, üzerine eğilmiş olarak, ölümün o zayıf, solgun, biraz yeşilimsi ama hareketsizliğinin içindeki yüzünü gördü. Aslında bu öylesine sıradan bir görüntüydü ki, kendime, neden sinema yıldızlarının, seyahat eden virtüozların, sürgündeki kraliçelerin, yurtlarından kovulmuş kralların birer vücudu, yüzleri ve elleri olduğunu sordum. Onların büyüleyicilikleri, insana özgü bir çekicilikten farklı şeylerden kaynaklanıyordu. Öyle ki, arabasının kapısındaki Sarah Bernhardt'ı görebilmek için birbirini çiğneyen köylülerin merakı, İsveç malı bir kibrit kutusunun üzerindeki resimde somutlaşıyordu. Bir yüz, bir surat görmeye gelmemiştik; ama bizim beklentimiz öylesine yoğundu ki, ölü Jean D., buna hakkı olmasına karşın, bizi daha fazla şaşırtamazdı.

Kadın:

"Şu anda, güzelden de güzel" dedi.

Jean'ın, devasa bir yıldızçiçeğinden bile daha ağır, ışıltılı ve hâlâ

çok güzel olan annesi, yüzündeki tül yas peçesini kaldırdı. Gözleri kupkuruydu ama gözyaşları, pembe ve tombul yüzündeki pudraların üzerinde, gözlerinden çenesine dek uzanan ince bir çizgi halinde, zarif ve ışıltılı bir salyangoz izi gibi akmıştı. Tabutun beyaz tahtasına baktı. Yanında dikilen, tepeden tırnağa yas kılığında bir kadın mırıldandı:

"Ah, içinde bulunduğumuz günlerde, artık kalitenin üzerinde durmamak gerek...

Tabuta ve Jean'ın soğuk ve çökmüş, kurşuni yüzüne baktım. Bu, ölümün değil, soğutucunun soğukluğuydu. Tanyeri ağarırken, ayağımda sandallarım, kadife pantolonumun paçaları içinde kendimi çıplak gibi hissederek sessiz tepelerden aşağı iniyordum. Üzerimde ince mavi kumaştan V yaka bir gömlek vardı ve yenleri çıplak kollarımın üzerinde katlanmıştı. Sıradan bir yürüyüşçü gibiydim; yani bir elim cebimde, yumruğum sıkılı, öbür elimde de esnek bir değnek vardı ve adeta bir korku mızıkasının eşliğinde sessizce yürüyordum. Gökyüzümde yükselen ayın eşliğinde, bir orman açmasının ortasında, bir cenaze merasimi yapar gibiydim.

Bir yardımcı tabutun kapağını getirdi ve kendime geldim. Çivilediler. Görünmeyen bir buzla donmuş, kırılgan, hatta yadsınabilir vücudun katılığıyla bu, ilk keskin ve acıtıcı ayrılıktı. Bu iğrenç, yapıldığı mide bulandırıcı çam tahtasının aptallığından tiksinç, hafif, delik-deşik, kırılgan ama yine de sımsıkı ve kesin bir sertlikte, ikiyüzlü ve sahtekâr bir döşemeydi; Jean'ın ruhuna kıyasla daha kokuşmuş ve çürümüş bir ruh bile, üzerinde eriyip gidebilirdi. İndiğim o karanlık ve yüksek yamaçlarımı örten, dallarının altında atılan adımlarımın farkında olan ve buz gibi soğuk gözlerimden korkan ağaçlardan birinden biçilmişti. Böylelikle, aşkın beni hiçbir özel edim gerektirmeden kavradığı yüksekliklerdeki gezintilerimin tanıklığıydı. Jean, benden kopartılmıştı.

"Hiç de güzel değil bu."

O güzelim ölünün, teklifsiz bir samimiyetten öte, gülünç, abuk ve tumturaklı bir gömü töreninin kargaşası içinde yola çıktığını görünce, acım dayanılmaz bir hal aldı. İnsanlar tabutun etrafına üşüştüler ve çıktılar. Ölü gömücüler biralarını aldılar, ben de siyah yas elbiseleri

içindeki aileyi izledim. Birisi, çiçek çelenklerini, tıpkı bir köylünün yabayla arabasına saman doldurması gibi, cenaze arabasına yükledi. Bu iğrenç, tiksindirici bir şeydi. Tüm bu yapılanlar, beni yaralıyordu. Jean için bütün bunları giderecek bir şey yapılması gerekiyordu. Kalbim, öbürlerinin ona çok gördükleri bir cenaze merasimi sunabilmek için çırpınıyordu. Kuşkusuz bu, birçok insanın davranışlarının da gösterdiği gibi, hayli derinlerimizdeki, yeterince duyarlılık gösterememe kaygısından da kaynaklanıyordu ama tabutu izlerken içimde büyüyen dostça duygular, gökyüzüne, geceye, ölülerin yıldızlarına dek yükseldi, yüceldi. Cenaze arabasına bindim. Şöföre yirmi frank verdim. Hiçbir şey içimdeki Jean'a yönelik dostça duyguların yeniden canlanmasını engelleyemiyordu. Bu gece ay, çok daha tantanalı bir biçimde yavaşça yükseliyor, barışın yitip gittiği, acılarla yüklü dünyamın üzerinde ışıldıyordu. Cenaze arabası bir yol kavşağında, bir Amerikan askeri konvoyunun geçmesini beklemek için durmak zorunda kaldı ve sonra, evlerin arasındaki, ortamın son derece sessiz olduğu başka bir sokağa saptı. Sanki ölü dostum orada beni bekliyordu ve uşakları, beni karşılamak için kupa arabasının merdiven basamaklarını indirmeye hazırlanıyorlarmış gibi bir duyguya kapıldım. Sağ elimi, ceketimin içinden, göğsüme götürdüm. Kalbim, sanki bir kabilenin tamtamlara ayak uydurarak dans eden yerlileri gibi çarpıyordu. Jean'ı, ona acıkmışçasına, özlüyordum. Araba döndü.

Hiç kuşkusuz Jean'ın ölümünün verdiği acının tanıklığıyla, ona olan dostluğumun tam anlamıyla farkındaydım; ama onun ölümü, dışarıdan hiçbir nesnel belirti vermese bile, içimde uyandırdığı coşku dolu saldırıya uğramışlık duygusuyla, artık yavaş yavaş benim kendi ölümüme dönük bir korkuya kapılmama da yol açmaya başlıyordu. Onun ateşi (ki göz kapaklarım, artık ateş gibi yanıyordu) geri dönerek görselleşecek ve benim görüntümle iç içe geçerek tamamen bana karışacak gibime geliyordu.

"Bayım, bayım! Hey, size söylüyorum bayım! Öbürlerinin yanına geçiniz!"

Kuşkusuz. Diğer insanların yanında durmak gerek. Cenaze merasimi amiri olan bu İsviçreli, simsiyah bir külot pantolon giymişti. Çorapları siyah, ceketi siyah, iskarpinleri de siyahtı ve elinde, gü-

müş topuzlu, çevresine simsiyah ipek bir kordon dolanmış olan fildişi bir değnek tutuyordu.

Paulo, kaskatı, önümden yürüyordu. Keskin açılarıyla boşluğu, havayı ve mavi göğü tırmalayan bir yığından başka bir şey değildi. İğrenç iblisliği, soyluluğunu inandırıcı kılıyordu. Kardeşinin ölümünden dolayı hiçbir acı hissetmediğinden kuşku duymuyordum ve ben de, bendeki tüm şefkati ezip unufak eden bu kayıtsızlığından ötürü, ona karşı herhangi bir kin ve nefret hissetmiyordum.

Yürüyüş kolu bir an durakladı ve o sırada Paulo'nun ağız çizgisini yandan gördüm. Onun, şu kıyaslamadan daha iyi tanımlanamayacak olan ruhunu düşündüm: Bir topun ruhu, namlusunun içidir denir; bu namlunun içi, dışı gibi değildir. Bu, artık varolmayan bir şeydir, adeta, çelik tüpü ve hava akışını sınırlayan bir buzdur, çok keskin bir çeliktir, parlak bir boşluktur. Boşluktur ve metaldir; hatta daha da kötüsü, boşluktur ve metalin soğukluğudur. Esas itibariyle, başka bir acımasızlık da görmüyordum. Paulo'nun ruhu, bu yarı aralık ağız ve bomboş bakan gözler kadar duyarlıydı.

Yürüyüş kolu yeniden hareketlendi. Paulo'nun gövdesi, bir an tereddüt etti. Kardeşinin yasını, tıpkı bir kralın, bir başka kralın yasını taşıdığı gibi, koşumlu bir at gibi, ateşten, gümüşten ve kadifeden örülü bir soyluluk yüklenmiş gibi taşıyor, yönetiyordu. Yürüyüşü ağır ve yavaştı. Saygın ve kupkuru bir Versailles kadını gibiydi.

(Jean, ishal olduğunda, bana, "akıyor" derdi.) O anda, Paulo'nun kaskatı ve neredeyse kımıltısız gerisine bakarken, bu sözcük de nereden aklıma geldi ve neredeyse sözünü ettiğim gibi bir dansa benzeyen bu yürüyüşü neden o "akıntı"ya benzettim?

Güller, kimi medyumlara özgü bir uyarılabilirliğe, kuruluğa ve sinirliliğe sahiptir. Asıl merasimi tamamlayacak olan, onlardı.

Tabut, uçlarından birinde açılmış olan bir geçişten, katafalka kaydırıldı. Kısa bir tiyatro sahnesine benzeyen bu olay ve bira araklamalar, beni çok eğlendirdi. Yankısız, uzantısız, içi boş edimler, ölünün simsiyah örtülerle kaplı koltukların üzerindeki, hınzır katafalkın üzerindeki, *dies irae** üzerindeki düş kırıklığını yansıtıyordu. Jean'ın ölü-

* *Dies irae* (Gazap Günleri), 13. yüzyılda Fransisken papazı Tommaso da Celano tarafından kaleme alınmış Latince ilahi. 1970'lere kadar Roma Katolik Kilisesi resmi ayinlerinde kullanılmıştır. Mahşer gününde İsrafil'in sur'unu üflemesiyle başlayan yargılamayı anlatır.

mü, bir başka ölümle ikiye bölünmüş gibiydi; iyiden iyiye görünür bir hale geliyor ve ölü gömme törenlerini çevreleyen ayrıntılara, karanlık ve çirkin bir gereçler bütünü halinde yansıyordu. Bu bana, bir masumun mahkûm edilmesi gibi yararsız, içi boş ve anlamsız görünüyordu. Çıplak ya da kısacık donlu, ciddi ya da gülen -çünkü onun ölümü kahkahalara ve şenliklere yol açmalıydı- güzel delikanlıların yer aldıkları kortejlerin, Jean'a, mezarındaki bir yatakta eşlik ettikleri bir merasim olmamasına üzülüyordum. Onların kıçlarına, kollarına, enselerine bakmak, mavi yün donlarının altındaki kıvırcık kıllı organlarını hayal etmek isterdim.

Oturmuştum. Diz çökmüş insanlar gördüm. Sanırım Jean'a olan saygımdan ve pek de fark edilmek istemediğimden, ben de diz çökmek istedim. Mekanik bir hareketle elimi ceketimin cebine soktum, oradaki küçük kibrit kutusu elime geldi. Boştu. Atmaktansa, dalgın bir umursamazlıkla, yeniden cebime bıraktım.

"Cebimde küçük bir kibrit kutusu var."

O anda, bir gün hapishanedeyken, tutuklu gençlerden birinin mahkûmların almalarına izin verilen paketlerden söz ederken yaptığı bir kıyaslamayı anımsamak bana pek doğal geldi:

"Haftada bir paket alma hakkın var. İster bir tabut, ister bir paket kibrit; ikisi de aynı şey."

Kuşkusuz. Bir paket kibrit ya da bir tabut, aynı şey, diye geçirdim içimden. Cebimde, küçük bir tabut var.

Diz çökmek üzere kalkarken, güneşin önüne bir bulut gelmiş olmalı ki kilise birden karardı. Papaz katafalkın önünde buhurdanlık mı sallıyordu? Alttan alta, nereden geldiğini bilemediğim uyumlu sesler duyuluyordu; diz çöker çökmez, başım ellerim arasında, hemencecik tanrı ile iletişime geçiverdim.

"Tanrım, tanrım, tanrım; bakışlarının altında eriyip gidiyorum. Zavallı bir çocuğum ben. İzin ver ağaçlarının altında, çayırlarında, bahçelerinde, duvarlarının arkasında uyuyayım biraz. Tanrım, çok acı çekiyorum. İyi dua edemiyorum ama biliyorsun ki konumum hiç de iyi değil; yerdeki samanlar dizlerime batıyor...

Papaz, içinde kutsal kâsenin bulunduğu dolabı açtı. Dizlerine dek inen, armalarla süslü simsiyah kadife ceketler giymiş tüm münadiler,

sancakları, flamaları ve mızrakları taşıyanlar, süvariler, şövalyeler, SS'ler, kısa pantolonlu ve baldırı çıplak genç Hitlerciler, Führer'in mekânlarından resmi geçit düzeninde geçerek kendilerini gösterdiler. Yatağının yanında, yüzü ve vücudu gölgede, solgun eliyle kırlentli yastığa dayanmış dikiliyor, yalnızlığının dibinden onlara bakıyordu. Hadımlık kargaşası, onu diğer insanlardan koparmıştı. Onun neşesi, bizim neşemiz gibi değildi. Geçit resmi, saygı gereği, hastalara özgü tam bir sessizlikle yapılıyordu. Savaş kahramanlarının adımlarının, topların ve tankların tekerlek ve paletlerinin sesleri bile, yün halının üzerinde perde perde sönüyordu. Bazen hafif bir kumaş hışırtısı duyuluyordu; bu ses, kauçuk eyerlerinin üzerinde hızla giden Amerikalı askerlerin kuru ve katı giysilerinden geliyordu.

Tanrım, beni affet. Görüyorsun, çırılçıplağım, küçücüğüm, acizim.

İçimden geldiği, kalbimden ve dudaklarımdan döküldüğü gibi dua ediyordum. Böylesi bir tutum ve davranış, beni yüce bir varlık için ihanet ettiğim Jean'dan uzaklaştırıyordu. Pantolonumun buruşukluğunu görmezlikten gelmek için, bu gerekçenin verdiği tuhaf bir duyguya sarıldım. Oturdum ve çok daha kolay bir biçimde, Jean'ı düşündüm. Dostluk yıldızı, benim gökyüzümde, çok daha büyük ve yuvarlak bir biçimde yükseliyordu. Beni hiç şaşırtmaksızın, önümüzdeki günlerde tuhaf ama ayakta kalabilir, yaşayabilir ve güzel mi güzel bir varlık doğurtabilecek bir duyguya gebeydim; emindim bundan; çünkü Jean'ın babalığı, benim için son derece sağlam bir güvenceydi. Bu yeni duygu, dostluk, alabildiğine tuhaf bir biçimde doğuyordu.

Papaz konuştu:

O, kahramanlık alanlarında öldü. İşgalcilere karşı savaşırken öldü."

Jean'ın beni bütün dünyanın üzüntü ve pişmanlığıyla birlikte terk ettiğini vurgulayan bu papaza karşı dostça duygular beslemeye başladığımı fark edince, vücudum tepeden tırnağa ürperdi. Böylesine içten bir merasim esnasında kendisini tek başıma kefenleyemeyeceğime göre (onun vücudunu tek başıma taşıyabilir, bir mutfakta parçalara bölebilir ve yiyebilirdim; ama neden kamu erkinleri buna katılmasınlar ki? Kuşkusuz pek çok atık çıkacaktı: Barsaklar, karaciğer,

akciğerler, özellikle de kirpiklerle çevrili gözkapakları ve gözler, ki onları, küllerini öbür yiyeceklerime karıştırmak üzere kendime ayırarak kurutup yakacaktım; ama etleri, elbette, benim etime karışacaktı.), mutsuzluğumu ve umutsuzluğumu biraz olsun giderecek bir zaferin resmen kabullenilen ve onaylanan tüm onurlarıyla birlikte gidiyordu.

Katafalkın üzerindeki çiçekler çatlayıp açılarak tükeniyor, yıldızçiçekleri ve dalyalar boyunlarını eğiyordu. Cenaze salonundan çıkışta, mideleri dolmuştu. Hâlâ geğiriyorlardı.

Papazın söylevini izledim:

...bu fedakârlık boşuna değildir. Küçük Jean, Fransa için öldü...

"Yaşasın Fransa" diye bağırmayı reddettiğim takdirde ölümü göze aldığım söylenseydi, kellemi kurtarmak için söylerdim ama alçak sesle... Eğer ille de yüksek sesle bağırmam gerekirse, bağırırdım; ama gülerek, inanmaksızın. İnanmak da gerekirse, inanırdım ama hemen sonra da utançtan geberirdim. Bunda terk edilmiş ve ne ailesini ne de ülkesini tanıyan bilen biri olmamın hiçbir önemi yoktu; benim tavrım, tutumum, duruşum böyleydi, uzlaşmazdı; beri yandan adının Jean'ın cenaze merasiminde geçmesine Fransa'nın izin vermesi de hoşuma gidiyordu. Böylesi bir tantana beni sarıp sarmalıyor, dostluk duygusu başımı döndürüyordu (hani, nasıl derler, içimi dolduruyordu). Jean'ın ölümü karşısında büyük bir acıyla hissettiğim dostluk, aşkın ani coşkusuyla iç içe geçiyordu. Dostluk dedim. Kimi zaman bu coşkunun geçmesini isterdim ve gidecek diye de ödüm patlardı. Bununla aşk arasındaki tek fark, ilkinde kıskançlık nedir bilmememizdir. Ne var ki belli belirsiz kaygılarım var; az da olsa vicdan azabı duyuyorum. Kafam karmakarışık. Bu, anıların doğumudur.

Geçit törenine katılanlar (bu karanlık çocuğun bu kadar çok dostu olabilir miydi?) kiliseden çıktılar.

Paris gülümseyemiyordu. Bayrakların mücadelesi oldukça uzun sürebilirdi, zira yeterli rüzgâr yoktu. Herkes, bayrağını, saygın olduğunu varsaydığı bir ağırbaşlılık pozuyla, dimdik tutuyordu. Bir pencereden öbürüne birbirlerine hakaretler yağdırıyor, bakışlarıyla birbirlerini ölçüyorlardı.

Cebimdeki kibrit kutusu, o minicik tabut, varlığını gitgide biraz daha fazla dayatıyor, kafama takılıyordu.

"Jean'ın tabutu, bu kadar da büyük olmayabilirdi."

Onun tabutunu, cebimde taşıyordum. Sınırlı ölçülerdeki bu kutunun ille de gerçek olması gerekli değildi. Bu küçük nesnenin üzerindeki tantanalı cenaze tabutu, ağırlığını hissettirip dayatıyordu. Onu cebimde, kutunun üzerini okşadığım elimle tamamlıyordum; bu, sunağın ardındaki ölülerin ruhları içindi; uzaklardaki ücra bir kilisede, siyah örtülü sahte bir tabut için yapılan, kısaltılmış ama en az öbürü kadar akılcı ve etkili bir cenaze merasimiydi. Benim kutum, kutsaldı. Jean'ın vücudunun sadece bir parçası değil, Jean'ın bütünü onun içindeydi. Kemikleri kibrit boyundaydı, düdüklerin içine hapsedilmiş nohutlar kadardı. Bu, üzerine cicili bicili kumaş elbiseler giydirilmiş, büyücülerin iğneler batırıp numaralar yaptıkları bir süs bebeği gibi bir şeydi. Merasimin olanca ciddiyeti, sanki aktarılıp cebime girmişti. Cebin hiçbir zaman herhangi bir dinsel niteliği olmadığını da eklemek gerek; kibrit kutusunun kutsal niteliğine gelince, bu hiçbir zaman benim bu nesneyi rahatça ve kolaylıkla alıp kullanmama, parmaklarımda evirip çevirmeme engel olmadı. Bunun tek istisnası Erik'le konuşurken, gözlerim koltuğun üzerinde görkemli bir ağırlıkla oturan, çiçekli desenli elbisenin içindeki taşakların üzerindeki kamışa bakarken kibrit kutusunu bırakıp elimi cebimden çıkardığımda oldu.

Jean'ın annesi odadan çıkmıştı. Bacaklarımı çaprazladım, sonra da ters yönde, yeniden üst üste atım. Erik'in, hafifçe öne eğik vücuduna bakıyordum.

"Berlin'i özlemiş olmalısınız" dedim.

Pek yavaşça, ağır ağır, söyleyeceği sözcükleri arayarak yanıtladı:

"Neden? Savaştan sonra, döneceğim.

Bana bir Amerikan sigarası ikram etti. Bu, küçük hizmetçinin ya da metresinin dışarı çıktıklarında aldıklarından olmalıydı; çünkü kendisi bu küçük daireden hiç çıkmıyordu. Ateş uzattım. Ayağa kalktı ama tam dikilmeden; biraz öne eğik olarak uzandı, bu hareketiyle tüm vücudu yay gibi gerildi ve taşakları, pantolonun kumaşının altından, daha da belirdi. O zaman, kapalı kalmışlığına karşın, kadınlarda yumuşak ve hüzünlü bir biçimde beliren bu teslimiyete karşın, bacaklarının arasında taşıdığı ağır ve görkemli malıyla, hayvansı bir soyluluğa büründü.

"Sıkılıyor olmalısınız?"

Sıradan birkaç söz daha ettik. Ondan nefret edebilirdim ama hüzünlü hali, birdenbire onu gayet tatlı bulmama yol açtı. Yüzünde, yirmi beş yaşındaki sarışınlarda olduğu gibi, çok ince kırışıklar vardı. Hüznüyle bile, ergenliğe ulaşmış bir yırtıcı hayvanın vücudunun olanca şehvetiyle, çok güzeldi, çok güçlüydü.

Benimle yumuşak bir şekilde konuşuyordu. Belki de onu polise gammazlamamdan çekiniyordu. Bir tabancası var mıydı acaba? Göz ucuyla, mavi bez pantolonuna, tüm şüpheli kabarıklıkların üzerinde duraklayarak kaçamak bir bakış fırlattım. Bakışlarım, sanırım onun olmasını istediği gibi, kamışının üstünde hafifçe durakladı ki, Erik, alışılageldik bir biçimde gülümsedi. Hafifçe kızardım ve bunu ondan saklamak için, ağzımdan koyuverdiğim bir duman bulutunun ardına gizlenmek için, başımı çevirerek kaçırdım. Bundan yararlanarak bacak bacak üstüne attı ve ilgisiz bir tonlamayla mırıldandı:

"Jean çok gençti...

Onun adını, sonundaki "an"ı sertçe vurgulayarak, "Cian" olarak telaffuz ediyordu.

Cevap vermedim. O, sürdürdü:

"*Aber,** sizin adınız da Jean.

"Evet."

Jean'ın annesinin geceler boyunca ve kuşkusuz gündüzleri de, çırılçıplak ya da iç çamaşırlarıyla Erik'in vücudunun altında kıvrandığı, üzerinde bir Venedik güpürünün örtülü olduğu, geniş ve ağır, XV Louis stili yatağı düşünüyordum. Bu yatak, odanın karanlık tarafındaydı ama ışıltısını bana ulaşana dek yayıyordu: Aradaki bölmelere karşın yine de günün birinde kaçınılmaz olarak orada Erik'in kasıkları altında ezileceğimi, Erik'e ve Paulo'ya olan aşklarımı paylaşacağımı ve onların da, Jean'ın anılarıyla yüklü bu odada, anneyi ve küçük hizmetçiyi becereceklerini düşlüyordum.

Erik ile Paulo arasında nasıl bir ilişki olduğunu da merak ediyordum. Kuşkusuz Paulo, annesinin kendisini bu Cermen köylüsüne düzdürdüğünü biliyor ve kabul ediyordu ama ne gibi koşullar altında? Askeri ve anneyi gizlice gözetliyordum, zira her şey belli belirsizdi;

* Aber (Alm.): ama, fakat. (ç.n.)

çünkü daha sonra anlatacağım bir sahnede Paulo, sunduğum sigarayı reddederek bana Erik'e olan dostluğunu göstermişti.

Dördüncü ziyaretimde Erik, bana girişe dek tek başına eşlik etti. Geç bir saatti, hava kararmıştı. Giriş, hayli dardı. Sırtıma dayandı. Soluğunu ensemde, kulağımın hemen yanında hissettim Mırıldandı:

"Yarın, saat dokuzda, Cian.

Elimi tuttu ve ısrar etti:

"Saat dokuzda, tamam mı!"

"Tamam.

İkimizin isimlerimizin aynı olmasını fark ederek yaptığı bu şaşırtıcı davranış, pantolonunun kıçına yapışmasına yol açtı ve bu beni etkiledi. Kasları aklımı karıştırıyordu. Jean ile olan ilişkisinin ne olabileceğini kavramaya çalıştım; o onda, bu öbüründe, nelerden nefret ediyorlardı? Olasıdır ki gücü, kuvveti, Erik'in o delikanlıya karşı kaba ve sert davranarak, belli belirsiz bir mesafe koymasını mümkün kılmıştı. Gözlerine baktım ve aklımda, şöyle bir cümle oluştu:

"Kim bilir ellerinde, gözlerinde, ne güneşler karardı...

Onu binadan çıkarken daha ilk görüşümden itibaren, yaşamının akışına karışabilmek için yaman bir istek duydum ve bunu etkin biçimde yapabilmek için, üniformasının, çizmelerinin ve teninin içine sızdım. Villette Bulvarı üzerindeki, müzik dolabına dirsekleriyle dayanarak Java dansı müziği ve nefesli çalgılardan valsler dinlediği kafenin camlarının arkasında, karanlıkta dikilen bu iri gövdeli delikanlının bulanık görüntüsüyle esrik, kıçı arayan bir kamış gibi yavaşça ve epey ikircikli, onun geçmişine daldım. Başım önüme eğik, sürekli arayarak ve pabucumun demir ökçesi rastlantıyla kaldırımın kenarına çarpana dek, rastgele gidiyordum. Önce baldırım titredi, sonra da tüm vücudum. Kafamı kaldırdım ve elimi cebimden çıkardım. Alman çizmeleri giyiyordum.

Sis yoğundu ve öylesine beyazdı ki, neredeyse tüm bahçeyi aydınlatıyordu. Kımıltısız ağaçlar, dikkatli, solgun, çıplak, bir saç örgüsüyle ya da arp müziğiyle sarmalanmış gibiydi. Bir toprak ve çürümüş yaprak kokusu, her şeyin yitirilmediğini düşündürüyordu. Gün, tanrının egemenliğine tanıktı. Bir kuğu, bir göl üzerinde kanat çırptı. Hitler muhafızlarından genç Erik, on sekiz yaşındaydı ve bahçedey-

di; bir ağacın altında oturuyordu. Binici pantolonunun kıçı deri kaplıydı (topçu olmaya hazırlanıyordu) ve bu nedenle çimenlerin ıslaklığını umursamıyordu. Dikkatle sise bakıyordu. Uzaktan, benim arkamdan, farları sönük, sesi sönük bir otomobil, Siegesallee'den geçti. Saat beşi çalmak üzereydi. Kalkmak üzere hareketlendim. Bir adam yürüyerek bana doğru geliyordu. Patikaları umursamaksızın, çimenlerin üzerine basarak yürüyordu. İri yarı bir adamdı. Elleri ceplerindeydi. Gövdesi ağır, yürüyüşü hafifti; çünkü vücut açıları belli belirsizdi. Görüntüsü kesik dalları nedeniyle hafif ama tepesinde genç sürgünler bitmiş, yürüyen bir söğüt ağacına benziyordu. Bir tabancası vardı. Bir güç, bir kuvvet, kalkmamı engelledi. Adam, sanki her şeye hazırdı. Alnı dardı, burnu ve tüm suratı ezilmişti ama kasları gelişmiş ve belirgindi. Otuz beş yaşlarında olmalıydı. Ağzı pek belirgindi. Oturduğum ağacın yanından geçerken başını kaldırdı.

"Bu adam neden çimenlere basarak yürüyor?" diye düşündüm.

"İşe bak! Bu herif burada olmamalıydı" diye düşündü adam. Çiti aşmıştı.

Sigara içiyordu. Beni görünce durakladı, keskin ve sakin bir omuz hareketiyle gövdesini dikleştirdi. Benim Hitler gençliğinden olduğumu gördü.

"Üşüyeceksin.

"Nöbetteyim.

"Ne nöbeti bu?"

"Hiç."

Adam bu yanıtla yetindi. Üzgün değildi ama ilgisizdi ya da sanki başka şeylerle ilgileniyormuş gibiydi. Ona belli belirsiz bakıyordum; hâlâ çok yakınımdaydı.

"Al."

Pantolonunun cebinden bir sigara çıkarıp bana uzattı. Eldivenlerimi çıkardım, aldım ve onunkinden yakmak üzere ayağa kalktım. Ayakta iken, oturduğumda olduğundan daha güçlü değildim. Herifin gövdesi bile beni eziyordu. Elbiselerinin, göğsü açık gömleğinin altında görkemli ve kaslı bir vücudu olduğunun farkındaydım. Böylesine güçlü bir yapısı olmasına karşın sis görüntüsünü silikleştiriyor, vücut hatlarını bulanıklaşıyordu. Hatta bu sabah buharlarının onun o olağa-

nüstü güçlü vücudundan fışkırdığı bile sanılabilirdi; cayır cayır bir yaşamın ateşinden kaynaklanan ve gövdesinin tüm gözeneklerinden düzenli bir biçimde çıkan, kıpırtısız, yoğun, beri yandan ışıltılı ve bembeyaz bir dumandı bu. Kapılmıştım. Ona bakamıyordum. İyiden iyiye tepelenmiş ve ayakta durmakta güçlük çeken Almanya, doktor Magnus Hirschfeld denen bu tuhaf, kıvırcık haşhaş kafalının yavaş yavaş ve ağır ağır yaydığı büyülü, efsunlu parfümlerden, derin ve alabildiğine zengin uyuşukluğundan, gözlerinin kararıp kamaşmasından sıyrılıyordu.

Gömleğinin göğsündeki açık üçgeninden fışkıran ve vücudunun tümünü kaplayan kıl ve tüylere ilişkin bir fikir veren bir yün yumağının ortasında, küçük bir altın madalyon gördüm; koltuk altı kılları doğduğu ahır yemliğinin içinde, eşeğin ve öküzün soluklarıyla ısınan, ota ve boka batmış İsa gibi kokuyordu. Ürpererek titredim.

"Üşüyor musun?"

"Evet.

Bu acımasız cellat güldü ve kendisinin ise ateşler içinde yandığını söyledi; benimle oynamak ister gibi, koltuğunun altına alarak koluyla sarıp sarmaladı. Kımıldamaya cesaret edemiyordum. Bu katil adam beni sıkıca kavrayıp kendisine doğru çektiğinde ve yüzüme yakından baktığında, sadece uzun kirpiklerim hafifçe seğirdi. Zayıf bir titreme, yüzümün, ağzın çevresindeki hafifçe şiş olan ve bıyıkların yer alacağı, yetişkinlerde pek duyarlı olan bölümünü, belli belirsiz kıpırdattı. Cellat bu titremeyi fark etti. Çocuğun kaygılı coşkusundan heyecanlandı. Beni daha şefkatle sıktı, gülümsemesi daha tatlı bir hal aldı ve mırıldandı:

"Neyin var? Korkuyor musun?"

Bileğimde, evvelsi gün bir arkadaştan çaldığım bir kol saati vardı. Korkuyordum. Bu soru bana neden birdenbire soruluyordu?

Gururdan değil, nezaketten, "hayır" demeliydim ama birdenbire bu kaba herif üzerindeki etkimden emin bir şekilde, kancıklık etmek istedim ve "Evet" dedim.

"Beni tanıdın mı?"

"Neden?"

Erik, sesindeki, aslında ona yabancı olan, biraz ikircikli ve kırıl-

gan tınıdan ötürü biraz şaşırdı ve giderek artan bir sıkıntıyla, her zamanki alışılageldik duruşuna aykırı bir biçimde, hafifçe titredi.

"Beni tanımıyor musun?"

Ağzım yarı aralıktı. O, sarsılmaz sağlamlığıyla, bana sımsıkı sarılmayı sürdürüyordu; öpücüğündeki sigaranın zırhına bürünmüş şekilde sırıtarak yüzünü bana yaklaştırdı ve:

"Eh, ne diyorsun?" dedi.

Tanımıştım. Bunu söylemeye cesaret edemiyordum. Yanıtladım:

"Kışlaya dönme saatim geldi."

"Cellat olduğum için, benden korkuyor musun?"

O ana kadar ifadesiz bir sesle, olup bitenin belirsizliğiyle hemfikir gibi ya da bu sisin ardında bir tehlike saklıymış gibi bir kaygıyla konuşmuştu ama bu sözleriyle birlikte şiddetli bir biçimde güldü ve bu kahkaha, pamuksu sisler içinde dikkatle pusuya yatmış olan tüm ağaçları aydınlatan bir tınıyla çınladı. Kımıldamaya cesaret edemiyordum. Ona baktım. Dumanı içime çektim, sigarayı ağzımdan çekip aldım ve mırıldandım:

"Hayır."

Ama aslında bu hayır sözcüğü, içimdeki korkuya ihanetti.

"Gerçekten mi? Korkmuyor musun?"

Hayır sözcüğünü yinelemektense, başımla hayır anlamına gelen bir hareket yaptım ve sigaramı iki parmağımla silkeleyerek külünü işkencecinin ayakkabısının üzerine düşürdüm. Bu iki davranıştaki umursamazlık, çocuğa belli bir kopma getirdi; bu iplememe, cellatta, görmezlikten geldiğim bir aşağılanmışlık etkisi yaptı. Gülmeyi sürdürüp beni vücuduna bastırdı ve sanki biraz daha korkutmak ister gibi, biraz daha sıktı.

"Hayır mı?"

Gözlerimin içine dalarak bana baktı. Sigarasının dumanını yüzüme doğru koyverdi.

"Hayır mı? Emin misin?"

"Evet, elbette. Neden soruyorsun?" Daha sonra da celladı biraz yumuşatmak için ekledim: "Ben sana bir fenalık yapmadım ki!" Bileğimdeki çalıntı kol saati, kaygımı büsbütün pekiştiriyordu.

Hava iyice soğuktu. Nem, elbiselerimizden içimize işliyordu. Sis

epey yoğundu. Yapayalnız gibiydik; geçmişi ve geleceği olmayan bir genç Hitlerci ve bir cellat olarak, bir dizi olay sonucunda ama aynı zamanda herhangi bir karşılık beklenmeyen, şiirsel bir karşılıksızlık içeren bir oyunda bir araya, ama aynı zamanda karşı karşıya gelen iki kişi: Orada idik; dünyanın sisi, pusu içinde...

Cellat bana sarılmış olarak, benimle birlikte birkaç adım attı. Bir patikayı geçtik, başka bir çayıra tırmandık ve sabahın soluk ilk ışıklarında hâlâ hayli karanlık bir leke gibi duran bir koruluğa geldik. Görevimin yola çıkmak olduğunu bir kez daha söylemeliydim. Canım sigara içmek istiyordu. Hiçbir şey demedim. Göğsüm kaygıyla sıkışıyor, umutla doluyordu. Bu karşılaşma, gerçekten de bir mucizeydi. Uzun ve sessiz bir inilti koyverdim.

"Bu cellat herifle aşk yapsam ne çıkar? Bundan ne çıkabilir?"

O zamana dek, sadece genç bir arkadaşla oynadığımız, sürprizler içermeyen oyunlar yaşamıştım. Bugün ise bu kafa kesici, otoritesini kullanarak, beni, otuzunu geçmiş bir oğlanı, işkenceye gidilen bir saatte, aşk yapmaya, bir göl kıyısındaki bir koruluğa götürüyor.

Berlin celladı, yaklaşık bir seksen üç boyunda bir adamdı. Kaslı vücudu, kütük üzerinde odun kesen birininki gibiydi. Kahverengi saçları öyle kısa kesilmişti ki, yusyuvarlak kafası, adeta koparılmış bir şalgam gibi açığa çıkmıştı. Gayet atletik bir vücudu vardı. Beni etkilemek ve kendisine alıştırıp gevşetmek için patlattığı kahkahalara karşın, yine de mahzundu. Derin hüznü, uzaklarda kalmış mesleğinden olduğu kadar, gücünden de kaynaklanıyordu. Berlin'de, herhangi bir burjuva evi gibi rahat ve konforlu, ama pek sıradan döşenmiş bir apartman dairesinde yalnız yaşıyordu. Her sabah erkenden gelen yaşlı bir kadın ortalığı toplayıp temizliyor, sonra da çabucak gidiyordu. Yemeklerini lokantada yiyordu. Önemli infazların yapıldığı günlerde, geceleri evine dönmüyordu. Gün doğana dek salaş bir meyhanede oyalanıyor, sonra da tanyeri yeni ağarana dek Tiergarten'in çiy inmiş yeşil çimenleri ve patikaları üzerinde gezinip duruyordu. Erik'le tanıştığı ve onu, üzerine parıltılı elmaslar serpişmiş bir çam ağacının dalları altına götürdüğü günün öncesinde, bir katilin kafasını koparmıştı. Suratlarımız, Bakire Meryem'in oğullarını bile ürkütebilirdi.

Şimdi, Erik'in karşısında otururken, onun kalçalarının güzelliğini ve hareketlerindeki zarif sabırsızlığı görebiliyordum: bu sadece onun yaşamışlığından ileri geldiği için bana bildik gelmekle kalmıyor, ama ayrıca bir tür barış ve derin bir tatmin hissi duyduğum bu gerçeğin vahyi, ona cuk oturuyordu. Sadece Jean'dan ayrılmak, kopmak ya da ve daha çok onun ölümcül düşmanlarıyla böylesine yakınlaşmak, pek yavaş ve tatlılıkla, neredeyse belli bir şefkatle gelen ve derinlere işleyen vicdan azaplarıyla kıvranan, ezilip parçalanan ruhuma bir işkence gibi geliyor, içimi acıtıyordu. Ruhunun henüz huzura kavuşmadığını bildiğim çocuğu terk etmemem gerektiğini biliyordum. Ona yardımcı olmalıydım. Hiç kuşkusuz bir orospudan kaptığı bazı kasık bitleri, ondan bana geçmişti. Bu asalak böceklerin onun vücudunda yaşamış olduklarından emindim; en azından bazılarının yumurtaları kıllarıma yerleşmiş, giderek çoğalmış, benimle birlikte yaşamış ve bir kısmı da taşaklarımın kıvrımları arasında geberip gitmişlerdi. Bu bölgemde ve yakınlarında kalanlarla uğraşıyordum. Jean'in da vücudundaki, onun kanını emdikleri aynı bölgeye ilişkin belli belirsiz anıları olduğunu düşünmek hoşuma gidiyordu. Bu minicik ve hep gizlenen münzevi keşişler, o genç ölünün anısını o ormanlarda korumakla yükümlüydüler. Gerçekten de, dostumdan geriye canlı kalanları temsil ediyorlardı. Yıkanmayarak, hatta kaşımayarak, artık ne kadar yapılabilirse, onlara öyle özenle bakıyordum. Kimi zaman birini tırnağımla derimin arasına sıkıştırıp koparttığım oluyordu: Onu bir an için merakla ve sevgiyle yakından inceliyor, sonra da yeniden kıvırcık kıllarımın arasına bırakıyordum. Acaba bu bitin kardeşleri, hâlâ Jean'in kıllarının arasında yaşıyor muydu? Bedenler morgda hayli uzun süre kalıyordu. Gerekli gereçler ve soğutucu dolaplar vardı. Jean ayın 19'unda öldürülmüştü; bizim ise ancak 29 Ağustos'ta bundan haberimiz olmuştu. 3 Eylül'de de gömülmüştü. Ölümüne ve koşullara ilişkin olarak Komünist Partili arkadaşlarının bana olay yerinde verdikleri bazı ayrıntılı bilgilerden sonra, kaygılarım arttı. 1 Eylül günü öğleden sonra, yaya olarak, çoktan beri unutmuş olduğum Belleville'e, sonra da Ménilmontant'a gittim. Halkın suratında hâlâ mücadelenin sıcaklığı vardı, ama o yoğunluk birkaç gün içinde kayboldu. Kararlılık giderek gevşiyordu. Hava sıcaktı. Başım öne eğik olmasına kar-

şın, açık dükkânları görebiliyordum. Gökyüzünde hasır sepetler, iskemleler örülüyor, insanlar sokaklarda meyveler yiyor, işçiler sarı tütün sarılı sigaralar içiyorlardı. Hiç kimse benim yaptığım bu hac ziyaretinin farkında değildi. Göğsümde ve boğazımda, öldürücü bir yumruk gibi büyüyen bir soluk vardı. Kaldırımın güneşli tarafındaydım. Genç bir kıza sordum:

"Ménilmontant Bulvarı'na buradan mı gidilir?"

Nasıl bir sıkıntı ve yıkıntı içinde olduğuma ilişkin hiçbir fikri yoktu ve benim kabız ağzımdan da ona, bunun nedenine ilişkin hiçbir söz çıkmadı. Yine de benim en küçük bir kibarlık içermeyen ifademe olumsuz bir tepki vermedi ve ben de böyle konuşmaya hakkım varmış gibi bir havaya girdim. Sanki insanlar, hatta beni tanımayanlar bile, bana büyük bir saygı göstermek zorundaydılar; çünkü ben Jean'ın yasını tutuyordum. Bu dullara özgü yas kılıkları, göze çarpan belirgin çizgileri, siyah kol şeritleri, ceketlerin omuzlarına dek inen yas tülleri ile işçilerin kasketlerindeki siperliğin üzerine iliştirilmiş siyah yas kokartları, bir zamanlar bana çok gülünç gelirdi. Birdenbire, bunların gerekliliğini kavradım: Bunlar insanları size saygılı davranmaları ve anlayışlı olmaları konusunda uyaran işaretlerdi; zira siz, neredeyse kutsallaşmış bir anının taşıyıcısıydınız.

Burası Belleville Sokağı'nın kıvrıldığı yerde, 64, 66 veya 68 numaraların karşısındaydı. Partili çocuklar güzel tarif etmişlerdi. Bir şarküteri vardı. İnsan etinin tadını bilmiyordum, ama bütün sosis ve salamlarda bir kadavra tadı olduğundan da kuşkum yoktu. Dünya hemfikirdi. Acınacak kadar yapayalnız ve umutsuz, doymak bilmez bir toplumda, tüm Fransa'yı genç ölülerle besleyen ve Parmentier Caddesi'ndeki bir dükkânın derinliklerinde saklanan bir şarküterici ailesini (baba, anne ve kuşkusuz üç de çocuk); canileri ve kadavra parçalayıcıları koruyanları gördüm. Soldaki, tek numaraların bulunduğu kaldırıma çıktım. 23 numaranın önündeydim. Artık karşı tarafa geçmek gerekiyordu. Beni Enfers'den ayıran tehlikeli ışık ırmağına, boş şoseye doğru döndüm. Dayanılmaz bir acıyla kıvranarak, içimdeki sıkıntıyla yüklü, kaldırımın kenarına yaklaştım ve yayaların arasında yapayalnız olmanın korkusuyla, ölümün Jean'ı alıp götürdüğü görünmez bir tiyatronun karşısına geçtim. Burada, sadece sonucunun

olumsuz olduğunu bildiğim bir dram –ya da gizem– oynanıyordu. Acım öylesine büyüktü ki, adeta bir alevin hareketleri gibi kıvranıyordu: Bir saç perçemini öpmek, bir göğüs üzerinde ağlamak, bir görüntüyü okşamak, bir boyna sarılmak, bir tutam ot koparmak, oracığa uzanmak ve gölgede, güneşte ya da yağmur altında, başım kıvrık kolumun üzerinde, uyumak. Hangi birini yapacaktım? Bana düşen davranış neydi? Karşıdan baktım. İlk önce, tam benim hizamda, hızlı hızlı yürüyen ve minicik elinde bir demet beyaz karanfili sıkı sıkı tutan, on yaşlarında, küçük bir kız gördüm. Kaldırımdan indim, o sırada bir diğer arabayı sollayan biraz yüksekçe bir otomobil geçti ve beyaz yakalığından seçtiğim bir Fransız gemi tayfasını ortaya çıkardı. Orada duran birkaç kişinin baktıkları bir ağacın dibine doğru eğildi. Tayfanın bu beklenmedik hareketi ile küçük kızın geçişi, kalbimin atışlarının hızlanmasına yol açtı. Şosenin ortasına geldiğimde daha iyi gördüm: Ağacın dibindeki teneke kutularda çiçekler vardı. Tayfa yeniden dikildi ve o, artık bir tayfa değildi. Kendimi, karşımdaki evin numarasını görmek için zorladım: 52. Hâlâ küçük bir umudum vardı: Aynı yerde ve aynı zamanda, orada, başka birisi daha öldürülmüş olabilirdi. Ellerimi ceplerime soktum. Benim de katılabileceğim, halka açık ve böylesine gülünç bir saygı gösterisi, her zaman görülemezdi. Uzaktan taze gibi görünen ve adeta bir soluklanma noktası imiş gibi gelen bu çiçeklerin tümü de neredeyse solmuştu. Ölülere saygı törenlerinin sokaklarda, yollarda, volkanların yamaçlarında, nehir ya da deniz kıyılarında yapıldığı, Çin'de, Japonya'daydım sanki. Yerde büyük ve ıslak bir leke görünce hemencecik bunun çiçeklerden akan su olduğunu anladım ve bu, bende, sanki Jean'ın kaybettiği kan imiş gibi bir çağrışım yaptı. Bu kadar kan, çok fazlaydı. Onun ölümünden bu yana, hâlâ kurumamış mıydı? Aptalca bir düşünce. Bir diğeri: Bu, onun çişiydi. Belki de ağacın dibine işeyen tayfanın sidiğiydi. Jean'ın çişi! Bu, hiç gülünç değildi. Korkudan mı ölmüştü? Yo, hayır, bazen insanlar sıvı kaybeder. Ama bu da değildi. Teneke kutular delinmişti. Beyaz camekân... "Şarkü... Aman tanrım!?

Önce, yayılan sidiğin ortasındaki sağlam, gelişmiş yapılı tayfaya baktım ve tüm grubu gözlerimle kucakladım: Ağaç, çiçekler, insanlar. Görüldüğü kadarıyla tayfa sandığım kişi, direnişçi, genç bir adamdı.

Mutlu, sevinçli, ışıl ışıl bir suratı vardı: Rengi güneşten açılmış kahverengi saçlar, düzgün bir burun, sert bakışlı gözler. Ellerini ceplerine sokabilmek için, yakası herhalde koyun postu olan beyaz kürklü deri paltosunun -kanadyen- eteklerini, geriye doğru savuruyordu: Bu yaka beni yanıltmıştı; onu bahriyeli sanmıştım. Ağacın önüne çömelmiş olan küçük kız, elindeki çiçekleri, üzerinde siyah harflerle "bezelye" yazılı kırmızılı, yeşilli, küçük bir konserve kutusuna koymaya çalışıyordu. Yüzünü tanımaya çalıştım, ama kesinlikle onu daha önce hiç görmemiştim. Yalnızdı. Kuşkusuz, bir mezarı süslemekle meşguldü; bunu bir doğa inancının ve çocukluğun daima keşfettiği, ama gizlice hizmet ettiği tanrıların tüm gizli ibadetlerinin gereğini yerine getirmenin gerekçesini bulmuştu. Oradaydım. Ne yapmak gerekiyordu? İri yarı direnişçinin koluna tutunmak isterdim. Bu ağaç, yetişkin suçüstüler gözleyip, evlilikler sağlayabilir miydi? Ağacın gövdesine üç renkli bir kurdele sarılmıştı. Jean'ın ruhu, bu ağaçtaydı. Mitralyöz onun zarif vücudunu biçtiğinde, kaçıp oraya gizlenmişti. Kanadyen paltolu adama yaklaşırsam, öfke, bu çınar ağacının gür yapraklarını öfkeyle sallamasına yol açacaktı. Jean'dan başkalarını düşünmeye cesaret edemiyordum. Çeşitli şeylerin acımasız bakışı altında, zalim bir açıklıktaydım. Bunlar tüm göstergeleri ve gizli düşünceleri okumayı bildikleri için, en küçük bir eğilimde bile beni mahkûm edeceklerdi. Ne var ki aşka ihtiyacım vardı. Ne yapmalı? Nasıl davranmalı? İçimde çok fazla acı vardı. Önlerindeki tek küçük ve ince engeli kaldırsam, davranışlarımı, sular seller gibi basacaklardı ve bu iş kimbilir nereye varacaktı? Ağacın gövdesinin üstünde, kabuğuna iğnelenmiş çizgili bir kâğıdın etrafına, çeşitli Lorraine haçları, üç renkli armalar ve gönderleri topluiğneler olan minicik bayraklar saplanmıştı. Kâğıdın üzerinde, acemice bir yazıyla, şunlar yazılıydı: "Burada, genç bir yurtsever öldü. Soylu Parisliler, bir çiçek bırakın ve bir an için, sessiz kalın." Yoksa, o değil miydi? Henüz bilmiyordum. Peki, ama "genç" sözcüğünü hangi ahmak yazmıştı? Genç. Dramdan olabildiğince uzak duruyordum. Ağlamak için, yumuşacık, ama görünmez, kuş kanadı gibi ellerle yönlendirilerek, boyunu uydurmak için başını eğdiğin merdivenlerden ölü mekânlarına, gizli odalarına inmiştim. Acımı, ölüm denen olgunun dost alanlarına, insanlardan uzaklara,

yani bizzat kendi kendime sergiliyordum. Gülünç davranışlarla şaşırtılmam olasılığı yoktu; oralarda değildim. "Genç", siyah bir mürekkeple yazılmıştı, ama bana öyle geliyordu ki Jean'ın ölümü, silinebilir bir sözcükle, iyi ifade edilemezdi.

"Ya silecek olursam?" Önce ve hemen anladım ki, bunu bana sildirmezlerdi. Kalbi en katı olanların dışındaki insanlar, yazgıyı kesip atmamı önleyeceklerdi. Onları bir ölüden, hele de onlar için ölesiye değerli olan bir ölüden yoksun bırakabilirdim. Bir silgi düşündüm. Cebimdeki, bir kurşun kalem silgisiydi. Daha sert, biraz daha pürtüklü bir mürekkep silgisi gerekiyordu. Hayır. İnsanlar beni tokatlayacaklardı. Ölü vücutların yeniden diriltilmeleri, bir silgi ile, denenemezdi.

"Bu bir Alman!" diyorlardı. "Domuz! Satılmış! Hain! Onu, bu öldürdü." Kalabalık beni linç edecekti. Çığlıkları, dalga dalga yayılıyor, tabanımdan yukarıya, bunları tersten anlayan kulaklarıma dek yükseliyorlardı. Çömelmiş küçük kız ayağa kalktı ve muhtemelen, oradan yirmi metre uzaktaki evine yöneldi. Uykuya dalabilir miydim? Belleville ve Ménilmontant, Paris'in, insanların ölüleri bir ağacın tozlu dibine koydukları paslanmış konserve kutularının içindeki solmuş çiçeklerle andıkları yöreleri miydi? Genç! Hiç kuşku yok, diyordum, bana söylenen yer, burası... Orada durdum. Dile getirilen "burada" sözcüğü ve bunu izlemesi gereken sözcük, "öldürüldü"; gayet mantıklı olarak, çektiğim acıya, beni çileden çıkaran bir belirginlik ve kesinlik katıyordu. Sözcükler, pek acımasız ve haşindi. Tıpkı bir testerenin çınlaması gibi, kendi kendime yinelemeye çalışıyordum: bu-ra-da, bu-ra-da, bu-ra-da. Düşüncelerim, "burada" sözcüğünün anlamı üzerinde keskinleşip sivriliyordu. Hatta artık bir drama bile tanıklık ediyor sayılmazdım. Hiçbir dram bu kadar dar, her şeyin olup bitmesi için yetersiz bir yerde sergilenemezdi. "Bu-ra-da, bu-ra-da, bu-ra-da. Öldürüldü, öldürüldü, öldürüldü... ve aklım, tekerlemeyi evirip çevirip anlamsızlaştırıyordu. İnsanlar bakıyorlardı. Artık beni görmüyor, yaşadıklarımdan herhangi bir kuşku da duymuyorlardı. Kötü boyanmış, halktan bir kadının elinde, bir zembil vardı. İçini çekerek, bu pek sıkışık duran, sıkı sıkı bağlanmış, gülünç, sarı tarla nergisi çiçeklerinden bir demeti çekip aldı. Ona baktım. Biraz kısa boylu ve şişman, ama eline çabuktu. Eğildi ve tarla nergisi demetini, içinde önceden

konmuş solgun kırmızı güller bulunan, paslı bir konserve kutusuna yerleştirdi. Oradaki herkes (aralarında benim solumda duran direnişçinin de bulunduğu öbür beş kişi) ona bakıyordu. Yeniden ayağa kalkarken, sanki kendi kendine söylenir gibi, ama aslında bize duyurmak için, mırıldandı:

"Zavallılar, böyle dikilip bakmamak gerek?"

Şapkalı, yaşlı bir kadın başını salladı. Başka hiç kimse herhangi bir hareket yapmadı ya da bir şey söylemedi. Ağaç her an biraz daha görkemli bir hale geliyor, adeta şaşırtıcı bir saygınlığa bürünüyordu. Gezindiğim parkların derinliklerinde ya da aşk yapmak için gittiğim yüksek tepelerde olsaydı, bu çınar ağacına dirseklerimi dayayabilir, çakımla kabuğuna belli belirsiz bir kalp resmi çiziktirebilir, ağlayabilir, eteğindeki çimenlere oturabilir, bir mitralyöz tarakasıyla toz duman olan Jean'ın ruhuyla iç içe bir havada, uyuyabilirdim.

Döndüm. Vitrin camekânının aynasında, kenarları kırpık iki yuvarlak delik vardı. Birdenbire bu benim için bir acı simgesine dönüştü ve bir kutsallık, bir dokunulmazlık kazandı. Jean'ın ruhunun delik deşik edilmiş ve öylece donup kalmış, ama ölümsüz bir saydamlık kazanmış simgesi gibiydi; sanki satırlarla paramparça edilip sosis ve salam kıyması gibi çekilmiş vücudunun, o kanlı görüntüsünü koruyordu. Geri gidecektim, ağacın o gülünç görüntüden arınmış gibi olduğunu düşündüm. Bu teneke kutular, etrafa yayılmış bu sidik, ağaçların altında hiç görmediğimiz, ancak düşlerde ve belki de çocukların oyunlarında olabilecek şeylerdi. Her şey, birdenbire ortadan kaybolabilirdi. Filozofların, arkalarında kalan nesnelerin varlıklarından kuşku duydukları doğru muydu? Nesnelerin birdenbire ortadan kaybolup gitmelerinin gizemi, nasıl anlaşılabilirdi? Hızla geri dönerek mi? Hayır. Peki, daha çabuk? Daha da çabuk? Arkama bir göz attım. Çaktırmadan gözetledim. Gözümün ucuyla, başımı hızla döndürmeye hazır... Hayır, yararı yoktu. Nesneler hiçbir zaman, ortadan kaybolmuyordu. Bir uçak pervanesinin hızıyla dönmek gerekiyordu. O zaman nesnelerin ortadan kaybolduğunu, onun da onlarla birlikte gittiğini görebilirdin. Oyun oynamayı kestim. Kalbim sıkışarak, kendime döndüm. Ağaç, hep oradaydı. Bir kadın, haç çıkararak geçti. Bir ağacın dibinde yapılan bu küçük törenin hiç tadı tuzu yoktu. Hiç kim-

senin, geleneksel ve saygılı ibadetler dışında, böyle belirsiz anma gösterileri uydurmaya hakkı yoktu. Bu, hiç uygun olmayan bir densizlikti. Sanki sadece dul karılar ve tıfıl kopiller için sadakaların atılacağı, kurdeleyle süslenmiş bir dilenci çanağı eksikti. Bu katı yürekli insanlar çırılçıplak bir kahramana hoş bir davranış göstermek istediklerinde, güneşli bir günde, değerli vazolarını kendilerine saklayarak, çöplüklerden yüzsüzce ve küstahça çaldıkları ve keskin kenarlarını bile çekiçle ezmedikleri boşalmış konserve kutularına koydukları hiçbir güzelliği kalmamış çiçekler sunarlar. Ne var ki Jean'ın ruhu bu ağacın etrafındaki havada gezinirken, hiç kuşkusuz böyle çirkin bir sunum nedeniyle azap çekiyordu. Burun deliklerimde, içinde ıslak bir çıbanın ve çürümüş etlerin bir çiçek gibi açtığı, kan, bok ve çöp kokusu vardı. Bu irinli çıbanın yuttuğu Jean toprağa karışıp gidiyordu ve artık maviliklere karışması da mümkün değildi.

Sahte denizciye baktım. Farkında olmaksızın ağzına bir sigara götürdü, ama sonra hemen geri çekti. Herhalde saygıdan diye düşündüm. Orada, Ağustos güneşinin altında kürklü deri paltosuyla dikilen bu direnişçi, Jean'ın ölümü nedeniyle o anda elde edebilmeyi umamayacağım geniş göğüslü ve esnek vücutlu, lâl renkli bir bayrak gibi tertemiz bir adamdı. Bu, Jean'ın eski kabuğundan çıkmış, şekil ve görüntü değiştirmiş, derisini yenilemiş hali değildi; çünkü Jean, böyle beceriksiz bir saygı gösterisi yapmayı aklından bile geçirmezdi.

Jean'ın, başka bir babadan olan kardeşini daha önce hiç görmemiştim. Bu, gerçekten de ertesi gün, gömme töreninde annesinin yanında görüp tanışacağım delikanlıydı. Adı, Paul Cramaille idi. Jean'ın mükemmel taklit ettiği yakışıklı ve sert mizaçlı Paulo, Chamelats'daki apartman dairesini soyduğu için hüküm de giymişti.

Çekip gitti. Onu Jean'a bir şeyin bağladığından kuşkulandığımdan değil, ileride sözünü edeceğim görkemli çıkışından ötürü, bir an için, gözlerimle izledim. Erik'le ilk kez konuştuğum odaya girdiğinde, akşam oluyordu.

"Merhaba" dedi.

Sonra da uzak bir köşeye, masanın yanına gitti. Ne Erik'e, ne de bana baktı. İlk iş olarak masanın üzerindeki kol saatini aldı ve bileğine taktı. Suratında hiçbir özel ifade yoktu. Belki de bu iki kol saati-

nin küçük masanın üzerinde yan yana olmasından skandal bir ilişkinin varlığı anlamını çıkarmam, yersizdi. Ama en çok arzulananlarının öykülerinin yazılmış oldukları, yalnızlıkta yaşanmış olduklarında da bir türlü canlandırılamayan ateşli aşkları boşu boşuna o kadar çok düşlemiştim ki, şarkılar böyle bir dostla, sevgiliyle karşılaşır karşılaşmaz başlıyor ve elbette, sadece aşk şarkıları söyleniyor, gülümsemeler beliriyor ve suç ortaklıkları açığa çıkıyordu. Paulo cebinden bir tabanca çıkardı ve sökmeye başladı. Neredeyse hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermemesinden, annesinin onu benim oradaki varlığım konusunda uyarmış olduğu anlaşılıyordu. Kadın onu, eve girer girmez görmüş olmalıydı. Erik artık konuşmuyordu. Paulo'ya bakmıyordu. Annesi de, oğlunun girdiği kapıdan geldi. Bana onu göstererek,

"Bu Paul, Jean'ın kardeşi" dedi.

"Öyle mi?"

Delikanlı ne bir tepki verdi, ne de bana baktı, hiçbir şey de söylemedi.

"Bir merhaba desene! Bu, bay Genet; Jean'ın dostu."

İsteksizce kalkıp bana yaklaştı ve elini uzattı. Beni tanıdığını fark ettim, ama gülümsemedi.

"Nasılsınız?"

Hızla, bakışlarını gözlerime dikti. Yüzü ifadesizdi; yorgunluktan ya da sorumu veya beni umursamadığından değil, öyle sanıyorum ki, beni yadsımak, yoksaymak için güçlü bir irade sergilediğindendi.

O anda, kısa bir süre için dışarı çıkmış olan Erik, aynada yeniden belirdi ve gelişi, tam da o sırada bir eliyle silahı tutan Paulo'nun bakışıyla çakıştı. Korktum. Nesnel bir korkuydu bu; hani bir patırtının çıkacağı hissedildiğinde olduğu gibi...

Bu güneş yanığı, küçük, esmer suratın ifadesizliği, bir trajedinin içine boylu boyunca daldığımı, hemen gösteriyordu. Sertliği ve ciddiyeti, bana hiçbir umut vermeyeceğini belli ediyor ve daha da kötüsünü beklemem gerektiğini düşündürüyordu. Kaçamak bir şekilde baktım ona; ama yine de, özellikle benim yüzümden çok yoğun bir gerilimin yaşandığını hissettim.

Ağzını araladı, ama hiçbir şey söylemedi. Erik onun arkasında

duruyordu ve bir zamanlar bir gemi tayfasının yaptığı gibi, kavga çıkarsa, tutmaya hazır şekilde bekliyor gibime geldi: Sanki Paulo bana, "Çık dışarı!" diyecek ve kendisi de, elinde bir bıçakla, benim için ölümcül olacak bir kavga için, dışarı gelecekmiş gibiydi. Kaygım bıçak yüzünden değil, kendimi böylesi bir sertliğe dayanamayacakmış gibi hissetmemdendi.

Paulo'nun öldürücü bir tutkuya kapılmasına yol açabilecek olan bu silahın, benim için eğilip bükülmesini isterdim.

Oysa düş kırıklığı yaratan bir başarısızlığın sonucu ve ürünü olan zarif acımasızlığını gözlemekle yetindim (çünkü burada kısa bir şiir gibi belirtmeliyim ki, ondan ateş istediğimde beni geri çevirmesi ve küçük bir mutluluk anı yaşamama imkân vermemesi, yüzünün tıpkı karşımda kasılıp gerilen o tayfanın suratına dönmesindendi).

Paulo yeniden masaya döndü ve tabancasını evirip çevirmeye koyuldu.

Ellerine bakıyordum: Gereksiz tek hareket bile yapmıyordu. İşini bitirmesi için yapması gerekenlerden tek fazlası bile yoktu. Bu belirginlik ve kesinlikten, öngörülen hareketlerin dışındaki her şeye karşı, kaygı verici bir umursamazlık ifadesi fışkırıyordu. Makine, yanılamazdı. Paulo'nun kırıcılığının, hiç de insanca olmayan bir tür sertlikten kaynaklandığını sanıyorum. Anneye döndüm:

"Ben gidiyorum.

"Keşke akşam yemeğine kalsaydınız! Böyle gitmemelisiniz."

"Dönmem gerek."

"Aceleniz mi var?"

"Evet. Dönmem gerekiyor."

"Peki, bari tekrar gelin. Bizi görmeye gelin. Erik sizi tekrar görmekten memnun olacaktır. Böyle savaşmak zorunda kalmak, ne kadar kötü...

Hizmetçi dışarıdaydı, çıkmam için kapıyı açtı. Hiç bir şey söylemeden, ifadesiz bir bakışla baktı bana. Kapıyı açmak için, arkasında bulunduğu eski ve yıpranmış bir örtüyü kaldırarak arkasından çıktı ve yanından geçerken Jean'ın annesinin eline hafifçe dokundu. Anne, geriye doğru bir adım attı ve biraz da sertçe, söylendi:

"Yani, dikkatli ol."

Juliette'in çocuğunun Jean'dan değil, eski düzenli ordunun sonradan milis yüzbaşısı olan bir başçavuşundan olduğunu, o da biliyordu. Yüzbaşılık şeritleri, adamı yüceltmişti sanki. Her sabah, emirerinin temizlediği ve masasının tozunu aldığı bürosuna geliyordu. Odanın ucundaki camlı bir dolaba, bir Fransız bayrağı yerleştirilmişti. Bu, iki kat ipek kumaştan yapılmış, işlemeli ve altın varaklı bir bayraktı. Yüzbaşı, odasının kapısını kapatmak için arkasına dönmeksizin bir topuk darbesiyle çarpar ve bayrağa üç adım öteden selam dururdu. Ona teslim ve emanet edilmiş olan bayrağı, her sabah böyle selamlıyordu. Yalnızken de olsa Fransa'yla baş başa kalabilmenin ve istediği her saatte, hatta geceleri bile onu ziyaret edebilmenin keyfini çıkarıyordu.

Beresini çıkarıyor ve masasına oturuyordu.

Hizmetçi kapıyı açtı. Yüzü gülmediği gibi, güle güle falan da demedi; ben de ona Jean'dan söz etmeye cesaret edemedim.

Çıktım. Jean bana, Almanya'ya, oradan Danimarka'ya gitmiş, sonra da yeniden Almanya'ya dönmüş olan kardeşinden pek az söz etmişti. Ne var ki ben, Paulo'nun maceralarını, bana ilginç gelen, özel, yani beni ifade edebilen yanlarını belleğime not etmek üzere, dikkatle izlemiştim. Binanın kapısından çıkıp yirmi metre kadar ilerledikten sonra, geriye dönüp baktım. Bisikletinin selesine oturmuş Paulo, evin önünde, kaldırımın kenarında duruyordu. Üstünde bir şort vardı. Bir bacağı dik, dümdüz, kasları gerili, onun gibi çıplak olan öbürü ise kıvrık, gidonu tutan elinin hizasındaydı. Paulo gülümsedi: Yani ağzının sağ köşesini, bir tek dişi bile görünmeksizin, hafifçe yukarı doğru büktü. Yüzünün tüm sağ tarafı bir an için kasıldı, ama hemen sonra o ulaşılmaz ifade geri geldi. Bir an için genç adamın gözlerinin, bu esmer, üzerinde dalgalı sarı ve gür saçların titreştiği yüzeyde kaybolduğunu sandım, oysa çok dikkatli bir özenle, kolundaki saate bakıyordu. Beni görmeden hareket etti. Jean'ın ölümüyle umutsuzluğa kapıldım; bu, acımasız bir çocuktu. Bu, Paulo'ydu. Bir ozan ondan söz ederken etinin siyah, yeşil ya da gece mavisi olduğunu söylese, bu hiç de şaşırtıcı olmazdı. Paulo'nun varlığı, tehlikeli bir sıvının rengindeydi. Kol ve bacaklarının kasları, uzun ve parlaktı. Eklemlerinin mükemmel biçimde esnek olduğu düşünülebilirdi. Bu esneklik,

kaslarının uzunluğu ve parlaklığı, onun kötü yürekliliğinin ve iblisliğinin göstergesi gibiydi. Bir fikir vermek için, onun bu kötücüllüğü ve görünür karakterleri arasında bir uyum olduğunu söylemeliyim. Kasları güzel ve zarifti. Kötücüllüğü de öyleydi. Kalın, yapılı boynunun üzerindeki başı, küçüktü. Erik'inkilere kıyasla çok daha sabit olan gözleri, ahmaklığın doruklarındaki bir subayınkiler gibi acımasız ve zalim bir biçimde, yargılayarak bakıyordu. Yüzü hiçbir zaman gülmüyordu. Saçları parlak ve düzdü, ama meçleri birbirinin üstüne dökülüyordu. Sanki bu saçları hiç taramıyor, ıslak elleriyle düzeltmekle yetiniyor gibiydi. Kitaplarımda anlatmaktan ve betimlemekten hoşlandığım tüm genç adamlar arasında, en kötücül olanıydı. Yatağımda terk ettiğimde, çıplak, parlak bir işkence aleti olacaktı; bir kerpeten, sadece varlığı bile kötücül bir kullanımın simgesi olan, kullanılmaya hazır zikzaklı bir hançer ve bunların yanı sıra, umutsuzluğumun solgun ve dişleri sımsıkı sıkılı ifadesi... Bu, benim, ete kemiğe bürünmüş umutsuzluğumdur. Bu, bana, tıpkı bu kitabı yazmamda olduğu gibi, anılarımın tüm törenlerine katılma gücünü verdi.

Jean'ın annesine yaptığım bu ziyaretten, paramparça olmuş bir halde çıkıyordum. Yeni baştan huzura kavuşabilmek için, bir an için lime lime ettiğim tüm bu yaşamları yeniden ele alıp düzenlemeli ve kendi yaşamımla iç içeleştirmeliydim; ama bütün bunları yapmak için kendimi çok yorgun ve bıkkın hissediyordum. Önce akşam yemeğimi yemek için bir lokantaya gittim, sonra da bir sinemaya girdim.

Spiker şunları söylediğinde, birdenbire ortalık bir kahkaha tufanıyla sarsıldı: "Açıkça görülüyor ki çatıların savaşı, bu savaşın insanlarını besleyemiyor"; bu sırada ekranda, on altı, on yedi yaşlarında, Paulo'dan daha ince yapılı bir milis çocuk belirmişti. İçimden, "bu, Paulo'dan daha kırılgan" diye geçirdim ve bu düşünce, bu maceranın çözülmesinin iyiden iyiye yönlendirildiğini kanıtladı. Genç çocuk çok zayıftı, ama güzel ve yakışıklıydı. Yüzü, acı yüklüydü. Mutsuzdu, hüzünlüydü. Titriyordu. Bu, bakmadan bile anlaşılabilir, görülebilirdi. Gömleğinin yakası açıktı. Kemerinde mermi kütüklükleri, bacaklarında ise çok uzun çoraplar vardı. Başı öne eğikti. Gözünün morarmış olmasından ötürü utandığını hissediyordum. Daha doğal görünmek, sokağın dokusunu değiştirmek için dilini dudaklarının üzerinde gez-

dirdi ve eliyle, kısa, ama ağzındaki kıpırtıyla tamamen uyumlu bir hareket yaptı, tüm vücudu gerildi, pek belli belirsiz dalgalanmalarla büküldü ve aklıma ansızın şu düşünce geldi:

"Bahçıvan bahçesinin en güzel gülüdür."

Perdede, ucunda çok güzel, ağır ve geniş bir el bulunan tek bir kol belirdi, daha sonra da omzunda bir tüfek taşıyan genç bir adam göründü. Salondakiler alkışladı. Genç milis askeri geri geldi. Yüzü, kameranın iki adım uzaklıktan çektiği titremelerle seğiriyordu (özellikle göz kapakları ve dudakları). Salondakiler gülüyor, ıslık çalıyor, ayaklarını yere vuruyordu. Ne bu kalabalığın kahkahaları, ne karikatüristlerin kabalıkları, bu 1944 Ağustos'undaki Paris'in kurtuluşu esnasında binaların çatılarına çıkarak Alman ordusunun yanında, günlerce, son -ya da sondan bir önceki- mermisine dek savaşan genç Fransız milisinin hüzünlü yapayalnızlığını ve barikatlara yığılan Fransız halkının üzerine ateş açmasını görmemi engelleyebilirdi.

Bu bıkkın ve yılgın çocuk, izleyici kalabalığının alev alev yanan, yorgun, kirli, kısılmış, titrek, şaşkın, boş bakışlı ya da alçak gözlerinde, gülünçtü. Bazı sözcüklerin, kahramanlarından söz eden ve bu sırada kendi mutluluğunu anlatan yazarın kalemine kendiliğinden ve çabucak akıp gelmesi, ne kadar da şaşırtıcı! Yanımda oturan, parlak ve çizgili bir elbise giymiş yağlı bir domuza benzeyen bir kadın, zıp zıp zıplıyordu. Gitgide köpürüyor ve koltuğunun üzerinde, kocaman kıçını hoplatıp duruyordu. Bağırdı:

"Pis herifler! Sizin işkembelerinizi deşmek gerek!"

Ölümcül bir tuzağa düşürülmüş gençliği perdeyi baş döndürücü biçimde kaplayan genç hainin güneşte kavrulmuş, ışıltılı suratı karşısında, bu kadın, gerçekten tiksinçti.

Bu ve bunun gibi gencecik adamların, kendilerini, Erik'in yaşaması için öldürttüklerini düşündüm. Sinema salonundaki diğerleri de, yanımdaki kadına benziyordu. Kötü bir nefret tepkisi veriyordu. Milis gence karşı duyduğum nefret öylesine güçlü ve güzeldi ki, en tutarlı bir aşkla eşdeğerdi. Hiç kuşkusuz, Jean'ı öldüren, oydu. Onu arzuluyordum. Jean'ın ölümünden öyle büyük bir acı duyuyordum ki, onun anısından kurtulabilmek için olası tüm yolları kullanmakta kararlıydım. Yazgı denen, bir çocuğu dahi kendi amacı için acımasızca har-

cayabilen bu vahşi ve kıyıcı hoyratlığa karşı ve o çocuk için oynayabileceğim en iyi oyun, kurbanına duyduğum aşkı onun sırtına yüklemekti. Genç çocuğun görüntüsü karşısında, yalvardım:

"Onu senin öldürmüş olmanı isterdim!"

Biri yanan sigaramı tutan, öbürü koltuğun kolçağına yaslanmış iki elim, birleşti. Bu jest, bir destek ve yardım çağrısına dönüştürmek için yakarmama, kararlı bir irade kattı.

"Öldür onu, Riton, Jean'ı sana sunuyorum.

Yanan sigaramı ağzıma götürmekten başka bir hareket yapmadım; sıkı sıkıya iç içe geçen parmaklarımı daha da sıktım. Tehlike kokan yakarışım, midemin dibinden başıma dek yükseldi, kafatasımın kubbeli tavanına dek yayıldı, yeniden indi ve ağzımdan çıktı: çığlığım, değerini iyi bildiğim bir ilenmeye dönüştü -müzikal değer gibi bir şey demek istiyorum-, ağzımdan, "Hey, seni seviyorum" gibi bir şey çıktı. Jean'dan nefret etmiyorum. Riton'u sevmek istiyorum. Nedenini bilemiyorum, ama içimden öyle geldi; kim olduğu bilinmeyen genç milise, öylesine, Riton adını verdim. Dizler üzerinde sürünür gibi, hâlâ kaldırım taşlarının üzerinde, yakarıyorum.

"Öldür onu!"

Kaslarımın lifleri, korkunç bir yırtılmayla kopartılıyordu. Acımın daha büyük olmasını ve ulvi bir şarkıya, giderek ölüme dönüşmesini isterdim. Bu, dayanılır gibi değildi. Riton'u sevmiyordum; tüm aşkım hâlâ Jean'a yönelikti. Beyaz perdedeki milis ise, bekliyordu. Birileri gelip onu götürdü. Gözlerinizi oyan güzelliğe ne yapılabilir? Kafasını kesiyorlar. Bir gülü deren bir ahmak, ondan ancak böyle intikam alır! Bir aynasız, yakalayıp gözaltına aldığı bir hırsız için, şöyle der:

"Onu kaldırımın üzerinde yakaladım!"

Demek ki Riton'un benim için bir zirve çiçeği, tatlı bir kardelen olmasının şaşılacak bir yanı yok. Kolunu hareket ettirdiği sırada, bileğinde bir kol saati olduğunu gördüm, ama bu hareketi pek beceriksizceydi ve Jean'ın davranışlarına hiç benzemiyordu. Bununla birlikte, biraz daha etkili olabilseydi, Paulo'yla benzeşebilirdi. Bu düşünce bana akla yakın geldi ve gitgide Riton'un Paulo'yu tamamladığını fark etmeye başladım; ama sihirbazlığımı sonuca ulaştırmak için dikkatimi tamamen yoğunlaştırmam ve başarılı olmak için her şeyi kul-

lanmam gerekiyordu. Sinema salonu ıslıktan inliyor, herkes uluyarak bağırıyordu.

"Onu kaynar kazana atmak gerek!"

"Öbür gözünü de patlatmalı!"

Bir asker, milise vurdu; o ise titriyor ve kendisini korumaya çalışıyordu. Suratı karmakarışık oldu. Zambağın güzelliği, eşeylik gözesinin üzerindeki polenden küçük şapkanın titremesindeki şaşırtıcı kırılganlıktan kaynaklanır. Ansızın esen bir rüzgâr, beceriksiz bir parmak ya da üstüne düşen bir yaprak bunu kırabilir ve çiçeğe güzelliğini veren hassas dengeyi bozabilir. Bu genç adamın yüzünün güzelliği de, bir an için titreyerek bocaladı. Örselenmişti; yeniden huzur bulamayacağını düşünerek kaygılandım. Yüz ifadesi, ürkmüş, afallamıştı. Ona daha iyi ve daha hızlı bakıyordum (zira eğer istenirse, gözler bakılan nesneden ayrılmaksızın, çok hızlı bakılabilir. O esnada "bakış", görüntü üzerinde yoğunlaşıyordu). Birkaç saniye sonra, perdeden silinecekti. Güzelliği ve davranışları, Jean'ın güzelliğinin ve davranışlarının zıddıydı. O anda, bir iç ışımayla aydınlandım. Sevgimin birazı, Riton'a geçti. Gerçekten de, bu aşkın akıp damarlarımdan süzülerek, onun damarlarına geçtiği duygusuna kapılıyordum. Kendi kendime bağırdım:

"Riton, Riton, onu öldürebilirsin, yavrum! Sevgilim! Öldür onu!"

Başını biraz çevirdi. Önümde oturan bir albay, söylendi: "Ah, onu bir elime geçirebilseydim... Riton'un tüm jestleri, Jean'ınkileri öldürüyordu, Jean'ı öldürüyordu. Ulur gibi bağıran ve alay eden insanlar, birdenbire, gülünç olmaktan çıktı. Acı çektikleri için, çirkindiler. Tere batmış, kudurmuşçasına öfkeli kadın, sarıya boyalı perçemlerini sıyırdı, albay kendinden geçti ve insanlar, kendilerini, bir kardeşin, bir oğulun ya da bir sevgilinin ölümünü, biraz gülerek ve yüce gönüllülükle, vahşi bir biçimde onurlandırmak zorunda hissedip intikam alma tutkusuna kapıldı. Hiç kimse gülünç değildi. Sövgüleri, Riton'un onuruna yöneltilmiş görkemli bir kutlama gibiydi. İçinde sıkıştığım mengene, gitgide daralıp sıkışıyordu.

Perdeye, başka bir görüntü geldi: Yürüyen bir ordu. Gözlerimi kapadım. Dudaklarımdan üçüncü bir sessiz yardım çağrısı döküldü ve beni kendimden geçirdi:

"İndir onu, sana vereyim."

Hareketsiz, iki büklüm ve koltuğa büzüşmüş vücudumdan fışkıran bir başka aşk dalgası, kapalı gözlerimin içine hapsolmuş olan Riton'un, önce suratına fışkırdı, sonra boynuna ve gövdesine, oradan tüm vücuduna indi. Göz kapaklarımı daha da sıktım. Yakalanmış milisin, bitkinliğine ve yılgınlığına karşın yine de şiddet yüklü vücuduna yapıştım. Güçsüz cılızlığı içinde bile öfkeli ve özenle üretilmiş bir makine gibi yepyeniydi. İçe bakışımı onun görüntüsü üzerinde sabitledim ve doğal yapısında varolan şiddeti, katılığı ve acımasızlığı içinde, yeniden gözden geçirip tasarladım. Kesintisiz bir aşk seli, benim vücudumdan, onun yaşama yeniden geri dönen ve esneklik kazanan vücuduna geçiyordu.

Bir kez daha yineledim:

"Haydi, yapabilirsin. Düşürebilirsin onu."

Bu kez bu söylemle benim iradem devreye giriyor, yardım çağrılarını geri çeviriyordu. Gözlerim hep kapalıydı. Bir tek damlası bile Jean'dan alınmayan aşk ırmakları Riton'un üzerine dökülmeye devam ediyordu. Her iki genç adamı da şefkatimin ikiye katlanmış ışığı altında tutmayı sürdürüyordum. Girişecekleri bu cinayet oyunu, birinden birinin ölümünün rastlantılara bağlı kalacağı ve neredeyse elde olmaksızın gerçekleşeceği bir savaş dansıydı. Bu, kanlı biten, çoklu bir aşktı; orjiydi. Gözlerimi daha da sıkı kapadım. Pantolonunun önüne dikilmiş bakışlarım, görüntüsü bende gömülü olan bu milisi hayata döndürüyordu. Onu daha da ağırlaştırıyordu. Onu kin ve nefretle şişmiş acımasız bir canavara dönüştürüyordu ve Riton, yeniden çatılara dönmek için, benim bakışlarımın ışıkları üzerinde yükseliyordu. Onu çok seviyordum. Onunla evlenecektim. Belki de bu düğün için bembeyaz giyinmeliydim; ama her eklemde, dirseklerde, dizlerde, parmak eklemlerinde, bileklerde, boyunda, belde, boğazda, kamışta, götte, çok büyük siyah güller olacak mıydı? Riton beni böyle giyinmiş olarak, bir sürü leylakla süslenmiş bir odada kabul edecek miydi? Çünkü yasımla iç içe geçecek olan düğünüm, ancak böylelikle tertemiz, saf ve arı olabilirdi. Bu savaşı kazananın sertliğini ellerimde hissetmem, ille de gerekli miydi? Onun yaşadığını, ancak kendi mezarının yanı başında dikildiği takdirde bilebilecektim. Duvarlara,

sokaklara, bağırışlara, solumalara, dalgalanmalara, otomobil farlarına karşın, sinemanın perdesinin dibine kaçmasına karşın, ruhum onu yeniden buluyordu. Bana baktı ve gülümsedi:

"Görüyorsun; öldürdüm onu. Benden bunu istememiş miydin?"

"İyi ettin; aferin" cümlesini dillendirebilmiş olsaydım, kendimden çok derin bir biçimde utanacaktım; beni yakıp kavuracak bir adaletsizlik duygusu bedenimi ve ruhumu bu maceranın dışına atacak, yazgının hükmünün yerine gelmesine dayalı olan bu oyunun getirisini yitirecektim. Şimdi daha da belirginleşmiş olan görüntüsüne bakarak ve gözlerimin önünde, neredeyse parmaklarımın altındaki kaslı bir vücudu tutarak, yanıtladım:

"Onu sana vermiştim, Riton, sev onu.

Yeniden gözlerimi açtım. Orkestra, bağlaşık bir devletin ulusal marşını çalıyordu. Daha ağır, daha zengin bir koku, beni sarmalıyordu. Kalçalarımın ve koltuk altlarımın arasındaki, belki ayaklarımdaki ter bezleri, yoğun biçimde çalışmıştı. Yerimde biraz kımıldandım ve tüm sinema salonunu sarhoş eden, beni de belki on dakikadır etkileyen bu keyifsiz kokuyu gidermeye çalıştım. Bir parmağımı pantolonumun önünden, içeri kaydırdım: Apış aram ter içindeydi. Şimdi artık Erik'in Paris ayaklanmasının ilk beş gününde, metresinin yanında gizlenmeden önce kimin yanında ve nasıl saklandığını anlıyordum. Riton, Erik'i tanıyordu, onunla birlikte çatıların üzerinde savaşmıştı; ama daha önce Paulo'yu tanımış olmalıydı. Size bu insanları, onlara değil, Jean'a yönelik aşkımla aydınlandıkları biçimiyle ve özellikle de bu aşk üzerine düşünerek tanıtmaya çalışıyorum. 1940'ta Paulo, yirmi yaşındaydı. 42 sonunda Almanya'dan, işini iyi yapan çalışkan bir unsurdan çok, berbat bir serseri olarak döndüğünde, mensuplarına silah veren herhangi bir kuruluşa girmeye çalışmıştı. Önce Fransız Gestaposu'na katılmaya uğraştı, ama onu öneren önemli ve etkili biri olmadığı için, Reich'ın asker alma servislerince duvarlara yapıştırılan reklam afişlerinde onun sert ifadeli yüzünün fotoğrafının kullanılmasına karşın, onu istemediler. Bu örgüte girebilmek için, gerçekten de, Montmartre'ın yüksek kaldırımlarında köşe tutmuş -Korsikalı ya da Marsilyalı- bir "baba"nın tavsiyesi gerekiyordu. Daha yetersiz bir zarafet ve argo konuşabilme yeteneği gibi birkaç küçük ay-

rıntı dışında, Erik'in özelliklerine pek benzeyen yüksek niteliklerine karşın, Paulo, küçük bir hırsızdan, sınıfsız bir dalavereciden başka bir şey değildi. Gestapo'ya katılma konusunda çuvallaması üzerine, kırsal alanda çalışan Fransız direniş örgütüne girmeyi denedi, ama oradan da geri çevrildi. Milis örgütünce de işe alınmadı. Onu şef olarak kabul eden Riton'la birlikte ufak tefek hırsızlıkları ve üçkâğıtları sürdürdü. Bir akşam Riton, Paulo uğruna, mensubu olduğu kuruluşa ihanet etti. Küçük bir otelden bir battaniye ve bir yatak örtüsü çalmış, geri dönüyorlardı. Nasıl ki Erik, gücünden emin olmak için boynunu okşuyorsa, Paulo da, eli cebinde, gergin bacak kasını sıvazlıyordu. Yürürken, bu kasın elinin altında gerildiğini hissederdi. O gece, yani 20 Şubat 1943 gecesi, beş parasız, meteliğe kurşun atar bir durumdaydı. Sokakta, kaldırımda, battaniyeyle yatak örtüsünü koltuğunun atında taşıyan Riton'un yanında ve az önünde yürüyordu. Riton ona baktı. Sırtını gördü. Paulo'nun ceketinin kollarında kalın, gri renkli rütbe şeritleri vardı; körüklüydü ve beli, çatlamış bir kayışla sıkılmıştı. Aynı kumaştan pantolonu bir hayli boldu ve dümdüz bir dökümle topuklarını örtene dek iniyor, ayağının üstünde kıvrılıyordu. Bacakları pek, ama pek hafifçe parantez gibiydi; öyle ki sokağın alt tarafında, arkasından yürürken, dizlerinin ve bileklerinin hizasında, arkasındaki gökyüzü görünüyordu. Salınmıyordu, ama yine de esnek bir yürüyüşü vardı; ayağını yere hafif, ama vücudunun duruşuna da yansıyan bir biçimde çok sağlam basıyor, bu da her adımında tüm gövdesinin pek belli belirsiz bir biçimde esnemesine yol açıyordu. Hızlı yürüyordu. Sanki Riton'dan uzaklaşıyordu, ama aslında, biraz arkasındaki Riton'u çekip sürükler gibiydi. Riton ise kendisini onun yürüyüş temposuna öylesine kaptırmıştı ki, Paulo'nun iyiden iyiye sardırdığını düşünüyordu; ona ayak uydurmaktan başka bir kaygısı yoktu. Riton, Paulo'nun bu öğleden sonranın saat üçünde başını derde sokmasını önlemek için kahramanca bir şeyler yapmaya hazırdı ve Martyrs Sokağı'ndaki bu koşuşturmacada, kaldırımı arşınlıyordu. Arkadaşını yakalamak için biraz hızlandı ve yanına geldiğinde, soluk soluğa, ama gülümseyerek, sordu:

"Söyle, Paulo...

"Ne var?"

Beş parasız olmaktan ötürü pek mutsuz olduğu zamanlarda hep olduğu gibi, başı öne eğik olarak yürüyordu. Elde edilen ganimet de, tam bir düş kırıklığıydı: Battaniye ve yatak örtüsü, savaşın başından beri ne bez, ne de battaniye alabilmiş olan iki kocakarının, kullanılmaktan tülbente dönmüş eşyalarıydı.

"Aklıma bir fikir geldi."

"Nedir?"

"Yürürken kamışın kalkıyor sanki. Yürümek, seninkini kaldırıyor mu, ne?"

Paulo, Riton'a döndü. Önce şaşırmış gibi göründü, sonra gülümsedi.

"Demek farkına vardın! İyi yürüyorum, değil mi? Hoşuna mı gitti?"

Bir adım daha attı, sonra durdu ve gözlerini dikerek, Riton'a baktı.

"Yürürken, zevk alıyorum; söylemiyorum, ama, sürtününce, böyle oluyor."

Daha sonra, yine sırtını kamburlaştırıp, elleri cebinde, yeniden yürüdü. Yakışıklı olduğunun farkındaydı. Öyle sanıyorum ki yakışıklı insanlar iktidar sahibi olmaya yatkın olduklarını varsayarlar ve Fransa'nın ölümsüzlüğünden ve sonsuzluğundan söz ederler. Güzellik güç sağlar ve, hiç kuşkum yok, günün birinde gayet pratik amaçlar için kullanılabilir; ışık saçmak ya da bir şeyleri harekete geçirmek için...

Paulo'nun bisikletiyle uzaklaştığını gördükten sonra evime döndüm ve gece sona erdi. Eylülün bu ilk günlerinde, hava hâlâ çok sıcak oluyordu. Odama çıktım.

İki ay kadar önce bir akşam, Jean beni görmeye gelmiş, yılın ve mevsimin ilk armutlarından getirmişti. Ertesi gün, bir valiz dolusu tabancayla taşraya gidecekti. Sohbet ettik. Evine dönmeye niyetlendiğinde saat çok geç olmuştu.

"İstersen bu gece burada kalabilirsin.

Biraz tereddüt etti, gülümsedi ve bana bakarak mırıldandı:

(Buraya kadar hep bir ölüden, yani sanki bir tanrıdan ya da bir eşyadan, ama sanki içinde canlı bir varlık varmış gibi, onun sözcükleriyle, onun jestleriyle söz ettim, onun tonlamalarıyla anlattım; ama

ani bir korkuya kapıldım: İyi anımsayamamaktan ya da Jean'a ihanet etmiş olmaktan kaygı duyduğumdan değil; tam tersine, onu, benim çağrıma hemen karşılık vermesinin mümkün olacağı bir sadakatle anımsayacağımdan, tamamen eminim. Eğer buraya kadar olan elli küsur sayfa buzdan bir heykele ilişkin bir söylev ise, bundan sonraki satırlar da, bu tanrının, bu heykelin göğsünü açarak ve karnını yararak, yirmili yaşlardaki bir genç insanı ortaya çıkarma amacına yöneliktir. Bu satırlar kutsal sandığı açan anahtardır ve en sonunda varılması umulan hedefi gösterir. Tiyatroda çalan üç gong nasıl perdenin açılışının işareti ise, burada da, aynı şekilde, kalbimin, Jean'ı konuşturmadan önceki atışlarının simgesi gibi algılanmalı.)

Mırıldandı:

"Öyle mi?"

Ne düşündüğünü anladım. On saniye kadar süren bir sessizlik oldu ve sonra, kurnaz, anasının gözü bir havayla, yineledi:

"Öyle mi?"

Ve bir kez daha, aynı gülümsemeyle ve başını sallayarak mırıldandı:

"Öyle mi?"

Derin bir soluk koyverdi.

"Ama, eğer kalırsam, sen bana rahat vermezsin.

"Hiç de değil."

Bunu, kekre bir tonda söylemiştim. Daha belirgin bir sesle, ekledim:

"Eh, canın nasıl isterse öyle yap.

"Öyle mi?"

Ama, tam sözcüklerim ağzımdan çıktığı sırada ayağa kalmıştı ve gideceğini sandım. Oysa o, yatağıma oturdu.

"E, ne diyorsun? Kalıyor musun, gidiyor musun?"

"Bana rahat verecek misin?"

"Yuh be!"

"Kalıyorum.

Başka şeylerden söz ettik. Sesinin beni yanıtlarkenki tonundan, tınısındaki belli belirsiz sıkıntıdan ve kimi zaman gösterdiği tereddütlerinden, sadece kalmakla kalmayacağı, ama aynı zamanda bu gece,

o zamana kadar sürekli reddettiği şeyi kabul edeceği, belliydi.

"Soyunup rahatlamak ister misin?"

Kendisini bana sunmaya ilişkin kararına karşın, yan yana yatmamıza ve vücudumun vücuduna değmesine, tedirgin bir çekingenlikle yaklaşıyordu. Sonunda, üstündekileri, odanın bir ucundan öbürüne gezinerek, yavaş yavaş çıkardı. Yatağa uzandığımızda, onu kendime doğru çektim; ama gönülsüz bir tepki verdi:

"Bak, sözünü tutmuyorsun. Bana rahat vereceğine söz vermiştin.

"Aman, sen de! Sadece öpüyorum; canını yakmıyorum ki!"

Onu öptüm. O zaman, sakin bir sesle, mırıldandı:

"Peki.

Bu "peki", artık bir karar verdiğini ve geri dönülemez bir yola çıktığını gösteriyordu.

"Peki.

Sonra, derin bir nefes alarak, sordu:

"Peki, eğer kabul edersem, bugün mü?"

"Neyi?"

Belirgin bir sabırsızlıkla, yanıtladı; sözünün sonu, soluğu tükendiği için, iyi duyulamadı.

"Anladın, ama yine de söylememi istiyorsun... Seninle sevişmeyi kabul edersem?"

"Jean.

Elini okşadım.

"Jean.

Ne söyleyeceğimi, ne yapacağımı, bilemiyordum. Benim mutluluğumu hissediyordu. Hareketsiz, sırtüstü kaldı. Yüzünün kasları bu yatış pozisyonundan ötürü gergindi, ama gözleri canlılığını koruyordu; kıpır kıpır kirpiklerinin düzenli biçimde seğirmesi, çocuğun, içindeki karmaşaya karşın, beklediğini anlatıyordu bana. Yatıştım. Bezgin, gevşemiş, sırtüstü yatıyordum.

Bir süre sonra, fısıldadı:

"Jean, uzağa git."

Pek özel temizliğinin hiçbir ayrıntısının benim tarafımdan görülmemesini isteyeceğini düşünerek, elimi, okşar gibi, kabaetlerinin ara-

sından geçirdim; o da benzer bir çekingenlikle, boştaki eliyle, onun içindeyken kirlenmiş olabileceği kaygısıyla, kamışımı silip temizliyordu. Bu ikili jesti aynı zamanda, sanki benim elim onun kıçına, onun eli de benim kamışıma kazayla çarpmış gibi bir havayla, pek masumane bir şekilde yapıp tamamladık. O zaman bana, o büyülü cümleyi fısıldadı:

"Şimdi seni, önce olduğundan daha çok seviyorum.

Ensesinden, onu daha da sakinleştirip yatıştıracak bir sıcaklıkla öptüm; zira yastığın kıvrımları arasına gömülmüş dudaklarından, şu itiraf sözcükleri dökülmüştü:

"Sonra... beni artık sevmeyeceğinden korkuyordum.

"Oh, Jean!"

Okşamak için saçlarını arayan elim yüzüne değdi ve yanaklarını okşadım. Ben ışığı yakmak için dönerken, o da üstümüzdeki çarşafları iterek sıyırmış olmalıydı (ikimiz de kan-ter içinde kalmıştık); aydınlıkta, açtığı kollarının ucundaki ellerini dikkatle incelediğini gördüm: Parmaklarının uçları ve tırnakları kan içindeydi. Terden parlayan yüzünde de, kan izleri vardı. Kendi ellerime baktım. Onlarda da kan lekeleri vardı. Bana, az sonra yazacağım şiiri okuduğunda epey şaşırdım; çünkü Jean, hiçbir zaman, kafası bu tür şeylerden dolayı karışan biri gibi görünmüyordu ve olguları şiirsel bir vizyonun temelinde hep varolan o hafif korku duygusuyla değil, nesnel ve pratik olarak ele alırdı.

"Ne oldu? Bir yerlerimiz mi kanıyor?"

Elleri hep aynı duruşta, sanki sobada ısıtır gibi, önündeydi, ama, çarşafları dikkatle gözden geçiriyordu. Çüküm kanıyordu. Neler olduğunu, ondan önce anladım. Çünkü kamışım alabildiğine sertleşmişti ve onun acı çekmesini hiç umursamaksızın, arkasını yırtmıştım; bu sırada bir kıl ya da bir saç teli de benimkini hafifçe kesmişti. Böylelikle, kanlarımız birbirine karışmıştı.

"Canın acıyor mu?" diye sordu.

"Hayır, bir şeyim yok. Ya sen?"

Omuz silkti ve yataktan atlayıp lavaboya gitti. Yatağa dönüp yüzükoyun uzandığında, elleri buz kesmişti. Aramızdaki tutkuyu vurgulayan bir dinginlikle konuştu benimle. Bu arada, belki biraz da onun

bu acımasız saydamlığından intikam almak için, işaret parmağımı kıçının arasında gezdirdim ve gülümseyerek, kanlı parmağımla, sağ yanağına bir orak-çekiç, sol yanağına da bir gamalı haç çizdim. Çok kızdı. Kavga ettik. Öfkeli ve çok utanmış olarak, sessizce ve hızla giyindi, çıkıp evine gitti. Birkaç gün sonra da bana şu şiiri getirdi:

El ayalarım, tüm bu bize verilenleri yadsıyor
Gece, mezarımızın yanında, yalnız, dans ediyor
En yoksul nesnelerden koparılmış bir dans bu
Ayakları tuz ve buğday; alçıya alınmış: öyle bir dans bu

Ve kükürt kristalleri. Köpüğün içinde, diz çökmüş...
Mutsuzluk beni öldürüyor; bu bir çoban öyküsü!
Senin gizemlerine varabilmek için, giyinmeliyim
Yeraltı yürüyüşlerindeki tuz damarlarında dinlenmeliyim

Çam ormanları, karanlıkların gücü
Senin gözün. Yarı aralık dakikalar gelip geçmede
Ayaklarının altında, hareketsiz bir dörtnala koşu
Parmaklarının altında da, benim tehlikeli silahlarım

Seni, kan içinde, dürüst ve aziz, tanıdım
Elinde yüz gül tutan genç ve güzel adam
Bu fosiller simsiyah otlar üzerinde uyuyor
Ölüm şarkıları söyleyen, yengilerin ölümlerinin.

Ne Jean'ın gömleklerini ve çoraplarını giymek, ne onun dokunduğu muskaları takmak, ne de saçlarından bileklik örmek ya da bunları madalyonlarda saklamak bana yetiyordu. Yalnızken adını telaffuz etmek ise, hiç de fena değildi. Onun söylediği sözcükleri, cümleleri ve beceriksizce yazdığı şiirleri yüksek sesle yinelemek, onu ete kemiğe ve kendi vücuduma büründürmekti.

Şiir güzeldi, ama güzelliğin ne olduğunu bilemediğim için, dürüst bir cevap veremezdim. Bu kitaptaki (ve öbürlerindeki) "güzel" ve "gü-

zellik" sözcükleri, bizatihi nesnel içeriklerinden ileri gelen bir güce sahiptir. Bunun dışında da herhangi bir anlaşılabilir ve anlatılabilir yanları yoktur. Onları tıpkı, bir elbisenin rastgele bir yerine bir elmas diker gibi kullanıyorum; yoksa düğme niyetine kullanılsınlar diye değil. Şiir ise, bambaşka bir şeydi. Bu dört mısrayı, öbür dokuz mısra ile karıştırmak istemiştim (tıpkı onun kanının benimkine karıştığı gibi. Bu gibi oyunların çocuksu olduğunu biliyorum, ama büyük güçler arasında bir antlaşma imzalanmasından da, Retondes Kavşağı'ndaki görkemli anınma tantanalarından da, bir ağacın kabuğuna kazınan isim baş harflerinden de, daha çok değil...), Jean'ın ağzından dökülen bu dört mısra (bir sözcüğü saklı tutuyorum), ama bu, gece tonlarında ya da ışıltılı jestler yapan aktörlerin bulunduğu görüntüler bakımından pek zengin, pek parlak, yanardöner, sedefli bir (bir vücut mu, yoksa bir ruh mu?) ruhu çağrıştırıyordu. Dili, özellikle de dili, ruhunu (işte, bu sözcüğü bu nedenle seçtim) ve söylemini (çünkü, ruhtan söz edildiğinde, bu, söylemi taşıyıp götüren, nesnel soluktur) anlaşılır kılıyordu; bu ruh, uyumlu bir gelişim ve oluşumdan başka bir şey değilmiş gibi görünüyordu. Bu, gizli bir çabanın ince farklarla bezenmiş pek ince kıvrımlarının uzantıları, dalgaların ve mikroskobik canlıların hareketleri, onun derin gecesinde tuhaf bir yaşam sürdüren canlı organlarıydı: Karaciğeri, dalağı, midesinin yeşilimtrak iç zarı, mizacı, kanı, kılı ve tüyü, lâl rengi bir denizin mercan kanalları, mavi barsaklarıydı. Jean'ın vücudu, bir Venedik porseleniydi. Ondan kaynaklanan bu olağanüstü söylemin, tıpkı bir yumaktan çekilen düğümlü bir yünün o yumağı büzüp küçültmesi gibi, onun vücudunu da sıkacağından kuşku duymuyordum. Giderek saydamlaşacaktı ve en sonunda bir ışık damlasına dönüşecekti. Bana yıldızları oluşturan bileşkelerin sırlarını öğretiyordu; onun barsaklarındaki bok, onun ağır ve yavaş kanı, onun atmıkları, gözyaşları ve balçığı, sizin bokunuz, sizin kanınız, sizin atmığınız değildi.

...tehlikeli silahlarım...

Paulo'nun, Jean'ınkiyle iç içe geçmiş anısıyla yatmıştım. Minicik otel odamdaki yatağımdan, açık pencereden, Seine Nehri'ni görüyordum. Paris henüz uyumuyordu. Erik ne yapıyordu? Onun Paulo'yla ve annesiyle olan yaşamını düşlemek, benim için hiç de kolay değil-

di; ama yine de onun yakınında -ve kimi zaman onda ya da Riton'da- çatıların üzerinde, milislerle birlikte yaşamanın, sakinleştirici bir yanı vardı.

O zaman karanlık gökyüzünün üzerinde, çatının tepesinde, iki çıplak kol, kesiştiler. Işıklıydılar. Tutuşan ellerden biri, ötekini kendisine doğru çekiyordu. Güçlü, sağlam ve kaslı adamlara ait olan bu kollar, adeta birer piston gibi sert bir biçimde, öldürücü bir kararsızlık anı olan birkaç saniye boyunca neredeyse umutsuz bir çaba göstererek, şaşırtıcı bir hareketsizlikle sabit kaldı. Yiğitçe bir destek ve kardeşlik için kenetlenen iki gergin kolu sergileyen bu afiş gökyüzünü yırtıyor, parçalıyordu. Yıldızlar bu sahneyi iyi aydınlatamıyordu. Öbüründen daha zayıf gibi görünen kol, eklemlendiği vücuda doğru, biraz yükseldi. Umut, ona sanki bir tutam cesaret katıyordu. Riton'un gövdesi öne doğru biraz daha eğildi; sağlam yapılı, ama ortasından kıvrılmış olan tüm vücut yavaşça geriledi ve öbür kolun onu çektiği tuğla bacanın arkasına doğru kaydı. En sonunda genç milis, çatının kaygan çinkoları üzerinde ayakları kayan Alman askerini boşluktan çekmeyi başardı. İkisinin de ayakları çıplak, başları açıktı. Armonikasına yapışmış elinden destek alan Erik, yüzükoyun, sürünerek, çatının üzerine çıktı; Riton'un dizlerinin hizasına geldiğinde, başı dikilmişti. En az kendisi kadar solgun olan annesinin elini bıraktı. Riton, alnını sildi. Kan ter içindeydi; sonra kolu, yenilmiş, yılgın bir hareketle aşağı sarktı. Hâlâ yüzükoyun olan Erik ona sarıldı, kollarında sıktı ve mırıldandı:

- *Danke.**

Sonra dikildi. Genç çocuğun gözlerine baktı. Çırılçıplak, örselenmiş, üzerinde iki siyah gözün parıldadığı, gecenin tozuna belenmiş bir surat gördü. İki elini, hafifçe öne doğru eğilen Riton'un omuzlarına koydu. Ayın küçük bir parçası, bulutun arkasından sıyrılarak çıktı. Erik, çevik bir hareketle bacanın arkasına geçti ve gölgeye gizlendi. Riton da aynı şeyi yapmaya yeltendi, ama beline asılı mermi kütüklükleri yüzünden dengesi bozuldu ve sendeledi. Yorgun, gergin ve sinirli olduğu için beceriksizleşmişti. Böylece Riton, çatının üzerinde, bir bacağı ileri doğru uzanmış, öbürü ise geriye doğru kıvrık, olduk-

* *Danke* (Alm.): Teşekkürler. (ç.n.)

ça biçimsiz bir biçimde, dizlerini kırarak çöktü. Erik eğildi, çocuğa arkasından sarıldı ve onu kollarının arasında sıkı sıkı tuttu. Silahları birbirine çarptı. Bundan çıkan ses pek belli belirsizdi. Bir an için öylece, hareketsiz kaldılar. Riton, Erik'in ellerinin armonikanın üzerinde birleştiği kolları arasında hapsolmuştu. Gecenin içinde yol açtıkları karışıklığın dalgalarının yatışmasını bekler gibi, ağızları açık, biraz beklediler. Erik kollarını çözdü ve aşağı sarkıttı. Riton ise, ellerinde bir nem ve serinlik hissederek ürperdi ve mekanik bir hareketle ağzına yaklaştırıp hohladı. Biraz şaşırmış gibiydi. Erik'in ağzından armonikaya bulaşmış olan tükürüklerinin elinin üzerine aktığını anlamıştı. Milisin pantolonunun koyu mavi yünlü kumaşından ve askerin giysisinin siyah kumaşından, Ağustos'un gündüz ve gecelerinin, yorgunluğun ve sıkıntının akıp kurumuş terlerinin kokusu fışkırıyor, birbirine karışıyordu. Bambuların içinden çıplak tenleri pırıl pırıl parlayan, kemerlerinde saçlı kafa derileri asılı, ellerinde kargılarla, savaşçılar çıktılar. Afrika'nın kalbi, Riton'un ellerinde atıyordu. Uzaklardan gelen bir tamtamın pes perdeden sesiyle dans ediliyordu. Gözleri faltaşı gibi açık olan iki genç adam, sendeleyip devriliyorlardı. Yorgunluktan bitip tükenmiş, perişan olmuşlardı. Erik, mırıldandı:

"*Achtung*, dikkat et Riton!"

Şöminenin karşısına, yeni uyanmış olan öbür Fritz'lerin arasına oturdular ve Riton, uyuklamaya başladı. Kendi milis grubuyla birlikte savaşmış olan altı Alman askerine ve çavuşlarına eşlik etmişti. Çavuşu baştan çıkartmış olan Juliette'in de işbirliği sayesinde boş bir eve servis penceresini kullanarak girmiş, oradan da çatıya çıkmışlardı. Çavuş da, askerleri de, yirmi yaşındaydılar. Genç milis aralarında, sessizce ayakkabılarını çıkarmış ve öylece, merdivenlerden en üst kata çıkmışlardı. Gece yarısına doğru da, çatıya çıkıp ilerlediler. Küçük tim, güvenlik kaygısıyla pek çok önlem alarak, yandaki binanın damına geçti. Daha sonra da konuşlanacak bir yer seçerek, bacaların arasına çömeldiler. Yorgun, bezgin, umutsuz, ama özellikle de bu umutsuzluklarından dolayı, paçayı kurtarabilmek için kararlı bir şekilde gizlendiler. Yorgunluktan bitmişlerdi. Uykusu daha hafif olan Erik, siyah pantolonunun arka cebinden armonikasını çıkardı ve hafifçe çalmaya koyuldu. Ağzını, yavaşça, bu arı peteğinin üzerinde gez-

diriyordu. Pek belli belirsiz bir şekilde, adeta güç duyulacak bir tonda, *Mavi Java*'yı* çalıyordu.

Bu mavi Java'dır
En güzel Java
Büyüleyip kendinden geçiren...

Valsin gerektirdiği sesleri bulup çıkarma kaygısıyla zorlanan Almanın nefesi daralıyordu. Fransa'nın olanca hüzünlü ve tatlı güzelliğinin gözlerinden akıp gittiğinin bilincindeydi. İşte o zaman uykuya daldı ve çatının eğiminde yuvarlandı. Ama ne mutlu ki eli Riton'un silahının kayışına takıldı ve o da dik durmayı becerip, onu kendisine doğru çekebildi.

Erik, olanca yorgunluğuna karşın, uyuyamıyordu. Ağustos ayındaydık ve gökyüzünden yıldız yağıyordu. Çatının kenarına doğru ilerledi ve birdenbire, altında, beşinci katın üç penceresinin önünde uzanan, demir rampalı, dar bir balkon gördü. Bir sıçrayışta, buraya atladı. Göz açıp kapayana kadar, çıplak ayaklarıyla, sağlam bir biçimde balkona bastı; ama bu esnada baldırları ve bacakları büküldü, elleri ve parmakları tereddütlü hareketlerle tutunacak bir yer aradı fakat çabucak yeniden dengesini buldu. Daire boştu. Boydan boya geçerken, ilk kez olarak hafif bir sıcaklık yanaklarına çarptı. Paris ayaklanması, ona bir ihanetmiş gibi geliyordu. Dört yıllık bir uykuya dalmış olan kent, şimdi ayağa kalkıyordu. Bar bankolarında içilen içkilerin, dostça omuza vurmaların, el kol hareketleriyle ve nazikçe dert anlatmaların, çeşitli pozisyonlarda -dizüstü, misyoner, sırtüstü vd.- düzülen kızların, kadınların ve oğlanların arkasından, art niyetli bir kalabalık, intikamını hazırlamıştı. Erik, dostluğun bir tuzaktan başka bir şey olmadığını anlamıştı. Ama sonuçta Almanya onun umurunda mıydı ki? Hitlerjugend'e, silah edinebilmek için girmişti: Yakın döğüş için bir bıçak ve talan falan için de bir tabanca! Bu bakımdan, ruhları ceketlerinin altındaki bir tabancanın varlığını hissedebilmek için kı-

* Senaryosunu Noël Renard'ın yazdığı, yönetmenliğini Claude Orval'in yaptığı 1939 yapımı *Une Java* filminin Fréhel tarafından seslendirilen müziği. Sözler, Géo Koger Hoël Renard; müzik, Vincent Scotto. Java, o sıralar Paris'ten başlayarak büyük kentlerde yaygınlaşmış üç zamanlı bir danstır.

pırdanan genç Fransız milisleriyle karşılaştırılabilirdi. Doğal olarak da, gayet sert kaslara kavuşmuştu. Yaşamı da, tıpkı vücudu gibi, hoyrat ve sert bir karmaşadan ibaretti. Kasları, bu sinirle örülü ve gergin tümsekler, yapıp ettiklerinin birer göstergesi ve kanıtı gibiydi. Bu isyan, ürkek bir titremeye ve ürpermeye değil, bu kusursuz, pek gelişmiş baldır kaslarının biçimine benziyordu: Hatları birbirinin üstüne binen bu ayaklanma, üst noktalarda birleşen sımsıkı dokuların gözüpek bir fışkırmayla yönetildiği bir kas örgüsünü andırıyordu. Nitekim bu asker kaçağının firarı da, kaslı omuzları gibi heyecan verici ve fırtınalı, o sırada öldürdüğünün boynunun şekli gibi kaba ve kalındı. Yürekli ve atılgan, kendini dünyayı kucaklamak ister gibi hisseden Erik bu boynu, güçlü ve geniş elleriyle, tıpkı dünyayı üzerinde taşıyan bir sütun gibi kavradı ve yukarıda tuttuğu başı, tuhaf bir hazla kendinden geçti.

İradesinin, kimi zaman çok hoş dışavurumları oluyordu: Beklenmedik bir engelle karşılaştığında üzerine aşırı briyantinli saçlarının altın bukleli kâkülleri düşen alnı kırışıyor, kaşları çatılıyor ve kirpikleri, mahmuzlamaya hazırlandığı bu engele yönelen oklar gibi dikiliyordu.

ERİK

İşte, Erik'in görüntüsünü netleştirmek amacıyla aldığım notlar. Gelip geçen genç adamların, en seçkin ve göze batan jestlerini alıyorum. Bu, kimi zaman bir Fransız askeri, kimi zaman bir Amerikalı, bazen kopuğun biri ya da bir barmen olabilir... Ama birdenbire bir bakıyorum ki, Erik'ten başkasının yapmış olamayacağı bir jest söz konusu... O zaman, bunu not ediyorum.

Not ettiğim bu düşünceler, bizzat benim tarafımdan işitilmiş veya telaffuz edilmiştir.

Duygular, bana aittir. Kimi zaman, böylece görüp öğrendiğim bir jesti yapmaya kalkıştığım olmadı değil. Bu gibi hallerde bunun bende nasıl bir etki bıraktığını not ettim. Erik'in bazı olgular karşısında hissettiğini sandığım bazı duyguları da not aldım.

Paulo'nun, Riton'un, Hitler'in ve Pierrot'nun görüntülerini netleş-

tirecek olan bazı olgular da, ardından gelecek.

Celladın boynuna takılıp kalıyorum.

Bir gün, bir katilin idamında, cellada yardımcı olmak için ısrar ettim. Koparılacak olan başı, alttaki bıçağın üzerinde sabit tutuyordum. İşi bitiren celladın yerinde olmak için herhangi bir istek duymuyordum; ama, daha sonra tehlikesizce adam öldürebilmek için de, orada, sanki kendimi öldürüyordum.

Ne zaman öfkeli olsam, köpekler bana havlardı.

Cellat benim karımdı. Bu işi yapmayı kabul ettiği için, onu aşağılıyordum. Ne var ki kamışı, benimkinden iki misli daha kalındı. Bana karşı kullanmasa da, bu kamış sayesinde, üzerimde egemendi.

On üç ile on beş yaş arasındaki oğlan çocuklarını severim. Onların yumuşak tatlılığını severim. Onları, onların zıddı olan celladın kini ve nefretiyle severim. Onlarda, bir zamanlar bizzat benim olduğum şeyleri severim: Sarışın, mavi gözlü ve keskin hatlı ağızlı. Ama aynı zamanda da, bana çok yabancıdırlar. Ben bir adamım. Çizmeli bir adamım. Bakışlarım da onlarınkinden farklı bir düzeyde: Onları görebilmek için aşağıya doğru bakmam gerekiyor. Onlara derin bir şefkat duyuyorum. Celladı görmek için, kafamı kaldırdım.

Tam bir ahmak olmak ve onlara olan en derin aşkımı, en büyük bir acıyla hissedebilmek için, sevdiklerimi, güzel yetişkinleri öldürmek isterdim. Bu acının tam ortasında, özgürlüğün ışıltılı varlığını keşfedebilmeyi isterdim. Beri yandan, gülmeyi de severim. Tüm gençliğim boyunca, gözlerimin hemen önündeki ve üzerindeki, bakışlarımla kesişen pek sık kirpikleri ve altın sarısı, sert kılları gördüm, gözlemledim. Çok ağır bir hasadın büyük yükünü taşımayı bilirim ve hatta, en zevkli anlarımda kendimi, tanelerinin sakalları kirpiklerimden oluşan dolgun başaklar gibi hissederdim.

"Otuz iki tane sıyrık saydım...

Günün birinde, arkadaşları, bir subayla ilişki kurduğundan kuşku duyarak ele verdiklerinde açılan soruşturma esnasında duyulan bu cümle, Erik'in çok yoğun bir kaygı duymasına yol açmıştı. Arkasından da şu sözler gelince, kendisi için, dehşetli bir korkuya kapıldı:

...kanıt izlerine bakalım. Onu, un tavasına oturtacağız...

"Böyle belli olabilir mi?" diye düşündü. "Bu kadar da iz kalır mı?"

Cellattan, bunun için nefret etmiyordu. Düşünüyordu:

"Hiç kuşkusuz çatlaklar, sıyrıklar iyileşir..."

Çabucak öfkeleniyordum. Sararıp soluyordum. Sadece yumruklarımı sıkmakla kalmıyor, tüm vücudumla, rakibinin karşısındaki öfkeli bir boğa gibi gerilip kasılıyordum -ya da kasıldığımı sanıyordum.

İçimde, sanki başlatıcısı, kurucusu ve tek şövalyesi olduğum bir soyluluk düzeni yaratıp oluşturdum. Üstüme çıkan Erik'e, birbirinden güzel beratlar, haçlar, nişanlar ve bröveler sundum. Bunlar benim balgamlarım ya da şövalyelik madalyalarımdı.

Otel odamdaki konsolun aynasında kendime bakıyordum. Arkamdaki şöminenin üzerinde, Führer'in aynadan yansıyan bir portresi vardı. Belden yukarım çıplaktı, ama bol ve bilek hizasından büzgülü siyah pantolonum üzerimdeydi. Sabit gözlerle kendime bakıyordum; sonra, bakışlarımı, aynada, Führer'in üzerinde sabitleştirdim.

Balgamın anlamı neydi? Rastgele birinin yüzüne tükürülebilir miydi?

Vücudumun en önemli kısmı, kıçımdır. Bunu ben unutacak olsam, pantolonum hatırlatır; çünkü kıçım onun içindedir ve onu sıkı sıkıya sarar. Biz, kıçlardan oluşan bir alayız.

"Peki, ya kamışı nasıldı ve sen onu nasıl aldın içine? Yan yatarak mı, üstüne oturarak mı?"

Küfürden beter bir ruh haliyle, sorulan bu soruya cevap vermeye cesaret edemedim ve bakışlarımı, onun kamışından kaçırdım; onu terk ettiğim için çok utandığım Jean'ı düşünüyordum. Ama, aşkımız bir yana, Jean'ı düşünebilmek için, çok fazla erotizme gömülmüştüm. Beri yandan, bu düşünceler yasaklıydı. Şimdi artık paramparça olmuş ve mısralara dökülmüş olan bu pek aziz yerlerini çok fazla canlandırır ve çağrıştırırsam, iğrenç bir suç işlemiş olacakmışım gibi hissettim. Ne düşünebilirdim ki? Duvar kâğıtları beni oyalayamıyordu. Her çiçek deseni, her rutubet lekesi, beni Jean'a götürüyordu. Onu düşünmeliydim. Kutsal şeylere yönelen hakaret ve günahlardan kaçınabilmek için, anılarımdaki aşkları idealleştiriyordum. Vücudunun en canlı yerleri daha bir canlanıyor, ağzıma dalmış ve oramı ele geçirmiş olan kamışı, saydam, kristal bir kamışa dönüşüyordu. Üstelik dişlerimle ve pembe dudaklarımla kavradığım bu kamış, sütlü ve

akışkan bir bütün, üzerinde uzandığım ıslak çimenlerin veya yatağımın üzerinde yükselen ışıltılı bir sis gibiydi. Dudaklarıma soğuk gibi geldi, böylece şehvetim köreldi. Onun yelkenlerini doldurduğu aşklarım, bu donmuş sisin içinde birbirlerini izliyorlardı. Çöken çiyin içinde, birbirimize sımsıkı sarılmış şekilde, incecik damlacıkların nemlendirdiği hafif, deli saçlarımı dalgalandırarak yürüyüp geçerek küçük bir koruluğa geldik ve cellat, kırmızı kabuklu bir kayın ağacının altında beni yapıştırdı. Yapıştırdı, ama gayet yumuşak, sanki bir oyun oynuyormuşuz gibi, sanki dostça bir angarya yapıyormuşuz gibi, gülerek yapıştırdı beni. Sisin içinde yavaş ve geniş adımlarla aldığı tüm bu yol boyunca -Erik'in de çizmeleri vardı ve o da, yavaş ve geniş adımlarla yürümüştü- patikadan göl kıyısına dek, sadece cellat konuştu. Pek tiz olan sesini dağılma ve duyulma riskine karşı iyice yumuşatarak, ama yine de tüm koruyu ve ağaçların altına inen sisi çınlatarak, ıslak çimenlere bakıp mırıldandı:

"İşte, mantarlar, böyle zamanlarda çıkarlar. Hatta, belki bulabiliriz de...

On metre kadar daha ilerledikten sonra, ekledi:

"Bir sigara istemez misin?"

Celladın, sağ koluyla sarılarak göğsüne bastırdığı Erik, başını "fark etmez" der gibi, yumuşak bir hareketle sallayıp cevaplayınca da, yine ekledi:

"Birazdan bir tane vereceğim.

Erik düşündü, ama aklından geçenleri söylemedi: "Bu, celladın verdiği son sigara!" Kayın ağacının altındaydılar. Elbiseleri iyice ıslanmış, ayakları üşümüştü. Yaş ve yumuşak toprağa gömülüyorlardı. Cellat, önce gergin kollarıyla Erik'i omuzlarından kavradı ve ağaca dayadı. Sessizce gülüyordu. Kas örgüsünün -ve kemiklerinin- olanca güçlülüğüne karşın, onda edilgin bir kuvvet seziliyordu; mücadele etmekten çok, tahammül etmek, çok ağır çuvalları alıp kaldırmak, günler ve günler boyunca odun kesmek, çamura batmış bir kamyonu itmek ona yakışabilirdi; ama savaştığını, böyle bir mücadeleye girdiğini hayal etmek bile, oldukça güçtü. Hareketlerinde hiçbir atiklik ve çeviklik yoktu, hiçbir beceriklilik belirtisi görülmüyordu ve davranışları, son derece ağırdı. Bir kez daha yineledi:

"Korkmuyorsun, değil mi?"

"Hayır. Bunu sana söyledim."

Erik sükûnetini korudu. Öfkelenmemişti bile. Kalbi, avuçlarındaydı. Saatin tıkırtısını duyar gibiydi.

"Saati ona vereceğim" diye düşündü, böylelikle her şey söylenmiş olacaktı. Belli belirsiz, saati verdiği zaman kıçını kurtarmış olacağını düşündü. Elbette, kol saati hırsızlarını idam etmeye de cellat gönderilmezdi. Çok çocuksu bir kaygıydı bu.

"Bileğimden çıkarabilirsem..."

Kayışını açmayı başardı, ama saat ıslak çimenlerin üstüne düştü. Çamurlanmıştı. Kendisini de pek temiz hissetmiyordu. Ne var ki adamın niyetinden de kuşku duymuyordu. Birkaç metre daha ilerlemişlerdi. Erik, cellada yaslandı.

Erik, soğuğa, rutubete, kaygılarına ve iğrentisine karşın, belirgin bir coşkuyla, kendinden geçmişti. Kamışı kalkmıştı. Sürtündü ve birdenbire, sert bir şekilde, cellada yumuldu.

"Ah!"

Sonra, adamın gülümsemesi dudaklarından silindi, birkaç saniye tereddüt etti, bir esin bekler gibi oldu ve gözlerini Erik'in -kaçırdığı- gözlerine dikerek birdenbire ağzının sağ köşesini (sadece köşesini) kıvırarak gülümsedi: Kararlı ve belirleyici bir gülümsemeydi bu.

Erik'in, sağ eliyle tuttuğu sol omzunu serbest bırakarak ve yanağını elinin dışıyla okşayarak, mırıldandı:

"Güzel çocuksun."

Böylelikle Jean'ın alabildiğine simgeleştirilmiş ruhu, Berlinli bir celladın ve genç bir Hitlercinin aşklarına, içi doldurulmuş bir sığınak sağlıyordu. Haydi, öykünün sonuna dek gidelim: Erik ve cellat, yüzyüze, ateşli bir biçimde öpüşüp koklaştılar. Erik'in slipi yırtılmıştı. Haki renkli pantolonu, bacaklarının arasında kalın bir kumaş yığını halinde yere düşüyordu; amber rengi ve pürüzsüz bacakları, sisin içindeki ağacın kızıl kabuğunda ezilip inci sedefi rengine büründüler. Bu, göz bebeklerinde, süt gibi sisi bütünleyen bir görüntüydü. İki koluyla celladın boynuna sarılmış olan Erik'in ayakları yerden, ıslak çimenlerden kesilmişti. Sadece çıplak baldırlarının arasından sarkan külodu yerlere değiyordu. Kamışı hâlâ Erik'in sımsıkı kıçının arasında

olan ve sertliğini koruyan cellat onu tutup taşıyor ve ayakları yere, ıslak ve yağlı toprağa gömülüyordu. Genç adamın güzelim dizleri, sisi deliyordu. Cellat genç çocuğun vücudunu ve kalçalarıyla kaba etlerini, kendi vücuduyla ağacın kabuğu arasında eziyordu. Erik, son derece güçlü ve sağlam yapılı olan ve kendisine dehşet verici bir şiddetle geçiren adamın başını, kendisine doğru çekiyordu. Birkaç saniye için bu pozisyonda, başları birbirine yapışık, yanak yanağa, hareketsiz, kalakaldılar. İlk ayrılan cellat oldu; çünkü Erik'in sabah sisinde parıldayan bir kadife gibi olan altın renkli kabaetlerinin arasına boşalmıştı. Bu her ne kadar çok kısa sürmüş olsa da, bu sabah vaktinde cellat ile yardımcısı arasında, karşılıklı bir sevda duygusunun biçimlenmesi için, yeterli oldu. Erik, büyük bir sevgiyle boynundan tuttuğu cellat için, cellat da genç çocuk için, öylesine büyük bir aşk ve sevgi duyuyorlar, aralarındaki boy farkına karşın öylesine uyumlu jestler yapıyorlardı ki, en katı insanları bile gözyaşları içinde bırakıp eritebilirlerdi. Erik, celladı sevdi. Onu sevmek istedi ve yavaş yavaş, kendisini o uçsuz bucaksız, efsanevi kırmızı örtünün sonsuz kıvrımları içinde sarılıp sarmalanmış hissetti; aynı anda da cebinden çıkardığı bir gazete parçasını, kamışını silip temizlemesi için, cellada uzattı.

"Celladı seviyorum ve onunla, tanyeri ağarırken seviştim!"

Aynı şaşırma duygusu, aynı hayranlık, Riton'un da, o küçük apartman dairesinde, ağzı yarı aralık uyuyan Alman delikanlının yanında yatarken kendisini ona, Erik'e âşık hissettiğinde, benzer bir cümleyi telaffuz etmesine yol açtı. İçine yuvarlandığı düşünceler, beyninde nüvelenen büyük bir karmaşayı yaşayan Riton'un derin acılar içinde kıvranmasına yol açıyordu. Öncelikle, kamışının, kendisinden daha güçlü ve yaşça daha büyük olan Erik için, başka bir kışkırtma olmaksızın kalkmasına şaşırdı.

"Neyse ki ben, tekerlek değilim" diye geçirdi içinden. Ama bir an sonra:

"Ama bu böyleyse, belki de... diye ekledi.

Bunun böyle olduğunu düşündüğü için biraz utandı, ama bu, biraz da neşe ile karışık bir utançtı. Pırıl pırıl, ışıklar saçan bir utanç. İçindeki utanç ile neşe, sanki aynı rengin değişik tonlarının -mesela pem-

be ile koyu kırmızının- birbirine karışması gibi, iç içe geçiyordu. İç çekerek, ekledi:

"Onun gibi bir Kıvırcık için, fazla bile güzelim!"

Celladın ayakları altında ezilen bahçede de Erik, benzer şeyler düşündü:

"Başlangıç için, mükemmel. Bu, bir başarı. Güzel değil, o çok kaba, çok kıllı, otuz beş yaşında ve o bir cellat."

Erik bunları belli bir alaylı ifadeyle mırıldandı; ama aslında durum hayli ciddiydi ve böyle bir konumun, özellikle de o kabul ederse, bir hayli tehlikeli olacağını kavrayabiliyordu. Kabul etti.

"Her şeyi, itirazsız, kabul ediyorum. Ben böyle bir renkliliği, hak ettim.

Toparlanıp kalktığında ve pantolonunun düğmelerini iliklediğinde, cellat ona tabakasını uzattı ve Erik de oradan, herhangi bir şey söylemeden, bir sigara aldı; zira gayet kibar bir şekilde yaptığı bu davranışıyla, teşekkür ettiği açıktı.

"Dost muyuz?"

Erik bir an için tereddüt etti, sonra da gülümseyerek yanıtladı:

"Neden olmasın?"

"Yani evet mi?"

"Evet."

Cellat, şefkatle baktı ona.

"Sen benim dostum olacaksın.

Adam öldüren adamın Alman ruhunun duygusallığıyla vurgulanan bu ses tonu, sorusunu ruhsal bir ürperme ve titremeyle ve belli bir umutla yanıtlamış olan Erik'in Alman ruhuna hitap etmiş oluyordu.

"Evet."

Ağaran tanyeri, ortalığın daha iyi seçilebilmesine imkân verdi.

"Beni görmeye gelecek misin?"

Celladın, Erik'in deri ceketinin astarındaki küçük çöpleri ve yapışan kuştüylerini temizlemek için minik fiskeler atarken ve buruşuklukları gidermek için eliyle gererek düzeltirken gösterdiği tutum ve davranışındaki değişim, neredeyse dişil bir dışavurumdu. Erik, daha sonraları onun dostuna gösterdiği bu zarif ve abartılı titizliği, gülümseyerek anımsayacaktı.

Şimdi bir Panzerdivisionen'e mensup olan Erik, Paris'te bir binanın üst katındaki küçük bir küçük burjuva dairesindeydi; tedbirli bir biçimde teker teker çağırdığı adamları da gelip oraya yerleşmişlerdi. Askerlerin işaret vermeleri ve yardım etmeleri üzerine, en son gelen Riton da çevik bir hareketle balkona atlamıştı. Üzerinde sadece gömlek olan vücuduna doladığı üç mitralyöz mermisi şeridi kemerinin üzerinden omuzlarına dek çıkıyor, göğsünün üzerinde ve sırtında çaprazlanıyor ve gövdesini, dirseklerinin üstüne kadar çıplak olan kollarının içinden çıktığı bakırdan bir örtü gibi sarıyordu. Mavi gömleğinin kollarını katlayarak neredeyse omuzlarına kadar sıyırmıştı ve bu, kollarının güzelliğini daha iyi gösteriyordu. Bu, her merminin ayrı bir pul gibi durduğu bir kaplumbağa bağasını andırıyordu. Bu donanım genç adamın görüntüsünü ağırlaştırıyor, sanki bir canavar gibi, mide bulandıracak kadar sevimsiz bir davranış izlenimi veriyordu. Aslında taşıdığı, yedek cephanelerden başka bir şey değildi. Karmakarışık saçları, gecenin içinde, dağılmıştı. Kaslı kalçaları, yükünün ağırlığı altında ve yorgunluktan bükülmüştü. Erik'in kollarını uzatarak düşmemesi için onu tuttuğu balkona, mükemmelen esnek ayak parmaklarının üzerine atlamıştı. Makineli tabancası elinde, esmer ve zayıf, sadece olması gerektiği gibiydi. Erik pencereden içeri girdi ve üzerindeki metal yığınına karşın hafif Riton, yarı aralık ve yuvarlak ağzıyla, yarı göçmüş, demirden ve yarı sakat bir köprünün üzerinde, yıldızlı bir gecenin karanlığında, belirdi. Adeta çileci bir basitlikte, yaprakları neredeyse hiç kımıldamayan kestane ağaçlarının titreştikleri, terk edilmiş karanlıktaydılar: Burası, Ménilmontant Bulvarı'ydı. Ménilmontant, genç adam için, tanrının bile unuttuğu bir yerdi.

Erik'i Paris'e sürükleyen, askeri maceraydı. Bir gece, Bellevil-le'deki Combat Meydanı'nda karşılaştığı genç bir milis grubuna yol sormuştu. Riton da bunların arasındaydı. Erik, elindeki cep lambasının ışık hüzmesini önce onun yüzüne, sonra da birdenbire kasıklarına yöneltti. Karanlık nokta bir ışık halesiyle aydınlandı ve genç adam, bir ayaktakımı aksanıyla, mırıldandı:

"Ne o, yoksa onu sertleştirmek mi istiyorsun?"

Riton, askerin yüzünü görmedi. Biraz canı sıkılmıştı. Erik, gölgede kaybolurken onun yanağını okşadı ve geniş adımlarla, macerape-

rest bir havayla, küçük bir oda kiraladığı otele doğru uzaklaştı. Otelin adı, *Henry's Hotel* idi.

Erik'in okşaması, Riton'un ruhunu serinletmişti. Bu okşayış, ona, adeta bir tanyeri vaadi gibi geldi; başını yaslayacak bir omuz bulmanın rahatlığı, sığınıp huzur bulunacak bir göğüs gibi... Bu, Riton'un biraz da orospuca bir cilveyle giydiği o mavi üniformalı milislerin yaşamlarının sonu gibiydi. Bu üniforma, güzelliği yaralarla örselenmiş küçük yüzünün ışımasını daha da aydınlatıyordu. Bu coşkulu, yıpratıcı ve sabit olgu, onu kuşkularına karşı destekler gibiydi.

Bir cümle: "Jean'ın acısına kıyasla benim acım, bende ona olan aşkımın gücünü çağrıştırıyor!" Giderek daha çok acı çekiyorum ve bu acı giderek daha da yoğunlaşıyor. Zira Jean'ın, kokusu çiçeklerin kokularına karışarak yavaş yavaş çürüyen ölü vücudunu, yarı kararmış bir şekilde, kuşkusuz burun delikleri eritilmiş kurşunla doldurulmuş olarak tabutunun içinde sergilenmesi, acımı gitgide ve büsbütün ağırlaştırıyor. Jean'ın mitralyöz mermileri altında çektiği acıyı, dizlerinin boşaldığını ve karanlık bir âleme doğru kaydığını fark ettiğinde hissettiği umutsuzluğu düşündükçe, içim daha da acıyor. Günlük yaşamıma, sadece gecelere özgü, insanlık dışı işlerin görüntülerinin anıları egemen. Somut gerçeklerle olan ilişkim, duyarlılıklarımı acımasızca yaralıyor: Hastanenin kapısında beklerken gördüğüm cenaze arabasının üzerindeki gümüş kakmalı bir "D" harfiyle bezenmiş arma, kalitesiz ahşaptan yapılmış tabut, kilisenin şarkıları, *dies irae*, hareli siyah kumaş şerit üzerine kan kırmızı harflerle yazılmış "Önderimize; Genç Komünistler" ibaresi, papazın Fransızca sözleri, tüm bunlar, kalbimi delik deşik eden bıçaklardı. Tüm bu yaralar, bana aşkımı öğretiyordu. Ama Jean, benimle yaşayacak. Vücudumu ona sunacağım. Benimle birlikte hareket edecek, düşünecek. Yıldızları, kadınların memelerini ve eşarplarını, benim gözlerimle görecek. Çok ağır bir sorumluluk üstlendim. Vücudumu sunduğum, acılarla dolu bir ruh. Bir oyuncu da, canlandıracağı kişiliğe aynı duygularla yaklaşır. Eşim, daha az mutsuz olabilirdi. Uyuyan bir ruh, bir vücudu özler; oyuncunun bir akşam onu canlandıracağı vücudun güzel olmasını ister. Bu, basit bir iş değildir. Dehşetli bir özenle bezenen ve ölümü aşağılayan bu vücuda, ender görülen zarif bir güzellik sağlamak

için ısrarlıyız; bunun için de oyunculardan, kimliklerinden kaygılanacakları bir beklentide olmak, hiç de fazla değildir. Yerine getirip tamamladıkları operasyon, yeniden doğuşun gizemidir. Onlar olmaksızın ruh, ancak ölü mektuplar gibi yaşayacaktır. Kuşkusuz Jean, bir an için herhangi bir biçimde varolabilir ve ben, bir on saniye boyunca, bastonuna tutunarak iki büklüm olmuş yaşlı bir dilenciyi izleyip sonra da ağzına kadar atıklarla, yumurta kabuklarıyla, çürümüş çiçeklerle, küllerle, kemirilmiş kemiklerle ve kirli kâğıtlarla dolu bir çöp tenekesine bakabilirdim. Hiçbir şey o yaşlı dilencide veya çöp tenekesinde Jean'ın o bir anlık mükemmel biçimini görmeme engel olamaz ve onların üzerine, düşüncelerimde ve aynı zamanda o sonsuz şefkatimde, Jean'ın o güzelim başının üzerine örteceğim beyaz bir tül perde yayabilir, işlemeli bir örtü ve bir çiçek demeti koyabilirdim. Aynı zamanda gömü törenlerine ve düğün eğlentilerine katılabilir, her iki kortejin simgesel karşılaşmalarını aynı hareketin içinde birbirine karıştırabilirdim. Nüremberg'deki rolü, buradan sabit bir bakışla ve vücudumu hiç kıpırdatmaksızın baktığımda, yatak odamda ya da Jean'ın tabutunun başında -ben onun kulağına fısıldarken- dikilen bu ünlü oyuncuya emanet ediyordum. Şaşkınlıktan donakalmış, sayıklayan ve kendilerini sokaklarda oynanan bir tiyatro oyununun vazgeçilmez figüranları gibi hisseden bir SS kalabalığının önünde taklalar atıyor, hareketler çekiyor ve kükrüyordu.

Aslında tiyatrovari bir sürecin günlük yaşamda, basit sahnelerin de oyunun sahnelenmesine katılmasıyla gerçekleşmesi pek olası değildir; ama en yüce ayin yöneticisi papazın Hitler rolünü oynayan Hitler olduğu bir oyunun yüz bin izleyici/oyuncunun önünde oynanmasının güzelliği, anlaşılabilir bir şeydir. İşte benim oyunum da böyle bir şeydi.

Acımın içinde büzülüp kıvrılmış, ama yine de en küçük bir yanlışlık bile olmaksızın hayata geçirilen bu dramın akıp gitmesine, son derece dikkatliydim. Tabutun kenarından, emirlerimi yağdırıyordum. Tüm Alman halkı benim kendi öz gizemimi kutsamam karşısında esrikleşiyor, trans haline geçiyordu. Gerçek Führer, genç bir ölünün yanında, bir başrahip dev bir kermeste uğur dağıtır gibi, dikiliyordu.

Eğer duygularım, içimdeki bilince göre gerçek ise, Jean, Çin'de bi-

le ölmüş olsa, onu daha da çok sevebileceğimi söyleyebilir miydim? Ve hayatımın daha da acı, daha da güçlü duygusu, o mükemmel ve güzel Jean'ın bende uyandırdığı en önemli duygu, onun benim için tek ve en önemli gerekçe haline gelmesi olabilir miydi? Nihayet, elbette belirtmeliyim ki çektiğim bu çok büyük acım (ki bu aşkın bilinci, dolayısıyla da bu aşk), Jean'ın bunca acı çektiğini ve böylesine ürktüğünü görmemiş olsam, hiç gerçekleşmeyebilirdi. Ona işkence yapıldığı söylenseydi, bir güncel haber filminde Almanın biri onu süngüleseydi, daha da çok acı çekecektim ve ona olan aşkım daha da büyüyecekti. Gerçekten de Hıristiyanlar ne kadar çok acı çekerlerse, o kadar çok severler. Ve şu cümlenin söylemi olan, "Jean'ın ölümü karşısında çektiğim acı, bana ona duyduğum aşkı çağrıştırdı" şununla yer değiştirebilirdi: "Erdemimin ölümü karşısında duyduğum acı, bana ona duyduğum aşkın güçlülüğünü çağrıştırdı" Birkaç sayfa önce kısa bir yollama yaptığım o güçlü yalnız kalma arzusu, aslında gurur idi. Milislere Fransızlarla ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde ve nihayet ölüm anında eşlik eden o sevilesi yalnızlık duygusuna ilişkin olarak, birkaç söz söylemek istiyorum. Kızlar, hırsızlar, helâ temizleyiciler, lağımcılar, büyücüler ve oğlancılar, dalgınlıkla ya da bundan tat aldığı için insan eti yiyen adamlara kıyasla, bunu çok daha iyi bilir ve tanırlar. Bunlar sadece nefret etmekle kalmaz, üstelik kusarlar. Onları seviyorum. Bu lanetlenmişlerin birer sürüngen gibi yaşadıkları ve sürüngenlerin alışkanlıklarını benimsedikleri, üstelik bunu hiç saklamadıkları, doğal olarak her an birtakım gammazlamaların olabileceği bu sıradışı dünyada, bunlar arasında hiçbir arkadaşlık bağı kurulamaz. Bu, ancak ender hallerde, ancak iki kişi arasında, birinin öbürünü gammazlamayacağına ilişkin karşılıklı bir güven bağı oluşursa olabilir. Dolayısıyla bunların arasında kaygısız ve kötücül olmayan bir dostluk olmaz, zira her biri, "Acaba benim hakkımda ne düşünüyor?" diye düşünür. Buradan hareketle de, hiç kimse, kendisini sanki bir ideal uğruna o noktaya getirmişlik taslayamaz. Kime inanılabilir ki? Şunu itiraf etmek gerek: "Çünkü açtım, çünkü bir silahım olacaktı ve bir şeyleri talan edebileceğimi ya da çalabileceğimi umuyordum, çünkü gammazlığı seviyorum, çünkü sürüngenlerin yapmaya alışageldikleri şeyleri seviyorum; eh, nihayet, benim için en yalın ve

yoğun yalnızlık, ancak böylece olabilir." Gülmeleri hiçbir zaman çok açık ve yürekten olmayan bu küçük insanları seviyorum. Milisleri seviyorum. Annelerini, ailelerini, dostlarını ve milise katılmakla tüm bunları yitirdiklerini düşünüyorum. Onların ölümleri, benim için değerlidir.

Milis, Almanya'nın, Fransa'da, kendi dayattığı Fransız hükümetine hizmet etmek üzere kurulmasına izin verdiği, silah taşıma yetkisi olan kişilerden oluşan ve öncelikle Almanya'ya bağlı olan bir kuruluştu. Mensuplarını da öncelikle kopuklardan ve serserilerden devşiriyordu; çünkü kamuoyundaki bir burjuvanın gece vakti yalnız olarak sokağa çıkmaktan çekineceğine ilişkin genel kanının bir şekilde göğüslenmesi gerekiyordu; ama bizim için asıl çekici olan, özellikle, silahlı olabilmekti. Nitekim tam üç yıl boyunca, Fransa'nın on altı ile yirmi yaş arasındaki çocuklar tarafından teröre bulandığını görmenin mutluluğu ile yaşadım. Riton ve arkadaşları tabancalarının küçük kahverengi namlularını Almanlara iyi davranmayan bir Fransızın böbreklerine ya da işkembesine dayadıklarında, namuslu ve düzgün insanlar yanlarına yaklaşmaktan çekiniyordu. Ama dazlak kafalı ve içlerindeki kin ve nefrete karşın mavi berelerini kulaklarına kadar indirmiş olan bu gençler, onların kafalarından şöyle düşüncelerin geçtiğini çok iyi biliyor ya da tahmin edebiliyordu:

"Rezalet! Utanç verici! Bu cahil çocukların bu yaşta insanlara böyle davranmaları, olacak şey değil!?

"Bu boktan heriflerin eline silah vermek, ha!"

"Alçak reziller...

Bir ulusun mutsuzluğunu ve umutsuzluğunu hiç umursamayan ve kalplerindeki üzüntüleri ve yıkımı sistemli bir biçimde en çok sevdikleri şeylerle karıştıran bu çocukların sertliklerini seviyordum. Belki de kirli görevlerini ihanetlerinin karanlık halesinde boğularak ve bundan dolayı gizliden gizliye derin bir utanç duyarak yerine getirmek durumunda kalan bu silahlı ve gencecik çocuklar, en azından bakışlarıyla, belli bir umursamazlık içinde olduklarını göstermeye çalışıyorlardı. Fransa'nın silahlı çocuklarca teröre bulanmasından dolayı mutluydum, ama bu çocukların hırsızlık ve soygun yaptıklarını görmek daha da hoşuma gidiyordu. Eğer genç olsaydım, bu işleri onlar-

dan daha iyi yapardım. En yakışıklı ve güzel olanlarını sık sık okşuyor ve tanıdıklarımı, ihtiyatlı davrandığım için bizzat yapmaktan çekindiğim suçları işlemek üzere kışkırtıyor ve burjuvaların üzerine gönderiyordum.

Bir Alman askerinin bir milis ile olan aşkının görüntülerinden, eşi benzeri olmayan bir keyif almak istiyorum, ama o zaman da Jean D.nin ölümü bana büyük bir acı veriyor ve benliğimi örseliyor; bu görüntüler beni gözü kapalı inkâr edilmiş maceralara atılmaktan alıkoyuyor. Kuşkusuz bir savaşçının, pek zarif bir acımasızlıkla donanmış, bütün dünyaya -ve kimi zaman da bana- göre en alçakça bir ahlaki değerler silsilesiyle bütünleşmiş olması, çok normaldi. Ne var ki iki kahramanıma karşı ve bu iki kahramanımın savaştıkları her şeye karşı mücadele ederken ölen en sevdiğim dostum söz konusuyken, bunu nasıl içime sindirebilirdim? Bu ölümün bende yol açtığı acıların büyüklüğünden kuşku duymamalısınız. Öyle ki, birkaç gün boyunca, bu büyük mutsuzluğum nedeniyle kendi yaşamımdan bile kaygı duydum. Jean'ın dört günden beri daracık bir mezarda, beyaz tahtadan yapılmış bir tabutta bulunduğunu, hatta vücudunun çürümeye bile başlamış olduğunu bilmek bana o kadar büyük bir acı veriyordu ki, bir uzmana, hem de çok ciddi bir şekilde, şu soruyu soracak hale geldim:

"Onu yeniden canlandırmanın mümkün olmadığından emin misiniz?"

Bu sorunun ne kadar saçma olduğunu bugün bile tam olarak anlamıyorum çünkü bunu soran benim aklım değil, aşkımdı. Elimin altında bir uzman da bulunmadığı için, kendi kendimi sorguladım. Cevabı, umutla titreyip ürpererek bekledim. Gerçekten de bu umut yalnız beni değil, çevremde ne varsa, hepsini titreştiriyordu. Sadece umutla bulunabilecek olan bir mucize yaratıcılık esini bekliyordum.

Bu ürperme, bir uçuşun habercisi olan kanat çırpmalarıydı. Bir yeniden dirilmenin mümkün olmadığını ve o zaman da mümkün olamayacağını biliyordum, ama dünyanın bu karmakarışık düzeninde bunu o zaman kabul edip içime sindirmem de mümkün değildi. Bir an için aklıma gelen bir fikirle, birine, bir mezar kazıcıya para vererek, sırf bir kemiğini, bir dişini ya da ne bileyim, bir parçasını olsun

ellerimle tutabilmek ve Jean'ı bana getirecek bir mucizeyi gerçekleştirebilmek için o genç adamdan geriye kalanları topraktan çıkarttırmayı düşündüm. Zavallı "yeraltı Jean"ımı. Yeniden aramıza dönmesine, hangi şekil ve biçimde olursa olsun, razı olabilirdim: Bu, biri öbürünün karşısına çakılmış, siyah kiraz ağacından ve zebralar gibi çizgili iki tahtadan oluşan, dünyadan uzak, döşemelerin üzerindeki kuru otlardan yapılmış bir yatakta uzanan sessiz ve fantastik bir gitar gibi de olabilirdi ve ne gece, ne de gündüz, biraz olsun hava almak için bile dışarı çıkardı. Ne telleri, ne de akort düzeneği olan, kaba ve sadece gövdesindeki bir delikten konuşabilen, içinde bulunduğu durumdan sürekli yakınan bir gitar biçiminde olsaydı, bu nasıl bir yaşam olabilirdi ki? Bana göre fark etmezdi. Yaşayacaktı ve varolacaktı. Dünyada olacaktı ve ben ona her gün temiz beyaz çamaşırlar verecektim. Zira beni delirten bu acım, görüntüsü bile büyük bir keyif veren böyle çiçekli bir çözüm yaratıyor. Jean gübreye dönüştükçe, mezarının üzerinde bitecek olan çiçekler, içimi güzel kokularla dolduracak. Biricik olmanın lezzeti, yasağın çekiciliği, beni kötüye mahkûm etmek için birbirleriyle yarıştı. İyi gibi kötü de, dahice bir yaratıcılıkla, sizi insanlardan dikey bir düşüşle uzaklaştırabilir; ama genellikle bunu titiz, duyarlı ve düş kırıklığıyla yüklü bir işleyişle gerçekleştirir. Birkaç örnek vereceğim. Bu özel çileyi vurgulayan şeyler arasında, ihanet, benim için en fazla çaba gerektiren şey oldu. Ne var ki erkeklerden derin bir düşüşle uzak kalmak ve en kahraman arkadaşımı polise gammazlamak gibi, pek başarılı bir cesaret sergiledim. Polisleri onun saklandığı eve bizzat kendim götürdüm ve ihanetimin ödülünü de onun gözleri önünde aldım. Hiç kuşkusuz bu ihanet bende eşi görülmedik bir acıya yol açtı ve böylelikle de aynı zamanda, kurbanıma karşı olan dostluğumu gösterdi. Bu utanç dört bir yanımı yakıp kavururken, bu alevlerin, daha doğrusu utanç buharlarının tam ortasındayken, adına tam da yalnızlık denilen ve çok belirgin ve sert çizgilerle biçimlendirilmiş, örselenemez bir cisim, bir tür elmas gibiydi. Sanırım buna gurur da denebilir, alçakgönüllülük ya da bilgililik de. Oysa, özgürce bir edimde bulunmuştum. Bu davranışımı yüceltmeyi ilgisizlik nedeniyle yadsırken, bunun bir tür oyunla bütünlenen tamamen bedava, karşılıksız bir davranış olduğunu vurgularken, bu-

nu, alçakça ve iğrenç bir edime dönüştürüyordum. İhanetimin bedelinin ödenmesi için ısrarlıydım. Zira yaptıklarımı kabuklarından olabildiğince soymak, sıyırmak ve onlara, her şeye karşın, güzellikler giydirmek istemiştim. Her defasında en aşağılık ve şerefsiz suçları bile, eğer onları güzel, güneşte ışıldayan, denizin yaldızladığı varlıklar yapmışsa, birazcık ışık aydınlatıp güzelleştirdi ve ben, kötüye ulaşabilmek için, biraz olsun, fiziki güzelliklere yaslanmak, dayanmak durumunda kaldım. Bağışlanmalıyım. Hırsızlık, cinayet, hatta ihanet; çünkü ben bunları, altın yaldızlı, kaslı, her zaman çıplak, güneşe sunulmuş, benim için bir çekim oluşturan alçak ve aşağılık varlığının üstünden dalgalar geçen ve güneşin vericiliğinden daha çok nemalanan başka birisinden, daha soylu bir vücuttan yola çıkarak öngörüyorum. Ama, dahası, güneşte geçen yaşamıma ve canlı gövdeme karşın -Jean'ın ölümünden beri seçtiğim yaşam itibariyle-, kara gözlü, esmer ya da sarışın veya kırışık suratlı, kötü gülümseyen, kirli dişli, büyük kamışlı, küllü vücutlu, karanlık diye nitelenen, bana gecelerin karanlığını çağrıştıran, gecenin sarmaladığı varlıkların çekimine kapılıyorum. Bunları, tehlikeli bir ruhla arzuluyorum.

"Ruh nedir?"

"Gözden kaçandır; kıvrılmış saçlardan, ağızdan, buklelerden, gövdeden ve kamıştan kaçandır."

Bunun iki niteliği var: İyi ve acımasız. Erik'in ruhu acımasız. Öldürmenin kötü olduğu her seferde, öldürüyordu; çünkü bu kötüydü. Her şeyden önce o, bu korsan halkın tuhaf burcunun belirlediği yazgıyı taşıyordu. Gamalı haç, ona tehlikeli, koskocaman tören bayraklarının pek özel coşkusuyla ölümü ve yakıp yıkmayı çağrıştırıyordu. Kuşkusuz ilk iğrenme ve tiksinmelerini aşmış ve yavaş yavaş celladın dostu olma fikrine alışmıştı. Erik, Berlin'de, askeri kışladan izinli olduğu günlerde kaldığı o küçük apartman dairesinde, işçi olarak geçen ilk gençliğinde pek özendiği birtakım konfor alışkanlıkları edinmişti. Dostu ona bir sevgiliden çok, adeta bir anne özeni gösteriyordu (Erik'in ceketinin astarına yapışan çer çöpü fiskelemesi, bunların neler olduğuna ilişkin bir fikir verebilir). Böylelikle Erik'in küstahlığı her geçen gün biraz daha artıyor, topuklarını yere sert bir şekilde vurmaktan pek hoşlandığı çizmeler giymeye başlaması da bu kibiri

büsbütün abartılı bir hale getiriyordu. En sonunda celladın yatağında erkek rolünü de elde etmişti; sırtı tıpkı Tiergarten'de olduğu gibi boynuna yapışmıştı, ama bu kez elleri, adamın boğazının üzerinde birleşmek yerine, adem elmasını kavramış olarak, Erik, o yakışıklı canavarın giderek küçülmesi gibi bir gelişmeye de tanıklık etmişti. Bu erkek rolünü üstlenmeyi kendisi denememiş, bir gece celladın yüzükoyun yatarak kendisini becermesini istemesi üzerine çok şaşırmıştı.

İki sevgili birbirlerine giderek daha da yakınlaşıyorlardı. Yalnız yatağı değil, ayrı davranışları da paylaşıyorlardı. Bir tür dostluk duygusu onları birbirlerine yaklaştırıyordu; ama bu sırada Erik, gökyüzünün temizliğinden ve ağaçların serinliğinden yoksun olduğunu, çünkü kendisini, kızların erişilmez ve alaycı gülmeleriyle karşılaştığını bilmekten alıkoyamıyordu. Gece olup celladın evinden çıkarak kışlaya döndüğünde, önce kenefe ya da ağaçların arkasına gidiyor, parmaklarının ucuyla yanağına biraz ruj sürüyor, böylece arkadaşlarına sanki kızların yanından geliyormuş gibi yapıyordu.

Cellat, Erik'i pek zavallı, ama hayli gevezeliğini yaptığı bir lüksle donatıyor ve ona ipek gömlekler, çelik zincirler, çakılar ve gümüş yüzükler armağan ediyordu. Bunlar pek önemli şeyler değildi belki; ama hemen her akşam bu tür küçük armağanlar alan ve bu konfordan yoksun kalma gücü olmayan genç çocuğu iyiden iyiye savunmasız bırakmaya yetiyordu. Oysa giderek bir hınç duygusu oluşuyor ve bu, onun içindeki özgür kalma isteğini pekiştiriyordu. Ne var ki böylesi bir köleliğin kalbindeki Erik, içini biraz olsun ferahlatan bir tutum ve davranış ile, otoriter bir ses edinmişti. Günün birinde dostu ona çok fazla para harcamış olduğundan yakındığında Erik, küskün bir şekilde yanıtladı:

"Ben sana yük oluyorum.

Cellat masada oturuyordu, ona baktı ve mırıldandı:

"Kapa çeneni."

Büyük, kalın ve geniş elleri, masa örtüsünün üzerindeydi.

"Bunu sana, yakınmak için söylemedim.

"Paran benim umurumda bile değil. İstesem, nereden para bulabileceğimi biliyorum.

"Nereden?"

"Orası beni ilgilendirir."

"Ne demek istiyorsun?"

"Açıklamamı ister miydin?"

"Nereden? Orospular gibi, Tiergarten'den mi?"

"Peki, sonra?"

"İt herif!"

Cellat ayağa kalktı. Erik'e karşı, ilk kez saldırgan bir tavır takınıyordu. Masanın etrafından dolanmaya yeltendi, ama genç çocuğun kapının hemen yanında olduğunu ve kendisinden daha hızlı davranabileceğini anladı.

"Erik!"

Oldukça haşin olduğunu sandığı bir bakış fırlattı ona.

"Erik, dışarı çıkma.

"Neden?"

"Çıkma diyorum.

"Ya çıkarsam?"

Bir an sessizlik oldu. Cellat, doğal ve olağan bir davranışla elini cebine soktu ve yumuşak, adeta yalvarır gibi bir sesle, ekledi:

"Hayır, gitme Erik!"

"Beni engelleyemezsin...

"Seni öldürürüm.

Cellat elini cebinden çıkardı: Bıçağı elindeydi ve onu açtı. Savurur gibi yapmadı, ama, sıkı sıkıya kavradı.

"İt herif! Bir adım daha atarsan, seni çivilerim.

Erik korktu. Böyle bir eldeki böyle bir çelik bıçak, cellat kelimesinin Tiergarten'de çağrıştırdığı birbirinden palavra kanlı öyküleri hatırlatıyordu. Ağzı kurumuştu, mırıldandı:

"Sen delisin.

"Seni geberteceğim.

Canavarın vücudunun duruşu ve yüzü, ürküntü vericiydi. Erik bir kez daha mırıldandı:

"Sapla istersen, kendimi savunmayacağım.

Bu, bir anda ikisini de kurtaran, çok hınzır bir numaraydı. Cellat, savunmasız bir çocuğa dokunmaya cesaret edemezdi, ama böylesi bir alçalma karşısında iğrenerek, öfkeden kudurdu ve elleri titreme-

ye başladı. Gayet tiyatrovari bir jestle bıçaklı elini, sanki kendisininkinden daha güçlü bir ölüm emrini savuşturmak ister gibi alnına yaklaştırdı, bıçağına dehşetle baktı ve pencereye fırlattı. Pencere kapalıydı. Bıçak camı kırdı ve sokağa düştü. Cellada yaptığı hareketin çok şiddetli olduğunu düşündüren bu cam kırılması sesi, trajik bir gelişmeyi taçlandırarak sonuçlandırmış gibi oldu. Böylelikle sahnenin iki kahramanı da birer soluk alma ve ayaklarını yere basma fırsatı buldular. Cellat, sanki her şeyin onu onlara doğru sürüklediği, içindeki azgın öldürme dürtüsünü, kan görme tutkusunu bastırıyormuş gibi, hafifçe ürperdi: Bunlar doğasında vardı ve işi buydu. Erik'e baktı ve tatlılıkla mırıldandı:

"Gel, otur, yavrum.

Erik tereddüt etti. Sonunda, sanki lütufta bulunur gibi bir hareketle, ağır ağır koltuğuna döndü. Cellat, kaybetmişti. Aslında bıçağı cebinden çıkarıp açtığında yaptığı davranış Erik'i korkutmuştu; çocuk onun bıçağı fırlatmak için yaptığı hareketi görünce, hemen yatışmıştı: Aleti ona saplamak için atsa, sivri ucundan tutup yukarıdan fırlatacağına, sapından kavrayarak, aşağıdan fırlatmıştı. Bu hareket, davranışının asıl amacını açıkça gösteriyordu. Mayasında varolan şiddet, patlamamıştı; tel tel çözülüyordu. Erik, bir güldürüye tanık olduğunu anladı. Bu akşam ona üstünlüğünü hiçbir biçimde göstermiyor, dostunun, ucundan da olsa bulaştığı mesleğine ilişkin bir aşağılamada da bulunmuyordu. Ruhunda, onun için, değişik bir duygusallık belirdi.

Erik, Paris'e geldikten bir süre sonra, yalnız başına kerhaneye gittiği bir akşam vakti, genç milisle, bir dört yol ağzında karşılaştı. Genç adam ona doğru geliyordu. Erik, onun yüzünü daha iyi ve daha yakından görebilmek için, yanındaki bir arkadaş grubuna arkasını döndü, onu bir saniye için gözden kaybetti; ama o, bir an için sola sapmış ve bir dizi sütunun arkasında kalmıştı.

Riton genç askeri fark etmiş, tedbirli davranarak yolunu değiştirmişti. Ona nasıl bir haz verdiğini bilmiyordu. Erik bu birdenbire dolup boşalan kalabalığın arasında şaşkın, kalakaldı ve gülünç bir aceleyle yararsız bir çabalamaya girişti. Hiçbir şey, gözden kaybettiği genç adamın boşluğunu dolduramıyordu. Yoğun bir dışlanmışlık duygusuna kapıldı; âlemde yalnız olduğunu, belirgin biçimde hissediyor-

du. Çevresinde ne varsa salınıp dans ediyor, binaların görüntüleri silikleşiyor, ağaçlar şaşkına dönüyor, gökyüzü bulutlarla kaplanıp kararıyordu. Kimi zaman çevrenizdeki nesnelerin üzerinize geldiğini, kimi zaman da sizin onların üzerine gittiğinizi hissedersiniz. Nitekim Jean'ın gömü töreni esnasında cenaze arabası, suratını son derece aptal ve anlamsız bulduğum genç bir boksöre, neredeyse çarpıyordu. Dönüşte, çok yakışıklı bir Amerikalı asker gördüm. Aynı akşam o boksörü anımsadım ve ertesi sabah, Ricain'e saygısızlık etmemek için ziyaretine giderken, bütün bunların anlamsızlığını düşündüm. Bu bana çok bayat bir tepki gibi geldi; oysa o sırada derinlerimde bir yerde, birisi, Jean'ın ölümüne ağlıyordu.

Erik, Riton'la pek çok kez karşılaştı, ama bir türlü bir vesile bulup da onunla tanışamadı. Ona hep uzaktan bakıyordu. Riton onu tanıyamazdı, çünkü hiçbir zaman görmemiş, varlığının farkına varmamıştı. Gecenin içinde yanağını okşadığını da unuttu. Sonra bir gün, bir emaneti götürmek üzere bir okula gitti (okul, kışlaya dönüştürülmüştü) ve Erik de o kışlada görevliydi. Nizamiye kapısı girişinde karşılaştılar. Siyahlar giymiş olan o erkek güzeli heykeliyle çarpıştı. O anda sevdi onu. Akşamın saat yedisiydi. Riton, yemekhaneye yöneleceğine kışlaya girdi; kalbi hızlı hızlı atıyordu. O saatte bomboş olan lavaboya yöneldi. Bağcıklarını çözerek ayakkabılarını çıkardı ve ayaklarını yıkadı. Parmaklarının arasını ve tırnaklarını özenle temizledi. Sonra, yalınayak ve ayakları ıslak, pabuçları elinde, yatakhaneye çıktı ve çoraplarını değiştirdi. Ayaklarını her gün düzenli olarak yıkadı ve her gün lavaboya gitti; ertesi gün de hâlâ nemli olan çoraplarını kurutmak için, yatağının şiltesinin altına koydu.

Nizamiyede Erik, ilk önce, çocuğun yüzünü görecek zaman bulamamıştı. Geri döndüğünde onun sütun gibi vücudunu, sırtının kıyas kabul etmez güzelliğini ve bedeninin etrafına iki tur doladığı kemerini tanıdı. Önünden geçerken bakışları karşılaştı, ama ne biri, ne de öteki tek sözcük etti. Birçok kez bulvarlarda karşılaştılar, ama birbirleriyle konuşacak cesareti bulamadılar.

Bir başka defasında Erik, Riton'u, metronun taşıyıcı taş sütunlarından birinin yanında, dimdik dikilirken fark etti. Pek belirgin adem elması, altın yaldızlı boynunda, ceketinin ve gömleğinin açık yakasın-

dan görünüyordu. Sol kolu üzerinde, beyaz giydirilmiş, birkaç aylık, pembe bir bebek vardı. Bu görüntünün güzelliği, Riton'u pek sersemletti. Ayakta, dimdik duran askerin görünüşü, bebeğin varlığı nedeniyle, pek coşkuluydu. Acaba bu babaca duruşun onun çekici erkeksi görünümünü daha da artırdığı ya da bebeğin onun devasa uzunluktaki, onu düzse neredeyse ağzı hizasına kadar çıkacak olan kamışının danteller giydirilmiş bir uzantısı olduğunu düşünmek mümkün olabilir miydi?

Bir başka defasında, bir akşam, bir duvarın dibinde, yoğun bir karanlığın içinde, vücudu neredeyse tamamen karanlık, ama kendisi gayet ışıltılı biçimde, beliriverdi. Riton'u görmeden, gecenin içinden koptu ve genç milisin yönünün tersine, yürüyüp gitti. Siyah şapkasını, neredeyse gözlerine dek indirmişti. Kemiğini kemiren bir köpek gibi dişlerinin arasında tuttuğu bir eldiveni başının pek çocuksu bir hareketiyle, sağa, sola, sallıyordu. Ellerinden biri cebindeydi. Ama bugün bu eldiven ona, sarkık ve uzun kulaklı bir av köpeğinin tatlılığını veriyordu.

Onu karşımda gördüğümde, güneş ormanı yavaş yavaş ısıtmaya başlamıştı. Ne tüfeği, ne de bıçağı vardı; onun avcı olduğunu, gülümsemesinden anladım. Saçlarım ürperiyordu. Elini elime aldım. Ama o anda içimden, şu sözcükler geldi:

"Size dokunmama izin vermeyiniz. Sakın benimle konuşmayınız...

Bendeki görüntüsü, şaşkındı. Alnı, kaşları, ki bunların her birinde bir palyaço kaşının tuhaflığı vardı (kafa ve göz, ayrı ayrı gülümsüyordu; göz bir kirazdı; kaş ve göz birlikte, üzerinde bir kiraz olan bir kiraz yaprağı gibiydi); kirpikleri kıpırdıyordu. Görüntünün yumruğu, adeta bana vurmak için, sıkıldı. Ama yine de onunla konuşmayı sürdürüyordum:

...çünkü güzelliğe, hiç dokunmamak gerekir.

Benden mümkün mertebe uzak durun...

Elim elinin içindeydi, ama görüntüde, elim onun elinden on santim uzaktı. Böyle bir sahneyi hayata geçirmem imkânsız olsa bile (çünkü benim saygımdan, ne o, ne de başkaları bir şey anlamıştı) en azından bunu çok isteyebilir, arzulayabilirdim. Ve elimin onun dokun-

duğu herhangi bir nesneye on santimden daha yakın olduğu her defa, benim jestlerimle çizilmiş gibi duran bu nesneler, ikili bir metafizik edimle, benim duyarlı parmaklarımda olağanüstü bir biçimde şişmiş, irileşmiş, gözle görünmez çizgili ışınlarla bezenmiş gibi görünüyorlardı.

Yürürken, pergelin dimdik ve tamamen kımıltısız iki bacağı gibi duran iki bacağının çizdiği ışıklı açı, nasıl da bir geometrik güç kanıtlamasıydı! Kimi zaman elimi onun yanına, pek fazla, ama asla dokunmaya cesaret edemeden yaklaştırıyordum; çünkü bu, beni eritebilirdi; o ölebilirdi ya da ben ölebilirdim. Yani, ister çıplaklığımı gören bir kalabalığın içindeki çıplaklığımı birdenbire fark edeyim, ister onlarla birlikte yaşamak zorunda olduğum yapraklarla kaplı parmaklarımla ayakkabı bağcıklarını bağlayayım, sigara tutayım, kapı açayım ya da kaşınayım; o ise ister benim bütün bunları yaptığımı bilerek için için gülsün; değişen bir şey olmazdı. Barsaklarımı karşısında döküp ardımda sürükleyerek çekip gitsem ve toz toprağın içinde üzerlerine çer çöpler ve solup çürümüş çiçek yaprakları yapışsa bile (ve üstlerine yeşil ve kara sinekler konsa ve bunlar başının çevresinde deliler gibi dönüp dursa bile, o bunları bembeyaz ve yumuşacık elleriyle, iğrenerek kovalardı), yine de değişen bir şey olmazdı. İster balıkların kamışımı sonsuza dek kemirdiklerini görüp hissedeyim, ister aniden patlak veren bir dostlukla ve sevgiyle minik yumurcakları ya da kadavraları ellerime kramplar girene kadar okşayayım, yine de değişen bir şey olmazdı. Çünkü tüm bu acıları ve ıstırapları (ve diğerlerini) çağrıştıran ölümüm, o sevilesi varlık karşısında yapılan tüm gösteri oyunlarında açığa çıkan utancıma ilişkin bir gerçekti. Bu nedenle de onu kendimden biraz uzak tutuyordum.

Ama yine de, bir kez, saçlarına dokundum.

Rouillée kampında, Paulo'nun başından numaradan bir idam olayı geçmişti. Bir sabah onu avluya, duvarın dibine götürdüler. On iki asker, nişan aldılar. Subay, "Ateş!" diye bağırdı. Tetik düşürdüler. Paulo'nun gözlerinde bir bulut patladı. Elleri çözülüp birkaç adım attığında, ölümde yürüdüğünü sandı. Jean'ın saçlarına dokunmamdan yirmi dört saat sonra da ben ölümde yürüdüğümü sandım. Yürümekten çok, bir çirişotu tarlasının üzerinde, hafifçe uçuyordum.

Bir başka akşam, Riton, Erik'i, Montmartre'daki bir meyhanenin penceresi ardından gördü. Bir müzik dolabının para kutusuna iki franklık bozuklar atarak, ayakta, Fransızca şarkılar dinliyordu; başparmakları ceplerine takılı, dörder parmağı dışarıda, müzik kutusunun kenarına dayanmış, Riton'u bulvarın gölgesindeyken incelerkenki duruşuyla dikiliyordu.

Hiçbir zaman mükemmel koşullarda gerçekleşmeyen bu karşılaşmalar Riton'u düş kırıklığına uğratıyor, mutsuz kılıyor, midesinin sancımasına yol açıyorlardı. Paulo kodesteydi ve kendisinin de tek başına hırsızlık yapacak cesareti yoktu. Hemen hemen hiç dışarı çıkmıyordu.

Toplumdan kopmuş, uzaklaşmıştı; açlıkla da uzlaşıyordu. Artık parasını da ödemediği küçük bir otel odasında acı çekiyor, soğukta titriyordu. Bir gece, artık dayanamadı. Açlığı öyle bir noktadaydı ki, ille de bir şeyler yemek istiyordu. Midesinde, oralarını kazıyıp oyan bir şey varmış gibi hissediyordu. Bu şey midesinin dalgalanmalarıyla ağzına dek yükseliyor, orada mutlak bir istek ve arzuya dönüşüp yeniden yatışıyordu. Odasına, yatağına döndü ve Paulo'nun, duvara çakılı bir çiviye asılı duran fularını ona vereceğini düşünmeye çalıştı. Bu kirli, ipek kumaş parçasının ekmek almak için yeterli miktarda para edebileceği düşüncesi, dostluk duygularına direniyordu. Kime satacaktı ki? Bu bir anıydı, ama Paulo, fularının dostunun açlığını bastırmaya yaradığını düşünüp gerisini umursamayacaktı.

"Eğer bacağım kesilmiş olsaydı, kanamayı durdurmak için fularını kullanmamı normal karşılardı; tut ki fular sonradan kayboldu...

Vücudu, sanki özenli bir el bir organını hafifçe tutmuş gibi bir tepki verdi. Yataktan kalktı. Oda pek küçük olduğu için kendisini hemen kapının önünde buldu ve dışarı çıktı. Bu basit birkaç hareket ve merdivenlerden inmesi sonrasında açlığını unuttu, ama caddeye çıkar çıkmaz, sağa mı, yoksa sola mı dönmesi gerektiğini düşünürken, dörtnala koşan bir atın çabukluğuyla kendine geldi; onu yüzyıllarca çiğneyip sindirecek olan vahşi bir hayvan tarafından parçalanıyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Sağa döndü. Cadde karanlıktı. Ağaçlar, tam bir zafer içinde, inanılması güç bir neşeyle, yaşıyordu. Gölge bile, acımasızdı. Riton, yürüdü. Bir mucizenin gerçekleşeceğini ummak

istiyordu. Bir evin zemin katında, bir pencerenin pervazında (bir kapıcı dairesi), bir kedi gördü. Riton durdu ve hayvanı, okşamadan, kollarına aldı. Kedi herhangi bir tepki vermedi, ama Riton bunun keyfiyle kanatlanmıştı sanki. Yeniden yola koyuldu; içi umutla dolmuş, karnı da sanki doymuştu. Katoz kedi, iri ve yağlıydı. Cinayet, acımasızca ve tüyler ürpertici şekilde gerçekleşecekti.

Riton önce hayvanı bir çekiçle öldürmeyi denedi. Hayli belirsiz bir fikirle öldürücü darbenin doğrudan doğruya öldürenin eliyle vurulmaması halinde daha az sorumlu ve suçlu olunabileceğini düşünerek, çekici indirdi. Ama kedinin tüylü postuna vurmuş oldu. Hayvan yatağın altına saklandı, ama odanın çok küçük olması sayesinde, Riton onu çabucak tekrar yakalayabildi. Kedi onu tırmalamaya çalıştı. Bir hayli mücadele etti. Riton sol elini bir peçeteyle sardı ve hayvanı kuyruğundan yakaladı. Sağ eliyle tuttuğu çekiçle, kafasına vurmaya çalıştı, ama kedi, vücudunun esnekliği sayesinde havada kıvrılıp bükülüyordu. Miyavladı. Ölümün yaklaştığını hissediyordu. Bunun kaçınılmaz olduğunu da biliyordu. Riton ıskaladı. Çekiç boşluğu dövdü. Yeniden ıskaladı, bir daha ıskaladı ve iyice öfkelendi.

"Hassiktir!"

Sahne, dehşet ve ibret vericiydi. Riton sessizce ve sessizliğe büyük özen göstererek, umutsuz bir çocuk gibi, canice düşüncelerini yeniledi ve yineledi: Bu kediyi artık tam bir düşman olarak görüyordu. Artık her şeye karşın yaşamak için gösterdiği o korkunç içgüdüsüyle, vücudunun darbeleri savuşturmaktaki olağanüstü becerisiyle, onu koruyan ve şefkat, yumuşaklık ve esneklikle yüklü kürküyle, direnişi Riton'un ruhuna işleyen bir düşmandı. Deniz odayı dolduruyor, dalgaların gürültüsü Riton'un kulaklarını sağırlaştırıyordu. Bu, iri, gri bir erkek kediydi; bir katozdu ve Riton, onu okşayabilmek isterdi. Genç çocuğun omzuna dek tırmanan kediyi kucakladığını çok belirgin biçimde gördüm; kedi oraya, yüzünün yanına, omzuna oturacak ve bu, cenaze merasimine dönüşecekti. Mırıl mırıl mırıldanacaktı.

Çekiçle öldürme düşüncesiyle aynı anda doğan boğma fikri giderek daha belirginleşti, ama Riton bunun için ip aramak üzere kediyi bırakmak istemedi. Kemerini çözdü, çekerek ve pantolonunun kemer halkalarından geçirerek çıkardı ve tek elini kullanarak bir halka

haline getirdi. Kedi, sessizce bekliyordu. Riton, bir ayağını onun küçücük kafasının üzerine bastırarak kemerin ilmeğini çekti ve sıktı, ama gayet kıvrak olan ve yaşama içgüdüsüyle direnen hayvanı bir türlü boğamıyordu. Riton'u aniden çok yoğun bir uyku bastırdı ve mide bulandırıcı bir yumuşamayla gevşedi. Kediyi, kemerle, duvardaki bir çiviye astı; hayvan, kurtulmaya ve tırmanmaya çabalayarak duvarı tırmalıyordu. Riton'un vücudu birdenbire dehşetli bir ürpermeyle titredi: Bu, komşuların kapının ardında olduklarına, duvarları dinlediklerine ilişkin pek belirgin düşüncesinin getirdiği bir şeydi. Sadece çığlıkları ve ilenmeleri, kurbanın yalvarmalarını duydukları için değil, bizatihi bu cinayetin odayı sanki bir ses bombası gibi doldurması, sesin giderek yayılması ve dört bir yanı kaplaması ve odanın duvarlarını röntgen ışınlarından bile daha etkin bir biçimde delip geçmesi ile de, olup bitenin farkına varmışlar gibi geliyordu. Ama bu düşüncenin zırvalığını hemen fark etti ve bir eliyle kalçalarından kayan pantolonunu toparlamaya çalışırken, öbür eliyle de çekiç darbeleri indirmeyi sürdürdü. Kedi büsbütün canlanmış gibiydi; karşı karşıya bulunduğu tehlike, çektiği acı ve korku, onu iyiden iyiye diriltmişti. Ama hâlâ ortalıkta kan yoktu ve Riton, artık vuramıyordu. Aklına, bu kedinin aslında şeytanın ta kendisi olduğu ve evlere daha kolayca girebilmek için kedi kılığına büründüğü gibi tuhaf bir fikir geldi.

"Eğer bu şeytansa, ben boku yedim!"

Kediyi astığı yerden indirmeyi düşündü, ama ona karnını gösteren ve bacaklarının üzerinde dikilen şeytanın, kıvrık ve kancalı parmaklarıyla üstüne üstüne geldiği gibi bir kaygıya kapıldı. Masallara göre şeytanın üzerine üç damla kutsanmış su sıçratılabilirse, yeniden insan biçimine dönerdi. Ama odasında ne kutsanmış su, ne de bir çalı dalı yoktu; hatta herhangi bir dinsel merasime ilişkin bir resim bile bulunmuyordu. Acaba istavroz çıkarsa, bu bir işe yarayabilir miydi? Şeytan, hep asılı olarak kalırken, kedi boyutlarında bir insan biçimine döner miydi? Bu boyda bir şeytan kadavrasıyla ne yapılabilirdi ki? O zaman Riton, derin bir kaygıyla kedinin üzerine doğru haç çıkararak, elinde olmaksızın, bir savunma jesti yaptı.

Çok uzaktan, caddeden gelen bir panayır atlıkarıncası sesi işitti.

"Bu, tırtıllı bir palet...

Oysa gürültü, genç çocuğun beyninin içinden geçiyordu.

Atlıkarıncanın hareketi imgeleminden silinirken, gayet duyarlı bir biçimde, giderek yatışmaya başlamıştı. Çok uzayan bir mastürbasyon yapmış ve en sonunda boşalıp rahatlamış bir el gibi, bitkin düşmüştü. Atlıkarıncadan bir sürü genç ve güçlü, kuvvetli çocuk çıkıp, boşaldı.

Balkona çıktığında, hâlâ üzerindeki donanımla, hareketleri kısıtlanmıştı, mitralyöz şeritleri göğsünü sıkıyordu. Göğüs kafesinin üzerindeki baskı kalkınca soluk alıp vermesi de rahatladı. Elini cebine soktu ve bir sigara almak istedi. Ama ancak birkaç tane izmarit bulabildi ve az önce yaşadığı maceranın ve yorgunluğun gidermiş olduğu donukluk, düş kırıklığıyla birlikte geri geldi. Yorgunluk, biraz dinlenebilmesi için kaygılarını yatıştırıyordu.

"Ayvayı yedik, sigara da bitmiş... Kıvırcıkta da yok. Ne tıkınacağız ki?!.. Duman yok. Tıkınacak bir şey yok. Pabuç da yok."

Balkonun demirlerinin üzerinde, yalınayak olduğunu fark etti. Karnı gurulduyordu. Ayaklarının çıplaklığı, zarafeti, kollarının güzelliği, Alman askerlerinin ona göz koymalarına yol açıyordu; ona bakarken, sanki üzerindeki koruyucu bağanın deliklerinden kırılgan vücudu görünen yumuşak bir hayvana bakar gibiydiler. Fritz'lerin onu taşımaya zorladıkları görkemli, pırıl pırıl ve kesintisiz kıvrımlar yapan kemeri boynunda dolanmış halde, Ménilmontant'da, Butte üzerinde, sokaktan pek uzak olmayan bir yerdeydi. Alman çavuş, ayaklanma patlak verene dek evin misilleme mangasına kışla görevi gören mahzenlerini terk ederlerken, genç milise ateş etmemesini emretmişti. Onu mermi şeritleriyle donatmışlardı. Böylelikle çıplak kolları ve bacakları birdenbire bir zarafete ve tatlılığa bürünmüş, yani bir an için, silahlarından arınmış bir egemenin ışıltılı görkemine kavuşmuştu. Ama mitralyözünü almamaları için ısrar etti.

"Haydi ama çavuşum; benim takatukaya dokunma.

Almana gözünün ucuyla baktı ve aslında pek eğlenmesine karşın, bu orospu bakışına, bir acındırma (bu, durumun ve koşulların ağırlığına; ölümü ya da tehlikeyi çağrıştırmasına göre, bakışlarıyla bir tür imdat çağrısı yapan kimi köpeklerde görülür), ışıklı bir sinyal kattı; gözünün ve ağzının duruşundaki çelişki ile eğlenen çavuş, gülüyordu.

Riton'un gergin bacakları, mitralyözün durduğu yere, duvarın dibine dek, geri geri, iki metre kadar arkaya doğru gitti; ama becerikli bacakları, gövdesi, üzerindekilerle birlikte bir zırhlıya benziyor, bundan çıkan iki çıplak kol, adeta birer yosun demeti gibi iki yana sarkıyordu. Onu derebeylerine özgü bir yavaşlık ve ağırlıkla cevapladı ve o zaman Riton, aynada kendisine bakmayı akıl etti. Duvara doğru döndü, ama ayna yoktu. O zaman, eliyle yokladı. Fişekliklerin sallanmasıyla titreyen ellerini, metalin yüzeyinde gezdirdi. Evin çevresine mermiler yağıyor, duvarların üzerinde birbiri ardına patlıyor, zaman zaman iri sıva parçalarının kopup düştüğü duyuluyordu. Mahzendeki yedi Alman asker, kaçmak için gerekli hazırlıkları tamamlamışlardı: Evin savunulması mümkün değildi; geri çekilirken savaşacak, çatılara çıkmaya çalışacaklardı. (Mangadan hayatta kalan diğerleri, lağım kanallarından kaçmışlardı.) Tam ortasında kaldıkları çatışmadan daha büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacakları gibi ahmakça bir düşünceye kapılmışlardı. Aralarında pek az konuşuyor, dertleşiyorlardı. Riton'a göre bunlar, kusurları sürekli palavra atmak ve yüksek sesli osurmak olan yedi genç adamdı.

Askerlerin önünde dikilirken, büyülenmiş gibi hareketsiz duran ve ağzı burnu salyalar içindeki hödük bir sığırtmaç tarafından başıboş bırakılmış bir çift öküzün boynuzları önündeki bir ceviz ağacı fidanı gibi, zarif ve kırılgandı.

Çavuş ona pabuçlarını çıkartmasını söyledi. O zamandan beri, yalınayaktı. Ve bu gece Ménilmontant'da, balkonda, makineli tabancası yanında duvara dayalı, düşünüyordu:

"Her şeye rağmen, olağanüstü güzel...

Tanyeri ağarırken Almanların verdikleri bu ışıltılı makineliyle bir çatı üzerinde ayakta dikilerek, onu gören bir ordunun önünde ayakta durmak, pek hoş olabilirdi. Makinelisini eline aldı ve birkaç saniye boyunca kımıldamadan durdu. Belki çatılardan birinden, belki de aşağıdan gelen bir ateş sesi duyuldu.

"Birini mi kıstırdılar acaba? Hassiktir... Zavallı herif." Bir an, bir evin çatısında, silahıyla yapayalnız bir milisi düşündü. Ama aslında yapayalnız olan sadece kendisiydi. Bir de silah olunca, ikili bir yalnızlık oluyordu. Yalnız olan ve görevi. O ve... görünmeyen, ama varolan

ve duruma göre adı değişen bir diğer kişi. O ve... zafer ya da ölüm. Yalnız olunca, sıyırtılabilir. İster buna hazır olsun, ister hiç kaygı duymaksızın paçayı kurtarsın; çünkü silahı yoktur. Düşman, savaşçıdan çok, onu savaşçı yapan şeyin, yani silahının izinden gider. Savaşçının tüfeğini, makineli tabancasını ya da bıçağını hemen atıp kaçtığı doğru değildir. Silah ile savaşçı arasındaki sevgi alışverişi geleneklere uygun biçimde yapılsa, bir mücadelenin ya da bir komutanın saygınlığına özgü olsa bile, silah ile savaşçı arasında oluşan ilişki, bir insanın çok daha güç ve zor bir biçimde bölünmesine yol açar. Ve o, giderek daha büyük bir değer kazanır ve eminim ki bu da onu zafere ya da ölüme götürür.

"Kim bu acaba? Belki de tanıdığım bir çocuktur. Ama bunu bilebilmek mümkün değil. Eh, kimse kim; o da benim gibi yapsın, mesele kalmaz."

Bir keşişin hacca gitmek için gece vakti yollara düştüğünde bir konaktan öbürüne koşuştururken karşılaştığı engellerin ve kayaların önünde diz çökmesi gibi, o da, ona acı veren bir düşünceden diğerine gidip geliyordu. Riton'un ve keşişin yürüdükleri yolların görüntüleri, birbirinin tıpatıp aynısıydı: Belki de aralarından bir tüfeğin namlusunun uzandığı kayalar, siyah yaban erikleriyle yüklü siyah diken çalıları, kasıp kavuran bir selin kulakları sağır eden gürültüsü.

Kendinden emin olabilmek ve gevşek düşünceleri kafasından tamamen kovalayabilmek için bir yumruğunu kalçasına dayadı ve baldırını kaşımak istedi, ama ayakları hâlâ çıplaktı. Bu durumda yumruğu, üzerindeki bağaya çattı ve içinde bulunduğu anın değerini, daha duyarlı biçimde, gayet iyi kavramasını sağladı. Bu zırhın altında bronz bir kalbin varlığını hissediyor ve ölmek istiyordu; zira bronz ölümsüzdür. Bu kez, bir gün komutanıyla birlikte durdurup tutukladığı o direnişçi çocuktan daha yakışıklıydı. Gecenin içinde, gün boyu pek güzel olan ve yüreği kıpır kıpır atan, ama henüz zaferden pek de emin olamayan kentin karşısında, o korku veren adamlardan birine dönüşmesinin mükemmelen bilincinde, alışık bir gözle, dirsekleri ve dizleri zırhla kaplanmış bir şekilde, uzun süreden beri hazırlandığı konumdaydı. Bir canavar. Ağzından alevler saçan bir ejderha. Saçları zehirlenmişti. Midesinin içinde, bir türlü çıkartmaya cesaret ede-

mediği minik zehir keselerinde bir şeyler çalkalandı, zira arkasında, hemen yakınında, askerlerin geceye hazırlandıklarını işitiyordu. Onu bir çocuğun yanağını okşarken görmüş olan anneleri öldürdüğünü düşünerek, Paris'e karşı gülümsedi. Düşündü:

"Anneleri ağlatan kişi olabilmeyi, isterdim.

Bu cümleyi ona, Paulo'nun arkadaşı olan eski bir asker, bir zamanlar, Afrika'dan döndüğünde söylemişti. Bu balkonda, beşinci katta, Alman askerlerin varlıklarına karşın, yapayalnızdı. Hafif bir tedirginlik, onu apış arasını kaşımaya zorladı. İstisnai konumu en basit bir koşulu bile tam anlamıyla güçleştirdiği için, çükü ve onu sarmalayan don, birdenbire, ona sanki su yosunlarının arasında dinlenen, üzerine yapışmış minicik kabukluların sertliğini pekiştirdiği, denizin dibindeki bir taş gibi geldi. Erik'in yaptığını daha önce sık sık gördüğü hareketin bir benzerini yaparak rahatlamaya çalıştı, bu da onu Erik'in kamışını düşünmeye götürdü: Siyah kumaş pantolonunun içinde, gri ve sert kabuklu parazitlerle sarılı, etrafı yosunlarla çevrilmiş olan tek parça bir kaya gibi, anıtsal bir yapı!

"Bu ne zaman kalkıyor, ne zaman iniyor?" diye geçirdi; hafiften bir uyku bastırıyordu. Birdenbire ayıldı ve şaşırdı. Bir bakışta, durumunu kavradı.

"Tamam, şimdi ayvayı yedim; sarıldım" dedi, kendi kendine.

Terk edilmişliğini hissetti. Aşağıda, ayaklarının altında, tükürdüğü balgamların altında (ağaçların üzerine tükürüyordu) zemin uzanıyordu ve biraz saklanarak ve sakınarak da olsa, Fransızlar orada dolaşabilirdi.

"Yine de bunlar benim kardeşlerim.

Düşünmek için "kardeş" sözcüğünü kullandı; bu, kopuk takımının duygusal söyleminde sıklıkla yer alan bir sözcüktü, özellikle Cezayirlilerin iğrentiyle aşağıladıkları ve konuşurken kabalıkla, hoyratça kullandıkları, şöyle cümleler kurulmasına olanak veren bir söylemdi:

"Bir daha sakın yapma yurttaş; tamam mı?! Bu, senin kardeşin; senin ülkenin insanı!" Riton, şu düşünceye takıldı: "Benim kardeşlerim. Bunun, kendi yalnızlığının merkezi, ideal noktası olduğunu düşündü. Bu düşünce tekrar aklına geldiğinde biraz bulanıklaştı fakat yüreğini sıkıştıran konumunun göbeğinde kalmayı sürdürdü. Bunun

etrafında, birtakım başka düşünceler gelişti: "Ailemi, kardeşlerimi, dostlarımı terk ettim. Koşuyorum. Sokakta koşuyorum. Çatılardan kaçıyorum. Fırsat buldukça, Fransızları öldürüyorum. Onlar da beni öldürmeye çalışıyor. Bana hizmet eden her şeyin üzerine ateş ediyorum. Ama bu akşam ben onlara, sevgiyle hizmet etmeliyim. Canavarların safında yer aldım, Kralların yanında saf tuttum. Beni öldürecekler; ben bir hainim. Çoktan beri mahkûm edilmişim, çoktandır lanetlenmişim. Batan bir gemide, yapayalnızım. Tüm kent benden nefret ediyor. Taşlar, duvarlar, yaslandığım davlumbaz, beni öldürmek için yerlerinden kopup dağılabilir. Kendi evimde, yabancı bir ülkedeyim. Bu bina bir düşmana, bir Fransıza ait; ben onunla aynı okula gittim. Tüm oyunları, tüm kızları yitirdim. Yalnızım. Annem bile, beni gebertmek için yolumu gözlüyor. Oymak için, gözümü arıyor. Almanya için savaşıyorum. Hızlı düşünüp konuşması yüzünden laflar ve düşünceler kafasında birbirine karıştı ve başlangıç cümlesi iyiden iyiye anlamsızlaşıp kekelemeli bir yinelemeye dönüştü; Riton burgacın hızında yok olup giderken, bir an, yalnızlığının ve bu balkonun yüksekliğinin bilincine vardı. Akıllı, kurnaz ve hilebaz, siyah makineli tabancayı sağ eliyle kalçasına dayamış, sıkıyordu. Öbür eliyle, bakırdan zırhın altındaki, esnek ve kırılgan bulduğu vücudunu okşadı.

Odamda, uzun günler boyunca, sıkıntının getirdiği tüm davranışları öğrenmiştim. Yattığım yerden, karyolanın arkamdaki parmaklığında yalan yanlış piyano çalar gibi yapmak vd.

Kedi işleminden önce, boşu boşuna, birisini boşluğa atmaya çabalamıştım. Geceydi. Lastik tabanlı pabuçlar giymiştim. (Varsıl mahallelere gitmeyi, iki nedenle yeğliyordum: Heriflerin paraları vardı ve işçi mahallelerindekilere kıyasla, kendilerini savunmayı pek bilmiyorlardı. Yumruklarını kullanmayı bilmiyorlardı. Onlar, düello yapardı.) Temple Sokağı'nın üst başında, pek de iri yarı olmayan bir herifi gözüme kestirdim. İyi de bir copum var. Herifçioğlunu izliyorum. Her adımda, kendime yineliyordum: "Ortalıkta hiç kimse yok, bunu burada indireyim." İmkânsız. Arkadan vuramazdım. Öbür kaldırıma geçmem ve heriften daha aşağıya doğru gitmem, sonra yolu tekrar geçerek onunla aynı yönde yürümem gerekiyordu. Başımı eğiyordum. Düşünen biri gibi yürüyordum. Yanından geçerken ona çarp-

tım, sonra da küfür edip vurdum: Ağzının ortasına sıkı bir yumruk. Ama herif benden daha güçlü çıktı ve kaçıp savuşmak zorunda kaldım.

Erik'le her zaman konuşulurdu, gevezelik edilirdi. Havadan, sudan. Arı bir söylemin, karşılıklı olarak aşk dalgalarını değiş tokuş etmek için iyi bir dalga boyu olduğunu, kabul etmek gerek.

Bir sabah, yüzbaşı, henüz herkes yataktayken, milis kışlasındaki odasına girerken, burnunu tıkayarak haykırdı:

"Burası bok kokuyor!"

Riton, düşündü:

"Belki de bok, benim.

Ve, kıpkırmızı oldu.

"Öyle değil mi?"

Ayağa sıçradı. Bunlar kendisine söyleniyormuş gibi gelmişti.

"Gaipten gelen sesler duyuyorum. Jeanne d'Arc gibiyim.

Kutsal Bakire gibi olabilmek için, adet kanaması bile olmaması gerekirdi. İdam edilmesinden önceki gece, mahkûmlara özgü beyaz elbiseyi giydi. Kan, sıkı sıkıya bağlı bacaklarının arasından sızıyordu. Zindandaki hücresinin karanlığında, el yordamıyla, aynı zamanda içinden içtiği tahta kovadaki suyla elinden geldiği kadar temizlendi; değişecek iç çamaşırı olmadığı için gömleğini yırttı ve bir tür tampon yaparak bacaklarının arasına yerleştirdi. Sol eliyle beyaz elbisesini avuçlarken, Jeanne'ın sağ eli de gecenin karanlığında havaya kutsal birtakım işaretler çiziyor, haçlar yapıyor, bunlar beş kollu yıldızlara ve giderek de büyücülük simgelerine dönüşüyordu. Bitkin, bıkkın, katilin de, kurbanın da görünmez kaldığı bu dramın döktüğü kanlarla aklını yitirmiş, samanların üstüne yığıldı; kendiliğinden bir hareketle, elbisesiyle bacaklarını örttü ve Tanrıya, Meryem'e ve din azizlerine yolladığı duaları birbirine karıştırıp karmakarışık sözcüklerle yakararak ve cehennem ruhlarına Lorraine büyücülerinin ona öğütledikleri sözlerle sövüp sayarak, dualar etti. Mümkün mertebe hareketsiz kalmaya özen gösteriyordu, ama bez tampon kanı durduramadığı için, zaten belli belirsiz yırtıklarla pırtılaşmış olan elbisesi, özellikle oturduğu yerden hayli kirlenmiş, tam ortasında da çok büyük bir kan lekesi belirmişti. Ertesi gün, süslü püslü elbiseli din büyükleriyle, saten

bayraklarının ve çelik kargılarının altında dikilen soyluların huzurunda, çalınan boruların arasındaki daracık bir geçitten geçerek üzerinde yakılacağı devasa odun yığınına doğru yürüyen Jeanne d'Arc, ortadaki kazığa, kıçındaki bu koskocaman, kırmızı gülle bağlandı.

"Palavra! Sallıyorsun!"

"Babamın mezarı üzerine yemin ederim.

Jean'ın doğru söylediğinden emin olabilirdim.

Böylelikle, küçük hizmetçinin kendisinden gebe kalmadığına ilişkin olarak, bana yemin etmiş oldu.

"Ailemin tüm büyüklerinin başı üzerine yemin ederim!"

Başka birisinin çocuğunu büyütmenin soylu bir davranış olduğuna inanıyordu. Ama, bebek öldü.

Küçük hizmetçi, ev sahibesinin çiçekler altında uyandığı saatte, sabahın sekizinde, amfitiyatronun buz gibi salonundan, pırıl pırıl bir güneşe çıkıyordu. Cenaze arabasının arkasından yürüdü. Papaz, koşarak gelmişti. Merasime gecikmiş (çünkü köylerde papazlar sabah ayinlerine mutlaka katılırdı), ama yine de yetişmişti. Eğer ölen kişi kiliseden çok uzakta oturuyorsa, din görevlileri, cenaze alayına yarı yolda katılmakla yetinirdi. Bir yanda aile, öbür yanda papaz, rakip iki kralın eşit önemdeki büyükelçileri gibi, yol üzerinde, tarlaların arasında bir yer kararlaştırır ve ölü ile tanrı, orada buluşurdu. Bu sabah papaza korodan iki çocuk eşlik ediyor, bunlar, üzerinde beyaz ve mavi renkli ve yıldız biçiminde incilerle süslenmiş bir çelenk bulunan küçük bir tabutu taşıyan cenaze arabasının önünde yürüyordu. Eski birer dantelli ve enli şerit takmış olan siyah cübbeli ve beyaz önlüklü bu iki koro çocuğunun birinin yüzünün Riton'a, öbürünün yüzünün de Erik'e benzediğini anlamış olmalısınız. Cenaze arabasının arkasında da, ölü gömücüleri izleyen küçük hizmetçi yürüyordu.

"Bir cenaze arabası, kocaman bir sepettir. Bir sepetin arkasındayım.

Çok erken saatte hastaneye gelmiş ve uykulu bir kapıcının açtığı kapıdan girip holü geçer geçmez kendisini ağaran tanyerinin kızıllığı

vurmuş çiçekli bir bahçede bulmuştu (geldiğinde, saat yedi olmuştu). Önce, yoksullara ait olan cenaze arabasını gördü ve bunun varsıllarınkinin iskeleti olduğunu düşündü, ama bunu umursamadı. Bu arabaya, üzerinde hemen hiçbir süslü koşum bulunmayan bir at koşulmuştu. Amfitiyatronun kapısında bekliyordu. Hizmetçi kadın içeri girdi. Amfitiyatronun bekçisi olan çocuk, onu gayet sakin bir şekilde selamladı. Arabacıyla ve ölü gömücülerle çene çalıyordu. Arabacı, hizmetçiye döndü:

"Biraz erken geldik galiba, hareket yedi buçukta.

Hizmetçi kadın, düşündü: "Galiba ölüleri sırayla gömüyorlar." Aklından geçenleri dillendirmediği halde arabacı, sanki onu duymuş ya da anlamış gibi mırıldandı: "Cenaze alayının hareketinden söz ediyorum"; burnunu çekti ve ucunda biriken sümüğü kolunun yeniyle sildi. Küçük hizmetçinin en soylu ve acıya en dayanıksız yerinden, ruhunun tepesinden, sinirli ve sabırsız bir çığlık koptu:

"Çene-nizi kapa-yın! Kapa-yın çene-nizi!"; ama zavallı mutsuz kadın kendi sesini kendisi bile ancak bir mırıltı gibi duyabildi ve dediklerinin anlamını anlamadı. Omuzlarına aldığı şal, vücudunu sımsıkı sarıyordu; uzun uzadıya yıkadığı bulaşıklardan ötürü şişmiş elleriyle Madam'ın bu eskisinin uçlarını avuçlamış, sıkıyordu. Yavaşça ve sessizce yürüyordu.

"Pek de yavaş yürüyorum, kralın yol halısında sanki."

Yoksulluğu ve pek sefil ücreti yüzünden ayaklarında lastik tabanlı ayakkabılar vardı. Bembeyaz odadaki elektrik ampulü, duvarla tavanın kesişirken yaptıkları dik açıya yerleştirilmişti ve büyük yastaki küçük hizmetçinin orantısız gölgesi karşıki duvara vuruyordu. Minicik kız bebek, hayli alçakta duran siyah iki tahta sehpanın üzerindeki küçük tabuttaydı.

"Zavallı miniğim, uyuyor."

Öylesine sessizlik vardı ki, kadınların ortasında dikildiği sisli bataklıkların çamurlu gölcüklerine dalıp çıkan kurbağaların sesleri duyuluyordu. Küçük tabutun üzerinde, Madam'ın bir gün önce getirdiği, mavi ve beyaz inci çiçekleriyle süslü, yıldız biçiminde minik bir çelengin bulunduğu, hemşirelerin koydukları beyaz bir örtü vardı. İnci çiçeklerinin arasında, pamuk bir ipin ucunda yüzer gibi sallanan pem-

be porselen, tombul bir melek heykelciği vardı. Küçük hizmetçi kısa bir "Seni Selamlıyorum Ey Azize Meryem" duası mırıldandıktan sonra, papazı daha rahatça bekleyebilmek için duvara yaslandı. Geldi. Kiliseye ulaşan cenaze alayı da bir kenara çekilip bir gün önce öldürülen on bir Alman askerinin gömülme törenleri sona erene dek beklemek zorunda kaldı. Bu bekleyiş üç saat sürdü. Juliette, bir türlü oturamamıştı.

"Acı çekmediğimi sanacaklar" diye düşünüyordu.

"Miniğimi sevmediğimi sanacaklar."

"Herkes onu öldürdüğümü düşünecek, kim bilir."

Ölen arkadaşlarının gömülmelerine eşlik eden tören mangasının askerleri, kuledeki çandan uzanan ve bir delikten aşağı sarkan halatların yanında dikilen bu yaslı küçük kadına bakıyordu. Sonunda tören bitti ve bu on bir tabutu trene koyup Ren Nehri'nin öte yakasında sonsuza dek dinlenmeye çekilmeye yollamak üzere tren garına götürmek için kiliseden çıkardılar. Kilisede, tabut başı duası çabucak okundu. Korodaki iki çocuğun boyu hayli kısa ve düğmeleri kopuk olan siyah cübbelerinden çıplak ve etli bacakları görünüyordu; bu çocukların ayaklarında, tıpkı Nièvres'deki direnişçilerdeki gibi düğmeleri kopuk lastik çizmeler vardı ve beyaz dantel göğüslükleri, ciddiyetlerinden hiçbir şey eksiltmiyordu. Papaza, sanki topçu erleri gibi, yardımcı oluyorlardı. Biri, azıkları dağıtıyordu. İster tütsü sallarken, ister kutsanmış su sunarken, ister karşılıklı ilahi okurken, hep aynı inançla, aynı gayretkeşlikle ve aynı çabuklukla iş görüyorlardı. Kilisedeki tören sona erince dışarıya da, papazın arkasından, ilk olarak onlar çıktı; onları da iki ölü gömücü, tabut ve yastaki küçük hizmetçi izledi. Bir zangoç, arkalarından kilisenin kapılarını kapattı ve bu bitip tükenmek bilmez günde, kiliseden mezara, mezardan da küçük odasına giden hizmetçinin uzun gecesi başladı.

Kahraman Jean D.ye ilişkin olarak daha kesin bir dille konuşabilmeyi, yaptıklarını ve bunların tarihlerini sayabilmeyi isterdim. Bu, boş ve yanıltıcı bir formüldür. Sadece şarkılar benim için daha az kötü olanı söyleyebilir, ama şairlerin güfteleri oldukça sınırlıdır. Eğer romancı herhangi bir konuya istediği ve bildiği gibi girebiliyorsa, istediği herhangi bir kişiden de aynı ciddiyetle ve titizlikle söz edebilir ve

çeşitlilik yaratabilir; oysa şair, kötünün ve mutsuzluğun çizdiği açının yüreğinde çağrıştırdığı dayatmalardan yola çıkar. Benim kitaplarımdaki tüm kahramanlar da birbirlerine benzer. Pek az farkla şekillenir ve hemen hep aynı süreçleri ve aynı düş kırıklıklarını yaşar; onlardan söz ederken kullandığım dil yine onlardan esinlenmiştir ve aynı şiirleri aynı ses tonuyla yinelerim.

Jean, yaşarken bana cehennem acıları yaşatmıştı; şimdi de ölümüyle. Yaşamı bir temizlik ve arılık mucizesiydi ve mücadelede gelen ölümü de yolları aydınlatıyor. Gömü töreni esnasında rahip, tabutunun önünde, şöyle bazı sözler etti: "O, kahramanlık alanlarında öldü." Bu formül, başka nerede söylenirse söylensin, ancak omuzlarımı silkerek gülüp geçmeme yol açabilirdi. Ama rahip bunları Jean'a ilişkin olarak söylüyordu ve onu insanlara verilebilecek en yüce orunları vererek yüceltmekle ve altın saçaklı bir kadifeyle sarıp sarmalamakla kalmıyor, görevi barışçı bir söylem geliştirmek olan Hıristiyan kimliğiyle, bu cümlesiyle Jean'ın yaradılışının çizgilerini vurgulayıp onu tıpkı bir şövalye gibi haklı bir amaç için kötülüğe karşı mücadele eden bir kahraman, ejderhayla dövüşen kutsal bir aziz olarak niteliyordu. (Kahramanlık alanı, sınırları belirsiz, geniş ve uzun, beni evlat edinen üvey anne ve babamın evlerinin arkasında uzanan, çok uzaklardan, mesela Japonya'dan gelen birtakım kahramanların gece vakitlerinde can verdikleri bir meydandır). Bu kutsallık, bana da dayatılıyordu. Simgelerin değerini kavrıyordum ki, mezarının üzerine bir çiçek de ben atmak istedim; çünkü rahibin cümlesi, umutsuzluğumda bir tür fizik genleşme, Jean ile gurur duymama yol açan bir kasılma, bir basınç yaratmıştı. İşte kalbimin gizli sedeflenmelerini en iyi anlatan bu öyküleri, bu kutsallığa, bu ölünün yüceliğine, bu sevgili çocuğumun sakin ve sessiz cesaretine adamak istemiştim; bir zamanlar adeta tapındığım, hâlâ da çok sevdiğim, ama artık çok kötü bir biçimde çökertip sakatlamak istediğim kişileri de, böylece keşfetmiş oluyordum.

Ne var ki tüm bu ateşli ve heyecanlı kimseler oturdukları yeri hâlâ boşaltmadılarsa, onları aynı aydınlatmanın ışığında görmem de mümkün değildi. Doğruluğu, soyluluğu ve adaleti sevecek miyim? Jean'ın ruhu ne kadar bende ise (ki Jean da, o kadar bendeydi), rezil

ve ciğeri beş para etmez cücelere, ahmak beyinsizlere, alçaklara, hainlere, o kadar çok eğilim duyuyordum.

Önce onun bendeki varlığından söz edeceğim. Mezarlıkta, üstüne toprak atıldığı andan itibaren, bu küçük gömü töreninin tamamlanmasıyla ve mezarın yanından ayrılmak için attığım ilk adımla birlikte, dört günden beri bekleyen ve kapağı çeyrek saat önce çakılan tabutun içindeki kadavradan kopup ayrıldığımı hissettim. Evet, hedefini bulan bir mermi, Jean'ı bir kadavraya dönüştürmüştü. O andan tezi yok, Jean (anısıyla değil, kendisiyle), itiraf etmek durumundayım ki, kalbimdeki yerini bulmuştu. Onun buradaki varlığını teslim ediyorum: Onu yaralayabilecek ya da kızdıracak bir şey yapmaya ya da söylemeye cesaret edemem. Ve işte, bendeki varlığının bir başka kanıtı: Ona ilişkin olarak herhangi bir cümle telaffuz edildiğinde, bu söz kendiliğinden onu savunmaya dönük olmasa, ama, örneğin, "O öldü, artık hiçbir zaman osuramayacak" gibi sadece kaba ve saygısızca bile olsa, ben bunu sanki bir küfür, hatta küfürden de öte bir şey, kutsal değerleri aşağılama ve onlara da büyük bir saygısızlık olarak algılayacağım ve sadece benim acılarıma değil (bunu geçiyorum), ama aynı zamanda, kendisi benim içimde olduğu için tüm bunları işitebilecek olan Jean'a da söven bu küfürbazın ağzını, burnunu kıracağım. Bu herifin ağzını, burnunu kıracağım, çünkü benim kollarım aynı zamanda Jean'ın da kollarıdır; kendisini savunmak için kullanabileceği kollardır. O işitemeyecek olsa bile, sanki o canlı imiş de bu sövgüleri duyuyormuş gibi kabul ediyorum. Eğer işitebilseydi, kendisini mutlaka savunurdu! Onun gençliği, gücü ve kuvveti vardı. Şimdi ise benim kulaklarımla işitiyor ve benim yumruklarımla dövüşüyor. Demek ki yazdığım bu kitapla ona olan aşkımı anlattığımdan kuşku duyamam; çünkü o benim içimdedir ve bu kitap, onun aşağıladığı rezil takımına yönelik, bitmek tükenmek bilmez bir arayıştır. Zira içimde, ona canavarca öyküler sunarak kutsal değerlere hakaret etmek için hiçbir istek duymuyorum. Bir ayrıntı: Bundan önceki kitaplarımı, hapishanede yazmıştım. Dinlenmek için, hayalimde kollarımı Jean'ın boynuna doluyor ve ona, fısıl fısıl, bunların en güncel olan bölümlerini okuyordum. Bu kitap için ise, yazmayı kestiğim anda kendimi amfitiyatronun salonundaki kapağı açık tabutun başında yapayalnız bu-

luyorum ve anlatımımı ona ciddi ve sert bir sesle sunuyor, söylüyorum. O bunu yorumlamıyor, ama biliyorum ki kurşunlarla şekilsizleşmiş ve kanlar içindeki, morgun soğuk hava dolabında uzun bir süre yatmış olan vücudu beni işitiyor ve beni, onaylamasa bile, en azından kabul ediyor.

Bu sabah yağmur yağıyor ve onun ıslak bir toprakta olduğunu bilmek beni çok üzüyor. Oturuyorum ve bu hareket bana onun artık oturamadığını hatırlatıyor. Tanrım, sana yalvarıyorum:

Belleğimin denizin dalgalarıyla dövülen sarayı
Korkuları otlayan mucizevi kanatlı sürüler
Parmak uçlarındaki İncillere karışan gece tanrıları
Ormanlarda gezinen buz kesmiş garipler

Kızıl bere, siyah kemer ve kuyulara mavi bakışlarım
İspanyol gökyüzü tanrısı ve orada çırılçıplak kollarım
Uysal bakışlı ateşler ve kaygılar birbirini izlerler
Ve ben kötücül gizlerin eşiğinde, acıları sallarım

Tanrının yalnız olduğu kayıp yüzyılların sonu gelir
Yumuşacık nane çiçekleri uçuşur yapayalnız evlerde
Acılı ormanlar tanrının gecelerdeki sığınakları
Şen bir prensin armağanı gibi beyaz ve acılı kemikler

Korkunun yuvarlandığı, anılarımdaki saraylar
Kapındaki bu nöbetçiler ve bu çiçekler
Kargılar ve süngerler; ey Tanrım, ben buradayım
Yorgun gözlerinize adadığım şarkıyı sunuyorum

Gözlerinizle kopardığınız bir ip gibi ve vücudum
Bu hafif altın iplikle bağlı ve boşalmış vücudum
Bu düşlerinizdeki iplik olmalı, inançlarınızın bağı
Çalgıların yaz mevsimindeki ezgilerinin çağı

Bu değerli sarmal, ey Tanrım, bunların hepsi senin
Hepsi de aşkı özler! Gecelerim ve uykularım
Bırak, uyusunlar ey Tanrım, ne olur dinle beni
Dışarıdan gelen öyküler, çivili ve delinmiş kemikler

Bükülmüş dallar üzerinde kapanmış cennetin kapısı
Çoban kızın sesi yankılanmaz, yaygın bir ay ışığı
Kuruyan otlarda yürür, ilerilere doğru gider
Denizin mermerlerinde kayıp kiliseler

İçimde taşıdığım genç adam gülümsedi ve hüzünle, canlılarla ilgilenmemle dalgasını geçti.

"Neden bir sürü mendil alınır ki?"

Yaşamın artık bir anlamı olmamasından dolayı, herhangi bir davranış artık hiçbir anlam taşımadığı için, yaşamaya bir son vermek istiyorum. Bu karar kendi içinde çözülse ve her an yeniden yenilense de, benim geleceği kullanmamı engelliyor. Her şey içinde bulunduğumuz anda tamamlanmak zorunda; çünkü sonraki zamanda ölüler arasında, kahramanlık alanlarında çömelmiş, Jean'la konuşuyor olacağım. Yaşamın sürüp gideceğinin sanılmasına yol açan veya ölme arzuma ihanet eden ya da ölümüyle acımasızca bana saldıran Jean'a yönelen her boş jest benim aşkımla iç içeleşiyor. Örneğin pabuçlarımın bağını çözüyorum ve bu onu canlandırıyor. Ölülerin pabuçları olmaz. Demek ki, Santé Hapishanesi'ndeki idam hükümlüleri bölümünde gördüğüm bazı şeylerle karşı karşıyayım.

Jean'dan özenle sakladığım görüntü, tabutun içinde uzanmış yatarken gördüğüm hali değil; o sırada o henüz bir idam hükümlüsü değildi, çünkü vücudu, korkunç, adeta ormancının gelmesini beklerken heyecandan soluğu kesilen bir çocuk gibi ürkütücü bir canlılık içindeydi. Onun artık ölü olduğunu bildiğim halde, onun varlığında tüm dünyayla dalga geçen ve uyur gibi yaptığı bu oyunda ısrar eden bir idam hükümlüsünü görüyordum. Karşımda kibirli, kendini beğenmiş bir aşağılamayla dikiliyordu ve gerçek ölümü, ancak kilisedeki törenden sonra gerçekleşti.

Bir prens gibi giyinmiş olan Erik, iki yıl boyunca, celladın sevgilisi oldu. Katilin, Kronprinzenufer'deki küçük dairesinde buluşuyorlardı. Pencereler, sanki bir Venedik manzarası gibi, bir kanala bakıyordu. Renkli pencere camlarının arkasından, sanki nehirden yoğun bir sis fışkırıyormuş ve cellat orada olup da zemindeki kayalara sağlamca raptetmese, bu sis binayı olduğu gibi kaldırıp havalandıracakmış gibi bir görüntü oluşuyordu. Bina, fırtınaların dövdüğü bir deniz fenerinden bile daha sağlamdı. Suçlu, ama yatıştırıcı aşklar yaşayan bir katil, orada oturuyordu. Celladın suratı yavaş yavaş ve yeni baştan, uyumlu bir hal alıyordu. Bunun Jean'ın şekilsizleşmiş hali olduğunu biliyordum. Anılarımda çocuğun bana bir camın arkasından bakar gibi bakan yüzünü görüyordum. Cellattan söz ettiğim zaman, ona ilişkin olarak yazdığımda, ondan, Jean'ın yüzünden uzaklaşıyormuşum gibime geliyordu; kendime yaklaşıyor ve eylem açımı seçiyordum. En sonunda bunu bulduğumda da, sabit gözlerle Jean'a bakıyordum. Burnunun eğimi (dışbükey), alnının yüksekliği ve çenesinin çıkıklığı, bana celladın görüntüsünü çağrıştırıyordu. Tüm bu özellikleri suçluyor ve, en azından zihnimde, bu suratı tepeden tırnağa ezmek istiyordum. Yaradan gibi acımasız olan düşüncelerim, bu suratı daha da ezilmeye zorluyordu. Burnunun kökü gözlerin arasında kayboluyor (ki bunlar da gitgide daha çukura kaçıyor) ve çene, dikey bir duruş alıyordu. Sonunda aptal, ifadesiz, belli belirsiz bir hüzünle sislenmiş bir surat elde ettim.

Her iki oda da, pencerelerin camları yüzünden oldukça karanlıktı. Hayli basit, burjuva evlerine özgü meşe mobilyalarla döşenmişti; bir de radyo ve yatak vardı. Duvarlar, cellat ile Erik'in fotoğraflarıyla süslenmişti. Bu resimlerde ikisi, biri Hitlerjugend'deki hizmetinde, öbürüne de sabah öldürmelerinde oldukları halleriyle, aile görüntüsü veriyordu. Erik armonika çalıyordu. Bazen önemli bir idamın ayrıntılarını anlattırıyor, mahkûm edilenlerin son sözlerini, çığlıklarını, jestlerini ve yüz ifadelerini öğrenmek için ısrar ediyordu. Sertleşiyordu. Cellat da, onu seven çocuğun kulağına biraz boşalırken, giderek yumuşuyordu. Yastıkların üzerinde uzun süre uyukluyordu. Gözleri, tıp-

kı küçük çocukların sümüklerinin akmasına, kesilmiş bir ağacın kütüğüne, kesik bir haşhaş fidanının akan sütüne, belsoğukluğunun gözyaşlarına acındığı gibi bakıyor ve bir avcı gibi, yaşlı bir köpeği okşuyordu.

Geçen iki yılda Erik, fizik olarak da değişmişti. Saçlarını artık dibinden kestirmiyordu. Yüzünün yumuşak hatları, giderek sertleşmişti. Yanakları iyice çökmüştü. Her gün traş ettiği sakalları vardı. Kasları, yürüyüşlerle, egzersizlerle ve kültür fizikle, gelişmişti. Sadece gözleri, berrak ve uzaklara yönelik bakışları muhafaza ediyordu ve çizgileri olağanüstü bir kıvrımlılıkla gayet belirgin olan ağzı, hüzünlü duruşunu sürdürüyordu. Sesi de, celladın varlığından olsa gerek, yine gayet güvenli bir biçimde çıkıyordu. İnce tınılardan ve onlara eşlik eden titremelerden arınmıştı. Bu tınılar, Jean'ın annesinin evinde hapis hayatı yaşadığı dönemde geri gelecekti.

Cellat, Erik'e ne kadar güzel olduğunu ilk kez yatakta söylemişti. Pek doğal olarak, aşkının da tahrikiyle, dostuna en yüce övgüleri düzmüştü:

"Güzelsin. Seni seviyorum. Küçüğüm benim!"

Sonra soğukkanlılığına yeniden kavuşan cellat daha sakinleşmiş, yatışmış olarak, yanında uzanmış olan vücudunu okşuyor, ne var ki kaslarının ne kadar gelişmiş olduğunu, ağzının ve gözlerinin keskin ve sert duruşunu, perçemlerinin yumuşaklığını, kısacası, aşktan yorgun düşmüş bir erişkinin güzelliğini sağlayan şeyleri artık görmezlikten geliyor ya da fark etmiyordu. Cellat, dinlenirken, eli organının üstünde, dirseğinin üzerinde, dikildi ve dostunu dikkatle süzdü:

"Küçüğüm! Gerçekten çok güzelsin.

Bazen onu kalkmaya zorluyordu.

"Bana içecek bir şeyler getir."

Ve ne zaman çocuk, iki büklüm, pantolonunu giymeye uğraşsa, iki bacağı henüz yarı yarıya giyinikken, aceleyle bağırıyordu:

"Kımıldama. Öyle kal."

Ona sekiz-on saniye öylece bakıyor, görüntünün tadını çıkarıyor, sonra da gitmesine izin veriyordu. Erik, böylece sevgilisinin onu görmek istediği ve görüntülerinin tadını çıkardığı yüz değişik konumda, duruş sergiliyordu.

"Ah! Ne kadar güzelsin."

Erik, hiçbir zaman sabırsız davranmıyordu. Tam tersine, her an, çarpıcı bir güzellik vurgusuna yükselebileceği bir çığlık bekliyordu.

Değişik pozlar icat ettiğini, bunun arayışı içinde olduğunu düşünmeyiniz; tam tersine, çok basit hareketler yapıyordu. Ne var ki çok güzel olduğunu bilme alışkanlığını edinmişti ve giderek, yavaş yavaş, kendisini sadece çok güzel hareketler yaparak varolabilen bir varlık gibi görmeye ve değerlendirmeye başlamıştı. Ama çok fazla beğenilmesi de, kendisinin bu beğeninin tadını ve keyfini çıkarmasını engelliyordu.

Ne var ki zaman zaman kendisini celladın yerine koyarak kendini izlediği ve çevresine sunduğu bu güzelliğin tadını çıkardığı da olmuyor değildi. Bana gelince, becerilebilmek için, bu jestlerin bir taneciğini bile, bir güzellik anında, onu da en ateşli bir biçimde, yapabilmeyi çok isterdim. Kuşkusuz olanca hızıyla giden bir trende, ıslak yaprakların, ölü dalların ve sisin içinde, başı ayakta dikilen boylu poslu bir adamın omzundaki, nefesi senin nefesine karışan bir çocuğu görebilmek söz konusuydu; onun güzelliğine, hırpani görüntüsüne ve mutlu bir dakika yaşayabilmek için de şansa ihtiyacım vardı. Onun ne kadar güzel ve önemli olduğundan habersiz olduğu bu anın tadını çıkarmayı bilemediğini ve bundan çıkmak, sıyrılmak istediğini (o anın güzelliği çocuğun ıslak suratındaki yorgunluktan, soluklarından, arkadaşına tutunmaktan sıkılmasından, hafifçe ürpermesinden ve en nihayet, sona erdirmek istediği bir rahatsızlıktan kaynaklanıyordu) düşünerek yatışıyordum. Ne var ki yine yanılıyordum, zira kendimize ilişkin olarak bilinçli olmak istersek, görüntümüzü belirleyen birtakım edimleri yapmak zorundayız. Nitekim Paulo bisikletine binerken ona bakıldığını bildiği için, kendisini güzel gösteren doğal birtakım hareketler yapıyor, bir jigolo olduğunu belli etmek isteyen (benim gözümde ve kendi gözünde) başka birtakım ince ve titiz çizgiler çiziyordu.

Cellat sevişmekten yorulmuyordu; ama Erik onun bu istekliliğine tam bir uyum gösterdiğinde de, sanki kendisine rağmen zayıf gibi görünmekten dolayı, sinirleniyordu. Paraya ilişkin bir tartışmadan sonra, ondan onbeş gün kadar uzak durma cesaretini gösterebilmişti.

"Bitti. Onu bir daha görmeyeceğim.

Bu bir tür zamk gibiydi ve o, bundan kurtulmak istedi. Nefret etmek hiç önemli değildi; ama nefret edilene âşık olmak, tiksintiye ve bulantıya yol açıyordu. Öpmek ya da öpülmek belki o kadar da kötü değildi; ama böylece alınıp verilen bu öpücüklerle birlikte düzüşmek ve boşalmak, öyleydi. Celladı bir daha görmemeye ilişkin büyük kararının hemen ertesi günü, arkadaşlarıyla birlikte kentten gitti. Kaldırımlarda sakin gezintiler yaptılar ve kışlaya döndüler. Ertesi gün Erik, yalnız başına çıktı. Böylece, on gün daha, sıkıntısını sürükledi: Askerlik kuralları gereği ellerini ceplerine sokamıyor, ıslık da çalamıyordu; ama zaten Berlinli it kopuk takımı, bunu bilmezler. Kızlarla konuşmaya cesaret edemiyordu. Onuncu gün, cebindeki maaşına da güvenerek, bir kabareye girdi. Daha bir masaya henüz oturmuştu ki, bir konsomatris beliriverdi.

"Bir şeyler içebilir miyim?"

Umursamazlıkla omuz silkerek yanıtladı:

"Evet."

Müzik olarak, cazın en bilinen parçaları çalıyordu. Uzun zamandan beri bir kabareye, yalnız ve özgür olarak gitmemişti. Bira içiyordu. Kız bir kadeh likör ısmarlamıştı.

"Adım Martha.

Düşündü: "Benim için ne düşünüyor ki? Eğer şey olmasa, hiç de fena olmazdı... Eğer, ne? Evet. Hiç de fena değil. Kadınlara pek alışık olmadığımı anlayabilir, ama acaba, şey onu da anlayabilir mi?"

"Çok gençsin."

"Ya! Burada benim yaşımda müşteri pek yok galiba!"

"Pek ender."

Erik onun beyaz kollarına, gür saçlarına bakıyordu.

"Dürüst bir havası var. Bu dürüst bir orospu. Masanın altından kızın bacağına değen bacağını, hızla geri çekti.

"İçelim!"

Uzun süre içtiler ve sonunda sarhoşluk kazandı.

"Haydi, burada kalamayız. Gel!"

"Hayır, olmaz. Kal, canım, daha içelim."

"Sonra kalkamazsın. Ya subaylar gelirse...

Subay sözcüğü geçince, dikildi, ama sonra, çabucak yeniden çök-

tü. Kız onun koluna girdi ve çıktılar. Sokakta da, biraz omuz verdi.

"Dik dur. Biraz gayret et."

Çocuğu hıçkırık tuttu ve bir on metre kadar, adeta bir otomat gibi yürüdü.

"İyi mi böyle? Kışlaya dönmeliyim. Değil mi? Ben kışlaya döneceğim, sen de buradan..."

Kız yön verdi.

"Evet, canım... Evet...

Kız "canım" derken, sağ elini de, tıpkı celladın alışageldiği gibi yaptığı üzere, sadece baş parmağı içeride olarak, cebine taktı. Derin bir soluk aldı Erik. Göğüs kafesi genişledi ve birdenbire içinin yeni bir şeyle, sanki pek hafif ve temiz bir havayla (tıpkı dağların doruklarındaki gibi) dolduğunu ve göğsünü şişirdiğini hissetti.

"Bu da böyle bir duygu.

Erkek arkadaşının yüzünü, kollarını, bacaklarını gördü; onun kendisine "Erik" diye seslendiğini duyar gibi oldu...

"Hiç kuşkusuz, sarhoşum. Ben...

Kadın artık yanında değildi. Sprée Irmağı boyunca yürüyordu. Erik dimdik duruyordu, ama bakışları yere dönüktü. Kendisine neler olup bittiğini, dikkatle düşündü.

"Aşk... Bu tuhaf işte."

Bir kez daha, derin derin soludu. O aynı olağanüstü hafif hava, boşalmış göğsünü yeniden doldurdu. Bu hava bir sendeleme kaygısı gibi, tüm vücudunu dolduruyordu.

"Düşersem, nereye düşeceğim?"

"Onun kollarına" sözcükleri, çözüm değildi; ama kendisini, çok net bir biçimde, düşmesine engel olmak için kollarını ona doğru uzatan celladın göğsünde gördü. Gözlerini kaldırdığında da, etrafını bulanık görmesinden, ağladığını anladı.

"Onu sevdiğimi fark ettiğime göre, iyiden iyiye sarhoş olmalıyım. Onu sevmemeliyim...

Yüzünü duvara çevirdi ve şefkatle baktı. Ama kız gitmişti.

"Gitmiş...

Bacakları yumuşadı, dizleri gevşedi. Birden, kalbinin sıkıştığını hissetti.

"Kusacağım, sevgilim...

Duvara tutundu. Başı eğik, kaldırıma kustu.

"Onu sevmemek gerek... Ondan nefret etmek gerek... evet."

Önceleri sabit bakışlarla bakan gözleri yuvalarında döndü ve bir şeyler aradı. İçinden yeni bir bulantı dalgası yükseldi, kustu ve giderek yatıştı.

"Ondan nefret etmek gerek...

"Martha. Sarışın. Güçlü biri. Beni tutmalıydı... Ah! Kadınlar... Gitti... Bacaklarım hamur gibi oldu...

Güldü, sonra kahkahayı patlattı. Ama birdenbire genç bir Alman olduğunu hatırladı ve gülmesi, bıçak gibi kesildi.

"Gelecekteki hasat için yeşeren buğdaylarız biz...

"Martha güçlü. Ondan nefret etmem için bana yardımcı olmalı...

Bacakları öylesine yumuşamıştı ki, celladın kalçalarını düşündü; oraya oturabilir, üzerlerine ellerini açarak, sanki deri bir koltuğun üzerine koyar gibi koyabilirdi.

"Ondan nefret etmek...

Ama artık fizik kuvveti kalmamıştı ve Erik, yeniden sarhoşluğuna ve bu sarhoşluğun ona esinlediği eski aşkına tekrar daldığını hissediyordu. Ertesi gün Berlin sokaklarındaki yürüyüşler, geçit törenleri ve manevralar esnasında, kayıp gözlerle kendini sorguluyordu:

"Bir kızdan başka bir şeyi sevemem. Ona karşı hissettiğim, belki sadece biraz dostluktur... Ama, hangi kızı? Bir kız tanımıyorum ki."

Kimi zaman genç bir Berlinli kız ona gülümsediğinde, hiç gecikmeksizin o da bunu bir gülümsemeyle karşılıyordu. Normal bir aşkın sözcüklerini ve davranışlarını unutmuş olmaktan kaygılanıyordu.

"Peki, sonra? Bu herif, benim metresim...

Düşünceleri yeniden cellada takıldı. Pek güzel bir delikanlı olan Erik'in onunla bu kez, ellerinde tıpkı iki küçük yüzgeç gibi yanlarına vurduğu eldivenlerle, Kirfurstendam'da, hayatın akıp gidişinin içinde karşılaştı. Erik, bir an ona baktı. Cellat, gerçekten çok geniş kıçı arkasında, koşturuyordu. Oldukça kötü koşuyordu. Kuşkusuz, geç kaldığı bir randevuya gidiyordu ve büsbütün geç kalmaktan korkuyordu. Erik onun bir kafeye girdiğini gördü. Pek doğal bir biçimde, onu

izledi. Kafede, cellattan başka müşteri yoktu. Erik masaya yaklaştı ve eliyle, alnındaki saçları kaldırdı.

"Buraya girdiğini gördüm.

Onun boyuna yükselmek için, ayağa kalktım. Bir iki saniye kadar tereddüt ettikten sonra, elimi uzattım.

"Oturmaz mısın?"

"Yok, seni rahatsız etmek istemem.

Tam bu sözleri söylerken, camda bir kadın görüntüsü yaklaştı. Yansımasına bakan Erik, onu tanıdı. Ona döndü. Kız, gündüz ışığında çok daha az güzeldi ve her ne kadar bir an için dostuna onu gösterip kadın sevgilileri de olduğunu söylemek istediyse de, bu kızdan ötürü, utandı. Ama kız ona yaklaştı.

"Merhaba. Ne haber? Geçen gün rahat döndün mü?"

"A, evet. Elbette. Gayet iyi."

"Kusura bakmıyorsun, değil mi? Seninle gelemezdim. Annem hasta.

Konuşurken, üstündeki çok bol mantoyu çekiştirip duruyordu; birden, önünden fırlayan koskocaman bir göğüs göründü. Bu göğse bakıp, şen bir gülümsemeyle, eğlendim.

"Pek iyi değildin.

"Evet. Biraz."

Kız dik duruyordu. Karşısında, iki eli masama dayalı, ama oldukça dik duran Erik'i gözlemliyordum. Bana baktı, gülümsediğimi gördü ve o da gülümsedi. Bu kadının karşısında, o anda, bana hemen el uzattığını biliyorum. Kadın bizi yeniden birbirimize bağlamak ve kendisine karşı bir araya getirmek için, sanki tam zamanında gelmişti. O günün akşamında, bir sürü karmakarışık öpücüğün arasında, Erik'in beni şefkatle, yumuşacık, gözkapaklarımdan öpmesine şaşırdım; bu belki biraz da rastgele ve yanlışlıkla olmuştu, ama çok dostça ve yumuşak bir öpücüktü.

Erik, tıpkı Jean D.nin koşar adımlarla kendi yazgısına doğru gittiği gibi, hep aynı ateşlilikle, oraya doğru koşuyordu. Aynı kötüyü arayıp bulma iradesiyle. Yaşamları engellerin arasından kıvrılarak geçip gidiyor, barajları aşıyordu. Bir gün, geceyi birlikte geçirme umuduyla Jean'ı görmeye gittiğimde, onu giyinmiş ve pek ender olarak yaptığı

gibi kravat takıp çıkmaya hazırlanmış buldum. Benim gelmem, sanki biraz canını sıkmış gibiydi.

"Çıkıyor musun?"

"Arkadaşlarla buluşacağım. Kızlar da var...

Az bir aradan sonra eklediği bu son sözleri, kuşkulanmama yol açtı.

"Palavra; sen erkeklerle buluşmaya gidiyorsun!"

"Vallahi, sen delisin...

Kızlarla çıkmasını, onlar arasından gelip geçici ya da kalıcı aşklar edinmesini hoş göreceğimi ve içime sindirebileceğimi, ama kendi yaşından arkadaşlarıyla değil, büyük erkeklerle birlikte olması halinde kıskançlıktan deliye döneceğimi gayet iyi biliyordu.

"Benimle kal."

"Olmaz, söz verdim. Kızlarla, küçük bir eğlence yapacağız."

"Kal."

"Hayır."

"Kal."

Kavga ettik, ama sonuçta onun bu partiye gitmesini engelledim. Bana söz verdi. Ama onun bu sözünü tutacağından hiç de emin değildim. Söylendim:

"Yemin ettin, ama yine de oraya gideceksin, değil mi?"

"Hayır dedim ya!"

"Gideceksin...

"Hayır diyorum. Hayır dedim sana.

"Yemin et."

"Evet"

"Babanın mezarı üzerine yemin et."

"Evet."

"Yemin ederim de.

"Peki, yemin ediyorum.

"Babanın mezarı üzerine mi?"

"Evet."

"Tam söyle. Hepsini birlikte söyle."

Bir an tereddüt etti, ama dik bakışlarımla karşılaşınca, söyledi:

"Sana, babamın mezarı üzerine yemin ederim...

O sırada telaffuz ettiği bu sözcüklerin "babamın mezarı üzerine" kısmını, bilerek ya da bilmeyerek pek hızlı söylediğini ve sözcükleri birbirine karıştırıp laf salatasına çevirdiğini pekalâ fark ettim. Akıl alışkanlıklarımla ve dalavere deneyimlerimle, buna takıldım. Bu konuya tekrar döneceğim.

Yukarıda Pierrot'nun iradeli ve yumuşak karakterli biri olduğunu söylemiştim. İşte onun iradesi: Çocukken, bir yaz mevsiminde, köyde idi. Küçük bir derede, sık sık oltayla balık tutar ve yem olarak da o pek uzun solucanları kullanırdı. Onları bulmak için yumuşak toprağı eşeler ve bulunca da kısa pantolonunun ceplerinden birine koyardı. Tırnak yeme alışkanlığı olduğundan da, eline gelen her şeyi ağzına götürürdü. Nitekim böylelikle cebinde bulduğu ikindi kahvaltısından kalma ekmek kırıntılarını, farkına bile varmadan, mekanik bir hareketle ağzına atıyordu. Bir akşam cebinde sert ve kuru bir şey buldu ve onu da ağzına attı. Bu, cebinde unuttuğu, orada kuruyup kalmış bir solucandı ve karanlıkta ne olduğunu görmeden ağzına soktuğu bu solucan, orada nemli ve ılık ortamı bulunca yumuşayıp gevşedi. Tiksinip kusmakla durumu kabullenmek arasında bir tercih yapmak durumundaydı. O, durumu kabullendi ve sabırla, dilini, bu tiksindirici teması sonuna kadar sürdürmeye zorladı. Gururun yönettiği bu irade, onun ilk şairlik denemesine vesile oldu. Henüz on yaşındaydı.

Pierrot'nun bu tutum ve davranışı, sadece gururun dayattığı bir şey değil, ama aynı zamanda, nesnelere duyduğu derin sevgi ve şefkatin de bir uzantısıydı. Eğer dünyayı nesnelerle varlıkları birbirleriyle karıştırarak eşit bir aşkla sevdiği sakin bir bakışla değerlendirmese, sonuçta da eşi pek ender görülen bir umursamazlıkla birtakım tercihlerde bulunmasa, solucanı ağzında tutmaya ve yemeye hiçbir zaman cesaret edemeyebilirdi. Güneşli ve tozlu bir Paris gününde, sokakta bir çalışma yapılıyordu. Adamın biri, gürültüsü ışıklara ve toza karışan bir matkap kullanıyordu. Yapılı vücudunun tüm kasları, ama tüm kasları, makinenin sarsıntısıyla titreyip duruyordu. Adamın gömleğinin kollarının yenleri, gelişmiş, kaslı ve güneşte yanıp bronz-

laşmış kollarının üzerinde katlanmıştı. Kımıltısız ayaklarının altından çakmaktaşları ve kıvılcımlar saçılıyordu. Saçlarının perçemleri sallanıp savruluyorlardı. Aletini sıkı sıkıya tutup kullanan adamın etrafında, aralarında Pierrot'nun da bulunduğu birileri bir halka oluşturmuşlardı. O anda hiçbir şey düşünmemişti, ama bu çemberden çıkıp ayrıldıktan sonra, ağır bir matkapla donanmış olan bu güçlü kuvvetli adamın görüntüsü, uzun süre belleğinden silinmedi.

Peşinden gitgide daha sıklıkla gittiği başka meşgaleler, Erik'in kendine özgü yazgısında yol almasına yol açtı. Bu genç ve gururlu adam o kol saatini çalmış olmasa, belki de cellada teslim olmayacaktı; gururu onu, tam iki yıl boyunca, hatırladıkça hâlâ derin bir acı duyduğu, alabildiğine süründüğü ve aşağılandığı Rusya'ya götürmüştü. İnsanlarla hemen hemen tüm ilişkilerini kesmesine yol açan bu derin utançla, her şeyi göze almaya hazır bir hale gelmişti. Koşullar (ki o zaman bunların pek bahtsız olduğunu düşünüyordu) onu onurlu ne varsa yadsımaya sürüklediğinden, bundan böyle yaşamını yeniden kurarken bu korkunç kusurundan yola çıkacak ve bu aşağılık iğrençliği düzeltmeye değil, bu rezilliğinden güç edinmeye çalışacaktı.

Erik'in neden böyle bir cinayet işlemesinin gerektiğini hâlâ anlayabilmiş değilim. Yapacağım açıklamaların geçerli olacağını da sanmıyorum. Ne var ki o çocuğun öldürülmesi hiç mantıklı değilse, yani romanımdaki varlığını doğrulayan makul bir yere oturmuyorsa, bu, Erik'in bu davranışının buraya denk gelmesindendir; çünkü bu bana böyle dayatıldı. Belki öykümün bundan sonraki gelişimini aydınlatmaya yarayabilir.

Eğer tek büyük günah (tüm dünyaya göre, kötülük) birisini öldürmekse, cinayetin kötülüğün simgesel edimi olması ve onun karşısında geri adım atılması da hiç şaşırtıcı değildir. Demek ki ilk cinayetimde yardım almaya çalışırsam, bu da şaşırtıcı olmayacaktır. Savaş ilanı, beni müthiş heyecanlandırdı. Saatim gelmişti. Bir adamı tehlikesizce öldürebilirdim; öldürürken kendimi kanıtlamış olacağımı, aslında öldürdüğümün kendim ve içimdeki canlı bitki olduğunu ve öldür-

dükten sonra da vicdan azabı ve pişmanlık duyacağımı biliyordum. Hiçbir tehlike olmaksızın derken, toplum tarafından cezalandırılma ve yaşamı yok eden biri olarak dışlanma kaygısı olmaksızın demek istiyorum. Evet, en nihayet, özgürlüğüm için, ilk belirleyici davranışta bulunacaktım.

Uygun bir fırsat bulabilmek için cephe hattına çıkmayı, sabırsızlıkla bekledim. Bir akşam, Fransa'nın yeni ele geçirilmiş küçük bir köyünün dışında dolaşırken, pantolonumun paçasına bir taş geldi. Bunu bir hakaret ya da saldırı gibi algıladım. Elim tabancamda, her an ateş etmeye hazır bir şekilde arkama döndüm. Çorak çayırın ortasındaki küçük bir tepenin üzerindeydim ve on beş yaşlarında, pek genç bir çocuğu gördüm: Köpeğinin koşarak geri getirdiği taşları atarak eğleniyordu. Beceriksizce fırlattığı bir taş bana gelmişti. Öncelikle korkuyla ve hemen sonra da korkmuş olduğumu belli etmiş olma korkusuyla, bir Fransız çocuğunun taşına hedef olmuş olmanın verdiği öfkeyle, hemen tüm davranışlarıma hâkim olan bir sinirlilikle, zaten kabzasından kavramış olduğum tabancamı kılıfından çıkardım. Başka koşullar altında olsa, kendime gelirdim. Tabancamı yeniden kılıfına koymalıydım; ama yalnızdım, bunun farkındaydım. Çocuğun kibar yüzüne ve bu kibarlığın verdiği hafif alaylı bakışına bakarken, o anda, bir cinayetin nelere yol açabileceğini öğrenmemin zamanının geldiğini anladım. Yeşil bir öfkenin kıyısız ırmakları, içimde kuzeyden güneye hızla akarken ve bir elimden ötekine geçerken, fokurdayan coşkun sularını içimde yükseltiyorlardı. Bakışlarım, tüm hatları burnunun alnına eklemlendiği noktaya yönelik çocuğun, donmuş, korkuyla kararmış, ama yine de kıvılcımlar saçan suratına kilitlenmişti. Dilsiz bir sessizlik değil, midemden ağzıma yükselen, ama bir türlü çıkmayan belli belirsiz bir çığlık bile beni kendime getirebilirdi. Çocuk alacakaranlığın içinde eğildi ve köpeğin ağzındaki, üzerine salyaları bulaşmış taşı almak istedi. Gülerek doğruldu. Gözlerimin önünde karlar uçuşuyordu. Bu hüzünlü manzaranın üzerine, sivrilikleri törpüleyen, davranışları yumuşatan, taşların dikenli taçlarını kaplayan, müşfik ve incecik bir kar perdesi indi; tabancayı tutan elim de aşağı sarktı. Küçük, siyah, neşeli köpek, zıplaya sıçraya, çocuğun çevresinde iki tur attı. Sabah sisi, Avrupa'yı kana boyuyordu. Çocuğun yarı

açık ağzı karşısında, ben de kendi ağzımı, ama gülümsemeksizin, sanki soluksuz kalmışım gibi, ama üstelik belli bir kin ve nefretle, araladım. Köpek, sessizce, sahibinin çıplak bacaklarının etrafında dönüp duruyordu. İçimdeki yeşil nehirler bir an durur gibi oldular, ama hemen arkasından, daha şiddetli, daha hızlı bir şekilde akmaya koyuldular. Çavlanlar elektrikli makineleri, türbinleri, ne bileyim, dinamoları harekete geçiriyor, buralardan çıkan korkunç bir akım da gözlerimden fışkırarak kar perdelerini deliyor ve bu saldırgan askerin öfkesinden ödü patlamış doğaya, çocuğun tatlı ve gülümseyen yüzüyle serdiği, tanyerini adeta bir süt gibi örten muslinleri yırtıyordu.

"Şiddet, fırtınaları yatıştırır. Tam zamanıdır."

Silahımı, sağ elimde hissettim. Yarı aralık ağzımdan, benden yirmi metre kadar uzaktaki çocuğun yarı aralık ağzına doğru, dudaklarının biçimini almış bir akım, bir dalga uzandı ve bizi, ikimizi, karınlarımızın hizasında, birleştirip bütünleştirdi. Ama renksiz bakışlarım biçimsel görünümleri çözüp bozuyor ve ölümün gizemini arıyordu. Çok keskin ve hızlı bir şekilde dönmemden ötürü başımdan kayan siyah polis başlığım, önce omzuma, oradan da yere düştü.

"Yapraklarım dökülüyor" diye bir düşünce geçti aklımdan: yere düşmüş olan beremi sol elimin yumuşak bir hareketiyle kavradım. Giderek yatışan nehirlerimin üzeri, pek hafif, yeşil bir pusla kaplandı. Aniden arkama döndüğümden bu yana belki henüz üç saniye geçmiş geçmemişti ki, aklıma, yavaşça, biraz olsun insancıl bir düşünce geldi. Ne var ki bu bir an için insancıllaşan bakışlarım hızla yeniden sertleşip kararlı bir hal aldılar ve hiçbir yakınma sesi çıkarmadan kıç üstü çöken çocuğun yumuşacık bakışlarının bu taşra manzarasına yağdırdığı toz gibi incecik karları erittiler. Nişan almak için silahı azıcık kımıldatmamla tabancanın namlusunun kısa bir an için aşağıya dönük olan simsiyah ve sinsi ağzı birdenbire güç kazandı ve ölümsüz bir gerçeğin ifadesine dönüştü; sadece birkaç milimetre oynaması bile yetmişti. Ama bunun için elim, yavaş ve tantanalı bir şekilde kımıldadı. Siyahlar giyinmiş olan silahlı el vücudumdan alabildiğine uzaklaştı, kol, eli gecenin karanlıklarının içine götürdü, çocuğun egemen olduğu tümseğin arkasına dolandı, kuşattı, çocuğu defalarca sardı, geri geldi, benim arkama geçti ve göbeğinden bana bağlı olan ço-

cuğu karanlık sütunlara daha da bağladı, daha sonra hep daha uzun ve daha esnek olan kola bağlandı, tüm kırsal alana yayıldı, geceyi yakaladı, adeta bir yumak yaptı, bu ağır ama hâkim hareketle katladı ve gitgide daha da insanca görünen Erik'in bakışlarındaki mavi ışıklarla kesişti. Kol birkaç dönüş daha yaptı, karşılaştığı yaşayan ne varsa yakaladı, boğazlarını sıktı ve biraz sağımda, kemerimin hizasında, önümde, tabancayı havaya kaldırarak doğrulttu. Görünmeyen çan kulesinde, sabahın yedisinin ilk çanı çaldı. Gökyüzünde bir, belki de iki tane yıldız vardı. Tabancanın vücudumun bir organına dönüştüğünü hissettim; küçük bir halka halindeki simsiyah ağzıyla en temel organlarımdan biriydi ve artık nihayet söyleyecek bir sözü olan ağzımdı. Parmak. Parmak tetiğin üzerinde. En yüce özgürlük noktasına ulaşılmıştı. Tanrıya ateş etmek, Tanrıyı yaralamak ve ölümlü bir düşmana dönüştürmek. Ateş ettim. Üç el ateş ettim.

"Bu kadar güzel bir çocuk, bana üç kez vurabilir."

Sonrasında her şey olacağına vardı. Çocuk, bu gibi hallerde nasıl düşülürse, öylece, bacakları kıvrılarak, yüzü yere dönük olarak, düştü. Derhal silaha baktım ve tabancamın namlusuyla birlikte artık bir katil olduğumu, gangsterler gibi, tüm adam öldürenler gibi, gençliğimin çizgi romanlarındaki gibi bir katil olduğumu anladım. Ama o an, o dramatik hareket iyi ki henüz sona ermemişti; zira yaşam ile olan ilişki, beni öldürebilirdi. Yaşanan dramla ilgili ne varsa sürüp gidiyordu. Beni bu drama en çok bağlayanlar, duman ve barut karasıyla kararmış namlu ağzıydı. Gözlerim bunlara dönük olarak çömeldim; vücudumu bükmedim, ama dizlerimi kırdım ve sol elimle yerden, ayaklarımın dibinden, siyah beremi aldım. Onu elimde tutarak, ama gözlerimi namlunun ağzından ayırmaksızın, yeniden kalktım, dikildim. Toprağa dönüşümün korkunç olacağını biliyordum. Sabahın yedisinin son çanı da çaldı. Ağzımın hâlâ yarı aralık olduğunu damağımdaki ve dudaklarımdaki kuruluktan anladım ve hâlâ sıcak bir cesetle fiziki bir temasta olmaktan ötürü de büyük bir ürküntüye kapıldım. Çocuk dişlerini sıkmış, yıldızlı dalgaların geçtiği karanlık sütunu ön dişleriyle kesip koparmış olmalıydı; sonunda vücudu yüz üstü düşünce, çocukla her türlü teması kesmek için, ağzımı kapadım. Daha sonra arkamı dönmek ve bu ilk cinayetimin sonucunu görmeden gitmek is-

tedim. Bu alçakça hareketimden ötürü, belli belirsiz de olsa bir utanç duyuyordum. Dört bir yanda, Alman devriye kolları dolaşıyordu.

"İstiyorum. Hem neden olmasın? Belki de sadece yaralanmıştır. Ama yok, hayır, öyle olsa bağırırdı. Ama, hayır, her zaman da bağırılmaz ki." Bir zamanlar cellat bana baltayla kafa keserek yapılan idamları anlatmıştı.

"O bana cesareti öğretti. İstiyorum.

Gözlerim, uzanmış yatan çocuğa takıldı, ama aynı anda, bakmak için, tabancamı da kaldırdım; bakışlarım hâlâ ılık olan namluyu süzdü ve onu bu dramın devamına ilişkin av sahnesi tablosundaki yerine yerleştirdi: Sinirli, ama sakin, sessiz bir tepenin üzerindeydim; insanlar korkuyor, çığlıklar atıyor, ama tüm bunlar bana ulaşamıyordu. Uzanmış yatan kurbanıma baktım. Şaşkın köpek bir ayaklarına, bir başına koşturuyordu. Bu küçük siyah köpeğin ölen küçük prensi için bir cenaze merasimi başlatmamış olmasını şaşkınlıkla karşıladım; etrafında dolanarak efendisini çağıracağı, onu saygıyla selamlayacağı ve göklere, meleklerin yanına göndereceği, sadece küçük siyah köpeklerce bilinen, gizli bir merasim. Köpek sürekli uluyor, ağlıyordu.

"İyi; hiç değilse hırlamıyor, yakınmıyor. Yakınacak olsa, tüm melekler yardımına koşardı." Bunu pek hızlı düşündüm ve o anda sol ayağım da geriye doğru bir adım attı. Zemin yumuşaktı, ayağım toprakta açılmış bir çukura daldı ve o anda, Tiergarten'de çukura girdiğimde celladın beni nasıl boylu boyunca kavrayıp çıkardığını anımsadım; daha sonra çizmelerim aklıma geldi ve bu da bana bir Alman askeri olduğumu hatırlattı.

"Ben bir Alman askeriyim" diye düşündüm. O zaman, gözüm sürekli cesedin ve köpeğin üzerinde, kolumu indirdim; dramın simgesi olan tabanca, olanca soğuk çıplaklığıyla, bu sevilesi tanyerinin yapayalnızlığında, bu kenar mahallede gün yavaş yavaş ağarırken yaşanan alçakça cinayet karşısında, gördüğüm manzaradan silindi. Biraz daha güçlü ve kendimden biraz daha emin bir şekilde ayrıntıları kaydettim: Çocuğun yuvarlak kalçaları, kıvrık kolunun üzerindeki kıvırcık saçlı kafası, çıplak baldırları, şaşkın küçük siyah köpek, belli belirsiz bir koruluk. Geriye doğru ikinci bir adım daha attım. Birdenbi-

re bu cinayetin beni, ardım sıra, gecede de izleyeceği kaygısına kapıldım. En sonunda geri dönmeye cesaret ettim. Vücudum boyunca dimdik ve hareketsiz olan sol elimde siyah beremi, vücudumdan biraz ayrık duran sağ elimde de tabancamı tutarak, yavaşça, Alman çizmelerimin ve akan ter derelerinden ve kıvrım kıvrım yükselen buharlardan şişen siyah pantolonumun içinde, alacakaranlıklara doğru indim. Miğferli, güzel kokulu, pudralı ve çiçekli, kimi gülen, kimi asık suratlı, kimi çıplak, kimi bakır ya da demir zırhlarla kaplı, öldürülen çocuğun yarı aralık göğsünden fışkırarak çıkan savaşçılardan ve dünyanın sessizliğini vurgulayan, siyah damgalı kırmızı yanardöner çelenkler taşıyan ve tantanalı bir şekilde yürüyen bir kortej eşliğinde, görüntüsüyle tüm erkekleri teselli eden ürkütücü bir yaşama doğru ilerledim. Yenilenleri kan içinde bırakan ve ne olası yaptırımlardan, ne de vicdan azabı ya da pişmanlıklardan dolayı değil, ama kazandığı zaferden ötürü son derece kıvançlı olan Erik Seiler, kışlasına döndü. Gürültüsü geceyi dolduran bir çavlan boyunca uzanan sokaklardan geçti. Saçları ıslanmıştı. Saç diplerindeki ve alnındaki ter damlaları, minik birer inci gibi parlıyordu. Ona sanki bizatihi korku tarafından ayakta tutuluyormuş ve bu korku sona ererse sadece yıkılmakla kalmayacak, ama aynı zamanda, bir daha ayağa kalkamamacasına çökecekmiş gibi geliyordu; zira kendisinin artık gözleriyle, saçlarıyla ve korkuyu gizleyen beyniyle, sadece tuzdan yapılmış ve pek kırılgan bir ayrıntıdan başka bir şey olmadığının farkına varmıştı. Gövdesinin tüm etleri erimişti. Ondan geriye kala kala bu beyaz ve pek hafif iskeletten başka bir şey de kalmamıştı. Tutuşturulan bir ipin ucuna bağlanmış bir değnekle yapılan bir fizik deneyi, bilinen bir şeydir: Yanan ip, çok tuzlu bir suya daldırılır. Üzerine bir halka geçirilmiştir ve ip, bir kibritle yakılır. Halka, kuruyan tuz ile, ipe yapışıp kalır. Erik kendisini tıpkı titrek ihtiyarlardan oluşan bir zincir gibi sarsılan ve pek hafif bir titremenin bile üzerindeki tuzları döktüğü bu ip kadar beyaz ve kırılgan hissediyordu. Ani bir şok oldu ve korku ortadan kayboldu; oysa bilincini koruyabilmesi için ona bu korku gerekliydi ve o olmaksızın, aniden ağırlaşan başının altında un ufak olabilirdi. Çavlan yatağının kıyısından yürüyor ve gürültüsünü işitiyordu. Celladın iri gövdesinden kaynaklanan kocaman gölgesi sağından yü-

rüyor, Hitler'in gecenin yıldızlı fonu üzerindeki, ondan biraz daha solgun hayalini bastırıyordu. Bu karanlıkların içindeki sivri uçlu kayalar ve (kulaklarını yakınma ve sızlanmalara hazırlamış olan) Erik için ciddi bir tehlike oluşturan, girilmesi kolay, ama çıkılması güç birtakım mağaralar fark ediliyordu: Oralara uzanabilir, orada uyuyabilir, ölebilir, pişmanlıkların ve düş kırıklıklarının yıldızlı halkalarıyla ve unutulmuşluklarıyla şaşkına dönebilirdi. Çavlan, solunda gürüldüyordu. Gürültü neredeyse gözle görülür bir hal almıştı. Rüzgâr, askerin mavi ipek fularını havalandırdı. Bir adamın soluğunu, ışıktan ve fildişinden bir parmağın ve sarı bir perçemin okşamasını hisseder gibi oldu. Tuzdan iskeleti, ürperdi. Sonra bunların rüzgârdan ve ipek fulardan olduğunu anlayınca, sükûneti ve gövdesinin etleri geri geldi. Gece, en acımasız eğilimlere dek çirkinlik ötesi bir yabancılaşma içindeki Chantilly'deki dantelli bir gökyüzünün üzerinde şekillenen bir dolu sert ve birbirinden soyutlanmış dalları ayırt etmeme imkân veriyordu. Sürekli yürüyordum; hem de hiç tereddüt etmeden. Yazarken Erik'in bunalımlarını da yeniden yaşadığım ve bu arada kendi bunalımlarımı da yaşattığım bu ahmak ve kutsal kitabı yeniden kaleme aldığım, bir kır manastırına komşu olan bu gece manzarasının içinde, Direniş hareketinden çocukların gözaltında bulundurdukları tehlikeli kasabaları yeniden bulabilmeyi umuyordum. Bunlar arasında, tam orada, şu kayalığın arkasında, gölgelerin içinde, sessizce beni öldürmeye hazırlanan, kin ve nefret dolu Paulo da vardı. Küçük hizmetçi kadının kızının gömü töreni için öğle güneşinin altında, kayalıklarla bezenmiş bir kırsal kesim görüntüsü içindeki beyaz, taşlı ve tozlu yollarda ilerleyen ve pek yavaş bir şekilde mezarlığa doğru giden cenaze alayına uzaktan bakarken, onu tekrar görebilmeyi umuyordum. Cenaze arabasını çeken at, pek yorgun ve bıkkındı. Birisi bir kutsama tütsüsü askısı taşıyan korodan iki çocuk, sessizce, bir halk türküsü mırıldanıyordu. Papaz, Tanrıyla içten bir söyleşi içindeydi. Küçük hizmetçi tüllerin ve simsiyah yas elbisesinin içinde terliyor, bunalıyordu. Bir süre için cenaze alayıyla aynı hızla yürümeye çalıştı, ama çabucak yoruldu ve cenaze arabası arayı açtı. Pabuçları ayaklarını vuruyordu. Birinin bağcıkları çözüldü, ama eğilip bağlamaya cesaret edemedi, çünkü vücudu öne eğilmek için yeterince esnek değildi ve

kızının gömü töreninin yapıldığı bu günde konvoyu izlerken, bir ayağını bir taşın üzerine koyup pabucunu bağlamak hiç de yakışık almayabilirdi. Zira adeta gururlu bir kadının merdiven çıkması gibi olan böyle bir hareket, atın sürücüsünün duraklamasına ve bakışlarını üzerine çekmesine yol açabileceği gibi, onu acısından (daha da beteri, acı çekiyor gibi görünmesinden) uzaklaştırabilir, dünyevi şeylere ilgi gösteriyormuş gibi görünmesine sebep olabilirdi. Töre ve geleneklere göre, sadece mendille gözyaşlarını kurulamak gibi bazı basit hareketler yapılabilirdi. (Ayrıca bilinmesi gereken bir şey de yanında bir mendil bulundurulması ve gözyaşının öylece akıp gitmesine izin verilmemesiydi; aksi takdirde, gerekenden daha fazla acı çektiği izlenimi edinilebilirdi. Küçük hizmetçi ise, bir kez daha ağlamak için, pek yorgundu.) Bir şala ya da benzeri bir örtüye, iyice sarınabilirdi. Hastaneden kiliseye giderken başındaki örtü önüne düşmüş, dünyayı bu siyah tülbentin içinden gördüğü için sanki ortalık kararmış gibi gelmişti; sanki onun hüznü, her şeyin yas tutmasına yol açıyordu ve bu da hoşuna gidiyordu. Üstelik onu dış dünyadan ayırıp soyutlayan bu tülbent ona günlük yaşamında hiçbir zaman elde edemediği bir saygınlık kazandırıyor, sanki yaşanan dramın kahramanı kendisi imiş gibi bir hava oluşmasına yol açıyordu. Sanki yaşayanların yolunu son bir kez kullanan ölü kendisi imiş gibi bir havayla, tantanalı bir şekilde, herkesin saygısını çekmek ister gibi, yanındaki küçük kızın yürüyüşünü de yönlendirip yürüyordu. Ama kentten çıkıp da mezarlığa gitmek için kırsal alana ulaştığında tülbenti iyice arkaya attı ve sadece kafasındaki, masalsı bir olağanüstülükteki kanatlı şapkasıyla kaldı. O zaman yürüyüş de, güçlüğü ve yoruculuğu nedeniyle, sanki onun için tatsız tuzsuz bir angaryaya dönüştü (oysa o buna gayet dindar bir şekilde katılmıştı). Çok sıcaklamıştı. Korsesinin kopçalarından birini açtı, yüz metre kadar daha ilerledikten sonra da öbürlerini. Konvoy ondan uzaklaşıyordu. Çayırları, küçük korulukları ve kuru taş duvarları yeniden görüp tanıyınca, iyice şaşırdı. "Bütün bu olanlardan sonra, mezarlığa gidiyorum" diye geçiriyordu içinden; şimdi minik kızımdan ne kadar da uzağım" (zira cenaze arabasını artık yakalayamayacağını düşünüyordu) "kestirmeden gidebilirsem... Yoldan çıkmaya cesaret edemedi. Üstelik pabucu canını yakıyordu.

Askerler, zorunlu yürüyüşler esnasında zaman zaman, halk deyimiyle, "Ayaklarıma kara sular indi" derdi. "Ayaklarıma kara sular indi" diye düşündü küçük hizmetçi; ama bu düşünce ona yıllar önce doğuda bir yerde bir neferle yaşadığı bir ilişkiyi anımsattı ve bunu anımsamaktan çok rahatsız oldu. Düşüncelerini yeniden küçük kıza yönlendirdi ve bakışlarını yukarı doğru kaldırdığında onun uzaktan kendisine doğru geldiğini ve hızla yaklaşmaya çalıştığını görür gibi oldu: "Bu, kendisini çok zorluyor!" O askerleri düşünüp utandı. İçinde kopan bu fırtınalar, onu bitkin düşürüyordu.

"Çocuk kaybetmek korkunç bir şey. Şimdi de onu gömmek zorundayım. Ama en azından benim evladım rastgele biri değil; o bir albayın çocuğu."

"Bayım, mezarlık daha çok uzak mı?" Bu soruyu rüzgâra, güneşe, taşlara ya da hiçbir şeye yöneltmemişti. Çevresinde kimse yoktu. Konvoy, görünmesini önleyen bir rampadan aşağıya doğru inmeye başlamıştı. Yapayalnızdı.

"Şimdi masa başındadırlar. Kendi işlerini kendileri görüyorlardır. Amma da bıktım bunlardan! Çocukların ölmeleri de, onları gömmek zorunda kalmak da, ne kadar kötü! Onlardan çorba yapılamaz mı acaba? Kaynayan tencerede eriyip gider; ne kadar yoğun ve yağlı bir et suyu olur!"

Hizmetçi kadın, elindeki, taneleri minik minik kurt yeniği, ağaç işi bir tesbihi çekiyordu. Tanelerin yüzeylerini pürtükleyen bu minicik kurt yeniği delikler, tesbihe sanki bir oyuncak havası vermişti. Acaba bilinç düzeyi yükseldikçe, acı daha mı artıyor? İnsan, düşüncelerini yitirdiğine ne kadar yoğunlaştırıp odaklanırsa, ne kadar düz ve eğilip bükülmeyen bir biçimde düşünürse, acısının bilincine o kadar çok varıyor. O zaman bu sizi karşıdan baktığınız bir güneş gibi kurutuyor; ateşi öyle bir yakıyor ki, epey uzun süredir göz kapaklarımda bir yanma hissediyorum. Ama bazen acı sizin yeteneklerinizi köreltir, aklınızı başınıza toplamanızı engeller. Ora insanlarının, çok büyük bir acıyla aklı başından gitmiş olanlar için kullandıkları bir deyim var. "Beyni taşağa dönmüş" diyorlar. O zaman acımızı bir noktaya odaklayamayız ve davranışlarımıza alçakça bir hava siner, pişmanlıklar bize yalan yanlış işler yaptırır (az ya da çok yanlış, ama yine de yan-

lış, yanlıştır; çünkü bizi bağlar). Kötü bir ortam oluşur ve bu, herkesi etkiler. Ama sonra hafif bir geri adımla bu ortam ve hava dağılır ve herhangi bir jestle, yeniden kaynaşma olur; bunu hissedersiniz. Aslında gerçekten de bu dünyada bu bağdaşmanın gerçekleşmesi (ya da bizim bunu böyle görmemiz), bunu sağlayanların bu dünyayı hak etmeleri demektir ve günün birinde bu insanlar, gizlice de olsa, aşktan nasiplerini alabileceklerdir. Acı, küçük hizmetçiyi darmadağın ediyordu. Kızını pek ender düşünüyordu; ama onu kutsayacak bir jest yapamamaktan ötürü de acı çekiyor ve kıvranıyordu. Demir kapısı yarı açık bir çiftliğin önünden geçti. İçerideki köpek onu, belki de topallamasından ötürü, bir serseri ya da dilenci sanmıştı. Gelip onu kokladı ve havlamaya koyuldu. Kadın, içinden geçirdi:

"Eğer köpek bana bir taş atacak olursa, onu ağzıma alıp geri getiririm."

Sonra arkasına dönüp koluyla öyle sert bir hareket yaptı ki, hayvan korktu ve kaçtı, ardından da daha kuvvetli bir şekilde havlamaya koyuldu. Yaşama geri dönüşü olan bu şiddetli ilk tepkisi, geri dönerken içi havayla dolup şişen ve omuzlarından kayan şalını adeta mekanik bir biçimde düzeltip göğsüne bastırmak oldu. Bundan ötürü adeta tüm vücudu tedirginleşmişti; karnını içeri çekti ve biraz daha yatışmak için şapkasını çıkardı. Yürürken onu elinde tutuyordu, ama birdenbire çok yoğun bir yorgunluk hissetti ve dizlerinin bağı çözüldü; çünkü ne minik kızının ölümünü, ne de içindeki büyük acıyı artık pek fazla düşünse de, tüm bu olup bitenlerin son derece yanlış olduğuna ilişkin bir duyguya kapılmıştı. Tüm bunlar normal, gündelik maddi bir dünyada gerçekleşmişti; oysa kuşkusuz aynı dünyada yaşamasına karşın o, çektiği acılar tarafından tashih edilmişti. Sadece belli durumlarda yapılan belli bazı davranışlar, başkalarının bizlerden esirgedikleri bütünlüğü sağlayabilir. Zavallı küçük kadın, annesinin vücudunun uzantısı gibi ortaya çıkıp sonra da çabucak dünyadan ayrılan bu minik kırmızı et parçasını, düşünemiyordu bile. Öldüğünde, sadece on beş günlüktü. Annesi için yaşayamamıştı. Bir hizmetçi kadın, kızı için proje yapmaz. Acısı, içini daraltan bu yoğun sıkıntıdan kaynaklanan, fizik bir acıydı: Yüreğinden kopup düşen bu et yumağı, sanki boğazına tıkanan koca bir yumruk gibiydi. Kadının düşüncele-

ri karmakarışık oluyor, bebeğinin anısı ona sanki iki büklüm olmuş küçücük bir ceset gibi geliyor, onu memelerinden birinin başına tırnaklarıyla ve ölü ağzıyla tutunmuş minicik bir canavar gibi görüyordu. Ben de böylece, bu küçük hizmetçinin güneşin altında, minik kızını gömmek için mezarlığa doğru yaptığı bu yürüyüş esnasında, derin düşüncelere dalmıştım.

Paulo, onun büyük acılar yaşayacağı yere hiç sendelemeden gidişini izlemişti.

Henüz yeni doğan kızının ölmüş olması, kuşkusuz pek acıydı. Biraz büyüyebilseydi, küçük hizmetçi de tıpkı annesinin kendisine yaptığı gibi, ona, sokakta dilenebilmesi için şarkılar öğretebilirdi. Küçük odalarında, avluya bakan açık bir pencerenin yanında oturup, kalpleri ve keseleri açmayı sağlayacak olan iç titretici büyücü şarkılarını defalarca yineleyip öğrenebilirlerdi. Sanat! Büyük bir sanat bu!

Nişanlısının yasadışı işlere bulaştığını ve eve her gün birtakım silahlar ve el ilanları getirdiğini biliyordu. Oysa şimdiki âşığı milis yüzbaşısıydı ve doğal olarak Jean'ın da düşmanıydı. Onu görmeye kışlaya gittiğinde, odasında, bir Yahudi bankasından çalınmış büyük bir deri koltuğun üzerinde uyukluyordu. Elinde, çoğu içilmiş bir puro vardı. Aslında o sırada, eskiden askerlerin kaputlarının yerden otuz santim yüksek olması gerektiğini düşünüyordu. Ne otuz bir, ne de yirmi dokuz, tam otuz santim! Kışlanın sürgülü demir kapısında, elindeki cetvelle kente gitmek üzere dışarı çıkacak olan her askere kaput boyu denetimi yapan Marsilyalı onbaşının, güneş yanığı ve asık suratıyla haykırmasını gayet iyi anımsıyordu:

"Bu otuz santimetre, sana bir soğan çorbasına patlayacak!"

Bugün ise milisler kaput giymiyordu ve o da artık yüzbaşı olmuştu. Bu ziyarete şaşırdı:

"Nasılsın küçüğüm?"

Hizmetçi kız herhangi bir şey söylemeye cesaret edemiyordu. Hatta ona bakamıyordu bile.

"Biliyorsun...

"Ne oldu yahu? Ne var?"

...demek istiyorum ki...

Uzun zamandan beri aklını kurcalayan bir fikir, giderek netleşmişti:

"Jean'ın silahlar, el ilanları ve patlayıcılar taşıdığını biliyorum. Benden saklamıyor. Onu ele verebilirdim. Yüzbaşıyı tanıyorum. Jean bana güveniyor, onu satmam. Ama istesem satabilirdim. Bu düşünce sadece aklımdan geçmekle kalmadı. Düşünceler hiçbir zaman sadece aklımdan geçmekle kalmaz. Özgürlüğümü gayet iyi hissediyordum, özgürlüğüm için deli olurum, bu beni sarhoş eder. "Yapabilirdim, yapabilirim. Ama onu satmıyorum. Ceketimin yakasını tutuyordum. Kendimden başka, sağlam bir yere, yaşayan bir şeye tutunmalıydım; o zaman bir hareket yaparak perdenin kordonunun topuzunu yakalayıp avuçladım.

"Ne yapıyorsun?"

"Efendim?"

"Nedir o yaptığın?"

Yüzbaşı korkmuştu.

"Hiç."

Ve, belli belirsiz bir sesle, ekledim: "Perdeye tutunuyorum.

"Benim bildiklerimi bilmiyor. Jean'ı ele verebileceğimi bilmiyor. Bunu yapmayacağım, bunu yapmayacağım, bunu yapmayacağım... ben özgürüm, özgür, özgür!" Elim hâlâ perdenin kordonunun topuzundaydı; böylelikle gerçek ve sağlam bir şeye tutunmuş oluyordum. Hem de gerçeğe. "Perdeyi bıraksam?.. Bırakınca, kendimi daha da hafif hissettim. Elim, bu sallanan şeyi bırakmıştı. "Söyleyeyim mi, söylemeyeyim mi? Söylersem, sonra? Sonra? O zaman, şu anda korumak istediğim dengem bozulacak; kaçıp kurtulmak istediğim duygu seline kapılacağım. Durumum hiç de rahat değil, ama tertemiz. Söyleyebilirim de, söylemeyebilirim de dediğim zaman, temiz demektir; burada tereddüt ettiğim halde söylememeyi seçtim, çünkü söylemiyorum ve fakat söylemiyorum dediysem bu, olgunun tutarlılığından dolayı değildir; 'söylemiyorum' ölüp gidiyor, 'söyleyebilirim' ise, içimi titretiyor."

"Sana bir şey söyleyecektim...

"Ne istiyorsun?"

"Bebek öldü."

Adam, birdenbire anlamadı. Zaten küçük hizmetçi de ağlamıyordu. Yas kılığında da değildi. Ama, sonunda kavradı.

"Aman yarabbi!"

Sonra, hemen ekledi:

"Bundan kimseye söz etme, tamam mı? Paran var mı? Dur, bekle."

Pantolonunun arka cebinden, içinde bir tomar bin franklık banknot bulunan altın fermuarlı bir cüzdan çıkardı ve içinden beş tane binlik alıp ayırdı, hizmetçi kadının göbeği üzerinde kenetlemiş olduğu ellerine sıkıştırdı. Kadın, bunu geri çevirmek ister gibi bir hareket yaptı.

"Al, al, sende kalsın... ve... bu kadar...

Kadın, omuzlarını silkti.

"Buraya bunun için gelmemiştim" dedi.

Adama elini uzattı ve çıktı; gözleri kupkuru, suratı gergindi.

Riton, gece vakti, balkonda, ayakta, dirseklerine dayanmış, bekliyordu. Uzaklarda, zaman zaman top sesleri duyuluyordu.

"Savaş denen kepazelik bu. Haydi, yürü, seni iyi tanıyorum, biliyorum!"

Barsaklarındaki düzensizlik ve geğirirken duyduğu gaz baloncukları, onu büsbütün canavarlaştırıyordu. Bu cehennem yalnızlığının içinde, bu yalnızlık yüzünden, iyiden iyiye, barbar bir savaş tanrısına dönüşmüştü; ölüme mahkûm ettiği bu kente, acımasız bir neşe egemendi. Fransa'ya duyduğu nefretle iyice gaddarlaştığı bu umutsuz konumda neşeli olabilmek, hem neşeli, hem güzeldi (içinde yaşadığı toplum ile Fransa'yı, birbirine karıştırıyordu); Milislere katıldığı gün, tüm "kardeşlerini" alabildiğine aşağılamış ve nasıl davranacağına ilişkin bir dizi tercihte bulunmuştu. Nitekim Jean, kimi zaman, bu bilinçliliğe isyan ediyordu. Babasının mezarı üzerine yemin edip de yanımdan ayrıldıktan sonra, bozmaya cesaret edemediği bir yeminle kendisini bağladığı için önce öfkeden deliye dönmüştü. Pek saf olan ruhu, eğer andına başkaldırırsa annesinin ve babasının ruhlarına karşı

tanrısal bir yaptırım uygulanacağından korkuyordu. Ne var ki yemin etmiş olmasına karşın yine de gitmek düşüncesi, içinde derin bir çatlağa yol açıyordu. Nitekim bana şöyle diyecekti:

"Söz verip de randevuya gitmemek, hiç de iyi bir şey değil."

Cevap vermedim. Metronun merdivenlerinden aşağı indi. Öfkesi, giderek büyüyordu. Çevresindeki insanlar, kendi eğlencelerine koşuşturuyorlardı. Sadece o, kendisini, kendi doğasına en ters düşen ilişkiyle frenliyordu: Saygı. Olağanüstü hiçbir şey olmadı. Yaşlılarının, gömüldükleri delikten kendisine beddua etmeyeceklerini düşünüyordu. Ya bir de beddua edecek olurlarsa, neler olurdu acaba? Eğlence onu bekliyordu. Arzu da işkence ediyordu.

"Bir defacıktan bir şey olmaz, bizim ihtiyar beni anlayacaktır."

Bende Riton'un ruhu var. Hitler Almanya'sı denilen bu korsanlığın, bu haydutluğun iyi insanlarda kin ve nefrete yol açması çok doğaldır; ama bende derin bir hayranlık ve sempati uyandırıyor. Ama günün birinde Alman askerlerinin bir barikatın arkasından Fransızların üzerine ateş ettiklerini gördüğümde, aniden onlarla birlikte ve onların yanında olamadığım, tüfeğimi omuzlayamadığım ve onlarla birlikte ölemediğim için, büyük bir utanç duydum. Ne var ki bir sinema salonunun karanlığında yüzümün kızardığını fark ederek bu utançla yüzleşmem gerektiğini de biliyordum; bu arada, güncel haberlerde, Alman üniforması giymiş ilk Fransız gönüllülerin şarkılar söyleyerek Rusya cephesine doğru yola çıktıklarını da gördüm. Bu çelişkiyi açıklamaya çalışacağım. Bundan hemen önceki, neredeyse her şeyi sarıp sarmalayan ve alıp götüren büyük kasırganın merkezindeki büyük zevk anında, bu kasırganın kimi zaman bu zevk anından bile daha baş döndürücü olduğu bir anda, en güzel erotik görüntü, her şeyin ona doğru yöneldiği en tehlikeli ve kaygı verici eğlenti, siyah tankçı üniformalı, yakışıklı bir Alman askeri tarafından hazırlanıp bana sunulan, dışarıdan yabancıların bulunmadığı, biz bize bir eğlentiydi. Ama eğer Erik, antik Mısır tanrısı Gabes'in bronz gözünün dibinden simsiyah bir müzikle ve alacakaranlık tanyeri kokularıyla çıkagelmeseydi, dörtnala koşan ışıktan bir atın üzerinde elinde bir savaş baltasıyla ve kenarları salkım saçak püsküllü bir eyerin üzerinde belirmeseydi, Almanya'dan gelen kan ter içindeki ve çırılçıplak cellat sadece

bir günde nehirleri, ormanları ve kentleri geçerek ortaya çıkıvermeseydi, bu eğlenti bu kadar güzel olamazdı. Brun'un kaslı vücudu, payetli bir mayonun içindeydi; bunun mavi renginde, ağır ve yumuşak taşaklarının ve erkeklik organının şekli açıkça belli oluyordu. Gözkapaklarım ve kirpiklerim Jean'ın kalçalarında ezilmiş, bir anda aniden gelen migren sancısı görüş alanımı alabildiğine daraltmış; ama onu da iyiden iyiye azdırmıştı. Herkesin zevkin doruklarına tırmandığı bir sırada demir asker, maviler içindeki cellada sımsıkı sarılıp onunla iç içeleşiyordu. Dilim daha da derinlere dalıyordu. Gözlerim güneşler tarafından oyulmuş, yuvarlak bir testerenin çelik dişleriyle parçalanmıştı. Şakaklarım hızlı hızlı atıyordu. Riton, merdivenlerin üzerinde, ayaktaydı.

Belleville tarafından, pek uzak olmayan bir yerden, bir top ateşinin ışığı görüldü. Bir ses, Riton'un kulağına fısıldadı:

"Kome schlafen Ritône. Ve onu sağ kolundan, yumuşak bir şekilde tuttu. Korkuyla arkasına döndü. Tekne karanlıkların içindeydi. Bunu bilemeyen Riton denizin dibini boyladığında, orada konuşulan dili duyuyordu. Bir türlü yüzeye çıkamıyordu. Onu tutsak eden, sevgi ve aşk dolu bir sarılmaydı; bu onu acımasızca sıkan bir mengeneden ya da yasalar sisteminden bile daha beterdi. Bu gecenin içinde ve düşlerinin sonunda ilk önce, insanlığın tüm dallarından kopup uzaklaştığı bir anda, kulaklarının dibinde kendi sesini duydu; bu onun telaffuz edemeyeceği bir yabancı dilde, temelinde tüm düşman halkların ve ailelerin olduğu, korkunç, ürküntü verici bir unsurdu. Başını sağa döndürdü. Erik solundaydı ve kolunu omzuna dolamıştı.

Erik kendini güçlü ve müşfik hissediyordu. Her şeyin kaybedildiği düşüncesi, onu ilk kez, daha kibar davranmaya itiyordu.

Yiğitliği ve cesareti: "Benim gibi bir adam...

Bir gün Rusya karlarının içinde, "Benim gibi bir adam, ölemez" demişti. Bu gurur duygusundan nasıl bir yarar sağlayabileceğini, çabucak anladı. Hava çok soğuk olduğunda topuklarından omuzlarına kadar kara gömüldüğünde, bu onu donmaktan koruyabilirdi.

Bir gün, kendi komutasındaki yedi kişiden oluşan bir müfrezeyle bir keşif görevine çıkıyorlardı. Tam hareket etmek üzereyken, bağırdı:

"Hazır ol!"

Ateş altındayken böyle şekilci disiplin uygulamaları gerekmediği halde, bu gibi emirlere alışık olan askerler, hemen toparlandılar. Erik sırıttı:

"Nasıl da işlettim sizi! Uygun adım yürüteceğimi sandınız, değil mi?" Gülüyordu, adamları da onunla birlikte gülüyordu. Ne var ki bu sözleri gülerek söylemiş olmasına karşın, bu söylem onun gizli ve bastırılmış komuta etme dürtüsüne açık bir ihanet gibiydi. Utandığı için, bunu açıkça ortaya koyma cesaretini gösteremiyordu. Devriye yola çıktı. Geceydi. Beyaz giysileri, don ve ay ışığı ile parlıyordu. Çok dikkatle ilerlediler ve Erik, yerel rehberlerinin cesareti yüzünden düşman hatlarının öte tarafına geçtiklerini fark etti. O anda aklına, firar etmek geldi. Yorgunluktan bitkin olması, ona bunu çağrıştırıyordu ama Hitler'e ihanet etmek konusunda, tümünün hemfikir olmaları gerektiğini düşünüyordu. Ama bu şeytana karşı olan tuhaf bir sadakat duygusu ve ahlak anlayışı, elini, kolunu bağladı.

"Dürüst olmak, sözünün eri olmak gerekir; ihanet, sanki ölümden türemiş olan bir kötülüktür."

Üstelik, yakışıklı olması nedeniyle gururlu davranışlar da sergiliyordu ve kendisini mermilerin önüne atarak, ayakta öldü (kendisine rağmen, son saatinde bir cesaret örneği vermişti) ve üstelik bunun tanığı da yoktu (çünkü fizik olarak güzelliği ve yakışıklılığı, gurur yüklüydü); onun ancak bazı davranışlarına izin veriyordu: Başını ve bedenini dik tutmak, bağırmamak, bir el bombasını ya da bir taşı sanki son cephanesi gibi fırlatmak, yere düşen birinin suratını topuğunun altında ezmek vd... jestleri, sert bakışlarıyla tam bir uyum içindeydi, ama aynı zamanda tüm vücudu ve sert hatlarıyla da alabildiğine uyumluydu. Kahramanlığı yapay biçimde poz verir gibi değildi ve yakışıklılığının getirdiği kendiliğinden bir saygınlık içindeydi (bunu daha da artırmak ister gibiydi) ama sanki bunu eylemin içinde unutuyordu. Çünkü bu yakışıklılık (hem vücudu, hem de yüzü) kıpır kıpırdı ve o sanki bunun hiç farkında değilmiş gibiydi; tüm davranışlarını, tüm eylemlerini ve edimlerini, alabildiğine dolduruyordu.

Ama cellattan kopmak için savaştan yararlanmak istese de, mutsuz anlar geldiğinde, yani cephe gerisinde izinde ya da dinlenmede

iken veya kar veya çamur içinde hareketsiz kaldıklarında, büyük bir sevgi, şefkat ve korunma ihtiyacı onu yeniden dostuna yaklaştırıyordu: Oysa o, cephe gerisinde, ondan alabildiğine uzakta, başkentin merkezinde, yaşamı ve işlevi gitgide daha da büyük bir gizeme bürünerek, ulaşılmaz bir adalet dağıtıcısı gibi duruyordu.

"Yine de o bir dosttu. İnsanın bir dostu olması gerekir."

Neyse ki saldırıya kalktıkları bir gün, tüm bunalımları dağıldı, gitti. Rusya cephesindeydik. Ruslar evleri birer birer boşaltmak zorunda kalıyorlar, biz de onları teker teker ele geçiriyorduk. Duvarın hemen arkasında, o evi son savunan askerlerin cesetlerinin bulunduğunu biliyorduk. Biraz da şansımın yardımıyla, duvardaki bir çatlaktan, bir yarıktan, içeriye girebilirdim. Makinelim göğsümde, oraya yaklaşıyordum ki, daha çabuk davranan bir arkadaş duvarın dibine benden önce ulaştı. Diz çökerek evin içine rastgele birkaç mermi sıktı, beş saniye kadar bekledi, ondan sonra da korka korka, yarıktan içeri süzüldü. Ne yaptığını izliyordum. Kocaman, demir kabaralı bir postal giymiş olduğu ayağını duvarın kenarına bastı ve böylece birkaç tane tuğlanın ve çimento parçasının devrilip dökülmesine yol açtı. Her tarafta ölümün kol gezdiği böylesine korkunç bir savaşta birkaç küçük molozun devrilip düşmesi gibi son derece önemsiz bir olayın meydana gelmesini bile görmüş olmak, beni çok şaşırttı. Saldırıya kalkan bir asker gövdesini düşmanın önüne atarken, ayağıyla birkaç parça taş ve moloz devirebilir miydi? Yani savaş dediğimiz şey, böylesine sıradan ve basit bir dizi hareketin birbirini izlemesinden mi ibaretti? Onun arkasından ben de yarıktan içeri süzüldüm. Kadınlar? Düşünüyordum. Arkadaşlarım nişanlılarından birtakım mektuplar alıyordu. Bana ise hiçbir şey gelmiyordu. Postacının öpücük taşıyıcısı olduğunu biliyordum. Mektup dağıtımı, kadınların çiçek açtıkları bir bayram gibiydi ve ben bunun dışındaydım.

"'Sevgilin mi yazmış.'"

"'Neler yazıyor?'"

"'Onu görebilecek misin?..

Çocukların kimi mutlu, kimi ise üzgündü; ama onlar, kadınların elleriyle, gözleriyle ve dudaklarıyla düzenledikleri bu eğlentinin içindeydi. Ben ise yalnızdım. Sadece uzaklarda bir yerlerde, tanyeri ağarır-

ken hazır olmak üzere, Berlin celladı vardı. Onu kudurmuş gibi seviyordum. Artık yazmıyordu bana. O zaman benim daha da kibar olmak için cesaretimi korumam, ipek gömlekler, çoraplar ve parfümler bulmam gerekiyordu. Çalıyordum. Eh, burası, nihayet Fransa'ydı. Erik terk edilmiş evleri ve Fransız dükkânlarını soyuyordu. Zenginleşiyordu. Mutlu anların yinelenmesinin giderek daha ender görüldüğünü bilerek, servetini, saptadığı bir düzen uyarınca, belirlediği hedefe kilitlenmiş olarak biriktiriyordu: Berlin'de, Kurfursterndam'da bir apartman dairesi edinmek için. Mobilyalarını bile ayrıntılarına dek belirlemiş, hizmetçi sayısını bile düşünmüş (beş), iki otomobil, elbiseler, şapkalar öngörmüştü... Bütün bunları edinmesi gerekiyordu. Neden bunlar? Bilinmiyor. Bana öyle geliyor ki bu karar, bu tercih, bir düş, hatta akılcı bir hesap ile belirlenmemişse, içinden geldiği gibi şekillenmiş olmalıdır. Toplumsal yaşam (ve Erik için, yaşam), bir adam için yeterli maddi konforun edinilmesiyle gerçekleşmiş olacak denebilir. Özgürlüğü, dolayısıyla gücü güvenceye alacak olan bu konfora, bu servete ulaşmak. Bunun bir alt sınırı vardır ve o, günün birinde, bunun kaç milyon mark olduğunu saptamıştır. Yapısal olarak daha zengin olan başkaları için yaşam, sürekli yenilenen bir yürüyüştür; oysa Erik açısından, yazgısının tamamlanması için, bu sonuçtan kısa bir an (evrensel olarak ya da biraz, herkesin görebileceği biçimde) yoğun bir zevk almak söz konusuydu. Sonuçta Erik, kendi başına gerçekleştirebileceklerini arzu ediyordu. Sonuçta bu herhangi bir bakkalın da yapabileceği bir şeydi belki; ama Erik böyle bir başarının görülmesi için, ille de sonsuza dek kalıcı olmasını falan beklemiyordu. Fransa'yı soyuyor, müzelerden kaldırdığı taşınır eşyaları, tabloları, halıları, değerli kumaşları ve altınları Almanya'ya gönderiyordu. Yazgısının bir an önce noktalanmasını ve ölümün onu hiçbir şeyden pişman olmadan önce yakalamasını istiyordu. Buz gibi bir acımasızlıkla, yolunda ilerliyordu. Uzun süre aynı marka iç çamaşırlarını giyip ısmarlamasına, deri elbiseler almasına, İngiliz kumaşları edinmesine yol açan aynı mantıkla ve aynı açgözlülükle hareket etmesine makul bir gerekçe uydurmaya çalışıyor ve bunu toplumsal yaşam içindeki yeriyle doğruluyordu. Kısacası, kendini belli bir amaca adamıştı ve bunun tamamen boş olduğunu da biliyordu; çünkü

bundan daha tutarlı hedeflere yönelmesini sağlayabilecek olan herhangi bir inancı yoktu.

"Yapabileceğim, elimden gelen, bu: ortada bir pivot (ben) ve çevreme de dünyanın en ender bulunur süslerini koymak, ki artık hiçbir şey isteyemeyeyim! Para ve lüks ile özgür olacağım. Süreci kolay yoldan tamamlaması gerekliydi. Ve bunları tamamladığını bir gün bile görebilse, bir tek gün bile, ona yeterliydi. Bu kitabın adı, "Beni ne güzel gömecekler!" idi. Güzel bir gömü töreninin, pek tantanalı cenazeler döneminin sonundaydık. Sözcüğün tam anlamıyla birer şaheser olmalı ve yaşamlarımızın taçlanması anlamına gelmeliydi. Tam bir kutsama, ululama içinde ölmek gerek ve onun bir gün benim olacağını bildikten ve yazgımı tamamlayıp gerçekleştirmeyi üstlenecek bir cenazeeviyle de gerekli sözleşmeyi yaptıktan sonra, zaferi ölümümden önce ya da sonra elde etmemin, hiç önemi yok.

"Kome mein, Ritône."

Acaba bunu söylerken sesini özellikle mi inceltmeye çalışıyordu? Ama bu sözcükleri öyle müşfik bir tonda söylemişti ki, Riton'un tüm ruhu, derin bir iğrentiyle doldu. Onu o gururlu yalnızlığından koparıyordu. Kuşkusuz bunu sürekli olarak koruyamayacağını biliyordu; ama uzun zamandan beri beceriyle hazırladığı ve şimdi de tadını çıkardığı bu güzel anın olabildiğince uzun sürmesi için, büyük ve yoğun bir arzu duyuyordu. Ancak günün doğuşuyla sona ermesini umduğu bu an ile baş başa, yüce bir duruş sergilemeyi sürdürebilmek istemişti.

Düşer gibi bir hızla, yeniden, askerden kaçmış ve yorgunluktan bitkin bir kaçağa dönüştü. Fransızca olarak, mırıldandı:

"Evet, tamam, geliyorum. Ama yerinden kımıldamadı. Giderek artan bir üzüntü, yüreğini sıkıştırdı. O anda, herhangi bir gizli tehditle karşılaşmadan, Almanlar tarafından herhangi bir şekilde buna zorlanmış olmaksızın, tüm bir halktan keyifle ve neşeyle kopabilmiş olmasına bir açıklama, bir özür arıyordu: Birtakım görünmez bağlarla bağlı olduğunuz ülke, istediğiniz kadar kendinizi çekmeye çalışın, ellerinize, ayaklarınıza yapışıyordu ve kendinizi kolay kolay ondan kurtaramıyordunuz. Tehditler ve darbeler, Riton'un kopmasına yardımcı olmuştu. Silah arkadaşı olan Alman onu sağlam bir şekilde tutup

çekeceğine, adeta ölmek üzere olan bir ağır yaralıyla konuşur gibi bir sesle konuşmuştu. Riton, en sonunda Almanların düşman olarak algıladıkları bir Fransıza duydukları tiksintinin farkına varabilmişti. Bu tiksinti, yalnızlığını büsbütün ağırlaştırıp güçleştirmiş ve giderek dayanacak gücü kalmamıştı. Daha mücadelenin ilk gününden beri, bundan hiçbir şekilde kaçınamayacağının farkına varmıştı. Belki damdan dama geçerek, çatılardan kaçarak ve mitralyöz kullanarak savuşulabilirdi; ama kurtulma şansı giderek azalmıştı, çünkü çavuş ve adamları, teslim olmayı kesin bir biçimde reddetmişti. Tek başına teslim olmaya kalkışsa, onu kesinlikle vururlardı. Nereden bakılırsa bakılsın, eğer bir mucize olmazsa, pek zamanları kalmamıştı. Yaşam, bir ömür boyu genel bir aşağılanmaya katlanma riskini göze almak için pek uzundu, ama en azından geçici zevkler ve keyifler yaşanması halinde, yapılan fedakârlığın bedeli azaltılabilirdi.

Riton, Alman askerlerini ve lağım kanallarından kaçan arkadaşlarını düşündü. Kendisinin açık gökyüzü altında yaşadıklarının bir başka biçimini, yeraltı karanlıklarında yaşıyorlardı. Tıpkı sahilde, çamurlu birikintilerde görülen yansımalarımız gibiydiler. "Zavallılar! Sıçanlarla baş başalar! Ben kediyi yedim; onlar ise sıçan... bir daha karşılaşacak olursak, fena kapışacağız... Etinin içinde bir kedinin varlığını hissediyordu; öylesine iyi sindirmişti ki zaman zaman miyavlamalarını ve mırıldanmalarını bile duyar gibi oluyordu. Hatta içinde hissettiği, dışarı çıkmayan bu kedinin yeni bir biçime dönüştüğünü (kedi ya da şeytan) ve etinin bir parçası haline geldiğini düşünüyordu. Gözleri gecenin içinde sabit, eli silahının üzerinde, dikilmeyi sürdürdü ve Erik onun bir şeye baktığını sandı. Kendisi de aynı yöne bakarak, kaygıyla mırıldandı:

"Sen, ateş etmek mi istiyorsun?"

Sustu. Adeta dilsiz gibiydi. Büyük bir utanç, onu engelliyordu; ne daha çok bilgilenmek, ne kendini daha iyi ifade etmek gibi bir isteği vardı. Kendini demirden bir gecede, tuhaf bir yaratığın karşısında, balkonda yalınayak, kolları çıplak, ağır ve kan ter içinde bir korseye sarınmış, sanki boydan boya bir zırh giymiş gibi hissediyordu; sanki mitralyözün namlusuydu o ve mermiler onun ağzından çıkıyordu. Zira ben bir namlu ağzının gücünü iyi bilirim. Jean'ın yemin ettiği hal-

de o eğlentiye gittiğini öğrendiğimde, tabancamı cebime koydum ve onunla birlikte çıktım. Seine Nehri'ne kadar indik. Geceydi. Rıhtımda hiç kimse yoktu. Koyu karanlık bir geceydi. Ağaçların altında, rıhtımın yanındaydık. Kolumu boynuna doladım.

"Sevgilim.

Ağzım kulağının üzerindeydi, dudaklarım ve dilim çalışmaya başladı. Bir an, zevkle ürperdi. Sağ elimi cebime soktum ve yavaşça, tabancamı çıkardım. Yumuşamış, benim heyecanımla gevşemişti; öfkem ağır ağır geçiyordu. Hava ılıktı. Gökyüzünden inen kutsal bir müzik sulara değiyor, ağaçlar da bizim üzerimize kapaklanıyordu. Jean'ın kulağına mırıldandım:

"Küçük orospu, verdin, değil mi?"

Söylediklerimin aşk sözcükleri olduğunu düşünse gerek ki, gülümsedi. Tabancam, gecenin rüzgârının okşadığı elimdeydi. Namluyu çocuğun sırtına dayayarak, acımasız bir sesle mırıldandım:

"Parmağım tetiğin üzerinde, kımıldarsan vururum.

Anladı. Yüzü ırmağa dönük, mırıldandı:

"Jean!"

"Tek kelime bile etme."

Kımıldamadan durduk. Su, sanki tanrılar bu dramın akışını simgeleyip daha da duyarlı kılması için görevlendirilmiş gibi, gösterişli ve ağır bir şekilde akıyordu.

"Bekle" dedim.

Ceketinin kumaşına gömülmüş olan namluyu geri çektim. Bir an bile, bir cinayete hazırlandığım duygusuna kapılmamıştım. Yumuşak bir sesle, ekledim:

"Sana ne diyorsam onu yap. Yap ya da ateş ederim. Şimdi, ağzına al ve em.

Tabancamın namlusunu, yarı aralık ağzına dayadım, ama dudaklarını kapadı.

"Sana dolu diyorum. Em onu."

Ağzını araladı, namlunun ucunu oraya soktum. Kulağına fısıldıyordum:

"Em diyorum sana. Emmiyorsun. Em onu, küçük orospu."

Gururu onu engelliyordu. Kıpırdamadan, telaşsız bir soğukkanlılıkla, öylece kaldı.

"Ne diyorum sana?"

Dişlerinin çeliğe çarptığını işittim. Akıp giden Seine Nehri'ne bakıyordu. Tüm vücudu, ikimizi de öldürecek olan darbeyi bekliyor olmalıydı; beni darmadağın edecek olan romantik şiir, alıp götürecek olan kara kartal, aynasız, çocuk, köpek...

"Em, yoksa ateş edeceğim.

Bunu öyle bir sesle söyledim ki, emdi. Vücudum onunkine yapışmıştı. Boştaki elimle kıçını okşuyordum.

"Bu seni zevklendiriyor olmalı, çünkü bunu seviyorsun.

Yavaşça ve dikkatle pantolonunun önünü açıp elimi içeri kaydırdım. Çükü yumuşaktı. Okşadım, ileri geri çekiştirdim. Yavaş yavaş kımıldadı ve biraz büyüdü, ama benim çok zevk aldığım zamanlarda onu tahrik ettiğimde olduğu kadar sertleşmedi.

"Daha em. Haydi, em onu; boşaltana kadar em.

Bu anın anısının utancıyla, titriyorum. Titriyor muyum? Yok canım, daha neler! Pes eden, ben oldum. Tabancanın namlusunu o güzelim kıvrımlı dudaklarından çektim ve kalbinin hizasından, Jean'ın kaburgalarına dayadım. Seine Nehri yavaş akışını sürdürüyordu. Üzerimizdeki çınarların kıpırtısız yaprakları, bu trajik beklentinin ruhuyla canlanmışlardı. Etrafımızdaki hayat, hep olduğu gibi, akıp gidiyordu.

"Şanslısın, orospu."

Başını yavaşça bana doğru çevirdi. Gözleri parlıyordu. Gözyaşlarına güçlükle hâkim oluyordu.

"Şimdi konuşabilirsin, haydi. Şansın var ki o küçük ve iğrenç balık ağzını patlatacak cesaretim yok."

Bana bir saniye kadar baktı, sonra gözlerini kaçırdı.

"Siktir git!"

Bana bir kez daha baktı ve gitti. Silahımı indirip evime döndüm. Ertesi sabah, erkenden odamın kapısını çaldı. Benim de arzuladığım bir barış sağlamak için, her sabah olan mahmurluğumdan yararlanmak istemişti.

"Bu kadar da abartmaya gerek yok, değil mi?" dedi.

Soluğu tıkanmış olan cenaze arabası, yol bir çam korusuyla kesildiğinde duraklamıştı; fırsattan yararlanan at da biraz dinlenebildi. Ölümün doğa ile bu iç içeliği, soyluluğun ta kendisiydi. Bitkin ve bıkkın hizmetçi, konvoyu yeniden yakaladı ama çam ağaçlarının altında reçine ve yaşam kokularıyla başı döndü, hemen sonra da cenaze alayı yeniden yola düzüldü. Yüz metre kadar sonra, atın nalları, bir kral yolunun parke taşlarının üzerinde takırdamaya başladı. Bir varoş mahalleden geçiliyordu. Küçük hizmetçi gözlerini kaldırdı. Önce, hâlâ hep köylerin girişinde bulunan jandarma karakolunu gördü. Jandarmalar uyuyordu ve demir karyolalarının ayakuçlarına asılı olan koyu renkli, çamurlu ve kirli üniformaları yerlere sürünüyor ya da içi boş postalların üzerindeki iskemlelerde yığılı duruyordu. Kaslı ve yarı çıplak vücutlar, yaz neminin içinde, namuslu ve iffetli bir biçimde yatıyordu. Üzerlerine kocaman karasinekler konuyordu. Adamlar, düş görmeden uyuyordu. Taşradaki hırsız uğursuz izlemeleri, çok yorucu ve hırpalayıcıdır. Ama onlardan biri, üniforma düğmeleri çözük, gömleğinin göğsü açılmış, kemeri gevşetilmiş biçimde pencerenin önünde dinlenen biri, oradan geçen küçük hizmetçiyi fark etti: O güne dek hiç bu kadar yürekler acısı bir yas ile kararmış, böylesine acı yüklü bir yaratık görmemişti. Az ileride de hapishane vardı. Cephe duvarının üzerinde, on yedi tane küçük hücre penceresi sayılabiliyordu ve bunlardan birinde, demir çubukların arasından, bir veda işareti yapan bir mahkûmun küçücük ve kocaman eli sallanıyordu. En sonunda kenar mahalleye gelebildik. Tüm pencerelerde asılı olan üç renkli perdeler ve bayraklar, güneşte salınıyordu. Taş balkonlar Roma modeline göre örtülerle, halılarla, taç bezemeleriyle ya da birtakım sarmaşık kabartmalarıyla süslenmişti. Tüm kasaba, kraliyet kortejinin geçişini görmek için pencerelere üşüşmüştü. Eller, kollar sallanıyor, alkışlar gırla gidiyor, herkes gülüyor, uluyor ve neşeli kahkahalar atıyordu. Küçük hizmetçi o kadar yorgun ve bitkindi ki, kendisini cenaze arabasının tekerleğine takılan bir çakıltaşı gibi hissediyordu. Sıraya giren bir asker kadar yorgundu; ama ona sanki birer zafer şarkısı gibi gelen bu ulusal marşların da desteğiyle, yine de iyi ayakta durabiliyordu.

Bugün uzun olacaktı. Belki güneş birçok kez daha batacak ve yeniden doğacaktı; ama değişik bir sabit döngü (ki özellikle insanların bakışlarındaydı), insanların, hayvanların, bitkilerin ve nesnelerin, kusursuz bir saydamlıkla görülebilmelerini sağlıyordu. Her nesne, zamanın kımıltısızlığı içinde bir uykuya dalmış gibiydi. Bugün, sadece yirmi dört saate yayılmıyor gibiydi; sanki her an biraz daha uzuyor ve her şey, hiçbir şey gözden kaçırılmayacakmış gibi, büyük bir dikkatle gözden geçiriliyordu. Özellikle ağaçlar şaşırtıcı bir hareketsizlik içindeydi ve bu beni büsbütün öfkelendiriyordu. Böylelikle Jean'ın toprağa verildiği gün, adeta yaşayan bir canlılığa büründü. Böylelikle bu kişiselleşme bana sanki Jean'ın ölümünün içeriğiyle zenginleşip bezenmiş gibi geldi: Kumaşlarla sarmalanmış olan bu değerli ve üretken çekirdek, günün çevresinde dolandığı bu yumuşak badem içi tel tel çözülüyor ve bu teller ölünün içinde yaşadığı, ipekten bir koza örüyordu. Bu kozanın etrafında yaşam sürüp gidiyor, insanlar (ve istisna olarak da ben; zira ilke olarak ben, bu çekirdeğim) koşuşturuyor ve hemen hemen tüm yönlerde sarmalanan birer spirale dönüyordu. Jean'ı tabutunun içinde uzanmış, zaman içinde, tuhaf bir pozisyonda, kalbinin içinde bir kadavranın ürkünçlüğüyle yatarken gördüğüm andan (öğleden sonra, saat dörttü) iki gün sonrasının gece yarısına dek, bütün ruhum sürekli onunla doldu. Çünkü Jean'a duyduğum dostluk ve sevgi ve onun ölümündeki şiddetin bende çağrıştırdığı duygularla büyük bir acı çekiyor ve güç anlar yaşıyordum. Geçen bu iki geceye ve ölüp giden iki güneşe, iki ya da üç öğle, iki ya da üç de akşam yemeğine karşın, gün bitmek bilmedi ve ben de en sonunda uyuyabildim. Uyandığımda korkum ve ürküntüm biraz yatışmıştı; ama yaşadığım bu kırk saat içinde, canlı ve cıvıl cıvıl bir günün içine doğmuştum; yirmi yaşında bir çocuğun kumaş şeritlerle sarılı ve badem sütü kokulu, ışıl ışıl cesedinin bulunduğu öküz yemliğinin etrafında, adeta bir tanyeri ağarır gibi ışıyan bir yaşam vardı. Benzer bir gün daha akıp gidecek gibiydi. Her şey son derece dikkatliydi ve bu yaşanan günün ayrıntılarını fark ederek kaydedecekti. Gözlemler yapılıyor. Albayın karısının takma dişlerinin kristal çanağı, derin bir saygıyla parıldayacak gibi. Dinliyor. Sesleri kaydediyor. Ağaçlar kımıldayabilir, tüm şeytanların rüzgârlarında tüylerini eğip bükebilir, gürleyebilir, dö-

vüşebilir ve şarkılar söyleyebilir; ama tüm bu kışkırtmalar, koskoca bir yalandan başka bir şey değil: Hepsi de pusuya yatmış, fırsat kolluyor. Özellikle biri, beni kaygılandırıyor. İnsanlara gelince, hepsi zehirlenmiş. Tüm bu sayfalar soluk ve uçuk renkli olacaklar; çünkü damarlarında, kan yerine, ay ışığı akıyor.

Yolun her iki tarafında da, iki ya da üç katlı, kesme taştan yapılmış burjuva evleri bulunuyordu. Kapı eşiklerindekilerin suratları gülümsüyordu. Bu Prusya saldırı tankına öpücükler yolluyorlardı. Erik, tankın yapraklarla ve dallarla örtülmüş kulesinin üzerinde, giysisinin gözalıcı renkleriyle, büyüleyici ve sert bakışlarıyla, yüzünün olağanüstü güzelliğiyle, kımıltısız bir büst gibi duruyordu. Halk, adeta çıldırıyordu. Gökyüzünün tüm müzikleri zincirlerinden boşanmıştı. Pek basit ve sıradan bir evin balkonunda, Hitler göründü. Top gürültüleri ve çan sesleriyle geçen bu tankı izleyen küçük hizmetçiye bakıyordu. Onu, her zamanki biçimiyle, gergin kolunu uzatarak, eli açık, selamladı; ama gülümsemedi. Erik, Führer'i görmedi. Gözleri kısık, kötücül, tankını sürüyordu.

"Hiç kuşkusuz, Hitler beni tanıdı" diye düşündü küçük hizmetçi ve acısı biraz olsun hafifledi; çünkü minik kızının ölümü, Hitler'in zaferine hizmet etmiş olmalıydı. Dünyayı alabildiğine tahrip edebilmek için, bu meleklerin ruhu ve onların masumiyetinin kokusu, yeterliydi. Halk, hâlâ tankın geçişine tezahürat ediyordu. Hitler balkondan ayrıldı ve ona saygılı bir uzaklıktan eşlik eden hava, deniz ve kara kuvvetleri komutanlarıyla vedalaştıktan sonra, dinlenmek üzere odasına çekildi.

Kuyumcular, özenle kesilmiş büyük boy pırlantalara, "solitaire/yalnız" derler. "Suyunun", berraklığından ve bundan ileri gelen ışımasından kaynaklandığı da söylenir. Hitler'i kıvılcımlandıran, yalnızlığıydı. Güncel söylevlerinden birinde (ben bunları 1944'te yazıyorum) şöyle haykırıyordu:

(Belirtmeliyim ki kamu önündeki yaşamı, bir dizi haykırmadan ibarettir. Bir fışkırma. Sesin fizik hareketleri dışında kalan her türlü düşünce kırıntısından arınmış berraklıkta bir suyun çeşmesi.) Şöyle haykırıyordu: "Eğer gerekirse, Spitzberg'in doruğuna çekileceğim!" Onu terk edebilir miydim? Hadımlık kompleksim, beni, buz gibi ve

bembeyaz bir tür yalnızlığa zorluyor. 1917'de iki taşağımı parçalayan mermi, bana kuru kuruya otuzbir çeken birinin sert disiplinini, ama aynı zamanda da gururun büyük hazzı ile yaşamayı dayattı.

Benim gizli zevklerimi yerine getirmekten sorumlu olan Gérard, yalnız olduğumda derhal içeri girme hakkına sahipti. Böylelikle, kasketi elinde, rengi soluk, ama çağının en güçlü adamının önünde olmaktan hayli şaşkın bir Fransız kopuğunu önünden itip kakarak, içeri daldı. Hitler ayağa kalktı, çünkü kralların kibarlıklarının tartışma dışı olduğunu biliyordu ve duyduğu dehşet ile şaşkınlık birlikte yükselen Paulo'ya elini uzattı. Oturmuş olan balmumundan kelle onunla canlanıyor ve alnına düşen ıslak perçem açıkça görünüyordu; iki uzun kırışık, kırpık bıyık, çapraz kayış, kısacası tüm insanların en karanlığının tüm özellikleri birden canlanıvermişti ve tıpkı Paulo'nun henüz on altı yaşındayken Grévin Müzesi'nde gördüğü gibiydi. Daha önce Paris'te ve Berlin'de birçok kez çoklu sevişmelere, yani partuzlara katılmış, kiminde basit bir topçu neferi, kiminde ise bir prens ya da kral rolü oynamıştı: Bu eğlentilerin yorgun ibneleriyle hiçbir zaman fazla yüz göz olmazdı. Führer ona baktı. Dizleri aşınmış pantolonundan bacak kasları ve kalça yapısı görünüyor ve daha kapıdan girdiği andan itibaren dikkat çekiyorlardı. Boynunun ve başının biçimi, gayet güzel ve şekilliydi. Gülümsedi ve Gérard'a baktı.

"Wundersh'n" dedi, sonra Paulo'ya döndü:

"Wie eisen sie?"

"Er ist Franzouse" dedi Gérard.

"Ya! demek Fransızsınız!" ve Hitler, biraz daha gülümsedi.

"Evet bayım" dedi Paulo; ve eklemek istedi: "Üstelik, Parisliyim"; ama tam zamanında, kendini tuttu. Büyükelçiler, genel kurmaylar, bakanlar ve tüm dünya, bu söyleşinin sona ermesini beklemek zorundaydı; ve elbette, neler konuşulduğunu da, hiç bilmiyorlardı. Paulo, güçlükle nefes alıyordu. Oda bir hayli büyüktü, ama zevksiz Jouy perdeleriyle ve Tirol koltuklarıyla donatılmıştı. Dünyanın pivotu, kimi Hindu kozmografyacılara göre dünyayı döndüren elmas eksenin merkezi, bu odada bulunuyordu. O anın bronz kapıları, kapalıydı. Paulo çok hızlı düşündü ve kasketini iki eliyle, göğsünün üzerinde, mıncıkladı: "Bu Hitler, ne kadar görkemli görünürse görünsün, be-

nim bu saraydan çıkmama izin vermeyecek; çünkü buradaki birtakım sırları öğrenmenin bedeli, ölümdür." Ve bu bitip tükenmek bilmeyen kargaşa şekillenir ve yaşamının bundan sonraki dönemi boyunca sürüp giderken, Paulo, Hitler'in kendisine bir veda sözcüğü mırıldandığını ve Gérard'a da belli belirsiz bir işaret yaptığını görür gibi oldu.

"Buradan.

Hitler, korkudan neredeyse ölecek durumdaki kopuğu, penceresiz, küçük bir odaya, girişi duvara gömük bir çerçeveyle çizilmiş bir tür musandraya doğru yavaşça itekliyordu. Burada üzerinde daha önce yatılmış ve bozulmuş olan oldukça geniş bir yataktan, ters dönmüş bir gözkapağı gibi kıvrılmış yatak örtülerinden ve küçük bir sehpa üzerindeki birkaç şişe ve bardaktan başka bir şey yoktu. Duvardaki o çerçevenin ona çağrıştırdığı bu musandra, Hitler'in kurbanlarını sevdiği ve öldürdüğü odaydı. Şişeler zehirliydi. Paulo, ölümle yüz yüzeydi. Aşk için hazırlanmış bu mekânın böylesine içten bir görüntüsü olmasına ve ona kaçınılmaz gibi gelen bu ölüm için böylesine basit eşyaların kullanılıyor olmasına çok şaşırdı. Onda uyanan ilk duygu öleceğinden dolayı hissettiği hüzün değil, ölüme adım atmaktan duyduğu ürküntüydü; yani bu törensel katılığın içindeki saygınlık telkiniydi: Bu onu çırılçıplak bırakıyordu. Hitler'in aşk için ona dokunarak, onun kadavrasını tanrısızlaştırdığını hissetti. Bu küçük kopuğun her şeyi düşünebildiğini söylemiyorum. Olanları anlatırken duyduğum ve onun bende çağrıştırdığı heyecanı hissediyordu ve öyle sanıyorum ki bütün bunları, iki günden beri kurtulamadığım bu duygularla düşünüyorum: Bir yas sürecinin ve şehvetli davranışların bende çağrıştırdığı bu düşüncelerden ötürü, derin bir utanç duyuyorum. Yollarda gezinirken aklıma gelen bu düşünce ve görüntüleri beynimden kovmaya çalışıyor, bundan önce yazdığım erotik sahneleri ne yapacağımı da bilemiyorum; ne var ki bütün ruhum bunlarla dopdolu. Söylemek istediğim şu: Bir cesedi tanrısızlaştırırken, bizatihi o cesedin gerekçesini oluşturduğu kötücüllüğü aşınca, alabildiğine özgürleşiyorum. Sanki acılarımın içine bir yerlerden serin bir hava geliyor! Yok, hayır, gülemiyorum; ama Jean'ı içime sindiriyorum, onu öğütüyorum.

Kuşkusuz ödü kopuyordu Paulo'nun; ne var ki böylece sonsuz hayatı güvenceye aldığını da hissediyordu. Bu ancak en umutsuz anlarda hissedilebilen bir şeydir.

"Bana hiçbir şey yapamaz."

Öfkesi ve acımasızlığı bir yana, Paulo'nun mayası, hammaddesi, kırılgan bir kristaldi ve her türlü hırpalama çağrışımını yalanlıyordu.

Jean'ın annesinin dairesine üçüncü kez gittiğimde, sokak savaşları artık sona ermişti. O sıralarda yeterince yiyecek bulmak pek mümkün değildi ve o ortamlarda, neredeyse açlık ve kıtlık hüküm sürüyordu. Önceden sözleştiğimiz gibi kapıya üç kez vurduktan sonra, Erik açtı; sanki gülümsediği görülmesin diye eliyle ağzını kapatıyordu. O anda onda bana yönelik bir umut ışığı, gelişimden ötürü duyduğu bir güven duygusu hissettim.

"Nasılsınız?"

"Ya siz?"

Elini sıkarken, içimde kötücül bir his belirdi; onun hep sandığımdan biraz daha kısa olduğunu fark ettim. Ayaklarına baktım: Çoraplarıyla yürüyordu. Daha ben buna şaşıramadan (sıcaktan ötürü böyle gezdiğini düşünebilirdim) Jean'ın annesi geldi. Beni görünce gülümsedi ve bana öyle geldi ki, uzun bir gerginlik sonrasında, benim gelişimle gevşemişti.

"Ah!" dedi.

Elinde, alnını kurulamak için topak yaptığı küçük bir mendil vardı. Elimi sıkarken, mırıldandı:

"Ne kadar da sıcak!" ve hemen o anda, kendisine doğru dönen Erik'in omzuna yaslandı ve ona sevgiyle ve şefkatle bakarak gülümsedi.

Oturdum. Cebimden bir paket Amerikan çikolatası çıkarıp onlara doğru uzattım; ama elim Jean'ın annesinden çok, Erik'e doğru yönelmişti.

"Bunu bulabildim.

Erik, paketi aldı.

"Oh, ne kadar da naziksiniz; biz... ve birdenbire, önünde dikildiği yarı aralık pencereye doğru hızla döndü ve Erik'ten uzaklaştı. Boğuk bir sesle,

"Delilik bu" diye mırıldandı.

O zaman neden Erik'in pabuçlarının ayağında olmadığını, neden alçak sesle konuşulduğunu anladım. Oda yarı karanlıktı ve havada yoğun ve ağır bir korku vardı.

"Sizden başka güvenebileceğimiz hiç kimse yok...

Erik, önce bana, sonra anneye bir göz attı, sonra bakışlarını hâlâ elinde tuttuğu çikolata paketine çevirdi ve en sonunda kadına dikti. Bu bakış, az öncekine kıyasla, çok daha sevgi doluydu.

"Burada nasıl bir yaşam sürdürdüğümüzü bilemezsiniz. Gerçekten de iyi değilim ve hiç dışarı çıkmıyorum. Alışverişleri Juliette yapıyor. Paulo da. Ancak gece vakti kaçılabilir... O (Erik'i gösterdi) gitmek istiyordu; tehlikede olduğunu hissediyor, ama nereye gidecek ki? Herkesi yakalıyorlar. Siz, mezarlığa gittiniz mi?"

"Evet. Mezar, bence uygun.

"Öyle mi? Zavallı Jean'ım, benim!"

Üzerinde Jean'ın fotoğrafının durduğu büfeye döndü ve uzun uzun baktı buna.

"Onu kış için hazırlamalıyım. Kış mevsimi, hüzünleriyle birlikte gelecek."

"Jean, süslü püslü bir mezarı hiç umursamazdı, hatta bir mezarının olması bile umurunda değildi. Öyle sanıyorum ki törensiz bir şekilde gömülmeyi tercih ederdi."

"Kuşkusuz, biliyorum, ama anne de annedir, değil mi?"

O anda çok sade ve sıradan bir görünüşü ve duruşu vardı; son sözcüğünde göğsü, dokunaklı bir solukla doldu:

...anne.

"Hem, aile de var, değil mi? Cenaze merasimi, yapılmalı.

"Aralarında orospular da var, değil mi?" diye geçirdim içimden, çünkü cenaze sözcüğü, özellikle Marsilyalılar tarafından, orospu ile eşanlamlı olarak söylenir, kullanılırdı: "Hass... Cenaze" veya aynı ses tonuyla, "Orospu"

Artık anısını din dışı bir süreçte görmekten vazgeçmeye yönelmiştim ve ona ilişin olarak içimi, oldukça karanlık bir alay kaplıyordu.

"Ne yapılması gerekiyorsa, yapılmalı."

"Ne yapılması gerekiyor ki?"

Kadın bana baktı, biraz şaşırmış gibiydi:

"Ay, ne bileyim... ayin yapılmalı... mezar örtüsü dikilmeli, falan...

'Mezar örtüsü' derken, gümüş işlemeli, simli, süslü-püslü bir şey mi demek istiyordu acaba?

"O, böyle şeylerle dalga geçerdi."

"Gerçekten mi? Ama, evet, haklısınız. Dini inancı yoktu."

Bir an tereddüt etti ve ekledi: "Parayı sevmezdi." Jean'ın dinsel inançları yoktu. Yani, yeterince inancı yoktu. Ne var ki Marksist öğretilerin etkisindeki bilinci, alay ettiği kavramlardan söz edildiğinde bile belli belirsiz bir biçimde de olsa, etkilenirdi. Benim hırsız olduğumu öğrendiğinde, bana sırt çevireceğini sanmıştım; oysa o, şöyle dedi:

"Canın ne isterse, öyle yap. Benim umurumda değil."

Bu, umursamazlık değildi. Bu, dostluk duygularını, siyasal dogmalarıyla uzlaştırma çabasıydı. Bazı soygunlarımda, erketede kalarak bana yardımcı bile olmuştu. İlk ve ikinci defasında, ona pay vermem için herhangi bir isteği olmadı; ama üçüncüde bundan söz etti. Bidonlarla benzin söz konusuydu.

"Buradan bana ne vereceksin?"

Dimdik bakıyordum ona; oldukça sert bir bakışla baktığımı sanıyordum. Ama böylesine sağlıklı bir ahlak anıtı karşısında hiçbir şekilde sert olamıyor, öyle görünemiyordum. Benim bakışımla alay eden bir bakış fırlattı ve bu kez, belki hafif de bir kaygıyla, ama gülümseyerek, yineledi:

"Ne yani, bana bir şey vermeyecek misin?"

"Hassiktir!"

"Ama niye, yahu? Bunda benim de bir hakkım yok mu?"

Bu sözleri öyle büyük bir kaygıyla telaffuz etti ki, bakışlarıyla ve sesiyle, üçkâğıtçı bir rezili oynadı ve vurguladı.

"Haydi canım, sen de!"

Bunu söylerken ağzı alaycı bir şekilde yarı aralıktı ve başı da yarı dönük, yandan bakıyordu.

"Kafamı bozuyorsun. Tepemi attıran, sanki bana bağımlıymışsın gibi davranman. Allah aşkına, sana olan sevgimden başka şeylere de

yaslanmayı öğren! Sonuçta bu orospu ağızları yalnız dostluğumuzu değil, karşılıklı saygımızı da bitirecek!"

Bu acele söylev, onu hiç de şaşırtmış gibi görünmedi. Gülümsemeyi sürdürüyordu.

"Ne yani, pay istememe mi bozuldun?"

"Evet! Bunu başka bir şekilde de söyleyebilirdin.

Biraz daha gülümsedi ve mırıldandı:

"Peki. Bana bundan pay olarak ne vereceksin?"

Gerek söylediği sözcükler, gerekse ses tonu öylesine aynıydı ki, gülümsemem dondu, kaldı. Omuz silktim.

"Görürsün.

"Nasıl yani?"

Bu kez sesi çatallanmıştı. Söylemi, hayli saldırgandı.

"Sana ne kadar istersem, o kadar veririm.

"Pardon yani, benim de diyecek bir şeylerim var."

"Söyle."

Bir an tereddüt etti:

"İyi, sonuç olarak, işin yarısını ben yaptım ve...

"Ve, ne?"

"Yarısı benimdir, moruk! Tam olarak yarısı benim hakkım. Ne yapmam gerektiyse, yaptım. Kaçış yolumuzu ben ayarladım. Tam on kez geçtim ve tüm ayrıntılarını saptadım. Senin için ne kadar tehlike varsa, benim için de o kadarı vardı...

"Kimse sana tersini söylemedi. Yarısını alacaksın.

Ama yine de parayı sevmezdi. Bu "pek inançlı biri değildi" cümlesinin annesinin evinde söylenmesini, pek anlamamıştım.

"Kardeşi, o... diye kekeledi kadın.

"Paulo burada değil mi?"

"Hayır, yiyecek bir şeyler bulmaya gitti. Ne bulup getirecek, bilmiyorum. Ay, ne olur, onu da öldürmesinler!"

"Bu da nereden çıktı şimdi?" Bu soruyu Erik sormuştu; bu esnada hafifçe omuz silkti ve elindeki çikolata paketini sehpanın üzerindeki bir su bardağının yanına koydu. O anda bana öyle geldi ki, öylesine sert ve katı olan Paulo, hiçbir şekilde ölemezdi. Ayaklı bardağın görünümü, bana onu hatırlatıyordu. Onu bu odada son kez gör-

düğümde, masanın üzerindeki ayaklı dört bardağı kaldırıyordu (balon denilen şarap kadehleri). Dördünü birden tek eliyle kaldırmıştı; üçünü parmaklarının arasında, dördüncü bardak ise öbür üçünün arasına sıkıştırılmıştı. Bardakların bu şekilde kaldırılmış olması tamamen rastlantıydı; ancak üçünü ayakları üzerine koyarken havada kalan dördüncüyü de olağanüstü becerikli bir şekilde havada kaydırıp dengesini sağlayarak, tam bir dikkatle, düşürmeden oturtmayı becermişti. Dudakları sıkılı ve bakışları sabit olan Paulo, bu kristal ve kırılgan nesneyi süzüyordu. Masanın önünde ayakta, dengesini arayan demir bir çubuk gibi dikiliyordu ve ben, acımasız gururu yüzünden öbür elinden yardım almayı bile reddeden bu acımasız çocuğu, tam bir esriklikle izliyordum: Erik'in gülümsemesi ve bakışı altında, bardakları özenle bulaşık teknesinin yanındaki masaya yerleştirdi. Bardağın zarafeti, bana çocuğun sert ve aşılmaz karakterini çağrıştırıyordu.

Gérard, Paulo'yu, Berlin'i yukarıdan gören bir demiryolu köprüsünden geçerken fark etmişti. Çocuğu, gençler rayların üstünde, belden yukarıları çıplak halde, çalışır gibi hareketler yaparlarken gördü. Bu kıvırcık ve karmakarışık saçlı çocuğu ilk önce, bulunduğu yüksek ve her yeri gören noktadaki kenar pervazına dirsekleriyle dayanmış duran Gérard fark etti: Çoğunun kafaları işçiler gibi kazınmış olan diğerlerinin arasındaki bu kıvırcık ve gür saçlı çocuk, ilgisini çekmişti. Erik gibi o da, işçileri hiç sevmezdi. Kara ve nasırlı eller onu okşarken zaman zaman pek büyük bir heyecan ve zevk almasını sağlamış olsalar da, genellikle (sanki yazgısını yadsırcasına) kollarının ucunda sallanan kendi ellerinin de tıpkı o demiryolu işçilerinin elleri gibi kirli ve nasırlı olduklarını hatırlatıyordu. Bu eller, uzun çalışma günlerinin ve saatlerinin ve bir kölenin aşağılanmasının ve horlanmasının simgeleri gibiydi. Yukarıdan bakarken dikkatini önce bu taranmamış, karmakarışık saçlar ve bunların sakladığı suratlar çekti. Bunlara baktıkça, neşeyle dalgalanan saçları, rüzgârda özgürlüğün tadını çıkaran, ellerin rastgele hareketlerle parmaklayarak taradığı saçları görür gibi oluyordu. Kendi saçları ise, alabildiğine gür olmalarına karşın, ona, sanki ölü, hüzünlü, mutsuz, tabutunun içinde yatan Jean'inkiler gibi solgun ve çürümüş görünüyordu. Gérard, tümüyle yadsıdığı bu ruh

halini, aslında geçmişe olan büyük bir özlemle anıyordu. Dirsekleri demiryolu köprüsünün korkuluklarına dayalı, çocukların kafalarına bakıyor, kaslı ve terli vücutlarını süzüyor, yoğun bir şantiyenin insan kargaşasını gözlemliyordu. Onu sarmalayan bu hüzünlü ve yoğun ruh hali, benim o yüksek noktadaki halka açık bahçeden hapishane avlusuna ve duvarlarına bakarken hissettiğim duygularla, neredeyse tamamen örtüşüyordu. Yarı aralık her havalandırma penceresinde bir surat görüyordum. Herhalde işaretler yapıyor, pencereden pencereye konuşuyor ve birbirlerine gizemli şeyler anlatıyorlardı; ben ise bu söyleşilerin dışındaydım ve kendimi tamamen gurbette gibi hissediyordum. Yitirdiğimiz güzelliklere, hatta güzelliğimizin birer parçası olan acılara ve mutsuzluklarımıza hayıflanırız. Gérard, tümü de Fransız olan işçilerin gevşek ve isteksiz davranışlarından ötürü pek şaşırdı. Kollar, çalışıp iş göreceklerine, rayı inceleyip tartar gibi bir havadaydılar. Gérard bulunduğu yerden neler konuşulduğunu hiç duymuyor, anlamıyordu; ama bu karmakarışık hareketlerin arasındaki çok soylu bir kolun ucundaki bir elin gayet canlı ve akıllı bir biçimde çalıştığını gördü ve bu elin sahibinin işine meraklı, ilgili, düşünmeyi ve iş görmeyi iyi bilen birisi olduğunu hemen anladı. Yüzünü yakından görmek istedi. Bunun için, demiryoluna inmesi gerekti. Gérard onu tanıyıp bulabilmek için o kıvırcık ve karmakarışık saçları ve mavi pantolonu aradı, birkaç dakika içinde de buldu. Bu, kendi yaşlarında, elinin tersiyle alnındaki terleri silen, güzel bir çocuktu. Gérard, Alman ustabaşına, nedenini açıklamadan, bu çocuğu işaret etti.

Gérard çıkınca Paulo'nun arkasına geçtim ve kamışımı becerikli bir hareketle kalçalarına dayadım. En azından bunu yapabildim, çünkü Paulo'nun mavi kumaş pantolonunun altındaki kıçının çıkıntılı tümseği, sıkılığı, sertliği ve tropikal gecelerin titremeleriyle yüklü görünümü, bende erkeksi bir onu düzme isteğini açıkça tetikliyordu. Bunun sık kıllarla kaplı, elektrikli bir kaplan kıçı gibi olduğundan emindim; ağır ve gücünden emindi ve böyle dokundukça, bana güç veriyordu. Böylelikle, ona göre cılız ve gülünç olan ben, dünyaya, sadece atletlere ve serserilere özgü olan tertemiz ve berrak bir ek güç yayıyordum. Zira bu güzellikten başka hiçbir şey, benim gibi yedi yıldan beri genç, güçlü ve öfke dolu erkeklerle sevişmekten başka bir

şey düşünmemiş olan birisini, böylesine belirgin bir cinsellik ve aşk dürtüsüyle harekete geçiremezdi. Sadece güzellik, yıldızların şarkılarını işitmek, ölüleri diriltmek ya da kayaların mutsuzluklarını anlamak gibi kanıtlanmış edimleri mümkün kılabilirdi. Gecemin gizliliğinde, özellikle Gérard'ın, daha sonra da Reich'ın öteki tosunlarının güzelliklerini sırtlıyordum; sırtıma yüklenenler göz önünde bulundurulduğunda, doğru deyim bu olsa gerek. Kızlarınki gibi kurdeleleri olan gemiciler, tankçılar, topçular, Luftwaffe'nın seçkin unsurları: ellerim, zavallı, gülünç ve şiş suratım, çatlak ve boğuk sesim, bunları, büyük bir aşkla içime aldığım tüm bu güzellikleri, dünyanın en güzel silahlarına dönüştürüyordu. Böyle bir aşkla kendilerinden geçen ve hem kendileriyle, hem de benimle adeta sarhoş olan tüm bu çocukların, gidip ölmekten başka yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Paulo'yu kolumla sardım ve benimle yüz yüze gelecek biçimde kendime döndürdüm, gülümsedim. Ben bir adamdım. Sert bakışlarımın metni, Paulo'ya yazıldı. Bakışlardaki bu sertlik, bir içe bakışa, sevgi dolu bir meşgaleye denk geliyordu; sürekli bir isteğe gösterilen özene ve dikkate, aç gözlü ve doymak bilmez bir arzuya işaretti; en nihayet, aramızdaki romantik ilişkide bu küçük ve güzel adamın kendisini hiçbir zaman görsel bir takıntıya bırakmayacağının bir işareti gibiydi. Nuremberg'de mahkemeye çıkan ise, onun bir kopyasından, benzerinden başka bir şey değildi. Paulo'nun dişleri çok düzgündü. Şimdi onun çok yakınındaki bıyıklarının her kılını, teker teker görebiliyordu. Bıyığım sadece haydut bir halkın karanlık ve solgun, savunmaya dönük ya da tehlikeli bir simgesi değildi; sadece bir bıyıktı ve Paulo ürktü. Acaba bu sadece sert, siyah ve boyanmış bir bıyık olabilir miydi? Anlamı neydi: acımasızlık, despotluk, şiddet, öfke, kir pas, yabansılık, ölüm, zorunlu yürüyüşler, taklalar, hapishane, hançerler?

"Korkuyor musun?"

Paulo, içi titreyerek ve boşu boşuna bir çıkış arayarak, kaçarak, etinin tutsak olduğunu anlayarak ve bilerek, boğazını sıkıyorlarmış gibi boğuk bir sesle yanıtladı:

"Hayır!"

Sesinin tuhaf şekilde çıkışı ve sözcüğün tınısı, onun tehlikenin bilincine daha iyi varmasına ve düşlerindeki (Avrupa'nın üzerine binen

karanlık gecelerin düşlerindeki) karabasanların canavarlarının etine ve kemiklerine kadar girip sinmesine yol açtı. Şakaklarında hafif bir ürperme hissetti, ama benim gördüğüm kadarıyla bu bir kristalin titreşmesi gibi bir şeydi; uyanmak istedi, yani bu, Fransa'ydı. Sonra, o anda Fransa'nın uzaklaşması, onun annesinin ölümünde hissettiği şeylerin aynısını duymasına yol açtı. Tüfek ve top siperleri, çukurlar, elektrikli teller, onu çok sevildiği bu dünyadan ayırıyordu. İhanet dolu dalkavuk radyolar dostlarını uyutuyor, ölümünün gürültülerini paramparça ediyor, çağrılarını perde perde söndürüyor ve Fransa'yı onun kaybından ötürü yatıştırıyordu. Kendisini tutsak, yani yazgısıyla baş başa hissetti. Fransa için üzüntü ve pişmanlık duydu ve bu pişmanlığının içinde, en ince ayrıntısına kadar şunu buldu: "Yakın arkadaşlarıma Hitler'i gördüğümü söyleyemeyeceğim" ve bu pişmanlıkla birlikte gelen iç çarpıntısı, vatanına adadığı saygının en güzel ifadesi ve en heyecanlandırıcı şiiri oldu.

Bu esnada gülümsüyordum. Ölümü bekliyordum. Maceramın sonuydu bu ve ben bunun olanca acımasızlığıyla geleceğini biliyordum. Yani sonunda ne isteyebilirdim ki? Fetihler yapmaktan dinlenmeye zaman bulamamıştık: Böylece ölümsüzlüğe, ayakta giriyorduk. Olası tüm ölülere bir tur bindirmiştim bile; yakın birinin kahveme zehir koymasından halkımla birlikte asılmama ve iyi dostlarım ve arkadaşlarımla birlikte çarmıha gerilmeme dek... Büyük onurların, müziklerin, çiçeklerin, söylevler ve heykeller arasında doğal bir ölümü ya da savaşırken hançerle ya da kurşunla öldürülmeyi saymıyorum bile; ama özellikle tüm dünyayı şaşkına çevirecek bir biçimde ortadan kaybolabilmeyi düşlüyorum. Bir başka kıtada sakin bir yaşam sürdürmek üzere çekip gitmeyi ve yeniden ortaya çıkışımın efsanesinin tüm olumsuzluklarının halkımda ne gibi gelişmelere yol açacağını gözlemleyebilmek isterdim. Tüm ölümleri birden seçtim. Hiçbiri beni şaşırtamayacaktır. Şimdiye dek pek sık ve birçok kez, hem de hep görkem içinde, öldüm.

Çocuğun nasıl bir karmaşaya düştüğünü tahmin ediyordum ve olanca dikkat ve özenime karşın, onu yatıştırmak için gerekli sözcükleri bulamıyordum.

"Çok güzelsin" dedim.

Paulo, hüzünle gülümsedi, ama bu öylesine yorgun bir gülümsemeydi ki, dişleri bile görülmedi. Gözleri, benim sevgiyle dolan gözlerime bakıyordu. Bakışlarımdan sezdiği sevgi, beni giderek daha iğrenç bir bölgeye gömüyordu. Sessiz bir mağaradan çıkan biri gibiydim. Özgür havalarda bir mutsuz gibiydim ve duruşumla, geceyi arar gibi görünmek istiyordum. O Mısır tanrısı Gabes'in bronz gözünden başka bir şey olmayan oyuğu düşünüyorum. Bir kez daha,

"Çok güzelsin" dedim.

Ama hemen, bu cümlenin genç çocuğun korkusunu ve ürküntüsünü giderebilecek gibi olmadığını fark ettim. Kibarlığımı zorlayarak şöyle bir çözüm buldum: İki elimi gözlerinin üzerine koyarak, gözkapaklarını örttüm. On saniye kadar bekledikten sonra, tekrar sordum:

"Şimdi daha az korkuyorsun, değil mi?"

Aynı zamanda da deliler gibi gülüyordum; Paulo'nun omzundaki sol elim, onu yatağa oturmaya zorlayarak, giderek ağırlaşıyordu. Kulaklarının kıkırdakları cilalanmış gibi parlaktı, ama ben kulak memelerine inerken, biraz geciktim. Ben güldükçe onun da gülümsemesi giderek genişledi ve dişlerini görebildim. Dişlerin ışık ve hava alabildikleri bu geniş gülümseme, Paulo'yu olduğundan az biraz daha zeki gibi gösterdi; kaygılarından ve bu kaygıların örttüğü yazgısından uzaklaştı ve öldürücü güzelliğine biraz daha kavuştu. Artık ölümün yanı başında değildi, ölümle yüklü bir kalpten geçen cenaze merasimleri de ona egemen değildi; ama kendini giderek daha iyi hissetti, hafif bir ferahlama duydu. Gölge gibi değil de, adam gibi yapıp tamamladığı ilk hareketi (kasketini halının üzerine, yere bırakmak) onun biraz daha ışığa çıkmasına yol açtı. Odadaki derin sessizlik (kuşkusuz, mantarlarla yalıtılmıştı) onu daha da yatıştırdı, çünkü en küçük bir gürültü bile, örneğin çalar saatin tıkırtısı ya da musluktan damlayan suyun sesi, hemen kuşkulanmasına yol açıyor ve bunları gözle görülmez, dolayısıyla doğaüstü tehlikelerin belirtileri gibi algılıyordu. Onu boynundan kavradım ve yüzlerimiz karşı karşıya geldi. Paulo'yu ağzının köşesinden öptüm. Başka bir düzlemde, ama kısa ve çabuk bir kaygıya daha kapıldı. İçindeki saygı duygusu gereği, pek doğal olarak hareketsiz kalıyordu, ama yine aynı nedenle hiçbir harekette bulunamıyor, içtenlikli bir davranış gösteremiyor, herhangi bir okşama yapmı-

yor, kendini yumuşacık bir şekilde bırakmıyor, kasları seğirmiyor, kasıklarım orasına yaklaştığında kalçalarını ve kaslarını sıkmıyor, böyle katı bir duruşun bir jestinin Dünyanın Efendisini üzüp üzmeyeceğini umursamıyordu. Bu düşünceyle olsa gerek, gülümsemesi yerini derin bir hüzne bıraktı ve dudakları yeniden dişlerinin üzerinde kapandı; bu hüznü içeren yumuşacık bir tatlılığa büründü. İçinde beliren o belli belirsiz güven duygusuyla yumuşadı ve elimin saçlarını okşamasına hemen karşılık vererek öbür eliyle, omuzlarında birden ve o an beliriveren gabardin tüniği sıyırarak çıkardı. Bavyera Alpleri üzerindeki bir kale gibi güçlü ve sağlamdı. Aynı anda, kelimesi kelimesine, şöyle düşünüyordu:

"Ama nereden bakarsan bak, bu herif, ellili yaşlarda bir moruk!"

Yine de ne okşamayı, ne de böyle düşünmeyi sürdürecek cesareti vardı; elini geri çekti ve sadece bu jesti bile ona olan saygımın doruklara yükselmesine yetti. Boynunu ve şakaklarını öpücüklerle donattım ve ilk defa olarak kendinden emin ve egemen bir otorite ile onu döndürüp ensesinden öptüm. Önce yatağın kenarında oturuyorduk ve bu hareketle birlikte Paulo'nun karnı yatağın kenarına dayandı, yüzü örtülere gömüldü ve sırtı bir Cermen savaşçısı gibi kamburlaşarak eğildi. Hayatında ilk kez böyle bir duruşa geçiyordu. Sınır ve ölçü tanımaz bir zevkle kudurganlaşan bakışlarımı ne yönetebiliyor, ne de engelleyebiliyordum. Boğularak ölen biri gibi tüm yaşamı, hızla ve bir anda gözlerinin önünden geçti; bir an için annesini, onun kutsallığını düşündü. Ama hemen sonra böyle bir konumda ve duruşta anneyi, babayı, bir sevgiyi düşünmenin ne kadar yakışıksız ve sakıncalı olduğunu hatırladı ve bunun üzerine Paris'i, kafelerini, otomobilleri düşündü. Üzerindeki varlık, pek heyecanlı ve bütünsel bir şekilde dalgalanıp duruyordu: Kalçaları ve bacakları, kalçalarımla bacaklarımın altında ayrılmışlardı. Vücudunun organları bu egemenliği kabul etmiş, direnmiyorlardı. Karnı yatağın yumuşaklığına gömülmüştü ve biraz yükseltmek için hafifçe kaldırmaya çalıştı; bunun üzerine kalçaları biraz kalkar gibi oldu ve ben buna, kasıklarımı daha bir kuvvetle bastırarak karşılık verdim. Giderek artan yeni bir acı Paulo'yu yeniden harekete geçmeye zorladı ve kımıldanarak karnını rahatlatmaya uğraştı; ben ise, ona daha da kuvvetli bir şekilde geçirdim. Bir kez

daha kımıldandı, ama daha sıkı sıkıya sarıldım; kasık darbelerim daha net, daha kuru bir şekilde sürüp gitti ve bunun yol açtığı rahatsızlığı, giderek daha da attı. On kez yeniden başladım ve Paulo, karnı iyice ezildiği için, öylece durdu. Mavi pantolonu dizlerinde, kamışımın arkasını cayır cayır yaktığını ve onu yaraladığını hissediyordu. Onun kamışı da kalktı ve bir saniye sonra onu kavrayıp içimde yumuşacık sıktığımda, sağ eli, o koskocaman, kalın ve geniş eli birdenbire küçüldü, uysallaştı, yumuşadı ve mırıldandı: "Teşekkürler." Benim elim ve bizzat ben, bu dili anladık, çünkü ben bu sırada çocuğun sırtından ayrılırken bu sözcüğü duyar gibi oldum. Paulo, arkasının sonunda rahata kavuşmuş olmasından ötürü iyice rahatladı, ama özgür ve yalnız kimliği ve kişiliği karşısında ve kendi bütünlüğü içinde kalmış olmaktan dolayı da acı duydu; bu yalnızlık, sanki biraz da tanrının bu süreçten kopup gitmiş olmasındandı. Onun yerine geliştirdiğim şu düşünce yüzünden bir hayli acı çekti ve bunu açığa da vurdu:

"Şimdi, artık Tanrı da olmadığına göre, Onsuz, ne halt yiyeceksin?"

Sıkıntısı, yerini şaşkınlığa bıraktı. Onu yatağın üzerinde şiddetle sarstım ve sırtüstü yatırdım. Paulo, benim gülümsememe gülümsedi. Bıyık, yüzdeki çizgiler ve saç perçemi, birdenbire insanca oranlara döndü ve Satan'ın yetkilendirdiği halkın o çok bilinen simgesi, eşi görülmedik cömert bir sevgiyle, "çılgın", yaşlı bir teyzenin pörsük vücudunun barınağı olan bu sade ve basit odanın içine doldu.

Hareket etmeye başladım (dışarıda iken bir ihanet yoktu demek istiyorum, ama içimde zamanı geri almaya muktedir bir hafiflemeye yol açan bu harekete olan eğilimim, baştan sona, beni çoktan devre dışı etmişti bile), yatağın üzerinde dönüp duruyordum; ama kendimi tuttum ve Paulo'nun yanına uzandım. Gerisi içimde kaldı (ki duruma hiç de hâkim değildim) çünkü ruhum, Paulo'nun ruhuyla aynı düzeyde olma eğilimindeydi ve davranışlarım da, onun yaşının davranışlarıydı. Genellikle ve sık sık, gücüm için gerekli güzellik yedeklerim olan jigololarımla birlikte, çok daha genç sözcükler ve görüntüler peşinde koşardım. Belki de, denilebilir ki olduğumdan daha genç görünüyordum; belki de bu, genç delikanlıları, mekanizmamın onların gizli köşe bucaklarına ya da belki önemli sırlarına girmeye elverişli ol-

ması için güzelliklerini ortaya çıkartacak şekilde çırılçıplak soymamdandı. Güzel ve yakışıklı delikanlılar saklanıp gizleniyorlar, ben ise onlarla alışverişe girmek istiyordum; ama gençlik yine, gizemli bir biçimde, gençlikle uyumlulaşıyor (ki, ne kadar kırıtsam da, bunu bir türlü beceremedim); elli yaşında olduğumu söylüyordum ama içten söyleşilerde otuz beş olduğumu itiraf ederdim. Genç bir adamın da yaşlandığını ve yaşlandıkça da karakterinin yaşlanmanın gençlikle çelişkisini ortaya koyduğunu bilmezdim; açıkçası ben, yaşımla gençliğim arasındaki çelişkiyle eşzamanlı gençleşmemle, sanki kendi yaşıma ihanet ediyordum. Paulo ile birlikte iken, doğal birtakım jestler yapmayı bilebildim. Vücudum bir bütün olarak genç çocuğa doğru döndü ve ellerim, düğmeleri aradı. Pantolonun önünü açtığımda sanki beni, mavi kumaşın altından parmaklarımın altında hissettiğim kamışından boşalan bir elektrik çarptı. Kendi pantolonumun önünü de açmaya çalıştım. Düğmeleri iliklerden çıkarabilmek için Paulo'ya doğru biraz yan dönmek ve karnımı biraz havaya kaldırmak zorunda kaldım ve o zaman o gizemli perçemim çocuğun burnunu okşadı; o da, farkına bile varmadığı bir davranışla, kirden kararmış ve tırnakları yenmiş parmağını kaldırıp uzatarak, perçemimi yana itti. Hitler, bir Apollon gibi ışıldıyordu.

Paulo sokakta yürürken ıslık çalıyor, ıslığının çaldığı şarkının müziğiyle uyumlu olması da kendine duyduğu güveni artırıyordu. Kendisine tam olarak hâkim ve sağlıklı bir vücutla yürüyor olmasından duyduğu bu güven, ona sakin bir otorite havası veriyordu ve bana öyle geliyor ki bu, ondaki acımasız tavırla hiç de uyumlu değildi; bu sükûnet aynı zamanda bir umursamazlığı da içeriyordu ki, onun acımasızlığının temelinde de bu vardı.

Hapishanede, din görevlisinden bir dua kitabı istedi. Papazın hücresine her gelişinde Paulo onu dinler ve dua sona erene dek, hiç gülümsemeden, doğrudan gözlerinin içine bakardı. Papaz onu revire gidecekler listesine yazdırdı ve o da orada, rahibelerin yanında, örnek bir dindarlık gösterisinde bulundu. Ciddi görüntüsü de buna yardımcı oluyordu. Dik duruşu da.

Tanrıya pek yakın gibi görünüyordu, zira pek saf ve temiz bir havadaydı.

Sımsıkı sıkılı dudaklarıyla, dimdik bakan gözleriyle ve hiç gülümsemeyen suratıyla, kendisinden hiç hoşlanmayan öbür tutukluları korkutuyordu; onu hiç kimsenin görmediği kadar açık, belirgin biçimde görenler (inançlı olan, görür!) ise, mırıldanıyorlardı:

"Bu herif tiyatro yapıyor! Sevgili kız kardeşlerimize, adeta müzik gibi geliyor bu!"

Avluda hiçbir zaman, ne hırsızlarla, ne de öbür haydutlarla ne oyun oynar, ne de spor yapardı. Oyun, amaçsız bir etkinlikti.

"Topu fırlatmaya değmez, nasılsa geri geliyor."

Hırsız, mesleğinin güçlüklerine katlanır, çünkü bunun romansı bir çekiciliği vardır; zira bu olmasa, bu mesleğin çekici bir tarafı da olmazdı. Bu gereklilik hırsızı maceraya yöneltir ve bu bir oyun değildir. Bir oyunun maceraları reddedilebilir, hırsızlığınkiler ise gereklidir ve reddedilemez. Nihayet belirtmek gerekir ki hırsızın etkinliğinde benim bir oyunda aradığım bu estetik unsur vardır; oysa spor, insanları daha az soylu mesleklere yönlendirir.

Papaz, vicdan azabı çeken tutuklular, delikanlılar ve adamlar arasında dolaşıyordu. Bir gemicinin ağı çok bol pantolonu bacağımı okşadığında, onu büyük bir hazla okşardım. Kimi zaman ağır ve sıcak kumaşların kıvrımlarının bu basit temaslarını bile adeta dört gözle bekliyordum, çünkü örttükleri ayaklardan daracık bir şekilde sarmaladıkları kıçlara ve oradan da kemerlere büyük bir sevgi ve şefkat ihtiyacıyla çıkar, bu da erkeklerde onları gizlice okşama isteğini uyandırırdı.

Paulo derisindeki, hatta etindeki yırtıkların ve çiziklerin farkında bile değildi. Hiçbir şey hissetmiyordu.

Büyük bir kargaşa (ya da sistemli bir çalışma mı demeliyim?) içinde, her türlü yolu deneyerek, kıvıl kıvıl bir kurtçuk gibi kıvrılıp büküldüm. Paulo, kıçı hafifçe kabarık ve çıkıntılı, sarı ve bukleli kıllarla kaplı, yatıyordu. Dilimi soktum, olabildiğince ileri ittim ve bu iğrenç kokuyla kendimden geçtim. Biraz bıyıklarım ezildi; dilim, Paulo'nun kıvırcık kıllarına bulaşmış olan bu bok ve ter karışımı çamuru büyük bir zevkle hissetti; hayvansı domuz burnumu bastırdım, bataklığa

battım, hatta ısırdım; deliğin kenarındaki kasları yırtıp parçalamak ve tıpkı günahkâr bir sıçan gibi, tıpkı Paris lağımlarındaki güzelim askerlerimi yiyip bitiren tüm sıçanlar gibi, boylu boyunca içeri girmek istiyordum. Ve birdenbire soluğum kesildi, başım yuvarlandı ve kabaetlerinden birinin üzerinde, sanki beyaz bir yastığın üzerindeymiş gibi, bir an hareketsiz kaldı. Bu sırada Paulo'nun kamışını bırakmamıştım, çünkü sırtüstü olmuştu ve ayakları yerdeydi (çünkü bronz gözün hizasına inebilmek için, yatağın ayak ucuna kadar kaymak zorunda kalmıştım), gözlerim de açıktı. Boynumdan pantolonumun önüne kadar, üzerimde ne varsa, hepsinin önü açıktı ve böylece, biraz soluklandım. Sonra yeniden tırmanıp Paulo'nun yanına çıktım ve kulağını öptüm, yüzükoyun dönerek mırıldandım:

"Sıra sende, sevgilim. Yaşlı kıçımı açtım ve elim Paulo'nun kamışını yönlendirdi. Gücümden emindim; ama bu odada, vücudumun çıplak olan bu bölümünü, adeta son derece duyarlı ve kırılgan hissediyordum. Her taraftan gözetleniyordum ve sanki düşmanların casusları bu delikten içeri girebilirdi. Parisli küçük delikanlı, işini özenle tamamladı. Önceleri, Führer'in canını acıtmaktan korkuyordu. Organı, çeliktendi. Bütünüyle acı veren bir makine olan Paulo'nun asıl parçası, kamışıydı. Özenle imal edilmiş olan bilya ve rulmanları, tam bir mükemmellikteydi. Madeni aksamı çok sağlamdı, çapaksızdı, hiçbir şekilde aşınmıyordu, yüzeyleri işlemekten ve adandığı amaçtan dolayı, parlaktı: O bir çekiçti, demirden bir çubuktu. Acımasızdı, hiçbir yumuşaklığı yoktu, en şiddetli acılara dahi eşlik eden seğirmelerin onda eseri bile yoktu. Paulo gerekli tüm önlemleri aldı, kamışının ucunu bol bol tükürükledi, ne var ki davranışları, çabucak, erkeksi işlevinin güdümüne girdi. Köküne kadar soktu. Zevkle titremekten ve Madam'ın mutlu yakınmasını işitmekten çok büyük bir zevk aldı. İşine gösterilen saygı kendisiyle gurur duymasına yol açıyor, onu büsbütün ateşliyordu. Kollarını düzdüğü adamın kollarının altından geçirip vücuduna sarıldı ve daha ateşli bir şekilde, daha sert vurdu. Führer, tatlı tatlı gevşiyordu. Paulo, böyle bir adama zevk verebilmiş olmaktan ötürü, mutluydu. Düşündü: "Daha sokayım mı?" ve sokarken, "Al sana, sevgilim" Delikten çıkarmaksızın, azıcık geri çekilirken, "bu sana küçük Fransızdan", yeniden sokarken, "al sana, bir da-

ha... Nasıl, hoşuna gitti mi? Köküne kadar al!" Ve bronz gözün içindeki her git-gel hareketine, kafasında yazdığı ve aldığı zevkle uyumlu bir lirizmle kurduğu bir formülle eşlik ediyordu. Sadece bir kez belli belirsiz bir sırıtacak oldu, ama, "Sana koyan, Fransa!" diye düşününce, hemen kesti gülümsemeyi. Hitler, bir eli kamışında ve örselenen yerlerinde, arkasına vuran her darbede zevkle inleyerek bu büyük coşkunun giderek daha da arttığını ve mutluluğunu hissediyordu. Düş görüyordu. Düş ve zevk perdelerini yırtıp ayıran pek ani ar ve haya hareketlerini belirlemek, bir hayli güçtür. Bir Fransızın onun üzerinde ve ona sahip olmasından, böyle bencil ve acımasız bir zevk almasından, becerikli bir şekilde kaydırmasından ve orasının o kamışı kavrayan kaslarının gevşeyip bu durumu kolayca kabullenmesinden kaygılanıyordu. Paulo'nun altından kurtuldu ve yumruğu sımsıkı sıkılı, sırtüstü döndü, hemen sonra da biraz aşağı kayıp kamışı ağzına aldı ve emmeye koyuldu. Dili, gidip gelirken üzerine yapışan tüm bok kırıntılarını temizledi. Bu, organları iflas etmeden önce oluşmuş ve hâlâ canlı olan kendi bokuydu. Özellikle kafasının boğumunda ve altındaki kırışıklar üzerinde bazı birikintiler vardı. Onu, adeta kutsar gibi, büyük bir saygıyla temizledi. Böylesine bir tapınma karşısında kamış, daha önce hiç olmadığı kadar güzelleşti, eşsiz bir şekilde seğirdi ve titredi, tanrısallaştırılmışlığıyla soyutlandı. Paulo bu törensel seremoniye şimdi artık çekingenlikle, meraksız ve biraz da sıkılarak bakıyordu. En sonunda Hitler bu acımasız çelikten kamışa hayranlıkla bir öpücük kondurdu, sonra ona sağ koluyla sarıldı ve dirseğinin içindeki çukur yere sıkıştırdı. Böyle bir hareket karşısında Paulo'dan başka kim olsa, kamışının kundaktaki bir bebeğe dönüşmesine izin verirdi. Ama o, bunu umursamadı. Canı sıkılıyor ve buradan kaçmak istiyordu, ama başının yalpak ve sevimli bir hareketi üzerine vazgeçti. Yeniden, ibnenin karşısındaki kulampara olmuştu. Silahını elden bırakmıyordu. O acımasız kamış sertliğinden hiçbir şey kaybetmemişti ve onun karşısında ben, zavallı bir adamdım; yaşanın bir mutluluk ve hüzün bulantısına savurduğu, eşi görülmedik bir enkaza ait olan en sert ve sağlam kamışa tutunmuş, yalnızlığa terk edilmiş bir çocuktum: Parisli bir delikanlının ışıl ışıl kamışına...

Kamışın sıcaklığı, ağız boşluğunun, dilin ve dudakların tüm salya-

larını hızla kuruttu ve bunlar, tıpkı ellerin kış soğuğunda bir kuyunun zincirine yapışmaları gibi, birbirlerine yapıştı; o zaman Führer, ona yanağını dayadı. Böylece bir an, mutlu, ama biraz kaygılı, kalakaldı; çünkü kendi ince ve kibar kamışı, gereksiz bir şekilde, boşlukta sallanıyordu. Sonra yeniden, dediğim gibi, biraz yanına doğru dönmüş olan dostunun yanına çıktı ve elleriyle, Paulo'nun belini getirdi; sanki çiçekler saçılıyordu.

"Beni gebertecek" diye geçirdi Paulo. "Beni açıkça ve göstere göstere öldüremeyeceklerine göre, zehirleyecekler. Ya da belki bir tabanca mermisi... işimi hızla bitirecekler. Belki de bahçede... Bu düşünce kamışının hızla inip sönmesine yol açtı ve Hitler, bu görkemli organın gözlerinin önünde yumuşayıp ufaldığını, eridiğini, kahverengi ve sarkık taşakların üzerine yattığını gördü. Pek şaşırdı; kendisini aşağılanmış hissediyordu. Becerikli parmaklar hemen işe koyuldular ve kısa bir süre sonra sağlam bir dayanak noktası bulup kamışı yeniden o mükemmel ve bütünsel şekline kavuşturdu. Ama onu avuçlayıp iyice sıktı ve elini gevşetmedi; o zaman sızan tohumlar eline bulaştı. Paulo, bir an için yeniden ümitlendi, içinde bir güven ve barış duygusu uyandı; çünkü düğmelerini iliklemek için arkasını döndüğünde, Führer'in duvara asılı bir fotoğrafını gördü. Bu, tıpkı az önce homurtusunu ve mırıltısını işittiği adamdı; korku, bir anda dünyanın öbür ucundan gelip, yeniden omuzlarına bindi. Halının üzerinde bir adım attı. Hitler hemen arkasında, müdahale etmeye hazır, bekliyordu. Paulo, düğmelerini yavaşça ilikliyor ve bekliyordu. Ağzı yarı aralık ve gözleri de faltaşı gibi açıktı. Beyaz fayans hela taşına, duvar kâğıtlarına ve zavallı mobilyalara bakıyordu. Yoğun sessizliğin içinde, dünyanın ve güneşin onun etrafında döndüklerini sanıyordu. Korkuyordu. Korkudan terliyordu. Titremiyordu. Tüm gözeneklerinden, makinist rengi mavi kumaştan çıkarak buharlaşan, pek hafif, ama ışıltılı bir ter süzülüyor, bütün vücudunu sarıyor ve sanki onu önce kamufle edip, sonra da kayboluyordu. Korku, ona bir tür görünmezlik sağlıyordu. İçinde törpülendiği bu yoğun aydınlıkta sanki ince bir dal parçası gibi küçülüyor, ama böylelikle de kendisini biraz güvende hissediyordu. Tüm derisi bir akordeon körüğü gibi büzüştü ve insanüstü bir tür cesaretle (kuşkusuz bu sisli korku ortamında ve gözleri

kör eden bir ışığın ortasında) elini pantolonunun önüne götürdüğünde, kamışının her zaman olduğunun tersine iyiden iyiye büzüştüğünü ve soğuk havalarda olduğu gibi içeri çekildiğini gördü. Acınacak durumda, öylece sallanıyordu. Yavaşça pencereye yaklaştı, güpür perdeyi kaldırdı ve hüzünle, akıp giden Seine Nehri'ne baktı.

Yorgunluktan midesi kasılan Riton, yellenme gereği duydu. Kıçını sıktı ve tutmaya çalıştı, ama ne kadar çabalasa da bağırsakları bunu kabul etmedi ve gazı aşağı yolladı. En sonunda yellendi. Sessiz gecede bu, bir hayli gürültülü bir biçimde duyuldu. Askerler arkasındaydılar, odanın içindeydiler.

"Bunlar Alman" diye geçti aklından, "belki de anlamazlar."

Böyle olmasını umdu. Askerler onu pek umursamıyorlardı. Üç günden beri savaşın içinde yaşıyorlardı ve bu yakınlık içinde, en sert, ciddi ve katı gibi görünenlerin bile içten içe ne kadar çürümüş oldukları açıkça görülebiliyordu. Bu gibi örneklere karşın onların önünde kendisini koyvermiyor, çok açık yürekli bir biçimde davranmıyordu; ne var ki bu akşam çok sancısı ve sıkıntısı vardı. Erik, parmağıyla gecenin içinde en küçük bir gürültünün bile duyulacağını anlatan bir hareket yapıp gözlerini devirerek "Şşşşttt" dedi, sonra da hafifçe gülümsedi. Riton, insancıllığını daha iyi hissetti. Hâlâ, yellenmeye bile cesaret edilemeyen bir dünyada yaşıyordu. Ölüm, bizlerle birlikte değildi. İki arkadaşın kulakları da uğulduyor ve sessizliğin içinde çınlıyordu. Uzaklardan bir silah sesi duyuldu, Riton titredi. Bu öldürücü silahın üzerinde, kıvırcık saçlı, güzel bir kafa görülüyordu. Erik metrodaki delikanlıyı hem tanıdı, hem de tanımadı. Belleğinde kalan görüntü ile bu akşam bu savaş kılığı içindeki delikanlı, mutsuz bir salyangozla ilk görüşünde sanki kabuğunun dışındaki bir yumuşakça arasındaki kıyaslama gibiydi. Yazgısını bağlayan, delikli kayasından uzakta bir keşiş. Metrodaki delikanlı ve tüm karşılaşmalardaki çocuk, henüz ne ruhunun sertliğini takınmış, ne de ölümle, zaferle ya da utançla karşılaşacağı donanımını kuşanmıştı. Geçmişin küçük ve göz alıcı varlığı, sanki bunun, biraz daha tatlı bir kız kardeşi gibiydi.

Geçmişteki bir çocuğu, ıslık çalan ve şarkı söyleyen bir ölüm makinesine dönüştüren mucizelere ilişkin olarak hiçbir şey bilinemiyor; en küçük bir hareketi, hatta kaşını kaldırması bile, görünmez bir yelpazenin zarif bir şekilde oynaması gibi, alabildiğine tahrip edici bir iradeyi çağrıştırıyor. Erik, önünde, bir Alman için olabilecek en şaşırtıcı bir yaratığı görüyordu: Ülkesine ihanet eden bir çocuk, ama müthiş cesaretli ve delicesine ateşli, küçük bir hain! O sırada onu, adeta bir katil gibi gebertmek üzere, gözlüyordu.

"Bir şey yok."

"Wie? Hiç? Nicht?"

"Nicht."

Riton, Parisli serserilerin hep yaptıkları üzere ağzını yayarak "niks" şeklinde telaffuz ettiği bu son sözcüğü söylerken başını çevirdi ve gülümsedi. Erik bu gülümsemeyi gördü. Üzerlerinde yıldızlı bir gökyüzü vardı. Buklelerinin karmakarışıklığı, Riton'a, gülümsemesinin yumuşatamadığı, daha da acımasız bir görünüm veriyordu. Gece, Erik'in yorgun yüzünde ışıldıyordu. Göz kapakları çukurlaşıyor, yanak kasları taştan yontulmuş izlenimi vererek katılaşıyordu. Burnunun gölgesi aşağılara dek iniyor, dört günlük sakal da pek tatlı bir sarı ışık yayıyordu. Aralarında Riton'un makineli tabancası, sessizce birbirlerine bakıyorlardı. Çavuş, arkalarından, yalınayak yaklaştı. Onun sessizliği de, bir an, ötekilerinkine katıldı. Sessizce Erik'e kuşkulanılacak bir durum olup olmadığını sordu. Herhangi bir şey yoktu. Riton'a, elinden tutarak, içeri girmesini söyledi ve teker teker konuşarak, şunları söylemeyi başardı:

"Sen... mermileri... çıkarmalı...sın.

Riton sessizce onları alıkoymak istediğini açıklamaya çalıştı, ama çavuş ısrar etti. Riton çavuşun arkasından içeri girmek için geri döndü ve o anda gözü, o ana dek görmediği tuhaf bir şeye, yandaki evin penceresinde asılı olan yırtık pırtık bir paçavraya takıldı. Biraz öne eğilince, bunun geniş şeritli bir Amerikan bayrağı olduğunu anladı. Bunun bir bayrakla donatma olduğunu sanmıyordu, ama belki bir tür gizli sinyal olabilirdi. İçeri girdi. Erik'in ve çavuşun sonsuz önlemleri altında, üzerindeki metalik cephane şeritlerini çıkardı. Sessizce ve hareketlerine pek dikkat ederek iş gördükleri için, üçünün de ağızla-

rı yarı aralıktı. Kuruyan boğazlarını ıslatmak için, biraz suya ihtiyaç duydular.

"Wasser...

Riton kekeledi, başparmağını yarı açık ağzının üzerine götürüp kuru bir musluk gibi yaparak işaret etti:

"Wasser, çavuş... susadım..."

"Yok.

"İçmek...

"Su yok...

"Mutfakta?"

Çavuş parmağını Riton'un suratının önünde "yok" anlamında sağa, sola salladı ve sessizce bir kez daha "nicht" derken, yüzü geniş bir gülümsemeyle ışıdı. Riton isteğinin geri çevrildiğini anlamamış, ısrar edecekti, ama çavuş arkasını döndü ve içerideki odaya gitti. Dolabı sessizce açtı, oradaki birtakım yatak örtülerini aldı ve banyoya geçip bunları oradaki küvetin dibine, adeta bir şilte gibi serdi, sonra da Riton'u buraya yatırmak istedi. Riton reddetti. Biraz da gurur gereği, yaşamının Fritz'lerle birlikte geçirdiği bu son iki gününde tanıdığı Alman hiyerarşisini reddediyordu. Çavuş ısrar etti.

"Çok küçüksün. Çok gençsin...

Gecenin karanlığında kulağını ağzına yaklaştırmak için çavuşun koluna tutunan çocuk, bu konuşmaya biraz irade katmak istedi:

"Hayır, çavuş, ben askerim, siz rütbelisiniz...

Bir solukta, ekledi:

"Ben güçlü. Ben sağlam" derken, göğsüne, sessiz yumruklar indiriyordu. Ama eğer çavuş birkaç saniyelik bir tereddütten sonra (planı, onu banyoya kilitlemekti) onu diğerlerinin arasında, serbestçe bulunmaya bıraktıysa, bu özellikle Riton'un Belleville Sokağı'nda ne kadar özveriyle iş gördüğünü anımsamasındandı; o zaman rahatladı. Bu kez de yorgunluğunu hatırladı ve banyoda hazırladığı o küçük döşeğe kendi yatıp dinlenmeyi düşündü. Hep olduğu gibi gayet sessiz bir şekilde, pencereleri kapatmak üzere yemek odasına geri geldi. Riton, karanlıkta, el yordamıyla arayarak lavabonun cam etajerinin üzerinde bir bardak buldu ve su içmek istedi. Ama musluktan su akmadı. Sular kesikti. Çavuşun onu neden reddettiğini o zaman anladı.

Umutsuz, bir bebek gibi homurdanıp sızlanarak ve susuzluğunu giderek artan bir istekle hissederek yemek odasına geri geldi. Çavuş, bir koltuğa oturup dirseklerini bir sehpaya dayamış, başını da ellerinin arasına almış olan Erik'e, çok kısık sesle, Almanca olarak, bazı şeyler söyleme fırsatı bulmuştu:

"Seni Fransızla birlikte bırakıyorum. Sen yine de dikkatli ol."

Riton'un elini sıktı ve sessizce, banyoya geçti. Çocuk birkaç saniye için masanın önünde dikildi, hareketsiz kaldı; odanın öbür ucunda oturan Erik'in silueti, pencerenin parlak fonu üzerinde, belirgin biçimde görünüyordu. Metal elbisesinden ve silahından kurtulmuş olan çocuk, yorgunluğunu iyiden iyiye hissetmeye başladı. Her şey birden uçup gidiyor, ondan uzaklaşıyordu: gururu, utancı, nefreti, umutsuzluğu... Geriye bıkkınlığın ve yılgınlığın tükettiği, perişan, bitkin ve zavallı bir çocuk vücudu kalmıştı ve yorgun ruhu, dağılıp çöküyordu. Hareketlerine son derece dikkat ederek, Erik'in koltuğuna dek ilerledi. Birkaç saniye eliyle yokladı; saçlarına, boynuna ve omzuna dokundu. Kolunda, omzunda ve tüm vücudunda bulunan Almanlara özgü simge ve işaretleri, parmaklarının altında hissetti ve içinin boşaldığını sandı. İçinde bulundukları durumun canavarca yanı, gecenin derinliğinde, ona daha da açıkça görünüyordu. Savaştan önce, henüz on iki yaşındayken şeytanın işaretleri olarak gördüğü bu simge ve işaretlerin kurbanı haline gelmişti. Hiçbir geri çekilme, bu büyük yıkımını geri döndüremezdi. Bu el saçlarına değdiğinde Erik küçük milisi tanıdı ve onun niyetini öğrenene dek, hiç kımıldamadan bekledi. Karanlıkta aranan bu el Erik'in bir elini buldu ve sıktı. Riton, nefesini Almanın boynuna gelecek kadar yaklaştırarak ve sesini giderek daha çok kendisininkine benzeten bir yumuşaklıkla, mırıldandı:

"Gut nacht, Erik.

"Gut nacht, iyi geceler, Riton.

"İyi geceler."

Riton, hep aynı tedbirlilikle pencereye yaklaştı, hiç gürültü yapmadan halının üzerine, başı geriye doğru kıvrık kolunun üzerinde, uzandı. Erik'in tarafında ise, kamışı, pek hafif bir seğirme ile sertleşti; yarı uzanmış konumda, bulunduğu durumun tadını çıkarıyordu. Hissettiği huzurun tadını daha çok çıkarabilmek için uyumak istemi-

yor, gecenin içinde, gözleri açık, duruyordu. Yorgunluğu kaslarını ve uzamış vücudunu ağırlaştırıyor, gövdesinin olanca ağırlığıyla, yaşamın temeli ve tabanı gibi duran halının üzerine yükleniyordu; çünkü bugün, tümüyle bir çöküşten başka bir şey değildi. Varlığından emin olma duygusu vücudunu ufkun dört bir tarafından itibaren toparlıyor ve ideal bir noktaya, gövdesinin merkezine doğru bir çağrı çıkarıyordu. Parmaklarından ve parmak uçlarından yukarılara doğru çıkan mutlu bir dalgalanma yayılıyor ve organların, uç noktaların ve başın ilettiği bu mesaj, vücudun, güç çizgilerinin kesiştiği oynak noktalarına (ama, kalbe değil!) dek yayılıyordu. Buna karşın görünürdeki bu güven ve kendinden emin olma hali vücudun organlarını tam anlamıyla işlevsizleştiriyor, her türlü sorumluluk duygusundan arındırarak iyice sakinleştiriyordu. Sadece nesnel varlığıyla gözlüyordu; ama kasları işlemiyordu. Günün amacı halının üzerine uzanmak ve dokunulmaktı. Bu sert zeminde yatış, çocuğu yumuşak bir yataktan daha çok dinlendiriyordu. Kendisine, daha emin ve güvenli bir biçimde yaslanıyordu. Vücudunun her noktası burada güvenilir bir destek buluyor, sessizlik, gece; uyuyan ve uyurken, uyanık olduğundan bile daha güçlü olan Erik'in varlığı, dinlencesini, kalın duvarlarla birlikte koruyordu. Bu, dehşet verici kaygıları kafasından kovalamasını mümkün kılan bir şeydi: Tüm katlarında, Almanları öldürebilmek için olabilecek en kötü şeyleri yapmaya, tüm eşyaları fırlatıp atmaya ve her şeyi yakıp yıkmaya hazır, nefret dolu Fransızların bulunduğu, adeta mayın tarlası gibi, bir eşek arısı kovanı gibi olan bu binadaki bu boş apartman dairesi kime aitti? Burada çıkabilecek bir patırtıdan, sağ ve esen kurtulmaları mümkün değildi. Onun tek güvenilir sığınağı, Erik'e duyduğu güvendi. Onun gömleğinin açık yakasından gördüğü sarı kıllarla kaplı, güneş yanığı geniş göğsü, sürekli aklına geliyordu. Riton, gördüğü kısacık düş anlarında, aslında binadaki tüm kiracıların "Almanofil" olduklarını ve o yırtık pırtık bayrağın sadece bir aldatmaca olduğunu ummak istiyordu. Yine, onların sözünün eri ve yiğit insanlar olduklarını, onu ayaklanmacılara teslim etmeyeceklerini, ele vermeyeceklerini umuyordu. Onları, aslında doğal olarak olduklarından daha yüce gönüllü olarak hayal etmek istiyordu. Ama pek belli belirsiz olarak uyanan tüm bu umutlar, çabucak söndü.

"Yakınacak bir şey yok, burada iyiyiz. Yarın değilse bile, öbürsü gün, bir tencerenin başına geçebiliriz" diye geçirdi içinden.

Onun uzanmasından otuz saniye kadar sonra, koltuğun üzerinde rahatsız olan Erik, her zamanki gibi gayet sessizce geldi ve Riton'un yanına yattı. Erik uykusuzluktan geberiyordu. Çocuğun sağına uzanmak için çömelirken, kemerinin henüz pek yeni olan derisi hafifçe gıcırdadı. Riton,

"Amma da esnek!" diye geçirdi, ama bu düşüncesinin kemere mi, yoksa atletik yapılı genç adama mı ilişkin olduğundan, pek emin değildi. Kas gücünü, sağlam ve ateşli bir beli, eklemlerin mükemmel çalışmasını çağrıştırıyor ve her defasında onun başını döndürüyordu. Erik uzandı, hafifçe sağa doğru döndü, çünkü kılıfındaki tabancası solundaydı ve bu yüzden o tarafa yatamıyordu; ama bacaklarını yan yana ve dimdik uzattı. Ayakları çıplaktı. Sağ kolu vücuduyla zemin arasında ezilmişti, ama sol elini, o yarı uykulu halinde, adeta gücünün farkındaymış gibi o görkemli boynuna götürdü ve sıvazladı. Boynunu, sanki parlatmak ister gibi okşadı ve sonra da bu kaslı ve kalın boynu, sanki ne yaptığını bilir gibi kendinden emin bir hareketle ve avucunun ayasıyla, bir kez daha sıvazladı. Elini ensesine uzattı, sert hatlı ve birkaç günlük sarı bir sakalla örtülmüş yüzünü okşadı, daha sonra tekrar göğsünün üzerine getirdi. Parmak uçlarını ceketin açık yakasındaki düğme iliklerine geçirdi ve parmak uçlarıyla da altın sarısı kıllı ve güneş yanığı tenine dokundu. Bu iki parmak, bir mağara adamını andıran bu granit kütleyi, adeta kalite kontrolü yapar gibi okşadı. Erik, vücuduna böyle hafifçe değmesiyle iyice yatışmış ve derin bir uykuya dalmıştı. Bu akşam böylesine yakışıklıydı, ama ertesi gün ölebilirdi. Riton'a doğru döndüğünü hayal meyal anımsar gibiydi ve ben onun hemencecik uyuyuşunu, işte bu pozisyon içinde betimliyorum. Parmakların arasındaki sarışın saçlar, gecenin içinde ölü gibi yatan askerin sessizliği üzerindeki kara dalgalar gibiydi. Sırtüstü yatan Riton, Erik'in tam yanındaydı ve yükseklik korkusu, onun düşmesine ve göğsünden kopup gelen ve kalçalarına dek giden derin yankılanmalar içinde boğulup gitmesine. yol açabilirdi. Gecenin karanlık örtüsünün altındaki bu gizemli canlı yaratıklar, tıpkı siyah bir perdenin arkasında saklanan özel birtakım evlerdeki gibi, yağlı kayış-

lar, deri kemerler, kamçı ve kırbaçlar, tellere asılı çelik bilyeler ve meşin çizmelerle gelen karanlık ve hayranlık uyandıran ölümlerin pençesindeydi. Öylece hareketsiz, sırtüstü, odanın öteki ucuna bakmayı sürdürdü ve gözleri giderek alıştı. Birdenbire bir korku gelip çöktü, çünkü Erik'i görmüyordu; ama tüm vücuduyla, onun orada olduğunu hissediyordu. Kaygı onu sertleştirdi. Sağ yanına döndü, yani askere arkasını döndü, ama ona değmiyordu ve bu aynı şey değildi (ama kıvrılmış bir şekilde yatarken, her zamanki gibi Erik'i içinde hissediyordu). Yine sırtüstü döndü ve bu koskocaman gövdeyi, bu kez hiç de karmakarışık olmadan, sanki hâkim bir noktadan bakar gibi gördü; bu sırtüstü konumda iken Erik'ten ona doğru yayılan dalgalar üstüne devriliyor ve onu bir tür yükseklik korkusuna sürüklüyordu. Kamışı kalktı. Bu birdenbire olmadı, ama yavaşça yükseldi ve bilinciyle kaygılarının en üst noktasına ulaştığı andan, yani Erik'in elbiselerinin kendisininkilere değmesinden itibaren, tamamen hareketsiz kalakaldı. O zaman kamışının tamamen sertleştiğini, alabildiğine güçlendiğini ve slipini zorladığını hissetti ve yüzükoyun, karnının üstüne döndü. Böylelikle öyle bir irkildi ki, son derece arzulu olduğunu anladı. Pantolonunun önü kapalıydı henüz; elini oraya götürdü ve kamışının üstüne koydu. Riton düşünüp harekete geçmeye karar vermeden önce, böylece bir yarım saat kadar akıp geçti; bu arada sadece yüzünü Erik'e doğru döndürmüştü. Böylece birdenbire ihanetinin gerçek anlamını, tüm çıplaklığıyla kavradı. Eğer günlerden beri Fransız tüfekleri ona nişan alıyorsa, bu, tüm bakışların onu o olağanüstü dağcıyla birlikte tırmanırken gördükleri kayalığın tepesinde soyutlanıp kalmasını engellemek içindi.

"Peki, ya sonra?"

Bir erkeğe âşıktı. Her şey tıpkı ve aynı görünüyor. Amacına bu kadar yakın olmaktan ötürü, ürperdi.

"Onu çılgınca seviyorum...

Düşüncelerinde bile, "çılgınca" sözcüğünün sonuna dek ulaşamadı. "Onu seviyorum" sözcüklerinde doğdu; tutku, gerçekten delice bir hızla artarak devam etti ve başlangıcı gayet canlı iken bile onda yükseklik korkusu uyandıran ve şiddetle ürpermesine yol açan bu sözcüğün henüz yarı yolundayken soluğu kesildi. Riton'un vücudu,

Erik'in cinsel organına dönük, bir tür umutsuzlukla seğirerek titredi. Onu ayrıntılarıyla hayal etmek için kafası karmakarışıktı ve siyah pantolonun apış arasındaki kabarıklıktan başka bir şey düşünemiyordu. Bir an Erik'in onun neler düşündüğünü anlayınca buna karşı çıkabileceğinden kaygı duydu, ama hemen sonra güzel olduğunu bilmenin gururuyla kendine güvenini yeniden kazandı.

"Burada kızlar olmadığına göre, belki ben ona hizmet edebilirim. Yoksa, ancak benden daha çirkinlerini bulabilir."

Böyle düşünerek, bedenini askere peşkeş çekmiş oluyordu. Bunu iyice anladığında, kibarca ve safça, ona zevk verebilmek için her türlü pozisyonu kabul etti. Birdenbire aklına, benzer bir macera tehlikesi geldi: Tüm askerler, onu sırayla becermek isteyebilirdi. Onlar Almandı, köşeliydiler, yığın terbiyesiyle yontulmuşlardı ve o, en genç ve en zayıftı, yalnızdı ve Fransızdı. Hiç kuşkusuz, kendilerini ondan mahrum etmeyeceklerdi. Haksız olmak, umurlarında değildi. En güçlü olan onlardı, bundan yararlanıyorlardı ve bir anlamda, düzenli olan da buydu. Ama bir başka açıdan bu hiç de adil değildi. Daracığında, tam yedi tane!

"Ya sonra...

Erik'in kamışını, gözünün önünde ayrıntılarıyla canlandırmaya, kapalı elde ne kadar olacağını tahmin etmeye çalıştı. Kolunu uzatmak için hafif bir hareket yaptı, ama kalçasının üzerindeki elini kaldırmadı. Bu ilk basit hareketle bile soluğu kesildi. Açılan basit kapının ardında, belki de pullu gövdesi kendi üzerinde kıvrım kıvrım halkalanan bir ejderha uyanıyordu. Eğer gözlerine çok dikkatle bakılacak olursa, bu köpek size duyulmamış bir şiir bile okuyabilirdi. Uzun zamandan beri deli olabilirsiniz ve bunu henüz öğrenmiş de olabilirsiniz. Elbise askısına asılı duran gölde bir yılan mı var acaba? Kolla kendini. Gecenin içindeki küçücük su birikintisinden bile sizi dişleriyle yakalayıp çekip götürecek olan, tepeden tırnağa silahlı birtakım aylak serseriler fırlayabilir. Riton, soluğunu toparlamak için biraz bekledi. Erik'in gövdesi, boylu boyunca kendi vücuduna yaslanmış olarak uzanıyordu. Aşkının içine doğuşu bu aşkın en tehlikeli olduğu anda gerçekleştiği için öylesine büyük bir kuvvetle donandı ki, Riton kendisini ejderhalarla boğuşabilecek kadar güçlü hissetti. Tehlike,

ölümde değil, aşktaydı. Uyur gibi yapma becerisini geliştirdi. Gürültüyle soludu. Erik'in cinsel organına ilişkin düşüncesi giderek bir saplantı halini aldı ve gözyaşları gözlerinin ucunda, sol kolunu uzatmak istedi. Ama daha bu hareketi tam olarak yerine getiremeden, bu şekilde pantolonun önünü açmasının çok güç olacağını anladı. Biraz soluna doğru döndü.

"Pantolonun önünü açmak... İş, buna kaldı."

Ya sonra?! Riton ertesi gün öleceğine göre, bu aşkın reddedilmesinin ne önemi vardı ki ve Erik'i ölesiye sevdiğine göre, yaşamanın ne anlamı olabilirdi? Gayet becerikli bir şekilde uyur gibi yaptı ve gri ve yumuşak bir çorap giymiş olduğu sağ ayağını, Erik'in ayağının üzerine koydu. Bu hareketi son derece doğal bir biçimde, hiçbir kaygı duymadan yapmıştı, ama bunun bir sarılmanın ilk aşaması olduğunu ve arkasından sarmaş dolaş olabileceklerini düşündü; nefesini tuttu ve sağ elini uzatarak önce pek hafifçe dokundu, sonra da Erik'in kalçasının üzerine koydu.

"Fark edince ne yapacak acaba?"

Ya sonra? Ertesi gün öldürülecekler miydi? Bir günlük bir işkence, hiçbir şey sayılmazdı. Elini önce hafifçe bastırdı, sonra biraz daha... Göremediği için, elinin nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Kumaşın kıvrımlarına ve kendi konum ve pozisyonuna göre, kalçanın ortası olmalıydı. Eğer Erik o anda uyanacak olsa, bu durumun sorumlusunun uyku olduğunu düşünecekti. Korkudan ve coşkudan deliye dönmüş bir şekilde, kumaşın üzerinde, hafifçe, uçar gibi, o yöreye kaydı. Erik uyuyordu.

"Eh, insanınki, uyurken de kalkmaz ya!"

El, aynı özenle, yeniden yükseldi. Pantolonun önüne ulaştı ve tanıdı. Riton, güçlükle soludu. Kamışı iyice sertleşti ve çileden çıktığını hissetti. İşte, hazine oradaydı. Hafif ve tedirgin eli, bir an için havada asılı kalmış gibi kalakaldı. Odada çıt çıkmıyordu. Uzaklarda bir yerde bir ateş sesi daha duyuldu.

"Buenos Aires'te de savaş var" diye geçirdi, "amma da uzak orası!" Eli biraz daha kararlı bir şekilde kımıldadı ve bu yuvanın üzerinde, onu kutsar gibi ya da fırsat kollar gibi, bekledi. Yedi Alman askerinin kalpleri, atıyor olmalıydı. Riton, hiç kuşkusuz ertesi gün ölecek-

ti, ama daha önce bir hayli Fransızı indirecekti. O, âşıktı.

"Bunların hepsi hıyar be! Hepsi hıyarağa. İster atlı olsunlar, ister yaya; birkaçını indireceğim...

Tam olarak da bu sağ elle. İşaret parmağıyla, pek de farkına varmadan, tetik çeker gibi bir hareket yaptı. Küçük parmağı örtüye takıldı (bu, karanlığın kapısını çalmaktı; bu, kapının ölümün üzerine açıldığını görmekti) ve bu sıkılı yumruk orada durdu, yavaş yavaş gevşeyip açıldı ve olanca ağırlığıyla, yumuşak köpüğe gömüldü.

Bina belirlenmişti. Bir suratın, bir yazgının, bir çocuğun belirlendiği söylenir. Bir yerlere, görülmez bir olumsuzluk işareti koyulmuş olmalıydı; görülmüyordu, çünkü belki de sol köşedeki bir kapının altındaydı, belki de bir pencerenin üstünde, bir kiracının tikindeydi. Bu belki, görünüşte hiç de saldırgan olmayan bir eşyaydı (ve bir saniyede görülebilir, fark edilebilirdi); bu avizenin üzerindeki bir örümcek ağı (zira salonda bir avize vardı) ya da avizenin bizzat kendisi olabilirdi. Ev, ölüm kokuyordu. Eli Erik'in taşaklarının üzerine binbir nazla konan Riton, ölebilirdi. Ev mayınlanmıştı. Öldürücü bir yıkıma doğru kayıyordu. Eğer ölüm buysa, hayli tatlıydı. Riton artık hiç kimseye, hatta Erik'e bile ait değildi. Parmakları, tıpkı mimozaların minik yapraklarının güneşte açıldıkları gibi ayrılıyorlardı. Eli dinleniyordu. Başını sol kolunun üzerine yerleştirmişti ve duruşundaki kibarlık, ruhuna da bulaşmıştı. Az buz Fransız öldürmemişti, yani bu anın bedelini yeterince pahalıya ödemişti. Eğer ev bombalanırsa, bu, onlar burada oldukları için olacaktı. Ama eğer yanarsa, onu aşk tutuşturmuş olacaktı. Riton olağanüstü bir yavaşlıkla mendilini cebinden çıkardı, tükürüğüyle sessizce ıslattı ve pantolonunun önündeki yırtmaçtan içeri kaydırıp bacağını da iyice havaya kaldırarak, "bronz göz"ünü iyice temizledi.

"Acaba bana koyacak mı? Eh, nereden bileyim!" Aşka hazırlayan edime hazır olmayı, artık daha az istiyordu. Biraz sildi, sonra mendili biraz daha ıslatmak için geri aldı; bu ter ve bok karışımı kokuyu burun deliklerinin altında ve dudaklarının üzerinde hissetmek hoşuna gitti. Böyle kendi keyfine özgü şeyler yapmak, hoşuna gidiyordu.

Tam da onun arzuladığı gibi, birileri, binanın çevresinde ve içinde, tıpkı birtakım gizemli böcekler gibi, harekete geçiyorlardı. Pence-

relere çok renkli kâğıttan çiçek bezemeleri çivileniyor, elektrik kablolarına çiçekler asılıyor, bir pencereden ötekine bandroller çekiliyor, kâğıt fenerler yerleştiriliyor, kumaştan süsler konuyor, kadınlar bayraklar dikiyor, çocuklar patlangaçlar ve çatapatlar hazırlıyordu. Apartmanın etrafına şaşırtıcı bir katafalk iskelesi yerleştiriliyor, bunlar da üç renkli kurdelelerden oluşan, sadece eski püskü ciltlerde görülebilen ve "mızıkacı süslemesi" de denilen, arabesklerden daha karmaşık girişik bezemelerle ve bu gibi çocuksu örgülerle donatılıyordu. Paris'in yarısı, gecenin içinde ve tam bir sessizlikle, yedi adamla bir çocuğun yakılacağı cadı kazanı ateşini hazırlıyordu. Öbür yarısı da, yapılan işe göz kulak oluyordu.

Eli açıldı. Kumaşın kalın bir kıvrımına değdi ve Riton bunun adamın kamışı olduğunu sandı, göğsü boşaldı.

"Kamışı kalkıyorsa uyumuyor demektir. Bu durumda, boku yedim yani!"

Çözümü, elini adeta ölü gibi, bırakmakta buldu. Bu da başlı başına bir mutluluktu; ama parmakları rahat duramadı ve kalın kumaşa ve sert dikişe karşın düğmelerin, taşakların ve kamışın nerelerde olduğunu araştırmaya koyuldu. Aldığı hazzı yudumlamak için birkaç saniye boyunca kımıldamadan durdu ve dikkat kesildi.

"Kıçının arasında bir ahtapot var sanki!"

"Kımıldamadan kalayım bari!"

Ama parmaklar, ayrıntıları bilmek istiyordu. Elinin altındaki, varlığı başını döndüren bu kütlenin değişik kesimlerini, özenle ve dikkatle ayırt etmeye çabalıyordu. Erik'in olanca gücü, ölü olmasına karşın yine de ışıldayan bu sakin yığının içindeydi. Ve Almanya'nın olanca gücü de, milyonlarca askerinin buzlu bölgelerde ya da yakıcı sıcak yörelerde tam bir özenle muhafaza ettikleri ve ırza geçmelerde dayattıkları bu kutsal ve sakin, kendi halinde ama ağır ve uykulu (ama en tehdit edici uyandırmalara muktedir), aynı zamanda gözüpek ve yiğit depolarda saklıydı. Siyah kumaşın üzerindeki el, adeta dantel örer gibi bir özenle, gerçek hazine ile gereksiz ayrıntılar arasındaki ayrımı ayırt etti. El taşakları buldu, kamışı aradı ve hafif bir araştırmadan sonra, henüz sertleşmediğini anladı. Edim esnasındaki görkemi konusunda önyargılıyım ve bu uyuyan güzeli, koskocaman obur

dev pençemin içine hapsediyorum. Uykusunda tamamen savunmasız olan Erik'in kamışını elde tutmak, içimde tuhaf bir gurur ve güven duygusu uyandırdı. Onu koruyordum. Ölçüp biçiyor, ağırlığını tartıyor ve düşünüyordum: "Bunun içinde, bir hazine saklı." Kamışım yavaşça sertleşiyordu. Onun kamışına saygı duyuyordum. Parmaklarım onu biraz daha sıktı, biraz daha sevgiyle... Biraz okşadı. Bacağımın hafif bir hareketi Erik'i kıpırdattı. Dehşetli bir korkuya kapıldım, ama bu yerini hemen bir umuda bıraktı; ama önce korku... Midemden yükselen bir sürü çığlık, boğazımdan ve ağzımdan çıkmak istiyordu; ama sımsıkı sıkılı dişlerim duruma hâkim oldu. Bir çıkış yolu bulamayan bu korku çığlıkları ise boynumu parçalayarak deldi ve korkumun beyaz ırmakları üzerinde, güller ve menekşeler halinde, yirmi kanlı yara gibi belirdi. Kamışı elimde tutmayı sürdürdüm. Erik uyanırsa, şansımı deneyecektim. Hatta, uyanmasını bile diliyordum. Azıcık daha kuvvetli bir şekilde sıktım ve şaşkınlıkla, adamın kamışının kafasının parmaklarımın altında büyümeye, şişmeye ve kalkmaya, hızla elimi doldurmaya başladığını fark ettim. Artık kımıldamıyordum, ama elimi, bir ölü gibi, öylece bıraktım. Umudun biraz perdelediği öldürücü bir kaygıyla, bekledim. Erik elimin bu baskısı altında, bu okşamanın etkisiyle uyanmıştı; ama herhangi bir şekilde itiraz etmiyordu. Bu harikulade saniyeler boyunca bekledim ve bu bekleyişten, o görkemli kamışın mutluluğa uyanması çıktı: Menekşelerle kaplı bir zemin üzerinde, en masalsı kahraman olan Chrysaor Medusası'nın kanı ya da yeni ırmaklar gibi doğmuştu. Bizatihi beyaz ipek bir hırka gibi bir umut, küllü bir kaçık, krallarınki gibi bir göğüs, altın varaklı bir kolye, alevden diller, yeni bir İncil, yıldızlar, Londra ya da Frisco üzerinde bir kuzey şafağı, mükemmel bir sonat veya olağanüstü ateşli bir birleşmedeki iki sevgili arasından çıkıp gelen bir ölüm gibiydi... Elim, bana adeta canavarlarınki gibi büyük gelen kamışın üzerine, ikinci bir kez bastırdı.

"Bu bana bunu koyacak olursa, içimi, dışımı parçalar...

Biraz daha bastırdım. Erik kıpırdamadı, ama uyumadığından emindim, çünkü nefes alıp vermesinin düzenli gürültüsü kesilmişti. Bunun üzerine kumaş üzerinden bir kez, sonra bir kez daha okşamaya cesaret ettim ve her defasında, sanki pantolonunun üzerinden

ona otuzbir çeker gibi, elimi sürttürüp durdum. Erik hiç hareket etmedi, tek bir kelime bile söylemedi. Umut, beni de şaşırtan bir coşkuyla içimi doldurdu. Pantolonun önünün her düğmesine geçişteki küçük zaman aralıklarında, işaretparmağımın ucunu kullanıyordum. Erik'in ne donu, ne de slipi vardı. Parmağım önce kılları hissetti. Önce onların arasına daldı, sonra adeta bir odun gibi sert, ama canlı duran kamışa değdi. Bu temas bana çok büyük bir haz verdi. Bu esrikliğin içinde, temasta olduğum kutsal varlık ya da onun melekleri karşısında, bir korku dalgası da gelip yükseldi. Parmağımla dokunduğum kamış sadece sevgilim olan birine değil, aynı zamanda bir savaşçıya, tüm savaşçıların en sert, en acımasız, en olağanüstü olanına da aitti; o bir savaş tanrısıydı, bir iblisti, yok edici bir melekti. Bu kamış aynı zamanda bu meleğin silahıydı, onun kargısıydı. Kalktığı zaman, önünde durulamayan silahtı; onun gizli silahıydı, Führer'in arkasında bulunduğu bir V-1 roketiydi. Bu, ilk Almanların yüce hazinesiydi, sarı altının kaynağıydı. Kamış ateş saçıyordu; onu okşamak istedim, ama parmağım yeterince rahat değildi. Fazla bastırırsam, onu tırnağımla yaralamaktan çekindim. Erik hiç kımıldamamış, uyuduğunu sanmam için yeniden düzenli bir biçimde solumaya başlamıştı. Görkemli bir saydamlığın merkezinde (bu öylesine olağanüstüydü ki, görüşünün berraklığı alabildiğine dışa vurarak, Riton'u da aydınlattı) kımıltısız, çocuğa hiç ilişmeksizin, bu oyunla eğleniyordu. Parmağımı geri çektim ve becerikli bir hareketle düğmeleri çözdüm. Şimdi artık elim tümüyle içerideydi ve onun kamışını iyice avuçladım. Büyüklüğü, beni heyecanlandırdı. Onu sıktım ve Erik, nasıl oldu, bilmiyorum ama onu sevgiyle sıktığımı kavradı. Kımıldamadı.

Ay, perdelenmişti. Yalınayak, önce parmaklarımın ucunda yürüdüm, sonra koştum, basamakları çıktım ve en tehlikeli yer olan Albaïcin Kavşağı'na kadar gitmek için, tüm evlerin önünden geçtim. Granada'da herkes uyuyordu. Gecenin içinde aylak aylak dolaşan ve esasen pek seyrek olan Çingeneler, beni fark edemezlerdi. Koşmaya devam etmek istiyordum, ama meydanda kimseler olmadığı için hareketliliğim sessiz bir girdabın içinde, ayaklarımın ucunda sürüp gidiyordu. Yine de bir Çingenenin ayılmaya başladığını hissettim. Oradan belki on ev ötede, bir sundurmanın içindeydi. Uykulu kocaman

vücudu, kahverengi yün bir battaniyenin altında kıpırdanıyordu. Yerde, pestil gibi yayılıyordu. Duvarlara çarpıyor, sokakları geçiyor, yeniden ayağa dikiliyor, karşımda bana doğru ilerliyor ve gecenin içinde zıplayıp sıçrıyordu. Meydanda, yapayalnızdık. Ay hâlâ pusluydu, ama bulutlar biraz aralanmıştı. Çingene bana boylu boyunca çarptı, beni dağıttı, önce salladı ve sonra da esnek bir biçimde yakaladı, sessizce kollarının arasına aldı. Eteklerimin işlemeleri ve beyaz dantelleri, karanlığın içinde fır döndü. Çingene, kamışının sert bir darbesiyle beni göğe savurdu. Tüm Andaluzya toprakları üzerindeki her süslemeden ve takıdan, her kilitten, okşayan bir müzik yükseliyordu. Tüm bunlar olup bittiğinde, henüz sabahtı. Tan ağarırken, ilk ışıklar tepeleri aydınlatıyordu. Bu ışıkların mavi şarkıları, henüz kıvrılmış yatan çobanların hançerelerinden dökülmemişti. Çingenenin kamışının üstüne, ata biner gibi düştüm. Eteklerimin salkım saçak volanları, taşrada bir köpük gibi dalgalandı. Nisan ayındaydık ve ay, Granada'nın çevresindeki, çiçekler açmış badem ağaçlarıyla kaplı uçsuz bucaksız bir alanı aydınlatıyordu.

Sonunda hareketsizliğiyle beni tamamen yatıştıran ve hiç kuşkusuz boynuna sarılıp başını sağlam ve yapılı vücudunun üstüne koyan bu kızı düşünerek, korku içindeki kentte, mermilerden bir tunik içinde öylece yatan Erik'i salladım. Gözlerini yeni uyanmış gibi açarak eğleniyordu. Kuşkusuz büyük bir mutluluk içindeydi, çünkü onun gizli çağrısına cevap verip kendisini düzdürmeye gelen, bizzat bu çocuğun kendisiydi.

Ancak şöyle bir görüntüsünü betimlemekle göz önünde canlandıracağım, çocukluğumun o eski düşü, gelip beynime oturdu: *Kımıltısız nehirler, birbirine karışmıyor*; ama tek bir kaynakları var ve ardına kadar ayırdıkları bir ağza boşalıyor ve onu dolduruyorlar.

Askerlerden biri hafif bir gürültü yaptı. Riton'un elini çekeceğinden kaygılanan Erik döndü, onu yakalayıp ezdi ve aletinin üzerinde kalmaya zorladı. Başka bir gürültü daha duyuldu. Öylece, bir süre beklediler.

Kamışının boşaldığını hissetmeyi ve ona ağzımla yapışmış olarak öylece kalmayı seviyordum.

Ağzım, zaman zaman, sevişen güvercinlerin gırtlakları gibi, şişiyordu.

Nergislerle örtülü bir yatakta çırılçıplak yatan bir erginim. Dolgun taneli başakların üzerinde böcekler uçuşuyor, hava çiçek tozlarıyla yüklü, gökyüzü ise pırıl pırıl açık.

Kalçalarım, ellerinin altında, titriyor ve seğiriyor.
Öldürdüm, soydum, çaldım, ihanet ettim. Ne zafer ama!

Ama herhalde hiçbir katil, hırsız ya da hain, kendisini benim gerekçelerimle savunmaya cesaret edemez. Bunların üstesinden gelebilmek için, çok acı çektim. Bunlar sadece benim için geçerlidir. Bu doğrulamalardan hiç kimse yararlanamaz. Bilinçsiz insanları sevmiyorum.

Bir edim zariftir. Ya da değildir.

Hitler, en güzel ve yakışıklı adamlarını ölüme gönderiyordu. Onların tümünü birden elde tutmanın tek yolu da buydu. Zira fena halde canımı sıkan bu birbirinden güzel delikanlıları öldürmeyi çok istemiştim; çünkü onların hepsini birden ve bir defada düzebilmek için yeterince kamışım ve besiye çekebilmek için yeterli miktarda spermim yoktu. Öyle hissediyorum ki bir tabanca mermisi, arzu ve kıskançlıkla karmakarışık olan kalbime ve bedenime, huzur ve sükûn verebilecektir. Riton'un tutuşturduğu kumaşların ve kâğıtların dönüştüğü harlı bir ateş topu bile, Almanya'dan daha güzeldi. Karmakarışık ve hiçbir düzeni olmayan alevler, közler ve kıvılcımlar kâh canlanıp kâh ölüyor, dört bir yanı yalayıp yutuyor ve Hitler'i tehdit ediyordu. Sözcüklerde küçük bir zaman aralığı bile onu gülümsemekten alıkoyuyor, bir olgunun ya da bir ruhun güzelliğini ve trajik yanını anımsatıyordu. Şair, oyunun çekiciliğine kapıldı. Mizahçılar, savaştan önce Adolf Hitler'i, Bakire'nin bendelerinin çizgileriyle ve bir sinema soytarısının bıyıklarıyla gülünç bir biçimde karikatürleştirirdi. Efsaneler, "gaipten sesler geldiğini" söyler... Mizahçılar Hitler'in Jeanne d'Arc olduğunu düşünüyordu. Bu benzerlik fena halde dikkatlerini çekmiş, onlar da bunu vurgulamıştı. Demek ki çizgilerindeki hareket

noktasının başlangıcı, bu derin benzerlikti; bu konuya büyük ilgi gösterdikleri için de, açık ya da karışık bir biçimde, çizgilerine ya da cümlelerine taşımışlardı. Bu saygıda, bir matrak geçmeden çok, saygı ifadesi görürüm. Onların alaycılıkları ve tersinlemeleri, pek derin bir heyecan anında sizi ağlatabilecek olan bir kargaşayı ortadan kaldıracak olan oku fırlatmanın yol açtığı kahkahaydı. Hitler, düşmanları onu tanıdıkça, Almanya'yla özdeşleştirildiği ölçüde, kül olup tükenecekti. Onun da, Jeanne'ın idam gömleğindekiyle aynı hizada, koskocaman, kanlı bir yarası vardı.

Geçerken, bakışları Romanya kralı Michel'in portresine takıldı. Bu fotoğrafta on sekiz yaşındaki genç hükümdarın yüzündeki hüzün, Erik'e anlatmaya çalıştığım şeyi gösteriyordu: Reich'ın tüm öbür çocukları gibi Erik'in yüzünde de krallara özgü bir atmıktan sıçramış olan damlalar kalmıştı. Bir tür utanç, solgun bir ifadeydi bu; ama bunun yanı sıra bunda, anısını saydam bir spermin gözyaşları gibi algıladığım ve ter damlalarından ayırt edebildiğimi sandığım, canlı, pek değerli ve muzaffer, sütbeyaz bir parça (tıpkı bir inci gibi) vardı. Hiç kuşkusuz Erik, Hitlercilikten kaynaklanan belli belirsiz utanç ve ışık perdesini taşıyordu; ama bir gün cellat yüzüne boşaldığında Erik bir yükseklik korkusuna kapılmış, kendisini boğan bu düşüncenin tozlarıyla, derin bir iç sıkıntısına dalmıştı:

"O, benim gökyüzümü kararttı!"

Yatmıştık. Jet hızıyla yükselmiş ve bu kez onun kazığıyla vurulmaktansa menimi fışkırtmıştım; ama hâlâ ılık olan meni yüzüne ve vücuduna fışkırdığında (ben onun önünde diz çökmüştüm ve o da benim bacaklarımın arasında, uzanıyordu) bir tür korkuya kapıldığını ve gözlerinde büyük bir nefret patlaması oluştuğunu gördüm. Bir damla, ağzının hemen yanındaydı. Bunun aktığını ben gördüğüme göre, o da, hiç kuşkusuz, hissediyordu. Kıpırdamıyordu. İkimizin bakışları arasında, tuhaf bir bağ oluştu. Yatışmak (belki de öfkelenmek) için, öylece bekliyordu. Sonunda bunu silmek için bir hareket yaptı, ama soğuyan meni kolundan boynuna aktı. Eğilerek yerden bir peçete aldım ve ona uzattım. Erik, o günden beri, zaman zaman bana karşı hırçınlık yapsa da, yüzünün üzerinde bir sis gibi duran bir acı ve üzüntü belirtisi gösteriyordu. Adeta bir prens gibi giyinmişti. Bu in-

sanlık dışı yaşam, Erik'in çok hızlı bir biçimde kopuşuna yol açma tehlikesini taşıyordu. Kendisini olduğu gibi muhafaza etme içgüdüsü bunu tam anlamıyla fark etmesini yavaşlatıyor, hatta durduruyordu. Elleri, dokunduğu tüm ipeklilere, mücevherlere, saatlere ve deri eşyalara, adeta yapıştı. Celladın parası mükemmel bir yakışıklılıkla, tam üstüne ve ölçüsüne göre şeyler giyinmesini sağlıyor ve en küçük bir aşırılık bile göze batıyordu. Çelik donatıları, halkaları, süet ayakkabıları, ipek gömlekleri, yün kazakları, deri kemerleri ve kravatları seviyor ve kullanıyordu. Berlin'in en iyi giyinen delikanlılarından biriydi; ama bu çılgın şıklık bir inanç ve düşünce ile bütünlenmiyor, her zaman uyumsuz ve eksik bir şeyler kalıyordu. Tüm pantolonlarının önündeki yırtmaçlar, parlak fermuarlarla donatılmıştı. Bunlara hiç kimse dokunamazdı. Onun sadeliği, ancak ve sadece Racine'in ya da Jean D.nin şiirlerinde geçen dönemeçlerin (mendereslerin) sadelikleriyle kıyaslanabilirdi: Anlam bozukluklarına ve gizemlere yol açmamak için, karmaşık motifler gibi birtakım girişik bezemeler ile, tanrı heykelleriyle örtülüyor, ahşap kilitleri süsleyen kutsal çiçekler ise, zencilerin dosyalarının açılmamalarını sağlıyordu.

Celladı öldürmek istemiştim. Bir sabah, odasına girdim. Uyuyordu. Tüm pencereleri kapalıydı. Bu uzanmış, ısı saçan, iğrenç kokan, beni tiksindiren ve elimi, kolumu düşüren koskocaman gövdenin varlığıyla gebertilmiştim.

Hâlâ en uç noktayı, kirpiklerimin gölgesini görebiliyorsam, başımın hep biraz öne eğik olmasındandır ve onu kaldırmadan bakmak istememdendir.

Nasıl oldu da, Erik, yabancı diller öğrendi: Kuşların şakımaları, ejderhanın Siegfried'de öldürülmesinden sonra (bu eksiklik) daha da belirgin bir hal aldı; Fransa'nın bir çocuğunu öldürürken, dilimizi anlamaması ve konuşamaması, düşünülemezdi. Çok yakışıklıydı. Ve çok mutsuzdu. Sadece içinde bulunduğu durumunun perişanlığını (sadece acımasızlığından ötürü de) değil, bu güzel çocuğun güzelliğinin aşılamayacağını da hissediyordu. Bu güzellik, onu da, tam anla-

mıyla aydınlatıyordu. Erik, pek güzel deyimlere benziyordu. Güzellik, onun varlığından ayrı düşünülemezdi. Güzellik sanki ona özgü bir şeydi; bir sanat eseri gibiydi ve sadece bununla yetinilmesi gerekiyordu. Parlak deyimlerden kaçınıyorum. Bunların yansıması düşünceyi dondurur, onları kendi bütünlükleri içinde, kendine dönük kılar. O zaman, bunların ruhsal oldukları düşünülür ve sanılır. Çünkü bunlar onları yaldızlayan ve gizlice kaçmayı reddeden ruhun hapishanesi haline gelir. Erik'in giyindiği gibi giyineceğim. Yani çok şık. Bir hırsızın şık olması, bir gerekliliktir. Ne kadar şık giyinilirse, o kadar uygar bir görüntü verilebilir. Şıklık, düşünceye de büyük bir rahatlık verir. Bir aziz, her şeyden önce, terbiyeli alışkanlıklarla sağlanmış ılımlı bir nesnel ortamda hareket edebilmelidir. Şöyle diyordu:

"Bunlar, sahte, suni deriden yapılmış.

Führer'in gözlerinde, alışılagelmiş görüntü canlandı: Beyaz ve süslü bir beşik; ama aynı anda danteller ve kabarık muslin kıvrımlar da görüyordu. İçinde ölü bir çocuk bulunduğu için, yastığını kaplayıp süsleyen ve başının etrafını kuşatan beyaz güller ve sarmaşık bir bezek kordonu görüyordu. Hitler ayağa kalktı. Parmaklarını mendiline sildi. Oyunlarına bir son verdiği her defa yaptığı gibi, öldürücüsüne baktı; ama bunun cinayetlerin celladıyla, kafa kesen baltayı taşıyan adamla karıştırılmaması gerek; çünkü burada söz konusu olan onun özel öldürücüsüdür, tabancalı biridir. Sonuçta o, (siyasi ya da diğer) kurbanlarını, ancak doğal bir gelişim sonucunda acımasız bir hayvana, bir zehir kesesine ve fırlatılan bir oka dönüşmüş olan bu erkeğin varlığıyla öldürtebilmişti. Ne var ki ona işi düştüğü her defasında, büyük bir sıkıntıyla, onun elinde yaptıklarını tüm ayrıntılarıyla yazdığı gizli bir defterin ya da bir listenin olabileceğini ve bu katilin bunları, sırf zaman öldürmek için yazdığını düşünmüştü. "Ben bu çocuğu ona verebilirim" fikri, kafasında durup dururken şekillenmedi. Tıpkı içindeki birçok kez yinelenen "geben" (vermek) sözcüğünün çocukça ve acemice dizelerde olduğu gibi, bir yanardöner, sedef kıvrımlı bir denizkabuğu şeklinde ortaya çıktı. Bu sözcüğün tıpkı bir sabun köpüğü

gibi şişirilmiş valsi onun yüreğini sıkıştırıyor ve eğer dikkat edip de "vermek" sözcüğünün Fransızca anlamını içeren en sıcak noktasını fark edemezse, içinde yoğun bir bulantı oluşmasına yol açıyordu. Çünkü bu sözcük burada, satır aralarında gizli olan anlamıyla beliriyordu: Onu şahinlere vermek, cellada vermek; yani kısacası bu kısacık "vermek" sözcüğü, bizim argomuzda söylendiği şekliyle, "o, ona verdi" biçimine dönüşüyordu. Bu fikir, gözden kaçtı. Belirdiği hayli kaygan biçemde, ardında başka bir fikir olan şunu bırakarak yok oldu, gitti: "Çocuk konuşmayacak, çünkü o da diğerleri gibi."

Sadece yapayalnız bir çılgının böyle bir maceraya atılabileceğini söylemek istiyordu. Mendilini kamışını temizlemeye çalışan Paulo'ya fırlattı, sonra da kendi kadehine şampanya doldurarak çocuğa oradaki kurabiyelerden yemesini ve sigaralardan da içmesini söyledi. Başka hiçbir şey söylemeden, içinde birikmiş olan pek canlı bir güçle donanmış olarak, dışarı çıktı. Führer zili çaldıktan on saniye sonra, Gérard'ın Paulo'yu saray dışına çıkarmak için alıp gitmek üzere gelmesini beklemeden pantolonunun önünü yeniden ilikledi ve üç generalin, bir amiralin ve iki bakanın kendisini bekledikleri konferans salonuna geçti. Dünya üzerinde yaşam basitti ve gülümseyen Hitler, daha önce hiçbir insanın hiçbir zaman yol açmış olmadığı gece karabasanlarının pek şaşırtıcı bir biçimde çiçekler gibi açmasını başlatacak olan korkunç edimleri tetiklemek üzereydi. Pek soylu ve omuzları kalabalık ve yaldızlı süslü yüksek görevliler şefin etrafındaydılar ve onu, tıpkı yüksek rahiplerin altından yapılmış dinsel simgeleri özenle korudukları gibi koruyorlardı. Hitler'in sırları vardı. Ölümlülerin Efendisi, halıların üzerinden yürüyerek, duvarlarındaki deliklerden top namlularının çıktığı birtakım salonları boydan boya geçebilirdi. Konferans salonuna girerken:

"Ben bir ekmek kırıntısıyım" diye geçirdi içinden.

Kendisini, toz toprak içinde bir ekmek kırıntısı gibi hissediyordu. Aşk, içini boşaltmıştı. Ne burnunu silmeye, ne de bir parmağını sokup karıştırmaya cesaret etti. "Dünyaya emirler verebileceğimden emin miyim?"

Führer'le yaşadıkları, Paulo'yu değiştirmiş ve dönüştürmüştü. Ne var ki bu hikâye onun yumuşamış gibi görünen o acımasızlığından

hiçbir şeyi alıp götürmüş değildi. Yani Paulo, sokmak değil, ısırmak istiyordu. Hitler aşkta ona geçirdiyse de, günlük yaşamını sürdüren çocuk, hiç kuşkusuz, arkasında hissettiği hayaleti fırlatıp atmak için şiddetle geri dönmek ihtiyacını duymuştu, ama aslında Hitler'i geriden beceren o idi. Sanki kazıkçı senyör kamışının ucundaymış gibi taşıdığı biraz dolambaçlı bir yöntemle, yaşama geri dönüyordu. Organlar, sonuna kadar götürebilecekleri davranışların anılarını koruyor.

Çırılçıplak ve yatakta terk edilmiş bir çocuk geriden düzülmeyi reddettiği zaman, çarşafların gölgesinde, umutsuzluğumu açığa vuran birtakım davranışlarla karşılaşacağımı biliyordum. Bu davranışlarda, özgür bir hava bulamayacağımı da bilirdim (ağza ve gözlere gerek kalmaksızın dışa vurumcu). Omuzlar belli bir biçimde silkilir, bacaklar sinirli bir şekilde gerilir ve uzatılır, sırtı karnıma olumsuz bir tavırla yaslanır, belki kolumu kendisininkine dolar; ama çocuk benim çektiğim üzüntüyü ve acıyı anladığını bir okşama ile belli edip beni yatıştırabilirdi. Paulo, biraz olsun özgürleşince, yani ona sokağa kadar eşlik eden Gérard'ın rahatlamasından sonra bundan emin olunca, hiçbir casus tarafından izlenmediğini kavrayınca ve bu maceranın sona erdiğini anlayınca alabildiğine korkuya kapıldı ve sabit bakışlarla, çok kötü baktı. Cebine gizlice konmuş bin marktan ötürü kendini gayet iyi ve güçlü hissediyordu. Sokakta, gözleri kısık, başı hafifçe sola dönük, ağzında belli belirsiz ve kendini beğenmiş bir sırıtma, yürüyordu. Cebindeki bu küçük servete karşın, karşısına çıkacak olan ilk fırsatta, ilk iş olarak üstüne hemen bir gömlek alarak ve bunu bir çalıntı gibi giyerek, tümünü harcamaya yatkındı.

Benim sanatım, o da şair olduğum için, kötülüğü kötüye kullanmaktı ve bu nedenle de gereksiz şeylerle, bütün zamanların en dokunaklı bir biçimde simgelendiği çatışmalarla uğraşmamın hiç de şaşırtıcı bir yanı yoktu. Şairler kötü olanla uğraşır. Bu onun ondaki güzelliği görme, açığa çıkartma (ya da onun yerine ne isterse onu koyma -bu biraz gurur meselesi mi, ne?-) ve alabildiğine kullanma rolüdür. Hatalar şairi ilgilendirir, çünkü sadece hatalar gerçekleri gösterir. Şairin (gözle görülür biçimde) toplumdışı olduğunu burada yineliyorum; o hataların şarkılarını söyler ve onların yarınların güzelliğine katkıda

bulunması (ya da olması) için, güzelleştirilmesini sağlar. Kötünün alışılagelmiş tanımı, benim onun tanrının artıklarından başka bir şey olmadığına inanmamı sağlar. Şiir veya bu artıkları kullanma sanatı. Boku kullanmak ve bunu kendinize yedirmek. Burada kötü derken, dinsel (Devlet dini) ya da toplumsal yasalara karşı işlenen günahı anlıyorum, ki kötü, gerçek anlamda, sadece can alma olgusunda ya da yaşamı engellemededir. Adam öldürmeleri mahkûm etmek için, bu hızlı tanımlamadan destek almayı denemeyiniz. Öldürmek, genellikle yaşam vermektir. Öldürmek, iyi olabilir. Bu, öldürenin keyifli coşkusundan anlaşılabilir. Bu, kabilesi için öldüren vahşinin neşesidir. Riton öldürmüş olmak için öldürüyor ve bunu önemsemiyor. Günah burada değil. Yaşamak için öldürüyor, çünkü bu öldürmeler, daha yüksek bir yaşamın gerekçesi ve aracıdır. Asıl suç kendi kendini tahrip etmektir, çünkü bu, gerçekten tek gerçek olan kendi yaşamını ve kendi ruhunu öldürmektir. Din bilimcileri pek tanımıyorum, ama bu noktada benimle aynı fikirde olduklarını da pek sanmıyorum. Riton kendisini öldürmeyecek... en azından... bunu göreceğiz. O, tahrip etmeyi, öldürmeyi (ki sizin için kötü budur), bir coşku uğruna ve bu coşkunun içinde sürdürdüğü sürece, saniyenin son kesirine dek benim için değerlidir. Çünkü bu gitgide daha da büyüyen bir yücelmedir, bir yükselmedir; en ışıltılı pırlantanın içinden çıkacağı toplumsal varlık ya da maden filizidir; yalnızlık ya da aziz olma durumu ise, denetlenemez, ışıltılı, getirdiği özgürlük ile de katlanılamaz bir oyundur. Bana öyle geliyor ki bu anlamda Riton yalnız değil, çünkü seviyor; bu sevda olmasa, tek başına ve özgürce en yükseklere dek çıkabilmesi de mümkün olamazdı. Milislerin (ve özellikle de bizimkinin) Fransızların üzerine ateş etmesini dayatan, bizatihi ihtiyacın ta kendisidir, ama burada asıl hesap şudur: Yalnızlık elde var bir olduğuna göre, onun kabul edilmesidir. Onun reddedilmesi, kaçınılmaz olduğu zaman, bizatihi umutsuzluğun ta kendisidir ve öyle sanıyorum ki, ikincil dinsel erdemlerle çelişen günahlardır. Bu kitabı yazıyorum, size böyle birtakım şeyler öneriyorum ve kendi yalnızlığımın kayasının üzerine topallayarak ve genellikle iflas etmiş, bitmiş ve tükenmiş olarak çıkıyorum; çünkü erişkinler için en sert ve en düz olana dönük erotizmim ve dostluğum ile erkekler için pek değerli olan ve başının

üzerinde bir aziz halesi bulunan bir hainin görüntüsünü çağrıştırıyorum. Jean'ın pek genç ölümünün imparatorluğunda, bu ölümün kırmızılığında ve onun siyasi partisinin simgeleri altında yazıyorum. Belki de sislerin içinde kaybolmuş olan küçük mezarının üzerine koymak istediğim çiçekler solmamıştır ve ona olan aşkımın ve ona ilişkin acılarımın anlatımında en önemli kişinin en görkemli yalnızlığa sunulmuş olan bu ışıltılı canavar olduğunu kabul ve teslim ediyorum. Onun önünde bir tür esriklik ve coşku duyuyorum, çünkü Jean'ın vücudunu bir mitralyözle tarayan, odur.

Bundan sonra Riton, o ürkütücü yapayalnızlığından çıkmasına hiçbir zaman imkân vermeyecek olan o çok güzel vazonun içinde, o mutsuz yazgısının yolunda ilerlemeyi sürdürecekti. Bu işe bulaştığı zaman yüzünde pek güzel bir ifade vardı, ama yaşamı korkunçtu. Yorgun, yılgın ve kan ter içinde, kediyi yakalayıp yüklüğün örtüsünden yaptığı uyduruk bir torbaya koyup ağzını kapadığını, sonra da bu gizemli ve sürekli yakınan şekilsiz kütleye çekiçle olanca gücüyle defalarca vurduğunu hatırlıyoruz. Kedi yaşıyordu. Riton kafasının ezildiğini varsayıp hayvanı torbadan çekip çıkardığında, vücudu henüz seğiriyordu. Sonra da onu duvardaki o sözünü ettiğim çiviye astı ve parçalara ayırdı. Bu iş oldukça uzun sürdü. Bir süre için unuttuğu açlığı, az sonra yeniden Riton'un midesine vurdu. İki budunu keserken kedinin gövdesi henüz sıcaktı ve buhar çıkıyordu; sonra bu butları bir tencereye koydu ve kaynatmaya başladı. Boğazlanmış ve derisi adeta ters çevrilmiş bir eldiven gibi sıyrılmış kanlı leşin karşısında, yarı çiğ ve tuzu olmadığı için hiçbir tadı olmayan birkaç parça yedi. Bundan sonra da Riton, içinde, bütün vücudunu ve özellikle de karnını saran, tıpkı eski zamanlarda bazı hanımların elbiselerini süsleyen altın hayvan figürü işlemeleri gibi, adeta rozet şeklinde bir kedinin varlığını hissetmeye başladı. Bu işkence ve azap esnasında ister katoz kedi hastalansın, ister kendisi (ki, adeta kudurmuş gibi oldu), ister eti henüz soğumamış olduğu için, ister bu mücadele çocuğu allak bullak etmiş olduğu için; o gece Riton'un karnı ve başı, müthiş ağrıdı. Zehirlendiğini sandı ve göksel güçlere pek yürekten dualar etti. Ertesi gün de Milise katıldı. Böylelikle onun etinin içinde ve en mahrem yerinde açlığın böylesine özgün bir damgasının kazılı olduğunu öğrenmek,

pek hoşuma gitti. Kimi zaman, içinde taşıdığını sandığı kediden ileri gelen birtakım pek çevik ve istemeden yapılmış davranışları vardı ve Erik'le karşılaştığı zaman, bunlar henüz devam ediyordu. Daha sonraları Erik bana, Berlin'de iken, belirgin biçimde öfkeli olduğunda köpeklerin arkasından uluyup havladıklarını itiraf edecekti.

"Köpekler üstüme saldırırdı. Çevremde zıplayıp sıçrar, beni ısırmak isterlerdi."

Eğer sadece öfkesi bile Erik'in köpekler tarafından bir kirpi ya da bir bıcılgan kurbağa gibi kaygı verici bir hayvan olarak algılanmasına yol açabiliyorsa, içindeki kedinin varlığı da Riton'un değiştiğini, dönüştüğünü ve ölü hayvan kokusu saçtığını düşünmesine neden olabilirdi.

Sırtının Erik'in göğsüne yaslandığını hissettiğinde, "Çocuk, bütün bunları da hesaba katmalı... diye düşündü. Gözleri öylesine canlı bir şekilde parlıyordu ki, simsiyah oldukları bile sanılabilirdi.

Cenaze konvoyu, yol almayı sürdürdü. Çukurun yanına geldiklerinde papaz, korodaki çocukların da cevaben bir şeyler okudukları birkaç dua daha mırıldandı ve mezarcılar, küçük tabutu aşağı indirdi. Delik çabucak dolduruldu. Cenaze arabası, papazı da alarak hareket etti. Korocu çocuklar, bir granit kayalığın mağarasının arkasında, otların üzerine oturarak jambonlu ekmeklerini yemek üzere uzaklaştı. Mezarın başında sadece iki mezar kazıcı ile küçük hizmetçi kaldı. Kadın, dengesini hızlı kanat çırpmalarıyla sağlayan alıcı kuş duruşunda, hareket etmeden dikiliyordu; bu tuhaf duruşta, dallar hizasında uçan ve yavruları ağacın dalındaki yuvadan ona bakan anaç bir kuş gibiydi. Çok büyük bir tedirginlik, onu korkutuyordu. Küçük hizmetçi, "Alıcı bir kuş, onu kapıp götürebilirdi" diye düşündü. Uçuyordu. Uçmayı öğretiyordu. Ürpertici bir dua ruhunu titretiyor ve onu alıp, deyim yerindeyse, "duaların kanatları üzerinde" götürüyordu. Kızı için şefaat ve merhamet diliyor, onu yuvanın kenarına gelmesi için çağırıyordu. Kanatlarını hareket ettirerek, ölü çocuğa ilk dersini verdi. Daha sonra şapkasını çıkarıp yere koydu ve kızının mezarının he-

men yanındaki bir mezar taşının üzerine oturdu. Ağlamadığı için, mezarcılar onun anne olduğunu anlayamadı. Biri, öbürüne mırıldandı:

"Bugün hava da amma sıcak, ha? Sanki Cezayir Temmuzu...

Arkadaşına doğru dönerek konuşmuştu; ama sesinin tonu, bu sözleri küçük hizmetçiye söylediğini belli ediyordu. İki eli ceplerinde, bedeni geriye doğru kaykılmış, topuğunu kuru ve sert toprağa vurdu.

"Eh, işte bunun için sıcak yapıyor" dedi öbürü. Arkadaşına öyle bir göz kırptı ki, beriki onun bu cümlesinin içinde, satır aralarında gizli bazı imalar olduğunu sandı.

"Sebzeler için aşırı bu sıcak. Şimdi onları sulamak gerek."

"Sonra da bizim için şarap gerek. Ha, ne dersin?"

Karşılıklı güldüler, sonra, gömleğinin kolları pazuları hizasına dek katlanmış, gözleri neşeyle parlayan, otuz yaşlarında, esmer, kıllı, bembeyaz dişli ve iri bir adam olan ilk konuşan, çiçek çelengini mezarın üzerine doğru iterek küçük hizmetçinin yanına oturdu ve mırıldandı:

"Yorgun görünüyorsunuz küçük hanım.

Gülümsemeye çalıştı, ama yorgunluktan, sadece sırıtabildi. Sürekli sert ve asık yüzlü olan Paulo'nun tersine, Riton, gülümsüyordu. Yapısı gereği, her zaman neşeliydi. Güzel hareketler yaptığında, ama özellikle güzel hareketler yaptığında, örneğin bisiklete atlayıp pedallara hızla bastığında, gidonun üzerine yattığında ya da parmaklıklı korkuluklara dayandığında veya kızlara hava attığında ya da pedalların zincirini taktığında, sokaktaki denizanası kılıklı adamlar ona hayranlıkla bakardı. Birilerinin ona baktığını bildiği zaman, şirin bir şekilde gülümserdi. Gülümserken poz verir gibi hareketler yapar, hatta bu cilveleri orospuluk noktasına kadar götürürdü. Ama biz yine küçük hizmetçiye dönelim. Bu kitap samimidir ve bu da bir şakadır. Onu, Jean'ın zaferine hizmet etmesi için yayımlayacağım; ama hangi Jean'ın? Bir kahramanın ölümünü, başımın üzerinde, sanki karanlıklarda yaldızlanan altın bir kartalla silahlanmış ipekten bir bayrak gibi sallıyorum. Artık gözlerimden hiç yaş akmıyor. Tam tersine, kirli bir camın arkasından eski acılarımı fark ediyorum ve kalbimin hâlâ alabildiğine yaralı olduğunu anlıyorum. Ama böylesine sefil ve korkunç bir yaz geçirdikten sonra, acımın ve yasımın yine de sürece

karşı bir zafer kazanmış olması, gayet iyidir. Jean'ın bebeğinin annesine eziyet ettiğim bu korkunç ve acımasız öyküyü yazmama imkân vermiş olması, gayet iyidir.

Titizlikle gözlendiği takdirde yapay bir dizi gülümseme biçiminde görülen ve görülebilecek olan tüm sırıtmalar, boyalı birtakım suratlardaki renkler gibi gözler önünde canlanıyor ve mezarcılar bunları, surattaki bir kırışıktan bile hemen anlar. Hizmetçi kadın cevap vermedi. Dudakları, mırıldanır gibi kıpır kıpırdı, ayağı acıyordu, üstelik belki şu sırada Madam da sofrayı bizzat kurmak zorunda kalmıştı.

Öbür adam, arkadaşına söylendi:

"Rahat bırak, görüyorsun ki acısı var."

"Üzülmeyin küçük hanım, ölüm hiç de öyle korkunç bir şey değildir. Biz bunu her Allahın günü görüyoruz."

Toprağa belenmiş, kocaman, ama güzel elini, küçük hizmetçi kadının siyah elbisesinin örttüğü dizinin üzerine koydu. Şu aşağıdakinden başka bir yakınma olmaksızın dahi onu boğazlamaları olasılığına karşı bile, tuhaf bir umursamazlık içindeydi:

"Valla bence, onun vadesi dolmuştu; eceli gelmişti...

Adam cesaretlendi. Kolunu kadının omuzlarına doladı. Kadın bundan kurtulmak için herhangi bir harekette bulunmadı. İkinci mezarcı, ona yaltaklanma gibi gelen bu davranış karşısında bu eğlencede devre dışı kalmış olmaktan ötürü belli bir pişmanlık duydu ve kadının öbür yanındaki bir taşın üzerine oturdu. Gülerek mırıldandı:

"Eh! Bu, gerçekten de çok tatlı bir kız!" Kolunu kadının boynuna dolayarak, onu kendine doğru, göğsüne çekti. Hiç kuşkusuz kadının içinde bir rahatsızlık ve itiraz etme duygusu uyandı, ama bunu nasıl söyleyebileceğini de bilemiyordu. Arkadaşının göstermiş olduğu bu hareket birinciyi herhalde tahrik etmiş olacak ki, kadının üzerine doğru eğildi ve onun yanağını öptü. Her iki adam da güldü, daha da cesaretlendi ve tantanalı birtakım hareketler ve gürültüler yapmaya koyuldular. Minik kızının henüz çok taze olan mezarının önünde alabildiğine zorlanmasını, elbisesinin çıkarılmasını, mıncıklanmayı, okşanmayı ve o zavallı ve umursamaz kukusunun becerilmesini göze almış ve kabul etmişti. Acı, onu her şeye, hatta kendi acılarına karşı bile, çok duyarsız bir hale getirmişti. Yolun sonuna geldiğini, yani bu

dünyadan bir kuş gibi uçup gitmenin eşiğine geldiğini hissediyordu. Kendini bile aşan bu acı, sadece kızının ölümüne bağlı değildi; bu onun bir kadın ve bir hizmetçi olarak çektiği tüm sefaletlerin, insanoğluna özgü olup bugün onun üstüne çöken tüm perişanlıkların bir toplamıydı. Çünkü bütün bunların devamı için yapılan bu merasim, onun ve onun gibi olan tüm kadınların boyunduruğunda oldukları tüm bu kepazeliklerin rezil bir türevi gibiydi. Bu büyülü merasim, yasta olmanın, yaşamakta olmanın tüm nedenlerinin ve sonuçlarının, bu sürece odaklanarak şekillendirilmesi anlamına geliyordu. Küçük kadın kimi zaman minik kızının, kimi zaman ise kendisinin, acınası yazgısını düşünüyordu. Adamların elleri, eteğin altında karşılaştı. Çok gürültülü bir şekilde gülüyorlardı ve kahkahaları, arzuları çok yükseldiğinde, sık sık bir tür öfke ve gerginlikle, adeta bir bıçakla kesiliyordu. Ama onların özellikle kadını düzmek istedikleri söylenemezdi. Daha çok, onunla, tıpkı uysal bir hayvanla oynar gibi oynuyorlardı ve adamlar, bu oyunu sona erdirmek için, mezarın üzerindeki incilerle süslü çiçek çelengini kadının başının üzerine, adeta bir taç gibi yerleştirdiler. İri-yarı ve esmer olanı çelengin bandını üzerine taktı, öbürü de bir başka şerit takarken çelengi küçük hizmetçinin kulağına doğru kaydırarak indirdi. Çelenk kadının başında tıpkı milislerin ya da denizcilerin veya siyah pantolonlu Alman tankçıların berelerini yana yıktıkları gibi eğik bir şekilde duruyordu ve artık orada akşama dek kalacaktı. Eğer onu kızının mezarının üzerinde geriden becerselerdi, şahsen ben, çok daha memnun olacaktım.

O sırada Paris büyük yengisine ve kutlamalara hazırlanırken Riton, avucunun içindeki Erik'in kamışının giderek söndüğünü hissediyordu. Biraz sıktı ve eliyle okşayarak uyarmaya çalıştı, ama Erik uyukluyordu ve Riton'un heyecanlı parmaklarının arasındaki kamışı artık ıslak bir gülden, sümüksü bir salyangozdan başka bir şey değildi.

Çiçekler, ciddi durumlarda onlara atfettiğim saygınlığa ilişkin olarak ve dahası, ölümün karşısında çektikleri acı itibariyle, beni şaşırtıyor. Hiçbir şeyi simgelemediklerini düşünüyorum. Jean'ın tabutunu çiçeklerle süslemek isteseydim, bu belki de sadece bir tapınma belirtisi olabilirdi ve çiçekler ölülere tehlikesizce sunulabilirdi; böyle bir âdet olsaydı, herhangi bir şair böyle bir sunu yapmış olabilirdi. Çiçekleri yüceltmiş ve kutsamış olmak, acımı biraz olsun hafifletiyor. Çocuk (ki ben onun hep muzaffer olmasını istiyorum) öleli bir süre geçmiş olsa da, esinlenip bu kitabı yazmak için aldığım notlar beni daha ilk günden bu yana hüzünlendiriyor; çiçeklerin anısı ise, pek tatlı ve yumuşak geliyor. Amfitiyatronun o buz gibi salonundan çıktıktan sonra, onun o solgun, uzun, bantlarla sarılıp sarmalanmış korkunç yüzü ve kumaşlara ve bezlere sarılı vücudu gözlerimin önünden silindiğinden beri, bunların yerine, gözlerimin önünde hep bu heyecanlı görüntüler canlanıyor: Güzelleştirilmiş, güzel kokularla donatılmış, yeniden şekillendirilmiş ve heyecan verici hale gelmiş görüntüler... Bu zavallı ve acı çeken yoksulluğun acımasız kuruluğu karşısında, şaşıracak zamanım olabilir miydi? Onu tekrar görmek ve tabutunu çiçeklerle kaplamak istedim. Gözlerim hâlâ yaşlarla dolu, gördüğüm ilk çiçekçiye daldım ve kocaman buketler ısmarladım.

"Herhalde yarın getireceklerdir" diye düşündüm ve sakinleştim; "o zaman yüzünün ve vücudunun etrafında, yeni bir düzenleme yapılır"

Ona olan aşkımın en güzel ifadeleri olan bu cenaze çiçeklerinin anısı, kızların gülücükleri altında kaçan askerlerin miğferlerine takılan, amfitiyatroları süsleyen çiçekleri çağrıştırıyor. Bunlar Jean'ı süslüyorsa, anılarımda daima süslemeye devam edecektir. Onlar, Erik'in o görkemli kamışından fışkırtan aşkımın ve tutkumun tanıklığını taşıyor. Tanyeri bu görkemli kamışı, kopuk serserinin rolü dışında da ışıldatıyor. Ne hüzün!...

Neşeli olmaya hakkım yok. Gülmek, acımı dışlıyor. Güzellik, Jean'ın beni yönlendirdiği iğrençliği ve alçaklığı dağıtıyor. Acaba kötünün ölüm ile yakın birtakım ilişkileri olduğu doğru mu ve bu ruhsal

durum, ruhun ölümün gizemine ermesine yarar mı? Ben, kötünün gizemini inanılmaz bir tutkuyla deşiyorum. Bu kötüler ve kötülükler, akıl yürütmelerimde bana hiç de yardımcı olmuyor. Bir başka söylemle anlatmaya çalışalım: Örneğin, ben kötüyü gözlemleyecek olsam, acılarım azalacak mıdır (ki şu anda kötüyü, alışılagelmiş ahlak itibariyle, kabul ediyorum)? Çünkü kötünün egemen olduğu dünya ile Jean'ın ölümünün paramparça ettiği dünya arasındaki mesafe, hiç öyle fazla değil. Örgütlenmenin ulaştığı mükemmellik demek olan güzellik, beni Jean'dan uzaklaştırıyor. Üstelik güzel bir canlı, güzel bir varlıktan daha önemli ve böylelikle acım daha da artıyor. Ve Jean'ı güzelliğin yaşadığı bu dünyaya bağlayamazsam, ağlıyorum.

Ne var ki eğer kötü ile yazdığımdan daha çok haşır neşir oluyor ve bundan büyük bir keyif alıyorsam, bu Jean'ın ölümünün bana esinlediği şeyler arasında hiç kimseye ve hiçbir şeye kötülük yapmamanın başta gelmesindendir. Acaba bu yaşamın bana bir ölümü bir doğum ile karşılayıp dengelemeyi dayatıp zorlamasından mı? Yani kötüyü iyi ile (iyi sözcüğünü, alışılagelmiş anlamda kullanıyorum), ölümü yaşam ile mi? Ama kötünün, ölü şeylerin ve ölmekte olanların sınavından büyük bir keyif alıyorsam, tüm bunları nasıl yaşamın birer eserine dönüştürebilirim? Hüzünlendiğimde ve ağladığımda Jean'a olan sevgime bağladığım bu tutarlı bağlılık, durumumun biraz da olsa onunkine yakın olması nedeniyle değil midir ve onun bu aniden gelen ölümü, onun yapayalnızlığının benim ölümümü de ansızın donduracak bir yapayalnızlığa dönüşmesi değil mi? Nihayet, ne bir güzelliği, ne de neşesi ve şenliği olan ve benim, içimde yaşattığım ve Jean'ın anısına bir şiir yazıp sunmak üzere yavaşça da olsa kendi dışıma çıktığım bu dünya, güneşsiz, göksüz, yıldızsız bir dünya değil mi? Bugünü tasarlayarak anlaşılabilmiş ve kavranabilmiş değildir o. Üzüntüm ve pek derin tiksintim, uzun zamandan beri nasıl ifade edilebileceğini arıyordu ve Jean'ın ölümü, en sonunda kötümserliğimin akıp gitmesine bir fırsat verdi. Jean öldüğünde söyleyebildiğim sözcükler sayesinde bilincimi çok daha belirgin bir biçimde kazandım ve bu yanılgı karşısında büyük bir utanç duydum: Kötünün alanları iyinin alanlarına kıyasla çok daha sınırlıdır ve ben orada, yapayalnız olacağım. Birkaç sayfa ileride de görülebileceği gibi Jean'ın ölümü,

bir yanıyla beni kötülük ile ölüm, öbür yanıyla da iyilik ile yaşam arasında varmış gibi görünen ilişkilerin tam göbeğine oturtacak. Acılarımın içinde varolduğu bilinen düzen: İyi olanı yapmak. Yalnızlıktan hoşlanmam, kötülüğün yüce ve görkemli kıyılarında uyumsuzluk çeken beni, daha bakir topraklar aramaya ve birtakım geri adımlar atarak kendimi iyiye ve iyiliğe adamaya zorluyor. Gururumun ve yalnızlık tutkumun beni soktuğu yoldan çıkmak için bana sunulan bu iki gerekçenin karşılaşması, son derece kafa karıştırıcıdır; ama bu kitap henüz bitmedi.

Bir başka seferinde Riton, Erik'i, Chapelle'de, Kuzey Demiryolu'nu yukarıdan gören köprünün demir korkuluğuna dayanmış, sigara içerken gördü. Silueti, raylardan oluşan bir fon üzerinde görünüyordu. İkisi de hareketsiz, katı, sanki eksik kalan tanışmayı tamamlamak ve ortak bir çalışma yapmak için bir araya gelmek ister gibi, bir an karşı karşıya durdular. Burada herhangi bir yükseklik korkusu ve tedirginliği içinde değillerdi ve bedenlerinin, bacaklarının, kollarının gizemli hareketleri, tıpkı küçük oğlan çocuklarının orman eğlentileri vesilesiyle demir kafesler biçimindeki salıncaklara kapattıkları sincaplar gibi, çabuk ve keskindi. O bir anlık kımıltısızlık, vücutlarının ve ruhlarının, sonsuza uzanan çalkantılı bir bakışma ve kesişme noktası oldu. Bu bir saniyede o orman eğlentisi kafesinin tutsağı oldular ve en tepedeki denge noktasında bulunurken, aşka kapıldılar. Bakışları kesişti, ama bunun tam olarak farkına da varmadılar, çünkü Riton, üzerinde bulundukları köprü altından geçen bir trenin etkisiyle sarsılmış ve bu nedenle Erik bakışlarını bir an için ondan ayırmak zorunda kalmıştı ve yürüyüp gitti. Bu iki delikanlı bir evin çatısında, bir binanın damında birlikte ölecekler ve karikatüristler onların oradaki yapayalnızlıklarını ve terk edilmişliklerini pek dokunaklı bir yaklaşımla çizecek. Aslında Riton, Paris'in kurtuluşundan önce kaçabilirdi; ama o, fidyesi ödendiği halde kendisini rehin alan haydutla kalıp onunla birlikte ölmeyi yeğleyen bir rehine gibiydi. Eğer Riton, Jean D.nin bana, ben mutluluktan sarhoş bir şekilde sırtüstü yuvarla-

nırken ilk kez söylediği o güzelim cümleyi ("Bana öyle geliyor ki, şimdi seni eskiden olduğundan daha çok seviyorum") söylemediyse bile, içinde büyüyen derin sevgiyi Erik'in omzuna kondurduğu bir öpücükle ifade edecekti. Genç bir ölünün bana söylemiş olduğu bu cümleyi, kitabımın en değerli anlatımı olarak araya koymak üzere bir kenara not ettim ve bu cümle adeta pek ender görülen değerli bir kutsal anmalık olarak yerini buldu. Terim sırtına akarken, Jean'dan azıcık uzaklaşmıştım. Başını yana çevirmişti ve bir yanağı yastığın üzerindeydi. Çok uzun zamandan beri umduğum bu birleşmenin güzelliğiyle ve o zamana dek eşi görülmedik güzellikteki boşalmamla kendimden geçmiş, kımıldamak bile istemiyordum. İnce ve sevgi dolu vücudu kıpırdadı ve kısık, boğuk bir sesle, adeta bir itirafta bulunur gibi sıkıntılı bir çekingenlikle mırıldandığını işittim: "Bana öyle geliyor ki, şimdi seni eskiden olduğundan daha çok seviyorum.

Birkaç gün sonra, yan yana ve masum bir şekilde uzanmıştık. Jean bana doğru biraz daha yaklaştı ve mırıldandı:

"Sanırım, seni seviyorum.

Hafifçe geri çekildim ve gözlerim ardına kadar açık, ağzım yarı aralık, gözlerinin tam içine bakarak cevapladım:

"Deme yahu! Gerçekten mi?"

Bunu tıpkı genç bir kocanın, karısı ona hamile olabileceğini söylediğinde cevap vermesi gibi bir ses tonuyla söylemiştim. Öngörülmeyen mutlu bir olay meydana gelmiş ve böylelikle, bizler de kutsal bir sevginin, özel bir ilginin parçası olmuşuz gibi... Onu sevgiyle boynundan tuttum, çünkü yüzünde mutluluktan çok, hüzün okunuyordu. Amfitiyatrodaki çocuk onun vücudunu sakladıkları odanın kapısını açtığında, bu cümle aklımda hep yinelenip duruyordu. Merdivenleri koşarak çıktığımda vücudumun böyle yükselmesi trajik yazgımı harekete geçirdi ve birdenbire Jean'ı gördüm. Ona yaklaşmak istedim, ama aşkımdan bile daha güçlü olan bir anlık bir ürküntü, beni engelledi. Mücadele ettim. Ellerimi gözyaşlarıyla kaplı yüzüme kapatarak mücadele ettim. Bu, ürkütücü bir davranıştı. Çevredeki herkes, yüzümü kavrayıp sıkan ve ürküntünün ta kendisi olan bu on parmaklı ahtapotla olan mücadelemi izliyordu. Bu davranış şu anda kutsaldır, çünkü bu tabutun içindeki ölü ile ona iki adım uzaklıktaki benim

aramdaki bir ilişkiydi. Bu, bizi birbirimize bağlayan bağdı. Kollarımın düğümü ve ellerimin kafesi içindeki yüzüm ile ifadesi donmuş suratım, Jean'ın ürettiği tuhaf ve karmaşık bir makine gibiydi. Sonra sevdamız giderek daha da güçlendi. Cesede yaklaştım ve taş gibi alnından öptüm. "Sanırım seni, daha önce olduğundan daha çok seviyorum." Ölmeyi düşündüm.

Kendi kendime, "Şimdi ölebilirim" diyordum. "Kim tutuyor ki beni? Bu acı, tüm acıların ötesinde bir acı. Kendimi öldürürsem, olası kazanımlarımdan olacağım, acım geçince alacağım zevklerden olacağım. Ama yitirecek bir şeyim yok, çünkü bu olası zevkler henüz ortada yok ve olacaklarına ilişkin bir güvence de yok. Varsayalım ki bir anda Jean Genet'yi öldürdüm, o anda bu ölüden yeni bir Jean Genet doğar. Yaşamımı burada kesiyorum. Yapıldı, bitti. Olmayacak bir gelecek için pişmanlık duyamam.

Bir ölünün anısına mutlak bir saygı ile bu kitabı yazmaya başladığımdan bu yana, görebildiğim olanca içtenlikle beni heyecanlandıran, Jean'ın oyalaması ve kandırmasıyla, giderek daha yoğun, umutsuz ve küstahlık düzeyinde cesur bir yaşama yönelik olan, yelkenleri alabildiğine şişirilmiş bir coşku yaşıyorum. Ama sadece büyük bir cesaretle yeniden bazı evleri soymaya başlayabilecek gücü bulamamaktan değil, onları ve en soylu insanca kavramları bile azimle tahrip etmeyi ve yakıp yıkmayı da göze alamıyorum. Yaşamın, umutsuzluğun ve şiddetin sarhoşuyum.

Zaman bizi öyle hızlı bir şekilde hayduttan polise (ya da tersi) dönüştürdü ki, mezar kazıcılardan birinin beli geldikten sonra cebinden bir tabanca çıkarıp kadına dayadığını; bir süredir meme uçlarını mıncıklayan öbürünün ise bunları avuçladığını öğrenmemiz, şaşırtıcı olmadı. Hizmetçi kadın herhangi bir korkuya kapılmadı. Mezarlıklarda böyle şeylerin her zaman olduğunu ve gömülmeden sonra mezarın başında kalan ve mezar taşlarının üzerine oturan yaslı kadınların başına geldiğini düşündü. Sadece şunları mırıldanabildi:

"Pabuçlarımı bağlayabilir miyim bayım?"

Ama bu iki haydut, sövüp sayarak kadını önlerine kattılar. Ona tıpkı bir Sainte-Nitouche orospusu muamelesi yaptılar. İte kaka, mimarisi tıpkı Adalet Sarayı'nı andıran, ama onun küçük birer modeli olan o küçük şapellerden birine sürüklediler. Bu, Chamelats-Rateau Mağarası'ydı. İki adam hizmetçi kadını önleri sıra içeri tıktılar ve kapıyı kapadılar. Kadın hapsolmuştu. Anladı. Taşın üzerine oturmadan önce mezar kazıcılardan birinin kasketine baktı ve hapishane gardiyanlarının işareti olan yıldızı gördü. Kendi başındakini çıkarmak aklına gelmemişti ve o yıldız şeklindeki çelenk, hâlâ, yana doğru eğik olarak, başının üzerindeydi. O dönemde gammazlamalar pek yaygındı. Bunları düşündükçe, o dönemdeki kendime ilişkin olarak birkaç şey söylemek istiyorum. Çılgın bir güzellikle Almanların ellerinden kurtulan Parislileri seviyorum. İnsan, özgürlüğüne kavuştuğu zaman güzeldir (çünkü özellikle ve öncelikle "büyük" sözcüğü yerine, "güzel" sözcüğünü yazıyorum). Bu güzellik ancak tehlikelerin ve inancın hüküm sürdüğü birkaç gün boyunca, pek kısa sürdü ve bu döneme egemen olan da aşktı. Almanlar kentin kurtulduğunu resmen kabul etmişlerdi ve general König, Paris'in tüm duvarlarını donattığı afişlerle, bunu tavsiye etti. Bunun tüm bir dönem boyunca sürüp gitmiş olan bazı düzenlemelere karşılık oluşturmaması mümkün değildi. "Vermek" ve "satmak", öne çıkan kavramlardı. İnsanlar yeni düzene bağlılıklarının bir işareti olarak sağ ellerini kalplerinin üzerine koyarak konuşuyorlardı. Sözler öldürüyor, zehirliyor, sakat bırakıyor, şekilsizleştiriyor ve kirletiyordu. Kendi açımdan düzene bağlılığı kabul edersem, pek de yakınacak bir şeyim olamazdı; ama en onurlu kuralın düz bir çizgiyi izlemek ve dayatmak olduğu toplumsal ve ahlaki bir dünyanın dışında kalmak istediğim için, terbiye ve okullarda öğretilen birtakım kabuller ve yüksek erdemler bana göre değildi. Ben insanlarla aynı noktada buluşamayacağım bir şekilde bu ortak erdemlerin aksine davranarak, ahlaki bir yapayalnızlığı yakalayabileceğimi umuyordum. Hain, hırsız, soyguncu, hafiye, jurnalci, kindar, yıkıcı, aşağılık bir alçak olmak istedim. Beni alışılagelmiş ahlak dünyasına bağlayan ipleri balta darbeleriyle ve çığlık çığlığa parçalıyor, düğümleri ise basbayağı yöntemli biçimde çözüyordum. Sizlerden, dünyanızdan, kentlerinizden, kurum ve kuruluşlarınızdan, adeta yabani

bir canavar gibi uzaklaşıyordum. İkamet yasaklarınızı, hapishanelerinizi, gözaltı ve sürgünlerinizi tanıdıktan sonra, gururumun çok daha özgür biçimde okşandığı çölleşmiş bölgeleri keşfettim. Bana büyük bir özveriye malolan tüm bunları yaptıktan sonra, ki bunlar düşündüklerimin ancak yarısıydı, sizinkinin tam tersi olan bir dünyayı yüceltmeyi kendime adeta bir saplantı haline getirerek, büyük acılar pahasına, kanayarak ve topallayarak, kendimi ölümün ta kendisi olan bir kıyıya atmış olmaktan da büyük bir utanç duyuyorum. Orada karşılaştığım birçok insan, oraya pek kolay, tehlikesiz ve hiçbir şeyle ilişkilerini kesmeden geldiler. Tıpkı suyun içindeki bir balık gibi, sürekli utanç verici bir iğrençlik içindeydiler ve ben, yalnız kalabilmek için geriye doğru birkaç adım atıp, kitaplarınızdaki erdemlerle ilişkilerimi artık tamamen kestim. Üzüntümü ve kederimi anlamak için kendini, müzesine dünyada tek ve biricik olan bir kelebek koleksiyonunu armağan edebilmeyi düşleyen bir doğabilim uzmanının yerine koymak gerek. Otuz yılını balta girmemiş ormanlarda geçirerek ve ölümün bin bir türüyle karşı karşıya gelerek o çok renkli böceklerini müzeye getirdiğinde kendisininkinden çok daha zahmetli bir şekilde hazırlanmış olan pek ender bir koleksiyonla yüz yüze gelmiş olsa, neler hisseder? Böyle bir mutsuzluk karşısında, geriye ancak gözyaşları ya da öfke kalacaktır. Küçük hizmetçi, tutsak edilmişti.

Hapishaneye vardığımda gece olmuştu. Bir gardiyan bana hücreme kadar eşlik etti, sonra da beni orada, burnum duvara dönük olarak bırakıp gitti. Salak, anahtarlarını unutmuştu. Hapishanenin hücreleri, içeriye tıkılmış sıcak, yarı çıplak, kızışmış, sarımsak kokan, güçlü kuvvetli, güçsüz ve kişiliksiz tiplere düşman, kirli ve acımasız, ama kendilerine karşı alçak ve şerefsiz adamlarla tıklım tıklım doluydu. Gövdemin tüm kulaklarını seferber ettim. Karanlığın içinde, çok kısa ve hızlı bir mücadele oldu. Hücre, bir an kararsızlık içinde sallandı. Birisinin homurdandığını işittim:

"Sana ne yaptı?"

"Tekme attı."

İlki, aynı anda, "Nerede?" diye sormuştu. İkincisi, yankılanan bir sesle yanıtladı: "Karanlıkların içinde... (çünkü sesi, acıdan kısılmıştı ve çünkü arkadaşının mükemmel bir tekme yediğini anlamıştım; hücrenin en karanlık yerinde ve belki de bir at çiftesi.)

"Taşaklarına sıkı bir tekme patlattım" dedi Paulo. Bir kez daha kalın bir hücre kapısının arkasındaydım ve yan tarafta, üstünden yarı sıyrılmış battaniyesinin altında yatan ve iki eli kasıklarında, iki küçük kırmızı yumurtasını ellerinin cenderesinde kavrayarak kaşınıp duran delikanlıyı gördüm. Hücrede, Paulo ile birlikteydim. Bu utancın ne olduğunu, asliye mahkemesi yargıcı onu hapse mahkûm edince öğrenmişti. Bu yargıç da, oğlunun imal ettiği bombalarla bir hangardaki yirmi tren lokomotifini tahrip ettiği için Almanlar tarafından infaz edilecekti. Böyle bir eylem, tüm haydutların umut ve beklentilerinin ötesindeydi. O zamanın havası içinde hafiyelik ve gammazlık ihanetle, haydutluk da cinayetle eşdeğerdi. Aslında dönemin ünlü devlet başkanlarından (Hitler, Stalin) en sıradan gazetecisine dek herkes, ahmakça, Rönesans'ın ünlülerini, Arétin'i ya da Prens Makyavel'i taklit etmeye çabalıyor ve böylelikle kamu ahlakını kendi özgün ahlaklarına dönüştürerek örselemeye dönük unsurları öne çıkarıyordu. B. yargıcı, iyi bir Fransız gibi hareket etmişti. Acaba ona ilişkin olarak alaylı bir söylemle mi konuşuyorum? Ya kitaplarım, acaba birer şaka gibi mi geliyor?

Yargıç, aşırı içine dönük, ufak tefek bir ihtiyardı. Neredeyse bir koltuğun dibinde kaybolur, duvarda tam karşısındaki bir aynanın içinde kendisini ve böylece kayboluşunu seyrederdi. Yanaklarının derisinin altında artık hemen hiç et ve kemik kalmamıştı ve sadece kırkırdaklar vardı; onlar da neredeyse onun gibi, erimişti. Kalın kaş kıllarının ardındaki gözlerinin feri sönmüş, davranışları iyice güçsüzleşmişti.

"Başıma bundan daha beter ne gelebilir?" diyordu kendi kendine: "Hiç kuşkusuz, böyle devam edersem, yok olup gideceğim; zabıt kâtibinin burnunun dibinde eriyeceğim...

Tam karşısında tutanak düzenleyen zabıt kâtibi, yargıca mırıldandı:

"Bugün sırada Cramaille davası var, sayın yargıç."

"Ha! Ne? Ne davası?"

"Cramaille, sayın yargıç."

Yargıç tek eliyle, sağındaki dosyaların arasında Cramaille dosyasını aradı ve buldu. Bu, yukarıda sözünü ettiğim, bir milis eri (Riton), Paulo Cramaille ve Pierrot tarafından yapılan hırsızlık ve soygunun davasıydı. Diğer suç ortaklarının kimlikleri de saptanmıştı, ama onlar yakalanamamıştı. Polisler tüm çeteyi çökertememişti, ama çete sürekli yenilenirken bunu nasıl başarabilirlerdi ki? Her geçen gün aralarına yeni bir unsur daha katılıyordu. Kötülüğün köklerini söküp atmak için dünyayı tahrip etmek gerekiyordu; zira yirmili yaşlardaki suçlular ile dünyanın geri kalanı (ve buna ilişkin olaylar) arasındaki ilişkiler pek sıkı fıkıydı. Kısacası bu dünya zıvanadan çıkmıştı, kötülük insanların içine işlemişti ve polisler de buna karşı hiçbir şey yapamazlardı, çünkü onlar da bu dünyanın bir parçasıydı. Yargıç dosyadaki belgeleri elden geçirdi: Bu üç kopuğun adli sabıka kayıtları, polis raporları, bir tanık ifadesi, şikâyet dilekçeleri ve T.den gelen bir istinabe talimatı.

"Getirildiler mi?"

Zabıt kâtibi, "Bakayım sayın yargıç" dedi ve çıktı, ama hemen, önünde çelik bir zincirle bağlanmış ve bir nöbetçi tarafından çekilen Cramaille ile birlikte geri döndü. Cramaille oturdu. İlk soruları öyle terbiyeli, öyle soylu bir şekilde yanıtladı ki, yargıç, epey şaşırmış bir halde, onu ilk kez dikkatle süzdü. Paulo, herhangi bir büyüklenme ya da zaaf içermeyen bu bakışı yakaladı.

"Geceydi, sayın yargıç" diyerek, suç saatini belirledi. Yargıç yeniden dava dosyasına baktı ve polis raporuna bir göz attı.

"Gece mi?" dedi ve birdenbire "gece" sözcüğüne takılıp, Paulo'ya döndü:

"Delirdiniz mi? Hırsızlığınızın ağır suça girmesini mi, Ağır Ceza'ya çıkmak mı istiyorsunuz? Size gece olup olmadığını sormadım.

"Henüz sahneden çekilmemeliyim" diye düşündü, "henüz değil. Ne var ki... bunların hepsi salak... ama ben adil olmalıyım, adalet dağıtmalıyım.

Zabıt kâtibine dönerek sordu:

"Umarım henüz herhangi bir şey yazmadınız?"

"Hayır, sayın yargıç."

Hoşgörülü yargıçlar, tedbirli olmalı. Kopuk, içinden gelen sese kulak kabarttı ve heyecanlı bir şekilde atıldı, ama bulabileceği en iyi yargıca karşın, yitirmeyi de göze alarak... Paulo, mırıldandı:

"Aynasızların raporu var...

Yargıç dosyayı karıştırdı, söz konusu raporu buldu ve okudu. Gerçekten de saat belirtilmemiş, ama "gece" sözcüğünün altı çizilmişti. Bu çizgiyle birlikte Paulo kazanmış, ama yargıç kaybetmişti.

"Bir polis memurunun titizlenerek ayrıntılı bir rapor hazırlaması ve terimleri doğru kullanması iyi bir şey" diye geçirdi içinden. "Kuralına uygun. Demek ki polis, kural esasına uygun olarak hareket etmelidir. Rapor ettiği olayları ve olguları belirtmek için sözcükleri rastgele kullanmadığını kabul ediyorum, ama bu sözcükleri yorumlayamaz; çünkü bu adaletin görevidir. Polis memurumuz gece sözcüğünün altını çizerken buna filolojik olarak içermediği bir anlam yüklüyor. Çünkü bu "gece" sözcüğü, altı çizildiği zaman, birdenbire çok daha ağırlıklı ve önemli bir anlam kazanıyor. Cramaille'ı ağır cezanın önüne götürecek olan da budur. Sözcüğün altına çizilen çizginin gramer bakımından bir değeri yok, demek ki kurallara da aykırı değil; ama bu kurallara göre düzenlenmiş olan yönergelerde de yeri yok. Bu çizgi bu sözcüğe yargılama bakımından esinlenmemiş, ama adli bakımdan önem taşıyan ve karanlık bir intikam duygusuyla yüklü bir yorum, bir anlam katıyor. Gece sözcüğünün altındaki bu çizgi bir gammazlamadır, bir jurnal ya da ne bileyim, hafiyeliktir ve bu niteliğiyle de bu raporun, sümüklü bir mendil kadar bile değeri yoktur; bu nedenle de ben onu görmezden geleceğim. Derin bir adalet duygusuyla hareket ediyorum ve adil yargılama da budur."

Umut ona yaşama sevinci vermişti. Biraz şişindi. Tıpkı ilkbahardaki ağaç gibi, adeta yeniden yeşermişti. Eğer bir yargıcın görevi ve işlevi yargılamaksa, yani doğrudan ve eğriden yola çıkmaksa (ki, kötü yargılamak, yargılamak değildir), bunu yapmadığı takdirde giderek yargıçlıktan uzaklaşabilir, koltuğunun üstünde büsbütün küçülebilir ve en sonunda da o koltuğun ayağının dibindeki bir çükten ibaret kalabilirdi.

"Adil olmak istiyorum.

Ama adil, aynı zamanda da merhametli demekti. Yüksek sesle, ekledi:

"İfadenizde, geceden söz etmeyeceğim.

"Çok teşekkür ederim, sayın yargıç. Çok iyi bir herifsiniz."

Paulo'nun sesi, kopuklara özgü bir vurguyla çıkıyordu, çünkü kalbinden geçen sözcükleri geldikleri gibi, herhangi bir süzgeçten geçirmeden söylüyordu. Bir saniye için durakladı, ama ne saniye! Bu bir saniyede, içinde yaşadığı toplumla barış yapmıştı. Ama aynasızın raporunu anımsayınca, bir an için içi karardı. Yargıcın verdiği güvenden hareketle, bir şeyler söyleme cesareti buldu:

"Ağır ceza reisi raporu okuyacak olursa, sayın yargıç... hani bazen...

Yargıç cevap vermedi. Daktiloda yazılmış pelür kâğıdına bakıyor ve altı çizilmiş olan "gece" sözcüğünü okuyordu. Güzel gece, ey aşk gecesi... İçki geceleri, sevda geceleri... Gecelerimiz gündüzlerimizden çok daha güzel... Gece, örtüsünü üzerimize örtüyor... Aziz Georges geceleri... Aziz Jean geceleri, Valpurgis gecesi... Saat sabahın üçüydü, nokta. *Gece*. Gece sözcüğünün altında bir çizgi. Yargıç, kendini, düşüncelerin yerine geçen, mide bulandırıcı, tiksinç düşlerinin âlemine bıraktı ve bu, düşüncelerinin yerini aldı. Akıl yürütme durunca, ister nesnel tüm nedenler ve gerekçeler tüketildiği için, ister yorgunluktan, bu kayma sizi karar verme sürecinin kendiliğinden işlediği dalgalı bir duruma, bir karışıklığa sokar ve acılarınızdan koparır. Yargıcın kâğıda sabitlenen bakışları aslında ondan bir hayli uzaklaşmıştı; kendisinden pek uzaklardaki camların arkasından bakıyor ve gece sözcüğünün çağrıştırdığı, yumuşaklığıyla onu sarıp sarmalayan bu dalgaların üzerinde yuvarlanıyor, açıkçası, artık bir süredir aklıyla yargılayamıyordu. Polis raporunu dörde katlıyor, buradan dışarıda onu küçük parçalar halinde yırtıyor ve Paulo'nun yaşaran gözlerinin önünde, güvenlik görevlisinin öfkeli ve gücenik, zabıt kâtibinin de umursamaz bakışları altında, çöp kutusuna atıyordu. Paulo teşekkür ederim sözcüklerini ağzında geveleyebildi ve gözlerinden bir yaş seli boşaldı; çünkü o kısacık an içinde çok büyük bir aşkın nesnesi haline geldiğini anlamıştı. Yargıç, sorgulamayı alışılagelmiş bir düzende sürdürdü. Sonra da sorular yöneltmeye hiç ara vermeden önüne be-

yaz bir kâğıt çekti ve işlek bir şekilde Alman yetkililere bir not yazarak Cramaille'ın (Paul) üzerinde, Fransa'nın birçok kentini içeren, ama kötü tarif edilmiş birtakım yerleri belirten gizemli bir plan bulunduğunu ihbar etti. Paulo, hapishaneden çıktığının ertesi günü, Alman haber alma servisinden üç subay tarafından sorguya alındı. Büroya girdiğinde üç subay da başlarını kaldırdılar, Paulo'ya baktılar, sonra da sözleşmiş gibi, üçü de bakışlarını masanın üzerine yayılmış olan haritaya yönelttiler. Paulo haritayı gördü. Kıpkırmızı oldu. Subaylardan biri, alı al, moru mor, konuştu:

"Yanağınızdaki gül, bir itiraftır."

Paulo anlamadı ya da daha doğrusu iyi anlamadı; çünkü "gül" ve "yanak" sözcükleri ya teyzelerin zarif dillerine ya da edebiyat diline yakışan sözcük ve kavramlardı: Tükürüğünü güçlükle yuttu. Gözkapakları, tuhaf bir kurulukla, adeta yanıyordu. Bakışlarını aşağı indirmedi.

"Anlatın!"

Bu, gayet kuru bir tonda söylenmişti. Paulo hiç kekelemeden, sustu. Alman subay, sabırsızlandı:

"Sessizliğinizin size pahalıya malolabileceğini biliyorsunuz, değil mi?"

Anlam kargaşası yavaş yavaş dağıldı ve giderek tamamen ortadan kalktı. Paulo, utanarak, Alman subaylara bu haritanın her kentte ibnelerin buluştukları ya da kendilerini en rahat hissettikleri yerleri gösterdiğini açıkladı. Bunun üzerine onu Rouillé'deki toplama kampına gönderdiler. Ama oraya gitmeden önce, hapishanedeki başkaldırıya tanık oldu.

Diğer insanların işlemlerine dayanarak (resmi nitelikte bir belgeyi ortadan kaldırarak) bir insanı kurtarmaya yönelik bir iş gören ve böylelikle insanlara yönelik kararlarında, yani onlara ilişkin yargı kararlarında nesnel değil, öznel davranan yargıç, kendisini bitkin hissediyordu. Ama böylesine beylere özgü soylu bir davranışta bulunabilmiş olmanın büyük gururuyla ve bir kopuktan başka tanığı olmayan bir edimi olağanüstü görkemli bir biçimde değerlendirebilmiş ve yargılayabilmiş olmaktan ötürü duyduğu eşsiz keyifle, usulsüz davranmış olduğunu bilmenin utancından kaynaklanan seğirmeler ve ürper-

meler, birbirine karışıyordu. Zira koruma görevlisi herhangi bir yerde ileri geri birtakım konuşmalar yapıp bunu açıklayabilirdi. Ne var ki sonuçta ve toplamda işin keyif yanı ağır basıyordu ve bunun keyfini çıkarmak için, hep olduğu gibi insanlardan epey uzaklaşarak, neredeyse mistik bir biçimde ve kendiliğinden bir davranışla özgün günahını yüklendi. Böylelikle işgüzar bir polisin yaptığı amacını aşan bir edimi yoluna koymuş olmanın hazzını yaşadı. İşlediği bu suç, onun olağanüstü büyük insancıllığının kaçınılmaz bir sonucuydu. Yaptığı hiçbir şey için en küçük bir pişmanlık bile duymuyordu.

Ne var ki bulunduğum bu apartman dairesindeki yaşam, hiç de iyi gitmiyor ve bunaltıyordu. Çağrılı olduğum gün, Jean'ın annesi, oldukça toplu kadınlara özgü bir biçimde yakışıksız şekilde giyinmiş, hem de oldukça yakışıksız bir tuvalet yapmıştı. Saat öğleye yaklaşırken, hizmetçisine duyduğu öfke de iyiden iyiye yükseldi. Odasında oyalanan Erik'in gelmesini bekliyordu.

"Bir hizmetçi! Bir hizmetçi!!" diye mırıldanıyordu. "Ne yapıp ettii, kendini Jean'a becertti; ben ne yapayım. Sonuçta, ben 'Madam'ım.

Masa örtüsünü sermiş, beyaz örtünün üzerine de kenarlarında ince altın yaldız şeritli beyaz porselen tabakları ve üzerlerinde çiçek desenleri bulunan ayaklı kristal bardakları yerleştirmişti. Şimdi de çatal, kaşık ve bıçakları koyuyordu. Mutfak kapısının çalındığını işitti. Bu, Gaillard'dan gelen garson çocuktu. Beyaz ahşap masaya iki sepeti yerleştirirken, kadın tiz bir sesle bağırdı:

"Ekmek? Hiç ekmek getirmiyorsunuz. Haydi, gidin ve ekmek getirin. Kendi sesinden ürktü. Büyük bir öfkeyle on saniye kadar hareketsiz kalakaldı; ölü bir oğul acısıyla, duyarlı bir cam gibi son derece kırılgan, kendinden geçmişti. Bu, onu sekiz gün için de olsa çalışanlar hapishanesine tıktıramamanın öfkesiydi. Yavaş yavaş yatıştı.

"Sofrada da sinirli olacağım" diye, kendi kendine söylendi. Sabahtan beri penceresini açmadığı odaya girdi ve dantelli elbisesiyle, bir an için yatağa uzandı ve eteğini indire kaldıra bacaklarını hava-

landırdı. Odada ağır bir koku vardı ve bu uyku kokusu, yaşlanmalarıyla doğru orantılı olarak değişiyor, giderek ağırlaşıyordu. Birden yemek odasında birtakım ayak sesleri duydu ve bunların yatak odasına doğru yaklaştığını fark etti. Sevgilisinin kapıyı açık bulup dışarı çıktığını anladı. Adamın odaya girip bu ağır kokuyu alacağı korkusuyla, adeta deliye döndü.

"İğrenip geri gidecek." Gözünün önüne adamın ağzını burnunu eliyle örtüp nefesi tıkanarak gerilediği ve tiksintiyle dışarı çıktığı geldi. "Sinekler gibi gebereceğiz" dediğini duyar gibiydi. Hızla düşündü ve ortalığa biraz parfüm sıkmaya karar verdi, ama onları arayacak zaman var mıydı ki? Hem belki de bu kokuyu öyle gideremezdi. Anahtar içerideydi; Jean'ın annesi kapıya doğru atıldı ve tam Erik kapıya vurup kolunu çevirirken yetişti.

"Girme! Hayır, girme!" diye haykırdı.

Pembe saten şıpıtık bir terlik giymiş olduğu ayağını kapının kanadının arkasına koyarak, açılmasını engelledi.

"Ama, sevgilim... aç... aç, benim...

Adam kapıyı itiyordu, ama anne sağlam durdu ve anahtarı çevirmeyi başardı.

"Anlamıyorum... neden olduğunu anlamıyorum... neler oluyor, hey Tanrım, neler oluyor?"

Bu kapının ardında Erik, benim o kutsal cesedin başında söylediğim sözlerin aynısını söylüyordu. Ölüm kapıyı kapamıştı. Kendimi sorguluyordum, sesim için gereken her türlü önlemi alarak ölümü sorguluyordum; bu devasa, beri yandan ideal kapı korkunç bir sırrı saklıyor ve cesedin üzerinde salındığı, yürek daraltan o pek belli belirsiz kokunun pencereden uçup gitmesine izin vermiyordu. Bu değişik ve bana ölülerin odalarında ne gibi oyunlar oynandığını merak ettiren bir kokuydu. Ölü anahtarı çevirecek olsa, içeride ne bulunabilirdi? Saniyeler akıyordu. Erik neredeyse ağlayacaktı. Aşkında ölümü hissediyordu. Bir pencerenin açıldığını işitti ve hemen arkasından da anahtar kilitte döndü. Kapıyı hızla itti ve buram buram kolonya kokan odaya daldı, kaçıyor olması gereken rakibinin yüzünü, hiç değilse sırtını görebilmek umuduyla, pencereye atıldı, ama sokakta, kolunda bir ekmek sepeti taşıyan küçük bir kızdan başka kimse yoktu ve

ortalık bomboştu. Erik biraz daha sarktı, suçlusunu şansının yardımıyla açığa çıkarabileceğini umduğu rezil bir dalavereden kuşkulanıyordu ve sonra yatışmış olmaktan çok bir düş kırıklığıyla, boynuzlandığı duygusuyla dikildi ve metresine doğru döndü. Kadın yatağın yanında ayakta duruyor ve açılıp kapanan burun delikleriyle, temiz havayı soluyordu. Adamın kokuyu alabileceği ve tüm bu sahnenin nasıl oluştuğunu anlayacağı düşüncesiyle ölesiye kaygı duyuyordu. Bu kaygı ve düşünce ona gerçekten suçlu ve bu suçlardan sorumlu bir kadın görüntüsü veriyordu. Adam ilerledi:

"Neden açmadın?"

Kadın yaklaştı ve burnunu sevgilisinin erkeksi kokan kıllarına gömerek göğsüne büzüldü. Erik herhangi bir şeyden kuşkulanmıyordu. Bu sahne, bir kuşkunun kışkırttığı tüm sahneler gibi noktalandı: Kıskanç olanın aklının tam anlamıyla karışması. Bu birdenbire klâsik kucaklamaya, umutsuz bir sarılmaya dönüştü, ağızlar buluştu, kollar birbirine dolandı, göğüsler birbirini ezdi, cinsel organlar şiddetli bir biçimde birbirine dayanıp sürtündü. Anne gözlerini açtı. Sevgilisine baktı; o, zaferi kazanmıştı. Adamı kolundan yakaladı, biraz ayrıldı ve oldukça ciddi bir sesle mırıldandı:

"Eee, sevgilim...

Adam cevap vermedi.

Juliette, bunun için hiçbir istek duymasa bile, Erik ile metresinin aşklarını gözlemliyordu. Ne Jean'ın ölümünün acısıyla, ne de minik kızını kaybetmenin üzüntüsüyle, yaşamıyordu. Uyuyordu. Yemek hazır olduğunda bizlerle birlikte sofraya oturmadı, masaya hizmet etti.

"Belki de kızının ölümü, onun için iyi bile olmuştur; kim bilir... Onu iyi bir şekilde yetiştiremezdi." Jean'ın annesinin sesi, tatlı tatlı ve merhametli bir tınıyla çıkıyordu. Sofradaki tek kadın olarak, duyarlılık göstermek ona düşüyordu. Böylelikle, yalnızken "götü boklu" dediği çocuk, birdenbire "evlat" oluyordu. Adam, onu dinliyordu. Acaba metresinin jestlerle birlikte anlattığı bu şirin sözler, sevilesi bir aşk şarkısı mıydı? Makarnaları çatala böyle dolamak, yumuşak bir hareketle ağza götürüp yemek, sürekli nemli olan burun deliklerini nefes alırken açıp kapamak, dizlerinin üstünden kayan peçeteyi yakalar-

ken gösterdiği bu zarafet, kısacası bütün bunlar acaba onun şerefine söylenen bir şiir miydi?

"Kısacası, onu yeterince seviyor muyum? Tanrım, bu gizli bir şey değil. Söyleyiniz bana, onu yeterince seviyor muyum?"

Hizmetçi kadından söz ediliyordu. Paulo onu savunmuyordu. Hatlarındaki aldırmazlığı ve acımasızlığı, gözlerindeki kötücüllüğü gözlemliyordum. Anne ağzını açtı ve erişteler peçetesine dek döküldü.

"Neyse canım, hiç değilse, herhalde, yemeklerimizin içine tükürmüyor."

"Gisèle!"

İki adamdan hangisinin bu isyan çığlığını koyverdiği pek de önemli değildi, çünkü hiç kuşkusuz, öteki de aynı şeyi yapardı.

"Göz göz yumurtalar. Hizmetçileri savunma bana, hepsi de yemeklere tükürür.

Masadaki adamlar olarak, birimiz Juliette'in bizleri işittiğinden emin değildik, öbürümüz de işitmediğinden... Anne ise konularımıza ilgisiz görünüyor, kışkırttığı tuhaf izlenime karşın bir o kadar duyarsız davranıyordu. En görkemli manzaranın bile adeta bir kış ülkesindeki gibi çorak hale gelmesi için, onun orada olması yetiyordu. Bu küçük yemek odasında, sadece onun varlığı bile ağaçların tüm yapraklarının dökülüp gitmesine yeterli oluyor, geriye de yaban erikleriyle, siyah dallar üzerindeki buruşmuş ham cevizler kalıyordu. Gök alçalmış gibiydi. Bu sinsi perinin hüzünlü etekleriyle dolaşabilmesi için, ayaklar su birikintilerinin çamurlu gölcüklerinde ıslatılabilirdi. Kadın, üstünde dumanlar tüten bir lahana yemeğiyle içeri girdiğinde, tüm hareketlerinden fışkıran tekdüze ve kımıltısız donukluk, Bröton ülkesinden gelen sessiz şarkılar gibi kesildi ve kil tabakaları üzerindeki su birikintilerinden yansıyan buzlu bir kıyının görüntüleri, bir ibreliler çalılığı ve dikenli katırtırnakları belirdi. Erik'in yanında tıpkı ölü bir kıl tüy yığını gibi duran tüm bu görüntüden, pek hafif, ama ortama egemen bir müzik yükseliyordu. Küçük hizmetçi şarkı söylüyordu. Yemeği masanın üstüne bıraktı. Çevremiz hâlâ su birikintileriyle çevriliydi, ama bunların üzerinde gök perileri dolaşıyordu. Paulo bu şenliğe, adeta benim yerimi almak üzere telaşsız ve sessiz bir biçimde ka-

tılıyordu ve benim de bu merasimi kutsamak için dökecek tek damla gözyaşım bile yoktu.

Anne, çatalını, sesi kadar yükselterek konuştu:

"Ve ben bunu biliyorum. Onun ne zaman tükürdüğünü biliyorum. Bunun o acı tadını, tüm iyi hizmetçilerin midelerinin dibinde birikmiş olan üzüntülerin o acı tadını ve bir hizmetçinin ağzının kokusunu, iyi tanıyorum...

Paulo omuzlarını silkti. Erişte lerini ve ekmeğini yiyordu. Annesi ağzındaki lokmayı yuttu ve âşığına bakarak sürdürdü:

iyi bir hizmetçi, gerçekten de alt tabakadan olan bir hizmetçidir, yani ancak böylesi daha iyi bir hizmetçi olabilir. Onun için de onlara 'Susar mısın!' dendiğinde, çürümüş Alman sevgililerinin bilinmemesi için çenelerini kaparlar. Nefret ediyorum... Ağzını ölçüsüz biçimde açtı ve çatalının ucundaki lokmayı içeri tıktı. Ağzı dolu olarak sürdürdü:

"Hizmetçiler. Gövdelerinin hiçbir anlamı yoktur. Geçer, giderler. Hep geçip gitmişlerdir. Hiçbir zaman gülmezler, hep ağlarlar. Yaşamları ağlamakla geçer ve en gizli kalması gereken, dolayısıyla en itiraf edilmemesi gereken şeyleri bizim yaşamlarımıza karıştırmaya cüret ederek, bizimkileri de sırılsıklam ederler."

Tehlikeli gecede bir şarkı, sanki Erik'le Riton'u birbirlerine karıştırıyordu. Her ikisi de mutluluğa kavuşmak, birbirlerine sarılarak öpüşmek, zevkle eğilip bükülmek istemişlerdi; ama başka gürültüler ve beklentiler, yorgunluk ve uyku getirip onların doyumsuz ve tatminsiz, birbirlerine sarılmış bir şekilde, Riton'un eli Kıvırcık'ın kamışının üzerinde kalmalarına yol açmıştı.

Paris'teki her çocuğun, küçük kızın ve yaşlı kadının kılık değiştirmiş, gizli bir asker olduğu, doğru mudur? Gayet etkili silahları olmasına karşın Erik, ekmek bıçaklarıyla ve büyülerle gizemli bir biçimde silahlanmış olan canavar bir halkın ortasında kalmış olmaktan dolayı büyük bir korkuya kapıldı. Bu halk gizleme sanatını, Almanların kullandığı sürüngenler, zebralar, penguenler gibi giyinme ya da dikey

ve hareketli mezar taşlarına ya da mavi mavi bakan sarışın bir cesede benzeme gibi bazı örtünme ve gizlenme numaralarını pek çocuksu kılacak kadar iyi biliyordu. Gayet iyi anımsadığı gibi ipek çoraplı ve pembe elbiseli bir kız ya da bir fırıncı çırağı gibi giyinmiş on beş yaşında bir çocuk veya sokaklarda sık sık gördüğü, sırtında bir hırka olan kısa pantolonlu bir yumurcak da bir tank için öldürücü bir düşman olabiliyordu. Bu ince, narin yapılı, solgun yüzlü, çıplak bacaklı, karmakarışık saçlı ve Almanları öldürme iradesiyle bilenmiş insanların, o korkunç elleriyle silinecek gözyaşları da yoktu. Halkların zaferleri, çok uzun yıllar boyunca hep ordularının giysileriyle, o göz alıcı kırmızı, altın sarısı ve lacivert asker sıralarıyla, soylu omuzlarla, kaslı vücutlarla, bembeyaz eldivenlerle ve süslü şapkaların parlak lake siperlikleri altındaki güzel gözlerle, birbirinden güzel atlarla, besili sağrılarla ve keskinliği biçimine yansıyan kılıçlarla simgelenmişti. Saflara girdiklerinde askerlerin en büyük erdemi, bukalemunlar gibi rengârenk görünmek oluyordu. Gerçek duygularını saklama ve ikiyüzlülük (teknik deyimiyle kamuflaj), Fransa'ya dost ve sakin bir rahipler bahçesi havası verecek kadar mükemmelleşti. Resmi savaş sanatının efendisi olduklarını bilen Almanlar, suratlarını değiştirmeyi, peruklar takmayı, gözlere makyaj yapmayı, kız gibi giyinmeyi, soyunmayı, birtakım erkeklerin koynuna girmeyi, kukularını ya da bronz gözlerini düzdürmeyi ve yeri geldiğinde de ağızlarına almayı, düşünemediler ve beceremediler. Lisanıyla ve beni kalbine bağlayan evlatlarıyla benim olan ve her acı çektiğimde gözlerimin pınarlarına yaşlar üşüşmesine yol açan bir ülkenin utancını vurgulama oyunu, müthiş hoşuma gidiyor. Seviştikten sonra tokmakçısını öldüren Lorenzaccio gibi inanılmaz orospu bir travestiyi yeğleyen bir Fransa, beni gerçekten de olağanüstü keyiflendiriyor.

Bavyera Alpleri'nin tepesindeki adeta bir kale gibi tahkim edilmiş bir dağ köşkündeki camekanlı salonunda dikilip duran Hitler, buradan, tarihe egemen olmayı sürdürüyordu. Yanına kimse yaklaşamıyordu. Bazen onu dünyanın en yüksek zirveleriyle donanmış bir boşluktan ayıran büyük bir meydanın kenarına kadar gidiyordu. Gece, epey uzun zamandan beri yavaşça iniyordu. Bir süre sonra kaygılı bakışları, bu son derece geniş salonda bir şeyler aradı. Sonunda Hit-

ler bürosuna yöneldi ve oradan koskocaman, "Ko-hi-nor" marka, yeşil bir kalem aldı ve onunla kıçını kaşıdı. Daha sonra gülümsedi ve kalemi yerine bıraktı. Tatmin olmuştu: Gayet açık ki arkasından geçerken birbirlerine sürtündüklerinde asker, Führer'in kamışının kıçına değdiğini hissetmişti. Bundan emin olmanın verdiği özgüvenle, edilgin bir biçimde yeniden işe koyulmuş ve gayet mutlu, şairane bir şekilde savaşmayı sürdürmüştük. Bir şair olarak o da kötüden ve kötülükten yararlanmayı gayet iyi biliyordu. Kalpten, inançlardan ve geleneklerden kaynaklanan ilkelerden ileri gelen yüksek ahlak anlayışına göre, az ya da çok eşitlikçi olan komünizmden yana olmadıklarını düşünmemek, tam bir delilik olacaktı. Yıkmak için yıkıyor, tahrip etmiş olmak için tahrip ediyor ve öldürmek için de öldürüyordu. Nazi kurumlaşması sadece kötülük içinde gururlu bir şekilde yücelmekten, kötülüğü sistemleştirmekten, kendilerinin en tepesine oturdukları halkı tarumar etmekten ve bu halkı alabildiğine yalnızlaştırmaktan başka hiçbir hedef gözetmiyordu. Hitler, insanoğluna reva gördüğü bu sefil ve iğrenç aşağılamadan, rezilce boyun eğmeden ve tiranlıktan, adına sanat denen inanılması güç bir üçkâğıtçılık ile, olağanüstü güzellikte sonuçlar çıkarıyordu.

Jean! Doyum olmaz kalçalı genç fidan! Damgalanmış güzellik anıtı! Senin oyuklarında, doyumsuz güzellikler ve şenlikler yaşanırdı... Parthenon'un omuz başı. Siyah bir sinek ası. Ben, altın iğnelerinin battığı bir iğne yastığıyım. Ağzının tadı: Sessiz bir vadinin dibinde, sarı koşumlu bir katır ilerliyordu. Senin vücudun, suyun ağladığı bir bando takımıydı. Aşklarımız! Hatırlayınız. Ahır, bir avize ile aydınlatılıyordu. Darmadağın çobanlar, pazar ayini için uyandırılıp ayağa dikiliyordu. Hafif ve mavi bir pus içinde uçuşan şarkılarını dinleyin! Gözünün içinde, balıklar avlıyordum! Gökyüzü, kapılarını açıyordu. Uykumun yapraklarını ölü doğmuş çocukların alınlarının üzerine dökünüz, aşkımızın yapraklarını tüm dünyanın üzerine dökünüz, dünyanın yapraklarını da yataklarımızın üzerine dökünüz. Yelkenli arabalarınızın üzerinde, yola çıkınız. Kapınızın eşiğinde uyuyorum. Rüzgâr

ayakta uyuyor. Sesim pek çok makamdan şakıyarak, seni aramak üzere yola çıkabilirdi! Jean seni terk ediyorum. Çam ağaçları kendi kendilerine hareket ediyor. Dışarıyı, burada, henüz doğmamış olan ölülerin nezdinde bulunan benden çok daha iyi görüyorsun. Dün, tüm gün boyunca, olanca sevgimle, senin niyetine, bembeyaz ve çok güçlü bir tür St. Bernard olan bir köpekle beraberdim. Bir an için yeterince tül ve gül olmadığından kaygılandım. Her şey, o kibrit kutusuyla, çok daha kolaydı. Bugün kuşkusuz genç bir keşiş tarafından kırılıp koparılmış ve benim yassı ve yosun tutmuş bir taşın üzerinde bulduğum bir çobanpüskülü dalı olacaksın. Seni ne bir vazoya, ne de bir çerçeveye koydum, ama dantel bir perdenin yardımıyla gece masasının üzerine yerleştirdim ve seni merkezine oturttuğum bir tür sunak yaptım. İyi biliyorum ki bu kitap ancak ve sadece bir edebiyat yapıtıdır; ama nasıl ki itfaiyecinin sıktığı su ateşin sönmesiyle birlikte kesilirse, bu benim acılarımı kendimden geçme noktasına dek yüceltmeme ve kendinden başka bir şeye dönüştürmeme yarayacaktır. İster ben kazanayım, ister Jean; asıl olan bu. Kitabım belki de sadece benim olayları basitleştirmeme yarayacaktır. Kendimi olabildiğince basit kılmak istiyorum, yani yanlışlardan arıtılmış olmak istiyorum ve varlığımın, adeta bir kristal gibi, ancak diğer nesnelerin ardından görülmesine imkân veren birtakım nitelikler kazanması gerekiyor. Paçavralar, yoksulluk ve sefalet, yok mertebesinde berbat bir kılık ve kıyafet ve tam bir terk edilmişlik, dokunaklı ve içten birinin günlük yaşama çok daha kolayca girmesini ve uyum sağlamasını mümkün kılar. İliklenmiş olmak. Kusursuz. Gözle görünür biçimde ulaşılmaz. Bir aziz gibi arınmış olmanın tamamen içten gelmesini arzuluyorum. İçimde, beynimden kalbime doğru bir şeyler akıyor. Çok basit bir bez şerit. Bir kırışıklıktan nefret edebilirim; ipek bir torba, kötü dikilmiş bir pli, partallaşmış bir pabuç, kendime yönelik acıklı ve pek dokunaklı bir duyguya kapılmama yol açabilir; kesinlik anlamında en basit patavatsızlık ve densizlik bile itaatsizliği kolaylaştırır. Bunca kürk içinde, nasıl da ağırdım! Uçsuz bucaksız bir sessizlik vadisinin ortasında yağan lapa lapa karlar, her birimizi diğerlerinden soyutluyordu ve biz ki, bir tankın yoğun gecesinde yaşıyorduk...

"Kadınlara ve çocuklara, çeşitli işkenceler yaptılar."

Fransız gazeteleri bizlere bunları söyledi. Rusya'da kadınların dişlerinin arasına sert ahşap çiviler çaktım. Bakın, bu nasıl oldu: Rus genç kızları ve erkek kardeşlerini (17 yaşındaydı) konuşturmamız gerekiyordu. Biz dört kişiydik: teğmen, onbaşı, bir arkadaş ve ben. Kızlar susuyordu. Oğlan da.

Teğmen, bana,

"Döv onu" dedi.

Ben hafifçe sırıtıyordum, çünkü bu subay bu Ruslar karşısında başarısız olmuştu ve ben de geniş bir gülümsemeyle, çocuğun yanağına sıkı bir tokat patlattım. Tepki olarak, pek belli belirsiz bir şekilde sarsıldı. Cesaret edemedi.

"Konuş.

Sustu. Hep gülümseyerek, bir tokat daha patlattım. Yine konuşmadı. Ben de subaya döndüm. Kuşkusuz benim gülmem yüzünden, teğmen ve arkadaşım da sırıtıyordu.

"Kızlara da aynı şeyi yap."

Onları da tokatladım. Sendelediler ve biri yere kapaklandı. Oğlan yerinden kıpırdamadı.

"Delikanlı pek de şövalye ruhlu değil" dedi teğmen.

Güldük ve üçümüz, gülerek, sıkı bir tokatlama eğlentisine koyulduk. Bu bizi alabildiğine neşelendiriyordu. Yerlere yuvarlanan kızlara tekmeler attık. Onların acınacak kadar gülünç durumlarıyla, karmakarışık olan saçlarıyla, kayıp tokalarıyla ve ağlayıp inlemeleriyle eğleniyorduk. Elbiselerini yırttık. Kızlar ve çocuk çırılçıplak kaldı. Neşeden ve keyiften sarhoş, gülmekten kırılırken, bir yandan da derin bir hüzün duyuyordum. Bunu öylesine yoğun bir şekilde duyuyordum ki, onlara bir türlü acıyamamaktan ileri gelen bir düş kırıklığı bile olabilirdi. Vurmaya devam ediyordum, ama gülümsemem artık aynı değildi: Bu artık gizlenmesi, saklanması gereken bir mutsuzlukla lekelenmiş sahte bir neşe göstergesi gibiydi. Oyunumuz, sırf bu gülümseme yüzünden bir oyun olmayı sürdürüyordu ve bize artık pek saldırgan gibi görünmüyordu. Saçları yoluyor ve kızların kukularından kıllar koparıyorduk, çimdikliyor ve delikanlının taşak ve memelerini buruyorduk. Üç partnerimiz de oyuna katılmışlardı; gerçi onlar gülmüyorlardı, ama gerek dansları, gerek suratlarını buruşturmaları,

gülmekten bin beterdi ve bu bizim sarhoşluğumuzun karşılığıydı. Bu, kökeninde derin bir hor görme ve aşağılama yatan, belirgin bir umutsuzluktu. Ve bence onların bu sahte sırıtmaları, adeta bir tür zorunluluktu; çünkü aksi takdirde onların bize yönelik aşağılamaları, onlara bu kötülükleri yapanlara yönelik bir umursamazlığa ve acımaya varan bir boşvermişliğe bile dönüşebilirdi: Nitekim masanın arkasında ayakta duran ve sırıtarak bizlere bakan subay da, bunun farkındaydı. Beni alıp götüren, kendimi tamamen kaptırdığım bu sürecin farkında olmayabilirdim; ne var ki subay, adeta her şeyi kayda alır gibiydi. Belki de ertesi gün öleceğimizi bilerek oradaydı sanki. O, pek kahramanca söylemlerin, yanan ve dumanı tüten aile ocaklarının, yıkıntıların, yasların ve sefaletin de temsilcisiydi ve bugün bizlerin pek neşeli bir umutsuzluğa kapılmamızın da, tanığı gibiydi. Böylelikle hepimizi gülmekten kırıp geçiren bir sürü birbirinden tuhaf oyun ve numara uydurup durduk...

Erik'e özgü bir tutum: Başparmağını, pantolonunun önündeki düğmelerin arasındaki bir aralığa takıp öylece durmak. Tıpkı, başparmağını yeleğinin ya da ceketinin önüne takan Napoléon gibi. Sargılar içindeki elinin kan dolaşımından kaygılanan bir hasta.

Gelişimden birkaç gün sonra, hapishane ayaklandı. Eğer Paulo'nun ihanetini önleyen şey acımasızlığı ise, Pierrot'yu bir hain yapan da içindeki sevgi ve yumuşak başlı olmasıydı. İki gün boyunca hücre kapılarını zorlayan ve birtakım silahları ele geçiren tutuklular, bu denetimsiz gücün yasa haline geldiği korkunç bir yere dönüşen hapishaneye, tamamen egemen oldular. Öyle ki, tutuklular birbirlerinden korkuyorlardı. Gardiyanlar dış kapıları kapayarak kaçmışlardı ve bizler, duvarların dışında silahlı jandarmaların bulunduğu bu fare kapanının içinde, dolanıp duruyorduk. Birimizden birimiz bir gözetleme deliğinden bakacak olsak, bir jandarma tüfeğini omuzluyor

ve ateş ediyordu. Pek cephanemiz yoktu. Kiminle dövüşmemiz gerektiğini de bilemediğimizden, deliye dönmüştük. Duvarların arkasında, güvendeydik. Ambarda yiyecek namına ne varsa, tüketmiştik. Suyu dışarıdan kesmişlerdi. Muhafızlar, parmaklıklardan, gördükleri koridorlardaki tüm gölgelere ateş ediyorlardı. Sürekli olarak pek yavaş, tedbirli, biraz olsun korunabilmek için önümüzde birer ot minderle hareket ediyorduk. Tamamen kuşatılmıştık ve açlıktan ölmemiz için sadece beklemeleri bile yeterliydi. Ya da susuzluktan. El bombaları da atabilirlerdi. Dumanla boğabilirlerdi. Madenciler arasında korku ve heyecanın doruklarına yükselmesi, pek ender görülen bir tuhaflık olarak, pek acımasız olacakları varsayılan yaptırımlar beklentisiyle insanları birbirleriyle sevişmeye iter ve eskiler, olası bir hır gürü önlemek gerekçesiyle, birbirlerinin kollarına atılırlar. İhanet etmek istiyordum. Tıpkı birtakım tangoların bir kabareyi mis gibi kokan lüks bir yolcu gemisine dönüştürdükleri gibi, çılgınca allak bullak olduğumu hissediyordum. Ruhum Pierrot'yu ziyaret ediyordu. Bir süpürge sopasının ucunda beyaz bir bayrak göründüğünde milisler içeri dalıyor, tutuklu zavallıları bazı hücrelere tıkıştırıyor ve bu işin sorumlularının kimler olduğunu soruyorlardı. Yüzbaşı, bazı tutukluları, birbiri ardından sorguladı. Bazı çocuklar başkaldırının nasıl başladığına ilişkin hiçbir şey bilmiyorlardı.

"Siyasiler mi başlattı? Ha?"

Yüzbaşı, baldırları gergin, başını pek hafifçe sallayarak ve ağzının köşesinde alaycı bir ifadeyle, sorguluyordu.

"Bilmiyorum efendim, görmedim.

"Götürün. Seninle sonra hesaplaşacağız. Sıradaki!"

Başka bir çocuk yanıtlıyordu:

"Ben uyuyordum efendim.

Yüzbaşı onu omuzlarından yakaladı ve şiddetle sarstı:

"Beni salak mı zannediyorsun?"

Öyle bir tokat attı ki, delikanlı karşı duvara kadar savruldu.

"Sıradaki!"

Başka bir delikanlı girdi.

"Sen de mi uyuyordun?"

"Hayır."

"Ya! Hay Allah. Eee, sen neler biliyorsun?"

Paulo sesini çıkarmadı. Gözlerini önüne dikmiş, öylece duruyordu. Bakışlarının çizgisi, dümdüz bir çelik çubuk gibi sertti. Hiç farkına varmadan ellerini yana götürdü ve başparmaklarını ceplerine taktı. Böylece, hareketsiz duruşunu sürdürdü.

"Eee? Konuş!"

Bu küçük suratın derisi, tahrip edilemez bir kemik yapısının üzerine gerili gibiydi. Juliette'in, bu hiç tanımadığı yüzbaşıyla ilişkisine ilişkin olarak hiçbir şey bilmiyordu. (Esasen bu maceranın tüm tehlikesi de, sadece Juliette'in kafasında idi.) Bir gün Jean'ın annesine gittiğimde, kapıyı yine hizmetçi kız açtı.

"Giriniz bay Jean.

"Kimse var mı?"

"Evet. Herkes burada.

Herhangi bir şey söylemeden, hatta hizmetçi kıza bile bakmadan, yemek odasına geçtim. Aslında Jean'ın anısına en bağlı kalan, yine de oydu; ama neden bunu ne Erik'e, ne de metresine söylemiyordu ki? Belki de eskiden Jean'ı açıklamaktan öyle korkmuştu, onu yüzbaşıya açıklamaktan öylesine korkmuştu ki (ki günlerden bir gün dilinin ucuna dek gelen itirafı yapmamak için, kendini tutmak için perdelerin kadife tongurdaklarına sarılmış, kordonların topuzlarını avuçlamıştı), bugün artık sanki bu açıklamayı yapmış gibi, kendisini suçlu ve sorumlu hissediyordu.

"Bir Alman askerinden söz edersem, eğer burnumu bu işe sokarsam, bu iş için beni suçlayacaklar. Beni tutuklayacaklar."

Bu kapıdan içeri her girişimde, hizmetçi kızın kimliğini saran büyük tehlikeyi düşünüyordum. Onu bu evin sahiplerinden ve onların konuklarından çok daha fazla ve şiddetli bir şekilde seviyordum. Şimdi ise onların arasındayım. Uzlaşma konusunda Paulo'nun Erik'ten ve Jean'ın annesinden daha katı olduğu görüşümde, haksızdım.

Bu günün iki gün sonrasında Erik, elimi sıkarken, "Yarın görüşmek üzere Cian" dedi; ben de ona bir paket sigara getirerek, geri geldim.

"Onu Erik'e götürün" dedi anne; "Paulo'yla birlikte, içerideki oda-da.

Çok geniş ağızlı bir vazoya, bir buket yılanyastığı çiçeği yerleştirmekle meşguldü. Bu beyaz ve anlamlı çiçeklerin arasında söylediği bu cümle, kalbimin hızla atmasına yol açtı. Kendimi sanki bir nişan evinde gibi hissettim.

"Neresi?"

Döndü, bana gülümsedi ve elindeki makası bırakmadan işaret etti:

"Buradan geçin."

Karanlığının içinde gördüğüm bu derin ve zengin döşenmiş odayı daha önce de birçok kez görmüştüm. İçeri girdim. Odada çok fazla muslin vardı ve yatağın tam karşısında, iki kapının arasına yerleştirilmiş ve kırmızı kadife perdelerle süslenmiş olan büyük bir ayna görülüyordu. Bu ayna, her gece dördümüzün birlikte yattığımız yataktan başımızı biraz kaldırdığımızda, sanki bir kukla tiyatrosu dekoru gibi, alabildiğine görünüyordu. Orada uyuyorduk, kimi zaman ise kıpırdamadan, sessizce konuşuyor ve sanki Jean'ın oradaki varlığını hissediyorduk.

Odaya girdiğimde, bir koltuğa oturmuş olan Erik'i sigara içerken buldum. Elleri cebinde olan Paulo, onun sigara içmesini izliyordu. İçeri girdiğimde, ikisi birbirlerine gülümsediler. Elimi önce Erik'e uzattım.

"Ne haber?" derken, aynı anda, Paulo'ya doğru bir göz attı.

"İyidir. Ya sen Paulo, nasıl gidiyor?"

Erik'e bakarak gülümsedi.

"İyi."

Bir an, konuşmadan, öylece durduk. O sırada, duvara iliştirilmiş olan bir resim dikkatimi çekti: Topun üzerindeki ayağında koskocaman bir spor ayakkabısı olan, şort giymiş genç bir futbolcuydu bu; yün çorabın da etkisiyle belki aslında olduğundan daha da sağlam ve kaslı görünen bacağı, bir saldırı müfrezesinin kahramanca yürüyüşünde yerleri titreten bir yay gibi duruyordu.

"Kim bu?" diye sordum.

"Kim? Bu mu?"

"Evet."

Paulo hafifçe gülümseyerek bana baktı, sonra bakışlarını Erik'e çevirdi. O da elindeki sigara izmaritini fırlatıp attı, ama hemencecik yeni bir sigara çıkardı.

"Güzel çocuk, değil mi?"

"Eh, fena değil."

Ben de hafifçe gülümsediğimi fark ettim. Paulo ayağa kalktı, resmi duvardan söktü ve bana uzattı. Biraz da hüzünle, mırıldandı:

"Alın, o bir sporcu."

Sonra, sürdürdü:

"Güzel çocuklar hoşunuza gidiyor mu?"

"Bana mı soruyorsun?"

"Evet."

"Evet, neden?"

"Öylesine sordum."

Güldü.

Akşamki şenlikte, "hayalet treni" denilen barakaya girdim. O akşam tanıştığım gemi tayfası çağırmıştı beni:

"Gel; bunu görelim. Hayaletler her zaman ilgimi çekmiştir."

Karanlıkta yürüyüp adımlarımızla esneyen merdivenlerin basamaklarını çıktıktan sonra, duvarın dibinde kapağı açık bir tabutun bulunduğu küçük bir odaya geldik. Kızlı erkekli on kişi kadar bir grup, bu şeye bakıyorduk. Robert grubun biraz arkasında, elleri cebinde, bacakları ayrık, dikiliyordu. Güleç. Tabutun içinde kırmızı bir iskelet uzanıyordu, ama bunu, aydınlatmadan ötürü, adeta bir çarşafa sarılmış genç bir adam gibi gördük. Denizci güldü, biraz öne çıktı ve bağırdı:

"Ne güzel bir çocuk! Güzel çocukları severim ben!"

Bu haykırmanın tuhaflığı, belki de güzel bir çocuk tarafından dile getirilmesindendi. Tek partnerin daha iyi sevilmek için ikiye bölündüğü pek samimi bir çoklu sevişmeye (partuza) tanık olduğum izlenimine kapıldım; ya da başka bir deyişle, ikili ayna düzeneği bu genç adamın kendisiyle karışmasına yol açıyordu ve güzelliği daha da iyi bir biçimde ortaya çıkıyordu: Gerçekten de ne kadar güzel olduğunun farkında olmayan ve güzel delikanlıları pek seven alçak gönüllü, ama

olağanüstü de gururlu bir delikanlı, bizleri ezip un ufak eden gurur dolu sözler söylüyordu. Nasıl da gizemli bir birlikteliğin dışında kalmıştım?

"Onun da hoşuna gidiyor bu.

Bana Erik'i gösterdi.

"Bence tamamen haklı."

Paulo'nun soruyu açmak istediğini hissediyordum, ayak sürümek istemedim ve mırıldandım:

"Yani siz, ikiniz, büyük aşk, ha?"

Yine güldü, ama biraz utanmıştı.

"Neden olmasın? Fena da olmuyor hani."

Erik henüz yerinden kımıldamamıştı. O zaman elini uzattı ve benden ateş istedi. Kibriti uzattım ve o da, sigarasını yaktıktan sonra, onun ateşinden yakması için Paulo'ya uzattı; ama beriki (belki de onun bu davranışını fark etmediği için) öylesine hızlı bir şekilde arkasını döndü ki, o şekilli, sımsıkı ve yuvarlak kıçı tam sigaranın hizasına geldi ve ben bir an sanki sigarayı kıçının iki yanağının arasına sıkıştırıp götüyle içecekmiş gibi bir izlenime kapıldım. Bu hayli komik durum, Paulo'nun o soylu görüntüsünü epey zedeledi ve onun o mermer büstünde benim bazı aşağılayıcı davranışlarla geliştirip açığa vurduğum bir çatlağın belirmesine ve giderek derinleşmesine yol açtı. Daha sonra bana döndü, eğildi ve sigaramdan ateş aldı.

"Ben iniyorum...

Gülmekten kendimi alamadım. Üçümüz birden başlarımızı çevirdik. Anne kapıdan içeri girmişti.

"Ben gidiyorum. Az sonra gelirim.

Benim güldüğümü gördü, kahkahamı işitti.

"Ne oldu? Ne var?"

"Yok bir şey" dedim ve sözleri karıştırarak ekledim: "Aklıma bir şey geldi de... Önemli değil."

Kadın çıkınca, Paulo bana biraz da sert bir şekilde baktı:

"Bak, anneme bir şey söylemeyeceksin, değil mi?"

"Deli misin?!"

"O zaman neden güldün?"

Erik'in yanına gitti ve yanına, koltuğun koluna oturdu. Bu, tam an-

lamıyla bir itiraf, bir dışavurumdu.

"Hiç... Önemli değil. Ama sana söz veriyorum...

"Söz mü?"

"Söz dedim ya!"

Ayağa kalktı. Gözleri parlıyordu. Sonra geri döndü ve Erik'in boynuna sarılıp onu öptü. Sonra yandaki odaya geçti.

Erik'e bakıyordum:

"Paulo sizi çok seviyor."

Güldü ve biraz da güçlükle yanıtladı.

"Biliyorum, evet, çok...

"İyi, ama... annesi?"

"Biliyor."

Uyuşuk ve gevşek halde, sigarasını içmeyi sürdürüyordu. Birkaç saniye kadar konuşmadan, öylece kaldık, ama sonra bakışlarımız kesişti ve birbirimize gülümsedik. Bu gülücüklerin beni oturduğum koltukta boğmasını bekledim ve bu sular üzerimi örttüğünde biraz eğildim, ayağa kalkarken mırıldandım:

"Bu neler yapıyor orada...

Yan odaya geçtim, Paulo, balkonda, pervaza dirseklerini dayamıştı. Böyle genç bir adamın böylesine melankolik bir havaya kapılmış olduğunu görmekle, şaşkına dönmüştüm (balkondaki bu görüntü bana, düşler âlemindeki serserilik günlerimi çağrıştırıyordu). Bana doğru döndüğünde, ağladığını fark ettim: Sarhoştu.

"Ne oldu Paulo? Yolunda gitmeyen bir şey mi var?"

Bana yaklaştı, boynuma sarıldı ve beni öptü.

"Sen benim en iyi dostumsun.

"Ne oldu? Yolunda gitmeyen nedir?"

"Sorun yok."

"Peki, ama o zaman neden ağlıyorsun?"

"Boş ver. Önemi yok. Gel."

Odaya girdik. Erik yerinden kımıldamamıştı.

"Bu tütün işinin ne kadar pahalıya patladığını düşündüm de... Paketi yüz papel!"

"Ben size getiririm" dedim.

Erik ona baktı. Gözlerindeki yaşları gördü, biraz şaşırdı, ama gülümsedi.

"Neyin var?"

Paulo, gözyaşları içinde ve sümüğü akarak yanıtladı:

"Bir şey yok."

Erik, sürekli gülümseyerek ayağa kalktı, onun yanına gitti ve elini omzuna koydu. Paulo tüm yüzünü kolunun yeniyle, geniş bir hareketle silerken yanıtladı:

"Bir şeyim yok.

Sonra başını, ona sarılan Erik'in göğsüne koydu.

"Haydi, git, yat."

Paulo bir an tereddüt etti, gözleri yeniden o sert ve acımasız bakışlarla donandı ve mırıldandı:

"Tamam. Gideceğim.

Bir on saniye kadar öylece kaldı, sonra ekledi:

"Hep birlikte gideceğiz."

Bu yanıtı, hapishanedeyken de vermeliydi. Onun sadece o acımasız tavrı bile, dostlarına ihanet etmesine yol açabilirdi. Ama o acımasızlık, ihanet etmeme şeklinde gelişti. Yüzbaşı anahtarlarıyla oynayarak sabırsızlandığını gösteren bir hareket yaptı ve mırıldandı:

"Bana elebaşılar gerek. Bu işi yönetip yönlendirenleri istiyorum. Aksi takdirde tüm tutukluları Almanlara rehine olarak vereceğim!"

O anda Paulo'nun o sert ve metalik bakışları sanki ilkbahara özgü hafif bir göğermeyle yeşerdi. Yüzü, tuhaf bir anlam değişikliğiyle ışıldadı, yani daha da karanlık bir hal aldı. Paulo bu suskunluğunun yüzbaşının kuşkularını büsbütün artıracağını ve belki de bir faciaya yol açacağını anlıyordu. Ama ayrıntılı ve ince bir şekilde düşünmedi ve kendini inkârı sürdürmenin yokuş aşağı inişine bıraktı. Dişleri sıkılı, yanıtladı:

"Ne söylememi istiyorsunuz? Hücremin kapısını açtılar, işte...

"Kaç numara?"

"426...

"Sonra?...

Yüzbaşı, bu "sonra?" sözcüğünü söylerken, yerdeki küçük bir tahta parçasını, karşı duvara doğru fırlatmak üzere tekmeledi. Bu, fut-

bolculara özgü bir hareketti. Paulo, o anda, kendisinin bir sporcu olmadığını düşünerek, ani bir utanç duygusuna kapıldı.

"Ben hiçbir şeyin farkında değildim.

Yüzbaşı Paulo'ya baktı. Farkında olmaksızın burnunun üstündeki, kaşlarının bitiştiği noktaya bakıyordu. Bu kaşlar, hiçbir şey bilmediğini söyleyen bu delikanlının suratına, kararlı bir ifade kazandırıyorlardı.

"Defol!"

Paulo çıktı. Başka delikanlılar da odadan geçtiler ve ama tatlılıkla, ama şiddet kullanılarak, sorgudan geçirildiler: Hiç kimse konuşmadı, çünkü hiç kimse hiçbir şey bilmiyordu. Pierrot girdi. Yirmi sekiz tutuklunun infaz edildiklerini haber verdi.

Milis yüzbaşısı, hapishane müdürü, müfettiş ve dört silahlı adam, birlikte, tüm hücrelerin önünden geçti. Her hücrenin önünde duruyor ve Pierrot'nun gösterdiklerini, isyana katılan tutukluları (yönlendiricileri, gözüpekleri, yiğitleri, ateşlileri), kapıları ilk açanlardan başlayarak, ayırıyorlardı. Yüzbaşı ve müdür, gayet soğukkanlı ve telaşsızdılar. Görevli çocuk tıklım tıklım dolu hücreye giriyor (çünkü tutuklular aceleyle, tek kişilik hücrelere yirmişer kişi olarak tıkılmışlardı), en diplerdekileri bile görebilmek için parmaklarının ucunda yükseliyor ve hiçbirinin adını bilmediği için birilerini eliyle seçip ayırarak çıkarıyordu. Hemen hepsi, ayakta dikilen, Temmuz sıcağından kan ter içinde, leş gibi kokan, karanlık yüzlü adamlardı. Çocuk çocuksu suratıyla bunların kimini omzuna dokunarak, kimini hücrenin en karanlık yerinden ceketinin ya da gömleğinin ucundan tutarak çekip çıkarıyor, öbür silahlılar da bunları sıraya sokuyordu.

Bundan sonra olup bitenleri yazmamdan önceki gece, sonradan, epey bir gecikmeyle not edeceğim şu düşü gördüm: "Bir delikanlının cinsel organını tam beş kilidi olan özel bir bekaret kemerinin içine hapsediyor, sonra da büyük bir nefretle (hemen arkasından gelen hareketime yol açan dürtünün 'nefret' olduğunu, gayet iyi anımsıyorum) ve bunun ayrılmaz bir parçası olan bir zevkle, anahtarları derin bir çamur çukuruna fırlatıyorum."

Pierrot'nunki bir öc alma değildi. Milislerin ilk yakaladıklarından biriydi ve yüzbaşı da, tüm yakalananlara olduğu gibi ona da bu işin

yönlendiricilerinin kimler olduğunu sormuş, o da, ama sadece o, onları göstermeyi kabul etmişti. Hiçbir isim de bilmiyordu.

"Görürsem, size kimler olduğunu gösteririm" dedi.

Diğerleri gibi beni de yakalamışlardı, ama serbest bırakılınca öylesine sevindim ki, böyle bir davranış karşısında asıl efendimin kim olduğu konusunda kafam karıştı. İşte, ben öylesine keyiflenmişken, (bilmem rastlantıyla mı, çok titiz bir gözlem sonucu mu, yoksa ilahi bir esin mi gelmişti) yüzbaşı bana bu işi kimlerin yönlendirdiklerini sordu. Korkmadım. Bir tehdit ile karşı karşıya olduğum gibi bir duyguya kapılmadım. Tam tersine, reddetmenin adeta bir suç işlemek gibi geleceği bir mutluluk içindeydim, hani sanki dilencilere özgü pek ender olan mutluluk anlarından biri gibiydi. Tutuklular her zaman üst katlardaki bölmelere çekildikleri için, artık hiç kimse benimle ilgilenmiyordu. Beni unutmalarını umuyordum. Gerçekten de bunu umuyordum, ama hapishane müdürü adımı öğrenmişti. Üç saat sonra, ayaklanma sona erdiğinde, bir gardiyan gelip beni aradı. Yüzbaşı da, altıpatlarını şakağıma dayayarak kükredi:

"Ya bana bu işin elebaşılarını gösterirsin ya da kafana sıkarım. Adalet kavramına inanan biri için bu yöntem iğrenç olabilir; kendi kellesini kurtarmak için bazı masumları suçlamış olmaktan kaygı duyabilir. Yüzbaşı sadece caydırıcı olmak adına, örnek olsun diye, birilerini infaz etmek istiyordu ve özellikle de ölüm cezası verip uygulayabilecek kadar cesur ve güçlü olduğunu kanıtlamanın peşindeydi. Bu yöntem, mükemmel olarak beliriyordu. İlk belirlenen on iki kişi, gerçek sorumlulardı. Şöyle açıklayabilirim: Yüzbaşının korkutucu surat ifadesi, sesinin tonu ve şakağıma dayanan her an ateş etmeye hazır tabanca namlusu, ölümümden en ufak bir kuşku bile duymadığım dehşet verici bir korkuya kapılmama yol açtı. Tepeden tırnağa bembeyaz kesilmişim gibime geliyordu ve elim ayağım boşaldı. Bir anda, sanki her şeyle sonsuza dek vedalaşıyormuşum gibi, lirik bir duyguya kapıldım. Çevremdeki her şeyin anlamı değişiverdi. Birdenbire ormanlar, kayalıklar, gökyüzü, kadınlar, alevler, gözlerimin önüne geldi. Güneş hapishaneyi aydınlattı. Bu gözyaşlarının bile ötesindeki düş kırıklığının pişmanlığı, adeta bir dizi çiçekler, gürgen çalıları, akordeonlar, vals yapanlar ve Marne dolaylarında bir plaj gibi, gözü-

mün önünde canlandı. Akordeon! Acılar içinde dağılan vücudum, onun içinde, aracılığıyla inliyordu.

"Sağa, sola, sonuna kadar eğilip baksın!"

Açık alanda Pierrot'ya her şey uzaklaşıyormuş, sanki başka bir dünyaya aitmiş, başka yasalardan kaynaklanıyormuş gibi geliyordu. Sonra, yaşamı o anda bitiverdi. Tek taraflı gösteren bir aynadan olayları ve adamları gördü, ama yüzbaşıyı göremedi, sesini işitemedi: Ne ağzını, ne hareketlerini ve ne de "Ateş!" diye gürlemesini... Pierrot ağzını açtı, ama gıkı çıkmadı. Gözkapakları cayır cayır yanıyordu. Kafası fena halde takılmıştı: "Yüzbaşı çok öfkeli; her an ateş edebilir." Göçüp gittiğini görür gibi oldu ve güçlükle mırıldandı:

"Onları tanımak için elimden geleni yapacağım.

Ağzı o anda kapandı, kolları yanından sarktı; kuraklıktan kavrulmuş bir bitki gibiydi. Korkudan tamamen solan ve rengi yeşile dönen suratı çökmüştü ve alabildiğine çirkin görünüyordu. Bu suratta çok ağır bir yıkıntının tüm izleri görülebiliyordu. Bu, yenik düşmüş ve darmadağın olmuş bir çetenin elbiselerini, miğferlerini ve tüfeklerini, bir parkta, ağaçların altında kazdıkları bir çukura gömen Alman subaylarının görüntüsüydü. Çocuk, yaşamının tetiğin üzerindeki, başını kıpırdatmaya bile cesaret edemediği için göremediği bu parmağa bağlı olduğu gerçeğini acımasız bir çıplaklıkla hissediyordu. En küçük bir hareketinin bile bir başkaldırı olarak değerlendirilmesinden kaygılanıyordu. Aptal bir hipnoz elini kolunu bağlamıştı. Ölüm korkusuyla duyduğu aşırı gerginlik, yüzbaşının öfkesinin ve gerginliğinin bulaşıcılığıyla dalgalandı. Yüzbaşı, sanki bir düş âleminde gibi, tetiği çekmekle hiç kimseyi öldüremeyeceğini düşündü, ama hemen ardından bilinci geri geldi. Pierrot'ya biraz daha esnek bir bakışla baktı. Onun zarif yüzünü, uzun kirpiklerini, kızıl çillerini, dudaklarının yuvarlaklığını ve bunların üzerinde adeta ölü bir gül gibi asılı duran umutsuzluğu ve düş kırıklığını gördü ve o anda tabancasının namlusunu bu dudakların arasından geçirerek o ağza sokmayı düşündü.

"Belki de bunun dilini çözmek için en iyisi budur. Zor, oyunu bozar."

Müdürün oradaki varlığı, canını sıktı. Tabancasını indirdi. Ne zamandan beri sürüp gittiği ve Pierrot'nun yaşamını askıya aldığı bilin-

meyen süreç kesilip kırılmıştı. Böylelikle onu adeta felç edip duyarsızlaştıran, gövdesini yok eden ve aklını başından alan o olağanüstü umutsuzluk duygusu da dağılıp gitti. Müdürü bir sigara ararken gördü, kendisinin de yeniden sertleşen bacaklarının üzerinde, askerlere özgü bir hazırol konumunda dikilmekte olduğunu sezdi ve bacağını dinlendirmek için birinin dizini azıcık kırdı. Vücudu yeniden biraz esneklik kazandı ve bir elini cebine soktu. Ama aslında bir göz atabilse görebileceği gibi ölüm hemen yanı başında dikilmeye devam ediyordu. Şimdi yüzbaşıya düşen, onun şakağının yerini belirlemekten başka bir şey değildi. Yapacağı ilk hatada yakasına yapışmak üzere hemen oracıktaydı ve bu tehlikeyi azaltabilmek için o hipnoz durumunu sürdürmekten daha iyi bir seçenek de yoktu.

"Bizimle gel."

Tutukluların yirmişer kişi olarak tıkıldıkları hücrelere gitmek üzere yola koyuldular. Basamakları çıkarken bacaklarında hissettiği halsizlik ve güçsüzlük, ona büyük acılar çekilen ve kanayan bir dünyada bulunduğunu bir kez daha anımsattı. Bu gezintinin başlangıcı onun için hem ölüme, hem de ışığa doğru bir yürüyüş gibiydi. Ama gün doğarken kaldırılıp ışığa ve ölüme doğru son yolculuğunda yürütülen bir idam hükümlüsünden farklı olarak, umut Pierrot'nun vücuduna hayat veriyor, ışık da bunu bütünlüyordu. Tamamlanmasına katkıda bulunacağı edimin ağır yükü ve üzerine aldığı rolün acımasız önemi ne kadar büyükse, davranışları da tam tersine, çocuksu ve samimi, alabildiğine sıradandı. İçinde bulunduğu anın görkemli tumturaklılığı, çevresinde bir parçası olduğu ne varsa tümünü tahrip ederek onu idealleştiriyor ve geriye onun varlığından ve en uçlarda dolaşan umutsuzluğundan başka hiçbir şey bırakmaksızın çözülüyordu. Ne var ki tam bir panik içindeki arzularına, yani kendisinin dışındaki yaşama ve bunun sonuçlarına yönelik umursamazlığına dokunamıyordu; çünkü bu, tamamen kendi inanç ve düşünce âlemine özgü nedenlerden kaynaklanıyordu. Hemen burnunun dibindeki ve artık bir parçası olduğu, onu doğru ve düzgün davranmaya çağıran, oyunu erkekçe oynamaya davet eden ölüme hazır değildi. Ölüm, kutsaldı, kutsanmıştı. Değdiği her şey, kanadının ucuna dek, tabuydu. Bu genç adam, onun kendisinden daha güçlü olduğunu biliyordu; ona

karşı gayet iyi davranıyor, şükranla anıyor, hayır dualar ediyor, yumuşatarak alıştırıyordu; ama pek yakınında olduğu zaman cesareti kırılıyordu. Kıvılcımlanan bir kaplumbağa kabuğu gibi erdemlerle donanmış ve onu saldırılmaz kılan bir adalet duygusuyla donanmıştı. Pierrot nihayet ihbarlarının doğru olup olmadığını denetleyeceklerini anladı. Bu nedenle de önceleri, hiç yanılmaksızın ayırt ettiği sorumluları gösterdi. Ediminin ağırlığı ve tehlikesi ve artık neredeyse otomatik hale gelen davranışları, arkadaşlarının öfke ve kızgınlıklarını hemen hiç umursamamasına yol açıyordu. İçinde bulunduğu bu sisli aydınlıkta onu nasıl da aşağıladıklarını fark edemiyordu. Ama yüzbaşı ile hapishane müdürü, onun kararlarını sınamadan benimsiyor, kabul ediyor, bu tanrısal tercihe saygı gösteriyorlardı. Bir çocuğun parmağı. Acaba onun arı duru ve temiz otoritesine boyun mu eğiyorlardı? Çocuk, bu acımasız herifler için, bir sarkaç görevi görüyordu. Sessiz kalması halinde bunlar, iyiden iyiye insanlıktan çıkabilecekti. Pierrot daha ilk üç hücreden on kurban seçmişti ve geride daha on yedi hücre vardı. Bu sayıya ulaştığında, yüzbaşının artık tatmin olmuş olacağını varsayıyordu.

Oysa yüzbaşı daha başkalarını da bekliyordu ve ağzından da tek bir söz bile çıkmıyordu. Pierrot'nun başlangıçta tabanca tehdidi altında bunun yaşamına karşılık olarak bazı yaşamları teslim etmesine ilişkin olarak duyduğu o belli belirsiz ve hafif utanma ve sıkılma duygusu, çabucak ve tamamen kayboldu.

"Bu kadar çok adamı da gebertemezler" diye geçirdi içinden, "ama ne kadar da çok bunlar yahu!"

O andan itibaren, ciddi bir biçimde utandı ve sıkıldı. İnsanları kesilmeye göndermek için yeterince büyük ve güçlü olmadığını kavradı ve aynı anda da kendisine ve yaptığı işe karşı duyduğu korku, tamamen dağıldı. Ayaklarının, sanki akkor halindeki kömür ateşleri üzerinde yürümüş gibi değil, ama oradan bacaklarına doğru yükselen ağır ve yavaş bir ısıyla yandıklarını ve kendisini de kavurduklarını hissetti. Korku sona erince, kanı daha hızlı dolaşmaya başladı. Çocukluğumu düşünüyorum da, annem tahta pabuçlarımın içini mangal közleriyle doldurur ve iyice ısınana dek sağa sola sallardı. O zaman, her yanı çamur ve kar içindeki yoldan okula giderdim. Yedinci hüc-

redeki kurbanımı seçmeye gelince, biri çenesiyle bir hareket yaptı ve sanki on bin sene sonrasına yönelik bir etik dersi yolladı. Bundan sonraki hücrelere gidildiğinde, alt alta, üst üste yığılmış adamların yaptıkları her jest, her bakış ve iç çekme, ona müthiş bir aşağılama gibi geldi. Sıcak ve nemli insan kütlesinin içine gömüldüğünde, sanki ona yönelik bir iğrenme ve tiksintiyle iki yana açılıyorlarmış gibi geliyordu. Hücreler, işe gidiş saatindeki metro vagonları gibi doluydu ve Pierrot insanları ite kaka kendisine bir yer açmaya çabalayan ve herkesi iğrendiren biri gibiydi. Bu hücrelerdeki ortam, tıpkı Riton'la Erik'in metroda karşılaştıkları akşamki gibiydi ve ben bunu anlatmadan geçemeyeceğim. Riton on yedi yaşındaydı. Tam da Pierrot'nun ele verdiği isyancıları infaz ettikleri günün akşamıydı. Chapelle İstasyonu'nda, gecenin on birinden az önce, kışlaya dönmek için bir bilet almıştı. Bu metro hattı havadan geçiyordu ve genel karartma nedeniyle bir süre zifiri karanlığın içinde duraklıyordu, ama Riton yine de arkasında dikilen Alman tankçının suratını bir an için de olsa görme imkânını bulmuştu. Herhalde yirmi iki yaşlarında, sert bakışlı, kaşının üstüne dek inen ve yanda da kulağına dayanan siyah beresinden çıkan kahverengi bir saç perçemiyle fark ediliyordu. Daha önce de belirttiğim gibi boynu kalın ve kaslıydı, dimdik duruyordu; yakasız üniforması da, çizmelerine dek simsiyah iniyordu. Erik'in ellerinde kahverengi eldivenler vardı. Metro vagonunun kapısının karşısındaki boşluktaki orta direğe tutunmuş, Riton'un arkasında, ayakta dikiliyordu. Kalabalık pek sıkışıktı. Herkes ezim ezim eziliyordu, ama yine de sessizlik hüküm sürüyordu ve vagon karanlığın içine dalmadan önce Riton, oradaki herkesin bakışlarındaki aşağılamayı açıkça gördü. Yalnızdı, gençti, yalnızlığının ve gücünün bilincinde, gururluydu. Metro daha yeni hareket etmişti ki Kıvırcık'ın (Almanlara böyle de deniyordu) kasıkları vagonun sarsıntısıyla, Riton'un kabaetlerine yaslandı. Genç çocuk ilk önce herhangi bir şey düşünmedi. Ama hemen sonra, üzerindeki bu ağırlığın ve sıcaklığın sürüp gitmesi, dikkatini çekti. İzleniminin doğru olup olmadığını kontrol etmek için, sanki bu baskıdan kurtulmak ister gibi hafif bir hareket yaptı, ama eğer izlenimi doğru ise askerin cesaretini kırmamak için de bu hareketi pek hafif tuttu. Asker daha güçlü bastırdı ve kamışı da kalkıyordu. Riton

bundan sonra bir daha kımıldamadı. Durdukları her istasyonda vagonun içi aydınlanıyor, ama hiç kimse hiçbir şeyin farkına varmıyordu; çünkü yoğun kalabalıkta ancak kafalar ve tutunan eller görünebiliyordu. Üstelik çocuğun bakışlarında, böyle bir gözlemin yapılmasını engelleyen bir tiksinti ifadesi vardı. Erik ise dimdik, sert ve dümdüz bakmayı sürdürüyordu. Çocuğun beresini ve saçlarını öpüyormuş gibi görünmemek için hafifçe yana dönük olan başının yönlendirdiği bakışları, oradaki demir tutunma çubuğuna yapışmış genç bir adamın kollarının arasına yönelikti. Düşünüyordu:

"Kamışımın sertleştiğini hissetmiş olmalı."

Bundan böyle de hep bunu düşündü. Çocuğun bunu hissetmesini hem istiyor, hem de bundan kaygılanıyordu. Fazla yüklenip bastırmaya hem cesaret edemiyor, hem de oldukça kuvvetli bir şekilde dayanmayı sürdürüyordu; zira her istasyonda bir kez daha görebildiği bu güzel ve ortası biraz oyuk ensenin karanlığın içindeki görünüşü, bir hayli tahrik ediciydi.

"Bu hoşuna gitmese bile, ben Alman olduğum için, bir rezalet çıkarmaya cesaret edemeyecektir...

İstasyonlar birbiri ardına geçiyorlardı. Erik, sol kolunu insan kalabalığının arasına daldırmayı denedi (o ana dek, başların üzerinde tutuyordu). Kol yavaşça indi ve el, tedbirli bir şekilde girecek bir delik arayan akıllı bir yılan başı gibi, iki omuzun arasında, bir boşluk aradı. Riton beliyle pek hafif bir hareket daha yaptı. Artık neredeyse hiç düşünmüyordu. Kendisini, iyimser bir uyuşukluğun mutluluğuna bırakmıştı. Erkek, asker ve Alman, duruma ve ona hâkimdi. Ne var ki aklından bir kez de geçmedi değil:

"Kuşkusuz kamışı sertleşti. Bu hissettiğim, onun kamışı. Sonra da ille de bana geçirmek için bir rezalet çıkarmasın da...

Aydınlık bir duraklama anı oldu. Bu, Jaurès İstasyonu'ydu. Bazı yolcular indi. Adeta önceden sözleşmiş gibi, ne Riton, ne de Fritz, istiflerini bozmadı. Sadece Riton, sağ elini cebinden çıkardı.

"Ortalık kararınca bir bakacağım, bakayım kamışı ne âlemde; görelim bakalım, durum nedir?!"

Vagon yeniden karanlığa daldı. Erik hâlâ ve daima abanıyordu. Elini cebine sokarak donuyla sol bacağının arasına sıkışmış olan ka-

mışını düzeltti ve yeniden yönlendirdi. Bu arada yapmış olduğu hareketler nedeniyle Riton'un kıçı üzerinde düzensiz bir temas, hafifleyen bir baskı oluştu. Riton kıpırdamıyordu. Sabahtan beri ilk kez kendisini rahat ve barış içinde hissediyordu. Bu belki de Alman askerin ona gösterdiği ilgiden dolayı değildi, ama Riton bu sıcaklıkla ve fizik temasla dinlendiğini hissediyor ve yaşadığı o korkunç ve iğrenç günü, biraz olsun unutuyordu.

"Bilse, beni anlayacaktır."

Erik, pantolonunun içindeki kamışını dikleştirmek için azıcık geri çekildiğinde, kasıklarını Riton'un kıçından biraz uzaklaştırmak zorunda kalmıştı ve kendisini vagonun sallantısına bıraktı. Böylelikle vagonun her sarsıntısında, çocuğun kıçına bir kez daha vuruyordu. Bu fizik temas her kesildiğinde, Riton kendisini bir kez daha yapayalnız hissediyordu. Temas yenilendiğinde de tüm dünyayla barışıyor, huzur ve güven duygusuna kavuşuyordu.

"Tek bilmek istediğim, bu işin nereye kadar gideceği...

Erik de, "İnince, onu izleyeceğim" diye düşünüyordu.

Metro, bir Yunan tapınağının etrafındaki bir frizin hızıyla ve güvenliğiyle ilerliyordu. Riton sağ elini aşağıya doğru sarkıttı, ama askerin önüne denk gelmesi için biraz dönmesi gerekiyordu; ama o zaman da Erik'in eli cebinde olarak yönlendirdiği kamışıyla kıçının tam arasına yaptığı baskı kesilecekti. Bu esnada tren şiddetle sarsıldı ve Erik, dengesini bulabilmek için sol eliyle, yani eldivenleri tutan eliyle Riton'un omzuna tutundu; Riton, sanki Almanya'nın olanca ağırlığı altında ezilmiş gibi eğildi. Bacağını eldivenlerin bir parmağına değdirebilmek için, hafifçe öne doğru eğildi. Erik düşünüyordu:

"Gülümsüyor mu, yoksa kızdı mı?"

Riton ufak da olsa bir hareket yapsa, bu çok hoşuna gidecekti. Ne var ki pek belli belirsiz sezilebilecek işaretlere, gitgide biraz daha artan bir güç kazanıp kuvvetlenmesine, şakaklarında biraz daha artan bir tere ve kamışındaki giderek azalan güvene karşın, Erik bu mücadeleyi kazandığını hissediyordu. Delikanlı, ele geçmişti artık. Hazinelerini sergilemeye başladığını hissediyordu. Riton'un yüzünde belli belirsiz bir hareket sezse de, bu aslında son bir utanma kırıntısının cılız bir belirtisinden ve yana doğru yıkılmış bir bereden bir av köpe-

ğinin koskocaman ve sarkık kulağı gibi taşan bir perçemle simgelenen bir tutkudan başka bir şey değildi. Sert bir sarsıntı daha oldu ve Erik bundan yararlanarak göğsünü çocuğun sırtına açık seçik bir biçimde yasladı.

"Arkadaş biraz abarttı mı, ne?! Işık olsaydı, kimbilir hakkımda neler düşünürlerdi... Ama böyle düşünmekten ötürü herhangi bir acı ve üzüntü duymadı; daha çok, biraz keyiflendiği bile söylenebilirdi; zira bir uzlaşmaya varmayı ve yeni tiksinmelere yelken açmayı umuyordu. Bir sarsıntı daha ve Almanın kasıkları kıçına iyiden iyiye yapıştı.

"Dur bakalım, bu işin sonu nereye varacak?! Nerede inecek acaba?"

Işıklar yandı. Vagonda artık pek az yolcu kalmıştı ve kalan herkes, bu birinin sırtı öbürünün karnına yapışmış, alenen birbirine geçiren ve açık alanda düzüşen köpekler gibi kaygısız iki askere bakıyor, ama herhangi bir tepki vermekten de çekiniyorlardı. Erik ve Riton, aynı anda, kendi görüntülerinin rezilliğinin simgesi gibi olan, köpeğin kıllarının arasından çıkan, kafası kan kırmızı kamışı görür gibi oldular. Birbirlerinin düşüncelerini okur gibi, vagondan birlikte indiler. Burası, Parmentier İstasyonu'ydu. Reichwehr'in karanlık ve iç karartıcı üniformasıyla pek yakışıklı olduğunu bilen ve sırt kaslarının adeta koruyucu bir duvar gibi olan olağanüstü gücünü bilmenin verdiği büyük güven duygusuyla perona inen Erik, metrodan çıkmasıyla birlikte, belli belirsiz bir tedirginliğe kapıldı. İlk sözü etme girişimini, Riton ele aldı. Perona sıçrayarak indi ve birkaç adım kadar koştuktan sonra rahat bir yürüyüş tutturup neşesini buldu. Gülümseyerek beresini çıkardı ve başını biraz öne doğru eğerek parmaklarını saçlarının arasında gezdirdi, sonra Erik'e bakarak mırıldandı:

"Amma da sıcaktı, değil mi?"

"Evet" diye, gülümseyerek yanıtladı Erik. Biraz ağır bir aksanla da olsa, düzgün ve anlaşılabilir bir Fransızcayla konuşuyordu. Riton'un yanı sıra yürürken kısa avcı ceketini, palaska kemerini ve tabancasını düzeltiyor, kendine çeki düzen veriyordu. Camlı bir içecek dolabının önünde dikildi ve oldukça dar aynasında yansımasını gördü: Alman ordusunun bir tankçısı olarak, simsiyah üniformasıyla, göz alıcıydı. Loş ışıklı dolapta yansıyan gece karanlığı kumaştaki ya-

pılı gövdesinin görüntüsü üzerinde, adı okunuyordu: Erik Seiler. Bu ışıltılı adın hemen altında ve çevresinde, büyülü ve belli belirsiz bir ifade vardı; çünkü bu, tüm Berlin'in eylem alanı olduğu şaşırtıcı bir maceranın simgesi gibiydi. Deyim: Celladın sevgilisi. Erik'in övünme huyu yoktu, çünkü geçmişteki aşk skandallarının çıkardığı gürültüler onu o tekil yazgısından uzaklaştırarak tatmin etmişti.

"Tek ve biricik Erik Seiler benim" derdi. Bu kesinleme, içinin coşkuyla dolmasına yetiyordu. Sokaktaki hiç kimsenin onu tanımadığından emindi, ama kalabalığın Erik Seiler'in varlığından haberdar olduğunu ve sadece kendisinin Erik Seiler olduğunu da biliyordu. Doğası ve yapısı gereği alçaltıcı ve küçültücü olduğunu biliyordu ve bu nedenle de "küçüklük ve alçaklık" bir utku ise, bu ona aitti. Bu anlamda da adeta bir prens gibi genç ve güzel iken o celladın sevgilisi olmak, onun bu zaferi elde etmiş olması için gerekli ve yeterli bir sebep sonuç ilişkisi doğuruyordu. Ünlüydü, gençti, güzeldi, zengindi, zekiydi, seviyor ve seviliyordu. Yüzme de biliyordu, otomobil de kullanabiliyordu: Yani kibardı, zarifti; kısacası insanların özendikleri ne varsa hepsi de onda vardı ve bu insanlar ondan söz ettiklerinde, "Mutlu olmak için her şeyi vardı" diyorlardı. Bu istisnai varlığın mutsuzluğu ya da acıları, ancak soylu kimliğinden ileri gelebilirdi. Acıları, köken itibariyle, metafizikti. Diğerleri gibi bir eksiklik, bir tutam zaaf, onu insanlardan soyutluyordu. Bu yalnızlıktan dolayı kötülük ile karşılaştığına, karşı karşıya geldiğine ilişkin bir kaygı doğmuş, o da umutsuzluk döngüsünü bu kötülüğe ilişkilendirmişti. Camlı dolabın aynasında azıcık da olsa görünmek bile, kafasındaki kendine ilişkin görüntüyü büsbütün güçlendirip pekiştiriyordu. O, Almanya celladının, baltayla kafa kesen adamın koruması altındaydı ve gecenin karanlığında metro istasyonunun çıkışından çıktığında, bir eliyle, ona doğru dönüp bir bacağını kendi iki bacağının arasına sokan genç milisin güzel ensesini okşadı.

Pierrot bir adalet dağıtıcısı değil, esnaf ruhlu biriydi. Eğer maceralarını öğrenebilmiş olsa, Paulo'nun değerlendirmelerinden fazlasıyla korkardı. Ama, öğrenecekti. Yavaş yavaş yükseklik kaybediyor, inişe geçiyordu. O yüce doğruluk kavrayışının içinde, terk edilmişti. Ölüm geri çekiliyordu. Yerde yürüyordu. Düşünceler aklına üşüşüyor

ve zekâsı, ona, bu tercihlerini denetlemesinin mümkün olmadığını söylüyordu. Açık alanda nefret ettiği suratları betimliyor ve kendisi henüz pek küçük olduğu için, sadece gençlerin kapatıldıkları bir hücrede, sadece genç olanları saptıyordu. Tüm adamların (ki bunlar, ihanetin ve alçaklığın gençlik ve güzellik kılığına bürünmüş olarak geçtiğini gören erişkinlerdi) ona yönelik aşağılamaları, giderek daha da duyarlılaşıyordu. Davranışlarında aşırı özgür görünebilmek için üstlendiği role ve kurbanı belirlemek için göze aldığı aşağılanmaya ilişkin olarak umursamaz bir tavır takınıyor, elleri ceplerinde, acımasız adamlar sürüsünün yanında yer alıyordu. Çevresindekilerin bakışlarından kaçabilmek için sert ve acımasız biri gibi görünmeye çalışıyor, iki eli ceplerinde ve karnı içeri çekik dikiliyor, böylelikle pantolonunun kumaşı kıçına iyice yapışıyor, tek topuğunun üzerinde yarım dönüşler yaparak bakınıyor ve bu sırada perçemleri alnına dökülüyor ve boynundaki fuların püsküllü ucu, olduğundan daha yaşlı görünen bu suratı kamçılıyordu. Ama o yukarıdan bakan gururundan uzaklaşıp alçaldıkça, yüzbaşı ona karşı olan o körü körüne güvenini yitiriyordu. Biraz tereddütleri, biraz daha güvensiz yürüyüşü, kendisine yöneltilen aşağılamaları savuşturmak için biraz daha tedirgin bazı davranışları subayı çocuğun yalan söylediğine ilişkin kuşkulara düşürüyordu. Bir an için çocuğun tanıklıklarını sınamak gibi bir düşünceye kapıldı; ama gerek tembellikten, gerek başkalarının yaşamlarına ilişkin duyarsızlığından ve umursamazlığından, hemen vazgeçti.

"Bu velet amma orospu!" diye geçirdi Erik. Kendisini onu arzulamaktan alıkoyamadı ve içinde, kendisinden bile sakındığı bir uzlaşmaya vardı. Milis kuvvetlerinin Fransa'da oynadıkları rolün, bu çocuğun hapishanede oynadığı rolle aynı olduğunu düşündü. Milisin ihanet etmek üzere kurulduğunu hiç kimse ondan daha iyi bilemezdi. Üzerine, ağır bir utanç biniyordu. Fransızlara yönelik derin bir aşağılama ve horgörü duygusu içindeydi. Her milis, cesareti, onuru ve adalet duygusunu aşağılamasıyla yüzleşmek durumundaydı. Bu genelde zordur; ama tembellik, azizlere hep yardımcı olduğu gibi, bize de yardımcı olur. Çocuk, milis olmaktan dolayı gururluydu. Bir eli cebindeki anahtarlara iyice yapışmış, öbür eli sarı deri kılıfındaki tabancanın üzerinde, pek dikkatli bir şekilde bu düşüncelerde geziniyordu;

dudaklarının ucunda hafifçe alaylı bir bükülme vardı, ama asıl gülümsemenin ağzının içinde olduğu söylenebilirdi. Kafasından geçen bu düşüncelerden ötürü alaycı bir gülümsemenin hafif kıkırdamasıyla seğirdi ve gözleri, ruhunda bir anda canlanıveren acımasız bir ışıkla parlayarak sabitleşti.

"Bu zavallı masumlar kurşuna dizilecek de, kimin eline ne geçecek?" Bu düşünce aklından yirmi sekizinci kurbanı seçtiğinde geçti; önünde durmuş ve daha önce yirmi yedi kez söylediği cümleyi yinelemişti: "Bu da vardı!" Çocuk hücreden çıkıyor ve görevli kapıyı kilitliyordu ki, yüzbaşı söylendi:

"İyi baktın mı? Buradan sadece o mu var?"

Sesinde beklenmedik bir yumuşaklık vardı ve bu, onun şöyle ya da böyle bir tepki vermesini beklemeyen çocuğu şaşırttı. Yüzbaşının sesinde öyle bir vurgu vardı ki, çocuk onun sanki öfkesini bastıran bir alaylama yaptığını sandı. Sonuçlarını bilemediği bir korkuya kapıldı. Sarardı. Böyle bir ihanetten sonra onu ölüm tehdidiyle zorlamış olan güç karşısına geçer ya da onu tutukluların nefreti karşısında yapayalnız bırakacak olursa, evrensel aşağılamalar karşısında merdivenlerin kanlı basamaklarını paspaslarken gözyaşlarını içmekten başka yapabileceği bir şey kalmazdı. Ve cevabı da, onun yerine, sanki tüm kaprislere katlanmak zorunda kalan ve adeta köpek gibi titreyen o alçakgönüllü, minicik ve zavallı hizmetçi kadın verdi:

"Hayır, bayım, hayır... Sesi kesildi ve havada kaldı, "ondan başkası yoktu" sözcüklerini telaffuz edemedi; zira böyle bir cümle, "o vardı" anlamına gelecekti ki, ister birdenbire gökyüzünden patlayacak olan korkunç bir kahkaha işitme korkusuyla deyiniz, bunu açıklamaya cesareti yoktu. Her yerden, kapılardan ve duvarlardan, gözlerden ve seslerden gelecek olan canavarca ve iğrenç bir alçaklık... Çabucak yatıştı, çünkü kendi kendine, böylesine iğrenç bir alçaklığın mümkün olduğunu düşündü; çünkü asıl yanılanın yazgısı olduğunu ve böyle bir hatanın yapılması için kendisini kullandığını aklından geçirdi. Eğer Kutsal Ruh bu hatayı görüyorsa, Baba'nın mekânında da işe zevk ve neşe hâkim olacaktır ve dünyanın düzeni de böyledir diye düşündü. İşte, onun neler düşündüğünü ancak böylece açıklayabilirim. Daha sonra yeniden ayaklarını yere bastı ve büyük bir korkuy-

la, geriye kalan dört hücreden hiçbirinde hiç kimseyi teşhis etmek istemedi. Sadece on altı yaşlarında bir çocuğa yaklaştı ve o da omuzlarına attığı ceketi yere düşürdü. Pierrot gayet nazik bir şekilde çocuğa yaklaştı ve yerden alıp giydirdiği ceketinin kollarını kıvırmasına yardımcı oldu. Ruhlar, bundan çok daha azıyla bile kurtulabilirdi. Bir ağaçtan düşmüş bir tırtıl bir yaprağın üzerine alınır, ayağın ezmeyi reddettiği minik mavi bir çiçek yerden alınıp bir kenara koyulur, kara kurbağaları bile güzel şeyler düşünebilir, doğa da rüzgârlarını üflerken ağır tempolu şarkılar söyler, tüm buhurdanlıklar da sizin onurunuza sallanır. Çocuk başına hiçbir kötülük gelmeyeceğinden emindi, çünkü bir öğleden sonra yoksulların kumbarasını çalmaya gittiği bomboş kilisede bir papaz hücresinin açık kalmış kapısını kapatmış ve böylelikle bir bozukluğu düzeltmiş, minicik de olsa bir yanlışlığı onarmış, aklınca böylelikle sevaba girmişti: Pierrot sırf bu davranışından ötürü bile, tanrının inayetini hak ettiğini düşünüyordu. Kötülüğün basamaklarını bu kadar güçlükle çıkmasında şaşırtıcı bir şey yoktu ve o aslında hep yardım bekliyordu. Aldatmaca ya da dalavere yapmıyordu. Yogi, bilgiye doğru yürüdüğünde, yanında daima bir öğretici vardır; ona eşlik eder, yönlendirir, yardımcı olur. Katilin elinden geldiğince dik durduğu doğrudur. Önemli olan, başarıdır. Erik de kendisine yardımcı olmak için elinden geleni yapmıştı ve başarılı da oldu.

Sovyet cephesindeki savaş esnasında bir gazeteci bir askere ölüm korkusuna ilişkin sorular yönelttiğinde, Erik o arkadaşının şöyle yanıt verdiğini işitmişti:

...sonra, giderek alışılıyor." İlk öldürmesini anımsadı. Vicdan azaplarını ve pişmanlıklarını. Otuz cesetten sonra da her öldürüşünde, aklına ölüm geldiğinde, hep o ilk öldürdüğü çocuğu hatırladı. Bu ilk ölü, tüm öbürlerini de içeriyordu. Küçük karnının üzerinde topaç gibi dönerken, acemi bir yüzücü gibi tuhaf hareketlerle fundalıklarda ilerlemeye çalışırken, onu kolları ve düzensiz bacaklarıyla yakalayarak hareketsiz bırakmaya çabalarken gerçekten de yaşamak umurunda bile değildi ve çocuk ölürken, adeta tuhaf ve dokunaklı bir dans eder gibi kıvrılıp bükülmüştü: hani taşaklardaki bitler tırnakların tersinde ezilirken nasıl kıvranırsa, o korkunç ve canavarsı görü-

nümlü böcekler, bir örümcek, bir yengeç ölürken nasıl renkten renge girerse, işte öyle... Pierrot da çok sonraları bu ilk ihanetini anımsayacak ve anlatacaktı. Yüzbaşıyla, hapishane müdürüyle, baş gözlemciyle ve öbür üç görevliyle (bu görevlilerden biri her defasında tesbit ve teşhis edilen tutuklu ya da hükümlüyü götürüp, özel olarak ayrılmış bir hücreye tıkıyordu) birlikte, beşinci bölümün dibinde, bir grup oluşturuyorlardı. Ruhu mutlak biçimde paramparça olmuş, hareketsiz, o korkunç yargı hükmünün okunmasını bekliyordu. Yüzbaşı ona yaklaştı, elini uzattı ve sıkarken mırıldandı:

"Evladım, sen görevini yaptın. Bu yaptığın çok cesur bir hareketti ve ben seni kutluyorum.

Daha sonra hapishane müdürüyle konuşurken, gardiyanların ispiyonculara karşı özenli hareket etmelerini tembih etti. Bunu hükümlü ve tutukluların intikam almalarını ve eylem koymalarını önlemek için alınacak önlemlere ilişkin bir söylev izledi. Özel bir af ile serbest bırakılana dek kütüphane görevlisi olarak çalıştırılması konusunda çabucak anlaştılar. Bir gardiyan onu kütüphaneye götürüyordu. İki saat sonra, yanına gelen ve sesinin kin ve nefret dolu olduğunu hissettiği bir başka görevli, küçük yaştaki yirmi sekiz tutuklu ve hükümlünün yüzbaşı, hapishane müdürü ve kamu düzeninden sorumlu devlet bakanının yerel temsilcisi olan bir yetkiliden oluşan bir geçici mahkeme tarafından, topluca kurşuna dizilerek idamlarına karar verildiğini bildirdi.

Hapishanenin kütüphanecisi olan papaz, aşırı bir gaz sorunu çekiyordu ve bundan sessizce kurtulabilmek umuduyla, eliyle kıçının iki yanağını birbirine bastırarak sıkıştırıyor, bu durumda osurukları da sesli ve gürültülü değil, fısıltıyla çıkıyor ve rahatlıyordu. Neredeyse elli yaşındaydı, keldi, griye çalan yağlı suratı ise derisinin renginden ötürü değil, genel görüntüsü itibariyle, son derece ifadesizdi. İnfaz sabahı, uyanır uyanmaz, cübbesinin önünü ilikler iliklemez, bahçenin en sonunda bulunan keneflere koştu. İlk önce her şey yolundaydı, ama sıra kıçını temizlemeye geldiğinde, eli, otomatik olarak

kâğıt aramaya gitti. Temizlik işleri sorumlusu olan hanım, çiviye bu kez de "Kutsal Hafta" kâğıtlarından takmıştı. Aslında bu gibi ayrıntılarla hiç ilgilenmezdi, ama bu sabah ne İsa'nın, ne de Meryem Ana'nın adlarını boka bulamaya cesaret edebildi. İşaretparmağını boklu deliğinin üzerinde gezdirdi ve parmağına bulaşan pisliğini, genellikle yaptığı gibi (tıpkı denizde yüzenlerin kayalara ve açık arazide koşanların ağaç kabuklarına sürdükleri gibi) kenefin kapısına sürmek istedi; ama o anda parmağının kenefin kapısına oyulmuş kalp şeklinde bir deliğin altına doğru, adeta bir virgül işareti yaptığını fark etti. Buradaki bokun görüntüsü, tıpkı İsa'nın Sacré-Cœur Kilisesi'nde olduğu gibi, fışkıran alevleri andırıyordu. Bu oyulmuş, içi boş kalpten de şafağın soluk ışıklarında, kilise papazının bahçesini ve oradaki pek canlı ve alev renkli filoks bitkileri yığınını gördü. Bu alev alev yanar gibi görünen bitkileri görünce kalbi hızla atmaya başladı ve sanki papaz onu ateşle vaftiz etmiş gibi bir duyguya kapıldı. Bu basit ve sıradan mucize karşısında ne yapması gerektiğini düşünemedi ve donakaldı, ama hemen arkasından da düşünmekten daha iyisini yaptı ve işini tamamladı. Tanrıyı görmekle ödü patlamış (Tanrı görüntü değiştirerek ve bir boşluk ve bok kılığına bürünerek değil), ama kendisine yöneltilen bu lütfun beklenmedik çabukluğundan ve biraz da ruhunun Tanrıyı orada ve hemen kabul etmeye hazır olmamasından dolayı işlediği bu korkunç günahtan ötürü (ki sadece bu günah, onu yakarma konumuna getirmiş olabilirdi) papaz çömelmeye niyetlendi, ama dizleri aralanan kapıya çarptı ve günün bu gayet sıradan ilk ışıklarında, sabahın bu hüzün veren ışıklarında yavaşça aydınlanan son derece pis keneflerin karanlığında parlayan bu bokla bezenmiş kalpte, beliriverdi. Bu yeni mucize, yani ilkinin gözden kaybolması karşısında, büsbütün heyecanlandı. Hızla çıktı ve o aziz ve kutsal kapıyı yavaşça kapatabilmek için özen gösterdi. Gecenin çiyiyle ıslanan bahçeyi, koşarak, boydan boya geçti. İki yanında çilek bitkileri bulunan bir patikayı geçti ve papaz lojmanının kapısının eşiğini aştı. Üç dakika sonra, milislerin kışlasındaydı. Olağanüstü esnek birkaç sıçramayla yüzbaşının odasına çıktı ve kapıyı vurmadan açtı. Sonra da soluk soluğa, durdu.

"Tanrım" diye geçirdi içinden, "önce bana, toplumsal amaçlı küçük bir iş yaptırıyor!"

Bir Katolik papazının özel ve kişisel maceralarını yazsam da, sanmayın ki bu, dinsel esinlenmenin mekanizmasının gizemine ulaşmam için yeterlidir! Asıl amacım, Tanrıdır. Ona bakıyorum ve değil mi ki başka yerlerde olduğundan çok, değişik inançların karmakarışık ibadetlerinde saklanmaktadır; onu kabuğundan oralarda soyup çıkarmak istemek daha kolay olacakmış gibime geliyor. Papazlar Tanrıyla birlikte olduklarına inanırlar; bunun böyle olduğunu kabul edelim ve onların şahsında da kendimizi görelim. Olanca inancına karşın yüzbaşı, yine de kendisini bu yanılsamadan sıyırdı ve ayağa kalktı. Papaz, sağ eliyle bir barış işareti yaptı ve mırıldandı:

"Oturunuz yüzbaşım. Ama soluğu kesildiği için bunu, "otur, yüzbaşı" gibi duyulacak şekilde söyleyebilmişti.

Yüzbaşı masasının arkasında, iki katlı ve ağır ipekli kumaştan yapılmış ve kımıltısız duran bayrağın bulunduğu camlı dolabın yanında, ayakta duruyordu.

"Boktan bir durum olursa, onun katlarının arasına saklanabilirim" diye düşünüyordu.

Tüm gövdesi hafifçe öne doğru eğik, biraz tombul ve kıvrık iki eliyle siyah ve ahşap masasına dayanmıştı. Pencereden sızan bir ışık huzmesi, sanki tanrısal bir işaret gibi, onu papazdan ayırıyordu. Papazın suratına bakınca, onun bu laubaliliğinin amacını ve hedefinin nerelere kadar uzanacağını tahmin edebildi:

"Buyur, peder?..

Papaz cübbesinin kolunun yeninden katlanmış bir kâğıt çıkardı, ama onu hemen vermedi. İçinden, "Acaba yüzbaşı vaftiz edilmiş midir?" diye geçiriyordu. "Vaftiz belgeleri nerededir acaba?" Duvarın üzerindeki afişi gördü: "Silah altına...

"Yüzbaşım, eğer beni buna Tanrı zorlamış olmasaydı, size bu başvuruyu hiç yapamayabilirdim..." Söze böyle başladığı için biraz da sıkılıp bunalarak, bir an sustu. İçinde bulunduğu ortamın tantanası karşısında, yüce Tanrının ona vermiş olduğu buyruğun gereğini yerine getirmekte bir hayli zorlanıyor ve bu makamla, afişlerle, kalemlerle ve kurmay haritalarıyla, bir uyum sağlayamıyordu. Subaya baktı.

"Keneflerde, bok şeklinde...

Yüzbaşı, buz gibi bakışlarla, onun burnunun kaşlarının arasına ulaşan noktasına bakıyordu. Papaz en tehlikeli silaha, alay edilmesi olasılığına karşı bile gayet kararlı bir bakışla, cesaretini topladı ve delice bir umuda kapıldı. Sözlerinin soluğunu kesmesini umursamadan, adeta çığlık çığlığa, cırtlak bir sesle sürdürdü:

...Tanrı!.."

Böyle bir tonda telaffuz edilen bu kavurucu ve umutsuz ad, ondan tam anlamıyla bağımsız olarak, bir tehdit, bir çağrı, bir çağrışım yaratıyordu. Bu sözcük papazın ağzından saçılan tükürükler eşliğinde çıktı; görkemli ve muzaffer bir güneşten gelip sarı camlardan süzülen altın sarısı ışık huzmelerinden geçerken tuhaf bir tınıyla yankılandı. Saçılan tükürük zerreleri yüzbaşının üniformasının üzerine, sanki gözle görünmez altın tozları gibi dağıldı. Subay, bu ani gelişme karşısında hiçbir hareket göstermedi. Sabit bakışları sayesinde, duruma tamamen hâkimdi. Bir an sessizlik oldu. Bu bir Temmuz sabahıydı. Herkes benliğinde sakladığı ve kendi gücünü oluşturan, arkasına saklandığı bir hazineye sahipti. Papazın tanrısı vardı, çünkü onu sanki ciğerlerindeki minik zerreler gibi püskürtüp fırlatabiliyordu. Fransa ve hatta Fransa'dan da önemlisi, üç renkli ve işlemeli ve kenarları altın saçaklı ve püsküllü sancak ise, yüzbaşı açısından mükemmel bir güç ifade ediyordu.

"Buyrun" dedi yüzbaşı, ama aynı anda, "götünü silebilirdin" diye geçirdi içinden.

"Bu... biliyorum... çok güç... hatta, bu sabah bile...

Yüzbaşı bakıyordu... papazın bozgununu izliyordu ve o anda durumun hâkimiydi. Yeniden söz aldı, ama bu onun açısından hiç de iyi olmadı; çünkü tiz bir sesle ve üst perdeden konuşmuştu:

"Ne söylemek istiyorsunuz?"

İtiraf da aynı tonda geldi:

"Bayım, biliyorum ki... bildiğim... eğer..."

"Eğer ne?.. Eğer ne?..

"Bu çocukları kurtarınız! Benim...

"Ne?"

...benim kanıtlarım var!"

"Kanıtlarınız mı var? Ne gibi kanıtlarınız var?"

...dikkatinizi çekerim! Ben rahibim ve Tanrı katında gücüm var...

Yüzbaşı yine belli belirsiz bir korkuya kapıldı, ama bu bir anlık bir korkuydu ve papaz, toplumsal ve polisiye birtakım sonuçlar elde edemezdi. Tıpkı bir kadın gibi, altında, hiç kuşkusuz taşaklarının (ki bu taşaklar Sierra'nın kayalıkları gibiydi herhalde) kıllarına asılı bir gecenin saklı olduğu siyah bir elbise giymiş bu adam, onda belli bir kaygı uyandırıyordu; kıçları kaslı jandarma orduları her an bu kara papaz cübbesinin önünü aralayabilir, ona kelepçeleri geçirebilir ve Halk Kışlası'na tıkabilirlerdi. Bu aptal korkunun üstesinden geldi ve mırıldandı:

"Sizin belgeniz mi?"

Papaz elinde tuttuğu kâğıdı masanın üzerine doğru fırlattı ve yüzbaşı orada, bir hizmetçiyle fingirdeşen asker üniformalı birinin karikatürünü gördü.

"Vahiy... Vahiy... Vahiy...

Sözcük bir kez ağızdan çıktıktan sonra, din adamının kafasının içinde, başka hiçbir düşünceye yer bırakmaksızın, defalarca yankılandı. Kendine tam anlamıyla hâkim gibi görünen bir askerin tehdidi altındaki papaz, düşünmeye bile zaman bulamadı, ama baş döndürücü bir hızla, şöyle bir saplantıya kapıldı: "Tanrı bana başkalarının günahlarını esinlediği gibi, esinliyor." Vahiy sözcüğü aynı zamanda hem görkemli bir övüncü, hem de tam tersini ifade ediyordu. Tanrı Fransa'nın önünde geri çekiliyor, ama aynı zamanda da üzerine çullanıyordu.

"Oğlum...

Papaz ellerini ve kollarını birkaç saniye boyunca birbirine paralel olarak ona doğru uzattı ve öylece, tıpkı bir kukla gibi hareketsiz kaldı, sonra göğsünün üzerinde, çaprazlama bağladı. Yüzbaşı masasının etrafından dolaştı ve papazın önünde diz çöktü; o da onu kutsadı ve çıkarken de mırıldandı:

"Barış sizinle olsun. Tanrıya da böyle güzel bir günah gerekiyordu."

Milise mensup bir müfreze, hapishanedeki ayaklanmayı bastırmıştı. Riton bunların arasında değildi. O, yirmi sekiz hükümlüyü in-

faz etmek üzere belirlenen ya da rastgele seçilen milislerden biriydi. Riton, birtakım kopukların kurşuna dizileceklerini haber alınca, içinde herhangi bir tepki duymadı; tam tersine, coşku ve neşe hissetti. Gözleri parladı. Aklına az sonra anlatılacak olanlara ilişkin hiçbir şey gelmemesinde şaşırtıcı bir yan yok, ama ben, onun neden neşelendiğini anlatmaya çalışıyorum. Dereden beslendiğinden, derenin tüm ruhu, ölünceye dek onda yaşayacaktı. İt kopuk takımını, güçlülerine saygı göstererek ve güçsüzlerini de aşağılayarak seviyordu. Onu milis yapan şey, açlığın ta kendisiydi; ama açlık tek başına yeterli değildi. Ondan önce bu işe giren arkadaşlarından öğrendiğine göre milisler, kopuk takımından reziller arasından seçiliyordu. Gözden uzak deliklerde, hep kendi aralarında toplaşıyorlardı; aralarında çöküp dağılan ordunun kılıç artığı birtakım astsubaylar, çıkık göğüslü bazı küçük bürokratlar ve Marsilya'nın ya da Lyon'un eski serserileri vardı. Milis, daha oluşturulmadan önce bile burjuvaların nefretini çekmişti. Asıl amacı korku tohumları ekmek ve karışıklık çıkarmaktı; tüm hırsızların arzuladığı şeyleri yerine getirir gibiydi: Bu örgüt, bu özgür ve güçlü topluluk ve onun mensubu olan katiller sürüsü açık seçik bir biçimde desteklenecek ve hırsız ya da katil niteliklerinden ötürü hiçbir şekilde hor görülüp aşağılanmayacaktı. Polis, haydut çetelerinin örgütlenmelerini dağıttı, büyük suç örgütleri kısa zamanda çökertildi ve gazetecilerin ya da polis memurlarının düş âlemlerinde ve imgelemlerinde kaldı. Hırsız ve katil, arkadaşlığı, sadece değerlerinin tanınıp kabul edildiği ve onurlu sayıldığı hapishane köşelerinde ve hücrelerinde öğrenip tanır. Artık, onlara "veren" birtakım nonoşlardan başka bir "ortam" yoktur. Hırsız ile katil, birkaç arkadaşı dışında, kimsesizdir. Birkaçı bir araya geldiğinde, arkalarını hep duvara vermeli ve duyarlı soruları geçiştirip atlatmalıdırlar: "Ben aslında kendimi savunuyordum!" Yakalanana dek, içinde bulundukları iş ve dalavereleri hep bilmezlikten gelirler ve sağda solda reklamını yapmazlar. Ne var ki bunlar için en büyük mutluluk, adının bir fotoğrafının altına basıldığını bilmek, arkadaşlarının da onun bu zaferinden dolayı kıskançlık hissi ile kıvrandıklarını düşünmektir ve bu zafer uğruna hayatlarını ya da özgürlüklerini kolayca gözden çıkarabilirler. Öyle ki her dalavere, hırsızlık ya da cinayet sanki bir sanat eseridir; çünkü bunların sonun-

cusundan, cesedi ve büyük zaferi çıkar. Bu pezevenk ya da hırsız, bir Çinli ya da Birmanyalı da olabilir ve tüm yaşamı, kendi cenaze merasimini hazırlamakla geçer. Tabutunun üzerinde çalışır, onu güzel ve parlak şeylerle kaplar; kanlı lambalarla ve fenerlerle, altın varaklarla ve güzel resimlerle bezer. Beyaz şerit elbiselerine sarınmış Laos rahiplerinden kortejler hayal eder ve cesetlerini tahnit edip mumyalayacak olan adamların paralarını öderler. Bu yüce onur ve orun törenlerini, önceden düzenlerler. Her edimleri, bizim pek uzun cenaze merasimlerimizin bir ilk aşamasıdır. Eğer polisler kamu düzeninin, milisler ise düzensizliğin hizmetinde iseler (ki öyledir), bunları toplumsal anlamda karşılaştırmak mümkün değildir; çünkü ikincilerin görevlerinden biri, birincilerin görevlerini de yapmaktır. Milis, hırsız ile polisin buluştuğu ve birbirine karıştığı en ideal noktadır. Geldikleri son hedef, hırsız ile polisi birbirine düşürmek ve dövüştürmektir. Gestapo da böyledir. Yirmi üç Haziran günü, Riton ve bir arkadaşı, yüzbaşının odasına çağırıldı. Kıçını daktilo masasının yanına dayamış olan şef, sigara içiyordu. İki çocuk içeri girince, vücudunu biraz onlardan yana döndürdü. Karmaşık kuşam donanımının yepyeni ve deri parçaları dikkat çekiyor, kemer, tabanca kılıfı, çapraz omuz kayışı vd. gıcırdıyordu.

"Siz ikiniz, dikkatimi çektiniz. Size bir görev vereyim mi?"

"Evet şef."

"Peki. Tabancalarınıza şarjörleri takın."

Tereddüt ettiklerini görünce sesini yükseltti:

"Haydi, çabuk olun!"

İki çocuk, oturan kadının varlığını hissediyordu. Sarışındı, sıradandı, ama makyajı yeniydi ve çok başarılıydı. O orada olmasa yüzbaşı kendisini daha rahat hissedebilir ve iki çocuğa daha sert davranabilirdi. Derin bakışlı açık renkli gözlerinden, gülümsemesinden, ama özellikle parfümünün bir çiçeğinden, içinden pembe bacaklarının çıktığı siyah ipek eteğin taçyapraklarının görüntüsünden sarhoş gibiydi. Bu pembe ve becerikli etbebeğin kadınsı vurgusu odanın içinde dalga dalga yayılıyor ve erkeklerin başını döndürüyordu. Üç adam da tam anlamıyla kendilerine hâkim değildi, kadının bedenindeki titremeler her birinin çevresinde, arzu, gurur ve diğer iki kişiye yönelik

bir öc alma isteği karışımı, böyle bir hale oluşturarak ürpermelerine yol açıyordu. Her iki çocuk da, hareketsiz daktilonun bakışları altında, belli belirsiz bir korku hissediyordu. Sert bir ifadeyle tabancalarını deri kılıflarından çıkardılar ve Riton,

"Benimki hazır şef" dedi.

"Benimki de hazır şef."

"İyi... o zaman, mesele yok, değil mi?"

"Evet şef."

Aynı anda cevap verdiler. Yüzbaşı, gayet kuru bir jestle, masanın üzerine iki kelepçe koydu ve birini Riton'a, öbürünü de yanındaki arkadaşına doğru itti.

"Bunları ceplerinize koyun, biraz sonra kullanmak için. Haydi, gidin, hazır bekleyin, ben sizi çağıracağım.

Dışarı çıkarlarken Riton'un elindeki kelepçeler birbirlerine çarptı ve onun için uzun yıllardan beri mutsuzluğun ve sonsuz bir hüznün sesi olan, oldum olası kalbini sıkıştıran metalik bir ses çıkardı. Kelepçe, bir tutuklama töreninin vazgeçilmez tamamlayıcı parçasıdır. Bazı aynasızların elindeyken, görünüşleriyle dost bir simge gibidir ve beni korkutmaktan çok, tuhaf bir rahatlamanın yansımasıdır. Riton kaçıp gitmek istiyordu. Açık ellerindeki kelepçeler açık oldukları için, birkaç saniye boyunca kendisini sanki önce tutuklanmış da, sonra serbest bırakılmış gibi hissetti. İlk kez olarak kurban, onu kesecek olanın bıçağından korku duyuyordu. Bu iç daralması uzun sürmedi. Çok büyük bir güç, onu katılaştırdı. Bir kadının karşısında elinde tuttuğu bu bomba, onu küçük bir erkek yaptı. Kelepçeleri cebine koydu, selam verdi ve herhangi bir şeyin heyecanını yatıştırmasını beklemeksizin, dışarı çıktı. Kapının öbür yanında iki çocuk duraksamadan yürüyecek cesareti gösterdi; ama Riton'un yürüyüşü giderek yavaşladı, adımları ağırlaştı ve uzadı. O anda ona bir berat verilecek olsa, bu onu kolaylıkla kendi düşmanı haline gelecek biçimde, dönüştürebilirdi.

Durabilecek olan haline gelmişti ve aynı zamanda durdurulamaz olandı; çünkü duran da, durduran da, kendisiydi. Bu çelik nesne düşmandan ele geçirilen bir ganimet, bir kazanımdı. Kelepçeler külot pantolonunun cebindeki elinde, sırıtmasının fark edilmesini engelle-

mek ister gibi, yavaşça yürüyordu. Kelepçenin verdiği güç ona silahlı ya da varsıl insanlara özgü olup yürüyüşlerinin daha da yavaşlamasına yol açan, değişik bir otorite kazandırıyordu. İt kopuk takımı, bu gibiler için şöyle derlerdi:

"Amma da otorite bi' herif! Ağır abi!"

Koridorun bir dönemecinde, arkadaşı kelepçeyi cebinden çıkardı:

"Amma da oyuncak, ha?! Ay ışığında amma parlar bu, değil mi?"

Riton da kendisindekini çıkardı:

"İşe bak yahu! İnanılır gibi değil...

Bir an düşündü ve ötekinin ne dediğini dinlemedi, duymadı:

"Kime vuracağız bu kelepçeleri? Bir fikrin yok mu? Şu halde sen düş görüyorsun.

Riton kelepçelere bakıyordu. Oynarken halkanın birini bileğine kilitlemişti. Mırıldandı:

"Bana defalarca vuruldu bu bilezikler... Parayla değil, sırayla. Kuşkusuz, kilitleyecek bir kuş bulunur...

"Bence bir Yahudi, ha? Ne dersin?"

Aslında, kırsal alandan, o sırada kullanılması gereken parolayı öğrenmek üzere Paris'e gelen, biri yirmi üç, öbürü yirmi dört yaşında iki yurtseverin tutuklanmaları söz konusuydu; ama Riton ve arkadaşı bunu ancak ertesi günün sabahı, tutuklamadan hemen sonra öğreneceklerdi. Bu iki direnişçinin kendisine hiç yüz vermemeleri, Riton'un yaşamayı umduğu bu maceranın coşkulu ve ateşli neşesini ve almayı beklediği kudurmuş tatmini tatmasını engelledi. Bir otel odasında, çok kolay ve basit bir şekilde tutuklanmışlardı: Yakaladıkları gençlerin kendilerinden yaşça daha büyük olması iki çocuğun bir hayli hoşuna gitmiş ve bundan gurur duymuşlardı. Çocuklar bu sağlam, esmer, yanık tenli, kıllı, kırlardaki ve ormandaki yaşamdan ötürü güçlü ve ölümsüz bir Nisan özsuyu gibi canlı, özgürlüğün yeşil şiddetine tutkulu bu dört bileği, tıpkı özgün aynasızlardan gördükleri gibi, çabucak o çelik cenderelerle kilitleyiverdiler. Yakalananlar bu kelepçelere öyle bir aşağılama ve horgörüyle baktılar ki, sürek avcıları bundan ötürü, belli belirsiz bir utançla ürperdi. Yüzbaşı kin ve nefret dolu öfkesini boşaltmak için büyük bir istek duymasına karşın, sal-

dırganlığını durdurabildi. Gençlere, pek kızgın bir şekilde bakıyordu. Soğuk bir sesle söylendi:

"Ahmak herifler, kurtulabileceğinizi mi sanıyordunuz? Sizi izliyordum. Buraya geleceğinizi biliyorduk. Sizi ele verdiler. Sizin aranızda da ispiyoncular var...

Tutuklulardan biri gülümserken, daha genç olan öbürü, yanıtladı:

"Bayım, bize ve öbür yurtseverlere hakaret etmeye hakkınız yok. Üstelik siz bizi yargılayamazsınız; nihayet, siz polissiniz...

Yüzbaşı tereddüt etti. Direnişçiler ve milisler, yüzünde, adeta bir heykel gibi donup kalan sıkıntıyı ve bunalımı açık ve net bir biçimde gördü. Bunu yanıtlayabilmek için beyninin içindekileri çok hızlı bir şekilde tarayarak gırtlağının dibinden gelecek ve kinini ve öfkesini açıkça ortaya koyacak olan özel bir ses, bir vurgu arıyordu. Bu ses onun kararlılığını, gövdesinin tüm organlarını, onu o yapan ne varsa onları açığa çıkarmalı, kaslarını ve kemiklerini kusmalı, alabildiğine nefret yüklü olmalı ve bu iki densizi ürküntüyle titretmeliydi. Kin. Yüzbaşı, kendinden geçmiş, öfkeden kudurmuş bir şekilde, kendi içine gömülmüştü. Beyninin tüm kıvrımlarını elden geçiriyor, ama aradığı sesi indiremiyordu. Elini boğazına götürdü. Bir buhran geçirdiği açıkça görülüyordu. Gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönüyordu. Tanrıya şiirsel bir yollama yapmak istiyor, gizemli bir çözüm bulmaya çalışıyor, insanlara tam anlamıyla ancak gür sesiyle egemen olabileceğini düşünüyor, ama saygın dil oyunlarını beceremiyor ve aramayı sürdürüyordu. Altı saniye sonra, bıkkın ve aradığı ses tonunu bulamamaktan bitkin, ağzı kupkuru, pes perdeden mırıldandı:

"Sizlerin ananızı belleyeceğim."

Direnişçi bir an hüzünle gülümsedi, ama hemen sonra suratı yeniden o ulaşılmaz ifadeye büründü. Düşmanlarını kapı dışarı edip arkalarından kapıyı çarpamadığına göre, o da kendisini, yani suratını, dışarıya kapatıyordu. İki milis ise onları bu ortamda bir araya getiren aynı utancı ve aynı öfkeyi hissediyor, bu duygular da aralarındaki arkadaşlığı pekiştiriyordu. Dostluğa böyle bir dayanışma gücünü, sadece ortak bir kin ve nefret, ortak bir düşman verebilir. Düşmanların rolü de, işte, budur! Bizleri birbirimize sevgiyle bağlarlar. Nitekim Fransızlar, bu birkaç gün içinde, Almanlara karşı (eylemli) kin ve nef-

retleriyle, birbirleriyle sevişip durdular. İki çocuk, bakışlarını direnişçilerden kaçırdı. Riton tabancayı doğrulttu, ondan daha sinirli olan arkadaşının ise, bacakları seğirdi. Direnişçilerden birinin milislerden birine karşı yapacağı hareket, bu sevgi nedeniyle, arkadaşının canını da tehlikeye atabilirdi. Yüzbaşının bir işareti üzerine Riton tabancasının namlusunu dayayarak yaşça biraz daha büyük olan direnişçiyi dürttü ve bağırdı:

"Haydi, yürüyün!"

Tek kişiyi ünlemesine karşın, çoğul ikinci kişi adılıyla konuşuyordu. Direnişçiler, bileklerinden birbirlerine kelepçeli, otelin merdivenlerinden inip arabaya bindiler. Riton onların yakışıklılıklarından etkilenmişti. Direnişçiler, aynı yaşlardaki milislere kıyasla, daha yakışıklıydı. Hiç kuşkusuz, çok daha soylu bir hammaddeden yapılmışlardı. Bu, kalemimden damlayan bir iltifat değildir. Burada soylu derken, çok uyumlu bir biçimde bir araya gelmiş olan pek güzel çizgilerden söz ediyorum. Belli bir fizik görünüm ve ahlak. Hammadde derken de ateşten geçmiş bir şeyi kastediyorum: Çelik. Almanların tarafında olmamaları ne yazık; hiç değilse çok daha yakışıklı düşmanlar olurlardı. Yine de ben, açıkçası sadistçe bir iç dürtüyle, direnişçilerin kötülükten yana mücadele etmelerini isterdim. Benim görüp tanıdıklarım, hep çok güzel, yakışıklı ve cesur çocuklardı. Onların yanında ne Riton, ne de arkadaşı, o acımasız güzelliklerinden herhangi bir şey yitiriyorlardı ama gözlüklü, hırpani, iki büklüm, pis, kirli, şişko ya da sıska olan diğerlerini göz önüne getirince, bu böyleydi. Bunlar benim Santé İstasyonu'nda gördüğüm yakışıklılıktan ve hınzır bir zekâdan yoksun kopuk takımından farklı değildi; oysa ben orada inançlı ve sevimli çocuklar ile onlara uygun, nitelikli şefler bulabilme ve görebilme arzusu içindeydim. Ya da başka bir deyişle, "yasadışı" unsurunun sadece en güzel ve yakışıklı çocuklarca temsil edilmesini istiyor, bunu arzuluyordum. Milisler, Reich gençliğini taklit etmeye çalışıyorlardı, oysa direnişçilerin, özgün ve taze olmak gibi bir avantajları vardı. Ama bu durumda milislerin tümü ikame malı ya da yapay ve sahte örnekler gibi değerlendirilip, direnişçilerin tümü de bağımsızlık ve özgürlük tutkunu, dağlarda ve ormanlarda yaşayan görkemli bir gençlik diye nitelenemezdi. Bu şaşırtıcı buluş ve umutsuzluk, onu kışkırt-

mıştı. Direniş hareketi yükseliyor ve maki çalılıklarıyla ormanlarda, adeta bir pöstekinin kıllarının arasında serpilip gelişen bir kamış gibi uzayıp serpiliyordu. Tüm Fransa, tıpkı bir kamış gibi, dikiliyordu. Koltuğuna gömülmüş ya da divanına uzanmış Fransız burjuvası *Marseillaise*'i duyunca ayağa kalkıyor, ama pervazları kapalı penceresinin arkasında ayakta durmakla yetiniyordu: Beklentisi, ondan bir şey beklenmemesiydi. Fransa'yı onurlandırmak için gergin kolunun ucundaki elini havaya kaldırıyor, burnundaki sümüğü siliyor, gözlüklerini temizleyip eline alıyor ve bu elini göğsünün üzerine, kalbinin üstüne koyarak, şafak vaktinde tanyeri ağarırken tepelerin üzerinde okunan ulusal marş bitene dek, öylece dikiliyordu. *Marseillaise*, ormanlardan fışkırıyordu sanki:

"Cenneti ancak rüyanda görürsün!"

Genç direnişçi, Riton'un kendisini tekmelemesine karşı, aynı anda, onu aşağılayarak cevap vermişti.

"Bak, bir tekme daha yapıştırırsam, bacağını kırarım. O kopasıca kafanı kırarım senin!" diye bağırdı Riton.

Tutuklamalar sabah yapılmıştı ama Riton'un bütün günü, bu aşağılamanın öldürücü etkisinin utancıyla geçti. Aslında böylesine gergin ve mutsuz olmasını nedensel olarak çözümleyebilmekten bir hayli uzaktı, ama yine de içi sıkılıyor ve kendini kötü hissediyordu. Ancak akşam vakti Erik'le bulvarda bir araya geldiğinde, biraz düzeldi. Her ne kadar milis kopuk takımından ve hemen her zaman hırsızlık ve talan yapan (çünkü sekiz bin franklık maaşları, topladıkları ganimetin yanında ancak devede kulaktı) alçaklardan oluşan ve onun bu niteliğini bilenlere şaşkınlık veren bir kuruluş ise de, aynı zamanda bir tür polis örgütüydü. Çünkü işlevini aklına estiği gibi rastgele değil, ancak belli bir toplumsal düzenin emrinde olarak yerine getirebiliyordu. Polis işlevini ise, ancak aşırılığa kaçarak yapabiliyordu, ama işini de ancak bu aşırılıklar sayesinde görebiliyordu. Nihayet polis olabilmiş olmaktan zevk sarhoşu olan milisler, işlerini de adeta birer sarhoş gibi yapıyorlardı. Önceleri bir yasallık ve dürüstlük görüntüsüyle hırsızlık ve cinayetlerini perdelemeye çalışmış, ama herhangi bir tehlikeyle karşılaşmadan çalabilmenin keyfiyle, giderek rayından tamamen çıkmışlardı. Milisler, iliklerine kadar anarşist yapılarıyla, birçok ba-

kımdan temiz diye nitelenebilecek olan öbür kopuk takımından, ciddi olarak ayrılıyorlardı. Milis, hizmet ettiğine ihanet etmeye hazırdı. Bunun böyle olduğu, örnekleriyle görülebilir.

Kentin lağımlarında, herhangi bir savunma önlemi gerekmeden, günlerce sürecek olan mükemmel bir yaşam örgütlendi. Birkaç bin Alman askeri buralara sığınmıştı ve pek kısa bir süre sonra Paris'te, kentin gölgesinde biçimlenen yeni ve başka bir Paris daha oluşuverdi. Bu, asıl kentin cehennemi, utanç verici bir kopyası ve tam anlamıyla aşağı mahallesiydi. Bu kentin kendi yasaları, kendi kuralları ve kendi gelenekleri vardı. Gizli mason örgütleri gibi birtakım gruplar, muhtemelen uzun bir süre yaşamak üzere buradaki sığınaklarına yerleşmişti. Hemen hemen sürekli olarak battaniyelerin ya da kaputlarının üzerinde yatıyorlardı. Askerler, kurtarılmalarını bekliyorlardı. Zayıflıyorlardı. Sakalları, suratlarını kaplıyordu. Leş gibiydiler, kir ve bok kokuyorlardı, ama bunca acı içinde bile kendilerini seviyorlardı. Serbest kalan milisler, Alman partizanlar, Gestapo'nun gizli üyeleri bunlara yiyecek ve bazılarının ay ışığında dışarı çıkmalarını sağlayan bazı giysiler sağlıyorlardı. Her grup kendi içlerinden birilerini bir saat için yukarı yolluyor, bunlar da iki büklüm eğilerek, birtakım Fransızların Tuileries ya da Luxembourg bahçelerinin çalılarının arasına bıraktıkları yiyecek ve içecekleri alıp aşağıya götürüyorlardı. Yenilmiş ve kaçak Almanların güzelliklerini, altını çizerek belirtmek istiyorum. Gayet ciddi bakışlı gözleri, sert hatları ve bazen sonsuz hüzünlü bir gülümsemeleri vardı. Artık hiç umutları kalmamıştı. Artık galip gelmeleri olasılığı yoktu, ama yine de savaşıyorlardı. Artık evleri yoktu, aileleri yoktu ve lağımlarda da olsa aşk yapabilmek uğruna, sıçanlarla, kokuyla, açlıkla mücadele ediyorlardı. Saklanan ve gizlenen milisler, onlara hâlâ yardım ediyorlardı. Milisler kendilerini hâlâ onların silah arkadaşları gibi hissediyor, bu kardeşliğin gereklerini yerine getirmeye çalışıyor ve kendilerinin özgür kalmış olmalarından ötürü, sanki biraz da utanıyorlardı. Üstelik bunda gizli bir rekabet de vardı. Milisler için yalnız çalışan bir hırsız, kendi dönüştükleri polisin gözünde, bir düşmandı. Diğer bir olasılık: Milise girmek için başvurmuş ve geri çevrilmiş ise, bu yeraltı kulübünde ayıp ve utanma namına da hiçbir şey kalmıyordu.

Yirmi sekiz kurbanın infazı için, bir müfreze görevlendirildi. Otuz beş adam. Riton'un bunlar arasına seçilmiş olmaktan ne kadar büyük bir keyif aldığı, daha önce belirtilmişti. Çavuş yanlarına gelip ona ve öbür iki çocuğa bunu haber verdiğinde, küçük odalarındaydılar.

"Sizler, idam mangasındasınız."

Biraz sarardı. Ama aynı anda, öbürlerinin gözlerinin ona dikili olduğunu bildi. Bir gurur duygusuyla doldu ve dikildi. Vücudu, gözlerinin üzerine düşen kıvırcık perçemine kadar titredi. Kararlılıktan ziyade kuru bir sesle, yanıtladı:

"Tamamdır şef!" ve gözleri sabit, dikili, hareketsiz kaldı.

"Filintalarınızı yağlayın. Onbaşı sizleri yarın sabah saat üçte kaldıracak.

İşin saatinin bile bu kadar kesinlikle söylenmesinden dolayı ürktü; ama bu tepkisini saklamayı başardı ve aynı yanıtı yineledi:

"Tamamdır şef!"

Çavuş, başka çocuklara da haber vermek üzere çıktı. Onunla birlikte seçilmiş olan diğer iki oda arkadaşı, Riton'a döndü. Aslında yakın arkadaş değillerdi, ama o andan itibaren aralarında sanki bir tür suç ortaklığı şekillendi. Üç çocuğun davranışlarında da aynı patavatsız laubalilik beliriverdi ve gözleri ışıldadı. İlk konuşan, öbürlerinden biri oldu:

"Sabahın üçü, ha?! Amma da şans, ha! Yarın da pazar...

Riton, "Yapacak bir şey yok, yazgımız böyleymiş" anlamında, omuz silkti.

Odadaki öbür çocuk, mırıldandı:

"Bu, boktan bir angarya...

Ama, hemen düzeltti:

"Eh, ama yine de, bu bizim işimiz...

"Evet, mesleğimiz bu...

"Bize bunun için para veriyorlar."

Bir ses, devreye girdi:

"Siktir et, bunlar çapulcu takımı...

"Hem ayrıca, bizim elimizden ne gelir ki?..

"Oh olsun!" diyemedi; ama hepsi de bu angaryanın onları birbirlerine bağlayan, uç noktada bir etkinlik olduğunu görmeyi kabul edi-

yorlardı. Bu onların milislik yaşamlarının doruğuydu; tamamlamak üzere oldukları bu edim, bir anda ve hiç tehlikesiz bir biçimde onları birer katil, hain ve birer aynasız yapıyordu. Burjuvaları öldürmek, hiç kuşkusuz, pek hoşlarına gitmişti; çünkü ne de olsa o işi becerebilmek için yeterince sert ve katı olmak gerekiyordu. İntikamın zevkini almışlardı, ama kendileri açısından yararsız olan bu kitlesel cinayetlerden dolayı belli bir ürküntüye de kapılmışlardı. Ne var ki yine de belli bir yardıma ihtiyaç duyuyorlardı. Tüfeklerini yağlamaya başladıklarında, simsiyah bir acımasızlığın en küçük pişmanlıkları ve en büyük zayıflıkları bile silip ortadan kaldırdığını çabucak anladılar.

Bir fikir:

"Mermiyi midelerine ya da kıçlarına sıkmak gerek; ardından gelecek olan alaylı bir sırıtma, bu acımasızlık hücresine güneş gibi doğar. Bu acımasızlıktan sağlanabilecek şeylerin atılacak bir kanca, bir göz, bıyık altından bir gülüş olduğu da, hemen anlaşılabilmektedir."

Birisi, gülerek yanıtladı:

"Sen, bunların kıçlarına fışkırtmayı tercih ederdin, değil mi, salak?!"

"Ben, tam da pompasına (kalbine) nişan alacağım.

"Ben tam apış arasına. Mermi, kemikten sekebilir."

Gülüyorlardı, artık kim daha acımasız görünüyor hesabındaydılar. Ölümün içinde yuvarlanıyorlardı, bacakları, kıçları ve elleri kan içindeydi. Çelik aksamı pırıl pırıl parlayan silahına bakan Riton, mırıldandı:

"Söyleyecek bir şey yok, en sertimizin bile gidebileceği, bir yere kadar." Sonra, gülümseyerek arkadaşlarına döndü, gözlerinde acımasız bakışlarla, ekledi:

"Sertlerin en serti kim ulan?"

Büyük bir neşe patlaması, odadakilerin gönüllü acımasızlıklarının üzerine tüy dikti. Bir arkadaşıyla birlikte odadan çıkmakta olan genç bir milis, söylendi:

"Ulan, bu hiç de devrimci bir tavır değil."

"Uyuyor musun?"

Karnının üzerindeki elin baskısı ve kendisine seslenen sesin tınısı, onu hemen uyandırdı. Gözlerini açtı. Roger, hemen yanına çömelmişti.

"Bir nefes çekmek ister misin?" ve yanan sigarasını, elinden bırakmaksızın, onun ağzına uzattı. Riton iki nefes çekti ve dumanı üfledi.

"Ne istiyorsun? Saat kaç?"

"Dalamıyorum.

Daha sonra, bir süre konuşmadılar.

"Ben iyice gevşedim."

Riton bakışlarını tavana çevirdi ve umursamaz bir havayla mırıldandı:

"Korkuyor musun?"

"Yo, hayır."

"Hiç mi?"

"Ne yani? Bu seni etkilemiyor mu?"

"Milise neden katıldım sanıyorsun? Ver de, iki nefes daha çekeyim.

Sigaradan birkaç nefes çekti, dumanı üfledi ve sürdürdü:

"Eğer götün üç buçuk atıyorsa, söyle de yerine başkasını görevlendirsinler, müşteri hiç eksilmez."

"Hasta mısın ulan?!"

"Sesini kıs ulan hıyar! Siktir git, yat, uyu."

17 Temmuz Pazar sabahı günün ilk saatinde tüm hapishane, yedi atışlık bir salvoyla uyandı. Kadın, üç atış daha duydu. Sanki şafağı selamlıyorlardı. Yirmi sekiz genç çocuk, yuvarlak bir duvarın dibinde, kendi kanlarının içine yuvarlandılar. Pierrot, tek başına olduğu hücrede, büyük zaferinin haberini aldı. Farkına varmaksızın, en sert darbelere bile katlanabilmesini sağlayan, en esnek moral duruşunu aldı.

"Kasmayın kendinizi, kasılmayın."

"Kasmanın gereği yok."

Yüzü, olanca çabasına karşın trajik bir görüntüye büründü: Gözleri şafak alacasına karşın faltaşı gibi açıldı, ağzı aralandı, dudakları bir O harfi gibi yuvarlandı; ama o başını öne eğerek ve dilini dudaklarının üzerinde gezdirerek yüzüne çabucak eski esnekliğini verdi, esnedi ve gerindi.

"Doğal olmak gerek, ortam ve durum son derece doğal. Demek

ki bunlar sadece yirmi yaşlarına dek yaşamak durumundalar. Böyle bir kana susamışlık, ancak kaynağını aşkta ve tutkuda bulan bir iradeden türeyebilir. Ama ben eğer iyi ve güzel olandan uzaklaşmak için büyük bir tutkuyla davranırsam, bu ancak benim iyiye ve doğruya tam bir tutkuyla bağlı olduğumu gösterir. Eğer kötülük bende büyük bir tutku uyandırıyorsa, bu da onun iyi bir şey olduğunu gösterir ve iyi olandan, yani yaşayandan başka bir şeyi sevmek de mümkün olamaz."

"Hem sonra, demek ki sadece yirmi yaşına kadar yaşamak durumundasın. Jean, senin örneğine sığınıyorum, çünkü sen beni anlayabilirsin. Ne birimizin, ne de öbürümüzün, sinirlenmemize gerek yok, yoksa bu işin içinden çıkamayız. Sakin olmak gerek. Sen, bu işten kendi payına ne düşüyorsa, onu al...

Tüm bunları düşünmek yeterli olmuyordu; idealler ve bu sözcüklerin hâlâ pek fazla soylu olmaları söz konusuydu. Onları telaffuz etmem gerekiyordu. Tabuta dirseklerimi dayamış, dizlerim çiçek demetlerine değerek, onun yüzüne doğru eğilmiştim. Çiçeklerin önünde kamışım kalktı ve utandım; ama cesedin sertliğini ve katılığını, ancak kamışımın sertliği ve katılığıyla karşılayabilirdim. Kamışım kalkıyordu, ama hiç kimseyi arzulamıyordum. Kendi kendimi yanıtladım:

"Yorgunluk bu.

Jean D.nin ölümü, bana ulusların büyük kahramanlarına layık gördükleri cenaze merasimlerinin anlamını çağrıştırdı. Tüm dikkatleri üzerine çekmiş olan bir evladını yitiren bir halkın acısı, o halkta tuhaf fantezilerin şekillenmesine yol açabilir: Yarıya indirilmiş bayraklar, söylevler, radyo yayınları, bazı sokaklara adının verilmesi... Jean D.nin ailesi kendi aralarında yapılan bu prenslere özgü, şatafatlı cenaze merasimi ile kendini onurlandırmış, annesi de o gümüş kakmalı D harfi ile süslü arma levhası sayesinde, kendisini soylular arasında hissetmişti. Bu sessizliğin içinde, gözlerim kapalı, çok uzaklardan gelen bir yakınmanın ya da çağrının yankısını, daha doğrusu uzayıp gitmesini fark ettim. Bu bende bir köylü kadının bir sonbahar akşamında, çayırdaki bir su birikintisinin yanındaki diken çalılarının arkasında kazları güderken eve zamanında dönmeyen ve ikindi kahvaltısına geç kalan kızının arkasından yükselip sonsuzluklarda yankıla-

nan haykırmalarını çağrıştırdı. Duyduğum buna eşdeğer bir çığlıktı ve sanki bunun fiziki gerçekdışılığı ile insani gerçekliği arasında, büyük bir yorgunluktan ötürü gözbebeğinden kaçan ve gerçekten gerçeküstü bir tansığın doğmasına yol açan görüntülerdekine benzer bir ilişki varmış gibime geldi. Jean güllerin arasında çürüyordu, ama durumu da çok iyi anlıyor gibiydi. O küçücük ve solgun yüzündeki sessizlik bile, gayet zekiceydi. Açıkça görünüyordu ki bu çığlıklar, gözyaşları ve ağlamalar, beni, ayaklarımdaki bukağıları ve bağları çözen pek trajik gelgitlere ve ruhsal çalkalanmalara sürüklüyordu. Batıp gidecektim. Neyse ki tutumu ve duruşuyla bana tedbirli olmamı ve bu aptalca tiyatro oyununa pek fazla kulak asmamamı öğütlüyordu. Neyse ki açıkça dile getirmedikleri pek belirgin birtakım sözcükleri yüksek sesle dışa vurmamışlardı ve aslında bazı acımasızca düşünceler, inanılır gibi değildi. Ancak ölüp gitmelerini dileyebilirdim. Ölülerin hepsinin birlikte doldurulduğu bir çukura yazılmış ve buna bir cevap oluşturan bir şiirim vardı. Paramparça edilmiş kalpler, kesilip doğranmış boğazlar, açılmış göğüsler, yalanlar, zehirli silahlar ve öpücükler! Gün beni şaşırtıyordu, bu korkunç ve gülünç oyuna şaşırıyordum. Bana, Oradour Katliamı'nı* yöneten Alman subayın yüzünün pek güleç, hatta sevimli olduğu söylenmişti. Şiir için, elinden geleni, hatta daha da fazlasını yapmıştı. Onu, fazlasıyla hak etmişti. Ölülerim benim acımasızlığımı pek ender olarak ifade etmeye cüret ederler. Bu subayı seviyorum ve ona saygı duyuyorum. Jean, beni dinliyordu:

"Yirmi yaşındasın ve bu hiç fena değil. İnan bana (yinelemenin verdiği dayatmacı ses tonunu gidermek için, sesimi yumuşatarak sürdürüyorum), yirmiyi geçmen mümkün değildi. Ben, yoluma devam edeceğim. Sana ilgi göstereceğiz, gömeceğiz, güzel bir mezar yapacağız...

Çok çaba göstermeme karşın, suratım yine de çökmüştü. Biraz olsun gülümseyebilmeyi çok isterdim, ama bu elimde değildi. Bu senli benli ve hayli aptalca söyleşi, içimde duyduğum derin acıyı epey ya-

* Oradou Katliamı: Fransa'da Limogos kentinin 20 km kadar kuzeybatısında yer alan Oradour-Sur-Glane köyünün tüm sakinleri (642 kişi) 10 Haziran 1944'te Alman *Panzergrenadier Der Fihrer*'e mensup askerlerce katledilmiştir. Bu II. Dünya Savaşı'nda Fransa'da yaşanmış en büyük sivil katliamdır.

tıştırdı. Bu acıyı dışıma vurmaya kalktığımda ise, bunun Jean'ın bana yönelik, ama hayli örselenmiş olduğunu bildiğim dostça duygularını nasıl etkileyeceğini bilemiyordum. Jean'ın ölümüyle birlikte onun bana yönelik dostluğunun da ortadan kalkmış olması ise, bu acımı büsbütün artırıyordu. Bu sıcak, içten ve rahatlatıcı dostluğun gücüne yavaşça da olsa alışabilmiştim ve şimdi acım artık ondan yoksun kalmış olmaktan ötürü mü artıyordu? Uç noktadaki duyarlılığım, bir yıldızın söndüğünü görmemden mi kaynaklanıyordu? Ona yönelik dostluğumun nasıl oluştuğunu mu, yoksa onun benim için ölümünü mü bilebilmek için ne gibi kıstaslarım vardı? Bu soruları en az söylenebilecek sözcüklerle cevaplamak istiyordum; ama bu dostluğun belki de yıllardan beri Jean'a karşı duyduğum delice, şiddetli ve paramparça eden (beslenen dostluk... paramparça eden sevgi...) müthiş bir sevgiyle beslendiğini düşünüyorum. Şu andaki duygularımı, dostluğumu (ve onun gücünü) da göz önünde bulundurarak, üzüntümün şiddetiyle ölçüyorum. Bundan ancak bunu dışa vurduğum ölçüde (en doğru sözcükler bunlar!) kaçıp kurtulabiliyorum ve inanıyorum ki benim eskiden beri süregelen sevgim, Jean'ı gözlerimin önünde göremediğim ya da bana karşı kalben umursamaz göründüğü zamanlarda, hep derin bir acı vermiştir. Jean'ın ölümüyle noktalanan bu macera, giderek doğallaşıyordu. Amfitiyatrodaki çocuk bana yaklaştı ve elini omzuma koyarak mırıldandı:

"Bayım, burada böylece kalamazsınız. On beş dakikadır buradasınız. Makul olun lütfen.

Ona bakmadan, olur, dedim. Elini omzumdan çekti ve sözünü sürdürdü:

"Hava çok sıcak. Onu soğuk odaya indireceğiz."

Artık neredeyse yeşilleşmiş olan alna doğru eğildim, bir öpücük kondurdum ve hep üzerine doğru eğik olarak mırıldandım:

"Evet. Soğuk odada daha rahat edeceksin. Biraz daha sabret. Hoşça kal küçüğüm.

Öyle sanıyorum ki soğuk hava odası gayet temiz ve hijyenik bir buluştur ve Jean'ın vücudu artık bir cesetten başka bir şey olmadığına göre onun orada muhafaza edilmesi daha doğru ve iyidir diye düşündüm; ne var ki ölümüne ilişkin yazgısı, ancak mezarı yapıldığı za-

man tamamlanmış olacaktı. Demek ki onun mümkün olduğu kadar çabuk gömülmesi gerekiyor. Amfitiyatrodan çıktığımda, Jean'ın yanındayken tutturduğum bu duruşu muhafaza etmeye çalıştım, ama birtakım makul düşünceler geliştirmeyi başarmış olmakla birlikte, derin ve ağır bir acı ve üzüntünün tehdit ettiği kırılgan bir çizgide bulunduğumu da kavradım. Bu, içinde bulunduğum sefil perişanlığın en derin noktalarında gürlüyor ve inanılmaz bir umutsuzluk ve hıçkırık sağanağıyla patlamak üzere, dikkatimi ve özenimi paramparça ediyordu. Hiç kimse ve hiçbir şey gömü töreninin akşamında benim tek başıma o cesedin etrafındaki sofradaki yerimi alıp anma yemeğine katılmama engel olamazdı. Tabutun bulunacağı mekânın arkasındaki bir oda bile, bunun için yeterli olabilirdi. Aynalar, altın yaldızlı tabaklar ve şatafat gereksizdi. Tanrının pek severek kabul edeceği armağanlar, bir güç sunağı üzerinde sunuluyor. Onu sarmalayan beyaz ve bazıları biraz kanlı örtüleri, çam kerestesinden bir masanın üzerine koyulmuş gövdeye hiç saygı göstermeksizin, dağıtarak açacağım. Önce bir örtü, sonra tülbentten yapılmış uzun, beyaz bir gömleği. Gövde ve örtüler buz kesmiş olacak. Soğuk odadan çıkartılıp getirilmiş olacak. Göğsü, üç yerinden delinmişti. Onu tanıyamadım. Gömleğin yenlerinden çıkan sertleşmiş kolları gördüm. Gömleğin altına tutturulan ve onu torbaya benzeten iğneleri çıkardım. Jean'ın çıplak ayakları, bacakları, kalçaları ve karnı, buz tutmuş bir şekilde belirdi. Bu görüntü bana nasıl da huzur verdi! Her zaman gayet sakin bir şekilde boşalan kamışı, anılarımda, Nisan ayındaki bir elma ağacının beyaz çiçekli bir dalı gibi, onunla aynı oranla canlandı. Onu dostlarıyla birlikte yiyebilmek için önce pişirmek gerekiyordu. Ateş yakmak, tencereleri hazırlamak. Bu, elimde bir çatalla sofraya oturmadan önce benim için de, Riton ve kedi için de, epey uzun bir işti. Ve şimdi sen, bakışımı yırtan bu dikenli ağaç dalından başka bir şey değilsin. Senin bir günlüğüne olduğun bu çobanpüskülü için ne yapabilirim? Eskiden, o güzelim yanaklarını, kanatana kadar okşayabilirdim. Dikenlerin uçları derinin altına ve saçlarına gömülü ve soluğunu, tıpkı oraya tutturulmuş bir çobanpüskülünün bir tülü yırtabileceği gibi parçalayabilir. Bugün sana dokunmaya cesaret edemiyorum. Hatta bu hareketsizliğin, boşluğu tırmalıyor. Bu sert, katı, eğilip bükülmez yap-

raklar, acımasızlığın renginde. Seni çöp kutusuna atabilmek için, eldivenlerimi giymeliyim. Çünkü sen, birkaç dakika için bir kaldırımın kenarındaki, içi atıklarla, boş şişelerle, yumurta kabuklarıyla, ıslanmış ekmek ve dökülmüş şarap artıklarıyla, üst katlardan atılmış saç ve kemiklerle ve çürümüş armutlarla tepeleme dolu bir çöp tenekesi de olabilirdin. Sağa sola saçılmış küller içinde duran bu çöp kutusunun yanından solgun krizantemlerin leş gibi kokan menekşe rengi suları akabilir ve bu pislik tenekesinin yanlarını lekeleyerek, delerek ve öldürücü biçimde örseleyerek, görkemli bir şekilde süsleyip bezeyebilirdi. İnançlı ellerimi sana doğru uzatarak olanca sevgimi ve saygımı sarışın ya da esmer bir kadının tülbenti gibi üzerine koyuyorum ve rüzgârın alıp götürmemesi için, adeta bir yıldız giydiricisi gibi becerikli ve uçarı hareketlerle, çiçek ve zakkum çelenkleriyle tutturuyorum. Bu örtünün yırtık pırtık saçaklarının üzerine ayaklarımı ve çağrıma yanıt veren olağanüstü iri kayaları koyuyorum. Böylece süslenmiş ve filit sıkılarak karasineklerden arındırılmış olan bu çöp tenekesi, tıpkı onu örten bir peçenin alttan sıkılarak torbalandığı güzel bir suratın gizemli çekiciliğini veya belsoğukluğu kapmış bir kamışın akıntısını önlemek için sargı bezleriyle sarılıp sarmalanmış halinin ya da toza ve örümcek ağlarına dolanmış bayat bir ekmek artığının hazin görüntüsünü taşır. Ne var ki içini böylesine duygusal bir yükle doldurup tutkum ve ateşliliğimle cehennemi bir makineye dönüştürdüğüm bu çöp tenekesi, çok da tehlikesiz değildi. Nitekim, şiddetle patladı. Jean'ın gelişmiş ruhuyla en güzel bir şenlik fişeği güneşi gibi, çevresine cam kırıkları, çöpler, atıklar, yolunmuş tavuk tüyleri, kemirilmiş pirzola kemikleri, çürümüş çiçek atıkları ve incecik yumurta kabuğu parçaları saçarak, infilak etti. Her şey göz açıp kapayana kadar olup bitti ve beri yandan dünyanın düzeni de sürüp gitti; geride bana bir ruhsal çöküntü ve bunu izleyen aşk yapma arzusu, hazin bir hüzün ve kendi toprağımda kendimi ülkesiz kalmış gibi hissetme duygusu kaldı. Açıkça anlatamayacağım bir düşten uyandım. Başı sonu belirsiz bir düş. Akıp gidiyor ve görüntüleri düzenli bir biçimde değişip dönüşüyor, çünkü bu zaman ve mekân içinde değil. Sonra da unutuş ve birbirine karıştırma... ama bende bıraktığı izlenimi anlatabilirim. Uyandığımda bir düşten uyandığımı ve orada iken çok kötü

davrandığımı biliyordum (ama hangi edimlerle? Adam öldürme, hırsızlık?); ne var ki kötüyü işlemiştim ve sanki yaşamın derinliğinin farkındaydım. Sanki dünyanın üzerinde, üstünde kaydığımız bir yüzey (iyilik) ve içine ancak ender olarak girebildiğimiz bir kalınlık varmış gibiydi (hemen ekleyeyim: düşümde hapis yattığım bir dönem de söz konusuydu). Öyle sanıyorum ki yaşadığımız dünyanın yine dünya ile reddedilmesi bir alçakgönüllülük ve gurur verebilir ya da sizi yaşamdaki yeni kuralları araştırmaya zorlayabilir, bu yeni evren de sizin *öteki dünyayı* görmenizi sağlar. Dünyanın tüm krallarının yer aldıkları bu cenaze alayının neden bu hapishane avlusundan geçtiğini açıklamak, çok güç olacaktı. Ne var ki bu, böyle bir belirsizliğe göz yumulabilecek bir an değildi. Saraya özgü siyah kadife birer pelerin giymiş ve genellikle tüllerle süslü altın birer taç takmış olan her kral, kraliçe ve soylu prens, aslında tüm diğer kralların yasını tutuyordu. Küçük hizmetçi yas süslemeleriyle bezenmiş beyaz atların çektiği altın yaldızlı bir cenaze arabasının ilerlediğini gördüğünde, dünyanın hemen tüm kralları (yani Avrupa'nın demek istiyorum) önünden geçmişlerdi. Bir kraliçe, yumruğu dizinde, elinde altın asasıyla, oturuyordu. Ölmüştü. Ayaktaki yüzü peçeli bir diğer kraliçe, izliyordu. Kim olduklarını bilip tanımak mümkün değildi. Bunların kral, kraliçe ve prens oldukları, başlarındaki taçlardan ve yürüyüşlerindeki tedirgin gerginlikten belliydi. Bu monarklar, saygınlıklarına ve yaşamın onlara dayattığı zorunlu mesafeliliğe karşın, onların geçişlerini şaşkınlıkla izleyen, ama ne kaygı, ne de hayranlık belirtisi gösteren ve onlara sanki güdülen bir kaz sürüsünün geçişine bakar gibi bakan hizmetçi kadına, pek içten ve yakın bir duruş gösteriyorlardı. Yas törenlerinde takılan mücevherlerin pek bol olduğu, ama siyah kadife üzerine gümüşle işlenmiş olanlar sayılmazsa ne bir çiçeğin, ne de herhangi bir yeşilliğin bulunduğu bu kortej, gerçekten de büyük bir zenginlik çağrışımı yaratıyordu. Yelpazesinden tanınan İspanya kraliçesi, çok ağladı. Romanya kralı pek zayıf, neredeyse hiç etsiz ve bembeyazdı. Onu Alman prensleri izliyordu. Bu kortejdekilerin tümü de yapayalnızdı ve kendisinden ve görkemli haşmetinden başka hiçbir şeyi göremeyecekleri olağanüstü bir yalnızlık kütlesinin (yazgısının değil!) içine kapatılmışlardı; ama bu yazgının izleri, sürüp gidiyordu. Yalnız-

lıkları ve umursamaz havaları, hizmetçi kadının bu yüksek şahsiyetler karşısında bile *kendisine hâkim olmasına* imkân verdi. Onlara, sanki hanımı balkondan, bir cumartesi günü sokaktan geçen düğün alayına bakar gibi baktı.

Birdenbire yalnızım çünkü gökyüzü masmavi, ağaçlar yemyeşil, sokak pek sakin ve benim kadar yalnız bir köpek önüm sıra yürüyor. Yavaşça ilerliyorum, ama yere sağlam basıyorum. Sanırım gece. Fark ettiğim bu manzaralar, üzerinde tabelalar bulunan bu evler, afişler ve aralarından geçip gittiğim vitrinlerde ne varsa tümü de bu kitaptaki insanlarla aynı malzemeden yapılmıştır ve keşfettiğim vizyonlar, ağzım ve dilim bronz bir gözü çevreleyen kıllara gömük iken görüp anladığım ve kavradığım, çocukluğuma özgü tünellerin tatlarının görüntüleridir. Tüm dünyayı geriden beceriyorum.

Riton, ikinci çocuk öldürüldükten sonra, biraz daha sakinleşti. Olabilecek en büyük kötülüğü yaptıklarını ve artık buna alıştıklarını düşünüyordu. Acıdan geberiyordu ve bu ölümün ta kendisiydi; çünkü böylece aslında kendisini öldürdüğünü düşünüyordu.

Erik, Paris'e atanmadan önce, kendi müfrezesinden beş adamla birlikte, haftalar boyunca Loire Nehri kıyısında bir şatoda kaldı. Bunlar beş genç Almandı. Park her zamanki gibi kapalıydı. Bakımıyla ilgilenen hiç kimse yoktu. Askerler her gün öğle ve akşamları iki kez şatoya bir kilometre uzaklıktaki kasabaya gidip belediye mutfağından yemeklerini alıyorlardı. Bunları yedikten sonra, herhangi bir nöbet düzeni kurulmamış olan şatoya dönüyorlardı. Fransa'nın koskoca bir parkının göbeğindeki bu hayli sakin olabilecek yaşama, akla gelebilecek her türlü düzensizliği ise, bu beşlinin en yakışıklısı ve en ateşlisi, Kötü'nün aramızdaki temsilcisi olan Erik getirmişti. Şato bütün gün boyunca uyuyor, gece olunca ise canlanıveriyordu. Bu beş delikanlının ilişkileri, tuhaflaşıveriyordu. Salonlarda, kütüphanede,

merdivenlerde ve erzak ambarlarında garip bir aşk zinciri yaşanıyor ve benzeri ancak saraylarda görülen bir kin, nefret, sevda ve tutku silsilesi, hiç aralıksız sürüp gidiyordu. Gençlikleri, güzellikleri, yalnızlıkları, gecelere ait yaşamları ve kendi koydukları yasalarının acımasız katılığı bu şatoya, tümünün de bağışlanamaz günahkârlar olduğunu düşündürtecek bir süreç yaşatıyordu. Bir pencerede, en ortadakinde, ortasında gamalı haç bulunan bir bayrak dalgalanıyor, Hitler'in büyük boy bir portresi de büyük salondaki bir aynanın üzerine asılı, burayı süslüyordu. Bunun tam karşısındaki duvardaki Goering de, Führer'ine bakıyordu. Bu ikilinin oradaki varlığı sevgilileri rahatsız ediyor, hatta çileden çıkarıyordu. Bazı akşamlar askerler kasabadaki arkadaşlarıyla çıktıklarında, içip sarhoş oluyorlardı. Şatoya döndüklerinde girişteki büyük aynalar onlara, şarapla ateşlenmiş görkemli savaşçıların görüntülerini yansıtıyordu. Şarap sarhoşu ve kendi kendisinin karşısında olmanın sarhoşu olan Erik, aynadaki yansımasına tuhaf tuhaf baktı. Avizedeki yedi ampul ve duvardaki dört aplik de yanıyordu. Saçları ve tankçı üniformasıyla, tepeden tırnağa simsiyahtı; ayaktaydı, yalnız ve kaskatıydı, gecenin ortasında ateşler içinde yanıyordu. Biraz geri çekildi. Aynadaki görüntüsü de ondan biraz uzaklaştı. Onu kendisine doğru çekmek için kolunu uzattı, ama eli hiçbir şeye değmedi. Kendisini iyi hissediyordu ve sarhoş olmasına karşın aynada tersten gördüğü görüntüsünü yakalamak için biraz ilerlemesinin yeterli olacağını biliyordu, beri yandan bunun sadece bir görüntü olduğunu ve isteklerine itaat etmek zorunda kalacağını da düşünebiliyordu. Biraz sabırsızlandı. Aynadaki surat trajik bir görüntü aldı ve Erik bu güzel yüzün kendisine ait olup olmadığından kuşku duydu. Aynı zamanda tıpkı kendisi gibi güçlü ve sağlam olan bu erkeğe boyun eğdirmek için de büyük bir istek duyuyor, giderek hırslanıyordu. Kafayı buna taktı ve bir adım geri gitti. Görüntü de geri gitti. Gırtlağından kudurmuşçasına sert ve çılgın bir çığlık koptu ve şatonun tüm koridorlarında ve boş salonlarında yankılandı. Aynadaki yaban yaratık bir baş hareketi yaptı ve siyah bere yere düştü, perçemler alna dağıldı ve alt çene öfkeyle kasıldı. Erik titredi. Sarhoşluktan sislenmiş bir bilinçle, kendi güzelliği önünde aklını yitirmekten iki adım uzaktaydı. Kendiliğinden bir hareketle, yani düşünüp yapa-

bileceğinden çok daha akıllı ve pek belirgin olarak daha güvenli bir biçimde, bacakları gergin, öylece dikildi ve sağ eliyle pantolonunun siyah kumaşını gererken sol eliyle de alnına ve sağ şakağının üzerine düşen saç perçemini kaldırdı. Hemen sonra da sağ eli, tabancasının sarı deriden kılıfının üzerine gitti. Erik'in başlattığı bu hareket, gözlerindeki sabit bakışlarla birlikte, devam etti. Sol eliyle kılıfı açtı, tabancayı çıkardı, Erik'e doğru doğrulttu ve ateş etti. Patlamayla birlikte bir kahkaha tufanı koptu. Beş arkadaş içeri girmişlerdi. Bir yaylım ateş patladı. Beşi de kendi görüntülerine ateş ediyorlardı. Her akşam aynı rezalet yeni baştan yineleniyordu. Ne var ki öbürleri kendi kalplerine ateş ederlerken, Erik namluyu daha aşağıya, apış arasına, bazen de öbürlerinin oralarına yöneltiyordu. Kısa zamanda şatonun girişindeki, salonlarındaki ve odalarındaki tüm aynalar, delik deşik oldu. Adam öldürmek, Kötü'nün simgesidir. Bu kayıp yaşamlarda hiçbir şeyin yerini tutamayacağı öldürme, Kötü'dür. Bu, mutlak Kötü'dür. Bu son sözcüğü pek ender durumlarda kullanırım, çünkü beni korkutur; ama burada onu koymak durumundayım. Zira metafizikçilerin de dedikleri gibi, mutlak olanlar birbirlerine eklemlenemezler. Ölüme saygı noktasına gelindikten sonra, ki bu bir simgedir, Kötü, tüm öbür kötü edimleri, ahlaki bakımdan anlamsız ve yararsız bir hale getirir. Bin ceset ya da bir ceset, aynı şeydir. Bu, ölümcül günah durumudur ve bundan kurtuluş yoktur. Eğer sinirler yeterince sağlamsa vücutlar arka arkaya da dizilebilir, ama öldürme ediminin yinelenmesi, onları sakinleştirecektir. O zaman, başlangıçta pek keskin olan duyarlılığın, edimi her yinelemede biraz daha köreldiği söylenebilir. Otuz beş milis, son adamı da öldürdükten sonra tüfeklerini indirdi ve ayaklarının yanına, yere dayadı. Birbirlerine üçer metre uzaklıkta, beşerli gruplar halinde, yedi metre yüksekliğindeki duvarın önüne dizilmişlerdi. Bu yedi grup da, tek bir teğmenin emir ve komutasındaydı. Bir çavuş, ateş emri veriyordu. İlk posta tamamlandıktan sonra, hapishanenin ayak işlerini yapan hükümlüler bu yedi cesedi taşıdılar. Sabahın bu pek erken saatinde bu duvarın önündeki bu kanlı oyunla şaşkına dönmüş bir halde sıralarını bekleyen ikinci yedi çocuk, aynı yere, bu ilk yedi kişinin kanlarının üstüne dizildi. Tam kalplerinin üzerine iğnelenmiş olan bu beyaz nişan kartonlarından

ötürü, tamamen şaşkın bir haldeydiler. Evet, suratlarındaki ifade, şaşkınlıktı. Onlar da kaldırıldılar. Sonra, yerlerine, titreyen, işin sonucundan derin kaygı duyan yedi çocuk daha getirildi. Ateş... öldüler. En sonunda, son yedili de getirildi. Otuz beş infazcı da sapsarı olmuştu. Uygun adım yürümeye çalışıyorlardı, ama bitkin bacakları, vücutlarını taşımakta güçlük çekiyordu. Birçoğu afallamış durumdaydı ve hiçbiri bundan böyle yaşamları boyunca öldürülen bu yirmi sekiz kurbanın bakışlarını ve açık mor renkli suratlarını unutamayacaklardı. O dimdik duruşları bitmişti. Ayakta durabiliyorlarsa, bu birbirlerine yaslandıkları içindi. Küçük avluya geldiklerinde, yarımşar bardak rom dağıtıldı. Sessizce içtiler. Bu romlar onların değil, yirmi sekiz kurbanın istihkaklarıydı ve hepsi de yaşadıkları bu maceranın öneminin sona erdiğinin farkına vardılar. Hapishanenin büyük kapısı açıktı. Şef bağırdı:

"Hazır ol!"

Milisler topuklarını vurup başlarını yeniden dikleştirdiler. Hareketsizken gözlerini sağa sola daha rahatça çevirebiliyor ve düşünebiliyorlardı. Yıkıma doğru giden bu gemide, postallarını boyamak ya da onbaşıyı selamlamak gibi pek aptalca işlere mecbur ediliyorlardı.

"İleri, marş!"

Bir güneş huzmesi, duvarın tepesini altın sarısına boyuyordu. Milisler başlangıcı alabildiğine tatsız olan bu Pazar gününe başlarlarken, ölümün üzerine açılan bu kapıdan geçtiler. Gün boyunca serbest bırakıldılar. Vücutları ve bakışları tıpkı benim de olmak istediğim gibi sert ve katı, kente dağıldılar.

Pezevenkler, ciddiyet ve sertlik konusunda, benim açımdan gayet iyi ve tutarlı bir örnek oluşturmuşlardır. Duruşumda ve tutumumda her zaman bu gözle görülür sertliği korumak istemişimdir ve onlar gibi ben de yılışık bir gevşekliğin değil, olgun bir estetiğin peşinde oldum. Bu duruş bana daha güzel gibi geliyor ve mayamızdaki magmayı açığa çıkarıyor. Sert ve güzel birinin ayağa dikilmesini tek itici unsura (estetik) indirgeyen bir beklenti, boşunadır. Bütün bunları tekrar yazmak da canımı sıkıyor. Yazmak, yazmaktan da önce, insana bir tür hafiflik, ayağını yere sağlamca basma, yani genelde söylendiği gibi gerçekler âlemine girme duygusu veren bu sevgi ve saygı do-

lu ruhsal duruma girmek, beni tutumumda ve duruşumda, davranışımda ve sözcük seçimimde, bir çeşit deliliğe ve zırvalamaya götürüyor. Çalmak ve hırsızlar arasında yaşamak ise, kendisini hızlı, ölçülü, sağlam, gerekli ve pratik davranış ve hareketlerle gösteren bir et, kemik ve pozitif ruh duruşu gerektiriyor. Eğer hırsızlar arasındayken kendimi meleklerin gelmesini bekleyen uçarı akıllı ve o topluluğa alışmaya çabalayan ürkek biri gibi gösterirsem, beni asla ve kesinlikle ciddiye almazlar. Ama eğer onların davranışlarına ve kesin edimlerine boyun eğersem, bu kez de yeni gökleri keşfetmemi sağlayan bu sevgiyi yitireceğim ve bundan böyle de artık hiçbir şey yazamam. Seçmek ya da sıraya koymak gerekiyor. Ya da susmak.

Riton tek başına çıktı. O kafeden bu kafeye gitti, Almanya'daki gibi birkaç maşrapa esmer bira içti. İçinde, tıpkı bir unutmabeni çiçeği gibi kırılgan ve zarif bir tatsızlık duygusu büyüdü ve bu duygu hep orada olmayı sürdürdü. Akşama doğru biraz sakinleşebildi ve metroda da Erik'in sıcak kasıklarına yaslandı. Metrodan kolkola çıktıklarında tankçı, bir kolunu çocuğun boynuna doladı, onu gözünün üzerinden öptü (yana yıkık beresinin kenarı da ağzının köşesini çizdi) ve gecenin içinde kayboldu. Yapayalnız ve yalnızlığıyla birlikte kışlaya dönen Riton'un midesinin içinde kavurucu bir boşluk duygusu vardı.

"Belki de o kedi yüzünden" diye düşündü.

Gecenin içinden bir sesin kulağına mırıldandığını duyar gibi oldu: "Siz artık ölü bir adamsınız."

Beni tükenme noktasına getiren ve gecelerin içinde, çukurlardaki donmuş otları yiyen binicisiz atlarla karşılaşmama yol açan, hep bu aynı bunalımdı. Hangi askerler, hangi âşıklar bunları böyle başıboş bırakmışlardı? Kuşkusuz eski bir manastırın çevresinde, bir sel yatağının kıyılarında gezinmek için Erik'in o güçlü şekline ve o karanlık suratına bürünmüştüm; çevreye karanlık bir güzellik veren o sisin içine saklanıyordum. Reich'ın o görkemli gücü tarafından korunduğumu hissediyor, ama beri yandan da kalbimin derinliklerinde korkudan deliye dönmüş bir Jean Genet'nin ateşe kesmiş, keskin ve doku-

naklı varlığını algılıyordum. Ama acaba böyle anlarda ben, kendime ilişkin olarak yeterince bilinçli olamayabilir miydim? Tabancamın namlusuna dişleriyle tutunmuş olan Jean'ı tutarken de bu korku bilinç merkezimi etkilemiş ve yüreğimi daraltmıştı. Tetiği çekememe korkusuyla boğuşurken, tetiği çekmek. Jean bu son saniyeleri benden daha yoğun yaşamıştı.

En sonunda yatışan ve huzura kavuşan Riton, aradan on gün geçtikten sonra bir sabah, nizamiyeye çağrıldı. Derhal gitmesi isteniyordu. Gelen, sivil biriydi.

"Oooo, Paulo!"

İki kardeş ya da iki çocuk gibi kucaklaşıp öpüştüler. Nöbetçilerin yanından biraz uzaklaşıp, kısık sesle söyleşmeye koyuldular.

"Çıktın mı?"

"Evet. Senden ne haber? Bir numara var mı?"

"Bazen oluyor. Anlatırım. İyi de, nasıl becerdin?"

Riton, Rouillé'deki toplama kampından çıkan Paulo'ya karşı, hafif de olsa, bir suçluluk duygusu hissediyordu. Barikatın öbür tarafına geçtiğinde her şeyi yapabilecek birisine benziyordu. Aslında Riton her gününü, kampın güvenlikten sorumlu adamları arasına seçilmeyi umarak ve bekleyerek geçirmişti. O güne dek arkadaşı için hiçbir şey yapamamıştı.

"Ne yaptın da yırttın? Nasıl becerdin?"

"Ne demezsin! Direnişçiler hıyar çıktılar, yoksa çok önce gelebilirdim.

"Ne oldu ki?"

Paulo anlattı. Kamp, karşılıklı olarak birbirinden nefret eden ve aşağılayan iki gruba bölünmüştü: adi suçlular ve siyasiler. Günün birinde epey kalabalık ve silahlı bir direnişçi müfrezesi, kampı basıp siyasileri kurtarmaya gelmişti. Kendileriyle az ya da çok işbirliği yapan jandarmaların silahlarını ve kamptaki arkadaşlarını alarak, çekip gitmişlerdi.

"O zaman öbür tutuklular, bizi de çıkartın diye bağırmaya başladılar. Ama direnişçiler, silahlarını doğrultup, 'yürüyecek olursanız, vurur, indiririz' dediler. Siyasileri alıp gittiler ve adi suçluları içeride tutmayı sürdürmeleri için de jandarmaların silahlarını geri verdiler."

"Bu baskından sonra güvenlik önlemleri öyle bir artırıldı ki, aklın durur! Bundan sonra da çıkabilmek için bir ay daha beklemek zorunda kaldım. Siyasilere yönelik kinim ve nefretim yüreğime çöreklendi ve aynı zamanda da onlardan uzak durmak için geçerli bir neden daha bulabilmiş olmaktan ötürü kendimi çok daha hafiflemiş hissettim."

Riton direnişçilere karşı daha kötü davranmamış olmaktan ötürü pişmanlık duydu, ama bunun hesabını başkalarının vereceğini düşünerek yatışıyordu. Böylece kin ve nefretler, öznelerini buluyordu.

"Peki, sen? Sende ne var, ne yok?"

"Bende mi? Yeni bir şey yok."

Riton, Paulo'nun Erik'ten haberi olmadığını düşündü. Sonra, aniden sordu:

"Fritz'lerle ilişkilerin var mı? Görüşüyor musun?"

"Hayır. Neden?"

"Yok bir şey."

Paulo, omuz silkti.

"Mutsuzdun, değil mi?"

Yanıtı biliyorum. Paulo için kamp ne kadar berbatsa, benim için de o kadar korkunç olan Mettray ya da Centrale hapishanelerindeki günlerim için, hiçbir pişmanlık duymuyorum. Bu mutsuzluk yılları belleğimizin altyapısını, yaşam kötüye sardırdığında kaçıp sığınmak istediğimiz bir tür yumuşak köpükle ve çok karanlık bir pusla kaplıyor. Bazen bir su gibi akıp, sayısız arzuların ve karmaşık tutkuların iç içe geçtiği ve allak bullak olduğu bu mekâna akmak ve orada güzel ve şiddet yüklü bir yaşam sürdürmek için tuhaf bir istek duyuyorum. Bir görüntü için cesaretleniyorum. Geride bıraktığımız bu yıllar, içinden kabarcıkların yükselip patladıkları bir vazo oluşturuyor. Her biri bireysel ve bağımsız bir varolma iradesiyle donanmış olan bu kabarcıklar gelişiyor, değişiyor, başkalaşıyor ve bu vazodaki öbür kabarcıklarla birlikte taşmak için, çok güzel, irisli, şiddet dolu bir bütün oluşturmak üzere harekete geçiyor. Uyuklamayla uyuma ve tüm bu acılar arasında gezinme yorgunluğumda (sanıyorum ki bu bir tür barış iradesidir) konuşup görüştüğüm, ama bir türlü hiçbirini yakalayıp tutamadığım tüm bu insanlar ve başkaları tarafından ziyaret edildim. Karanlıklar ve gölgeler âleminden, yani tüm vücutların şekilsiz, ya-

muk, çocukların parmakları arasında biçimden biçime giren plastik çamurdan yapılmış kuklalar gibi hayli yumuşak oldukları bir âlemden, "gölgeler ve karalıklar âlemi"nden çıkıp gelmiş gibiydiler. Bu, kötü; çünkü mezarlıklardaki karanlık oyukların üstüne inşa edilmiş küçük mezar şapellerinden henüz çıkmış gibiler. Uyumuyorum. Onların, Jean'ın ölümü esnasındaki hareketlerinden ve edimlerinden haberleri olduğunu biliyorum. Geri döndükleri mezarlarında yaşamayı sürdürüyorlar.

Çatılarda olup biten olayların anlatımına geri dönelim. Çavuş, kaygıları yüzünden doğru dürüst uyuyamadı. Gecenin bir saatinde kalktı ve tüm daireyi dolaştı. Yatak odasındaki büyük yatakta uyuyan üç asker öyle bir pozisyonda yatıyorlardı ki, hoşgörülü biri dahi bunu ancak skandal olarak niteleyebilirdi; ama askerlerin bu durumu, elbette, adeta ölü gibi yorgun olmalarına da verilebilirdi. Yemek odasına geçti ve cep fenerinin ışığını dikkatle gezdirdi. Benim yukarıda betimlediğim görüntüleri, ayaklarının dibinde gördü. Riton, elinin hemen tamamı uyuyan Erik'in pantolonunun önünde ve içinde, derin uykudaydı. Çavuşun ilk hareketi onları uyandırmak oldu. Bu tür aşklardan ve sevişmelerden nefret ettiği için değil, ama aklınca erdemli bir mücadeleyi doğru dürüst bir sona ulaştırmak için böyle yaptı. Aslında biraz da böyle bir ilişkiyi koparıp atarak, onun içinde kendine göre bir yer almak istemişti. Kendisini önemsemek istemişti. İntikam duygusunun mayın döşediği ve tüfeklerin gözettiği, sonsuza dek kaybolmuş bir adacıkta, altı adam ve bir Fransızla birlikteydi. Hiçbir şey söylemedi ve yatmaya gitti. Artık otoritesi kalmadığından değil, ama ölümün bu kadar yakınındaki, dış dünyadan soyutlanmış ve kaybolmuş bu adamların ahlaki tutum ve davranışlarının yaşama dürtüsüyle uzaktan yakından bir ilgisi kalmamıştı. En ufak bir araya girmesinin bile kendisini zanlı konumuna sokacağını, çünkü artık asker olarak tüm etkinlikleri sadece ölmeye yönelik olabilecek olan iki adamla karşı karşıya olduğunu hemen anladı. Bu akşamki davranışları artık tamamen kutsallaşmıştı ve sadece kendilerini bağlıyordu. Birlikte

oluşturdukları ve üzerinde birlikte bulundukları bu ahlak evreninde geçerli olan, sadece o ikisinin iradesiydi. Bir ordu mensubu olarak çavuş onları uyandırmıştı, gülebilir ya da bozuk çalabilirdi, ama söyleyeceği en küçük bir söz bile, ancak yaptırımsız ve gülünç bir tepki olarak kalacaktı. Yatmaya gitti ve kendisinin de böyle davranabileceğini ya da böyle bir davranışı savunabileceğini düşündü, çünkü bu hoşgörüye yönelik ve eşi görülmedik tercih, insanları tanıyan ve bağışlayan bir şefin tercihiydi. Kendi kendine, mırıldandı:

"İnsanın en iğrenç keşfi, insandır."

Gün doğup da uyandırıldıklarında, tedbirli olmak gerekliliği, askerleri, yürümekten bile korktukları bu yerde oturmak zorunda bıraktı. Alt katta oturanlar tarafından fark edilmemek için, en küçük bir gürültü bile yapmadılar. Beri yandan, ele geçirmiş oldukları, kaçan sakinlerinin yaşamlarının sıcaklığını hâlâ koruyan bu evin diğer odalarını da görmek ve keşfetmek istiyorlardı. Apartman daireleri hırsızlara acılı bir utanmazlık ve sıkılmazlıkla teslim oluyordu. Özel olarak aramaksızın burjuvaların gizli ve özel alışkanlıklarını keşfediyoruz ve diyebilirim ki çekmecelerin dibindeki bok lekeli donları ve büzüşüp kurumuş ve sertleşmiş çorapları açarken, o hüzünlü kokuları açığa çıkıyor. Hatta görkemli komodinlerin çekmecelerinde, bok kırıntıları bile buldum. Uzun zaman boyunca kadınların daha pis olduklarını sanmıştım, ama aslında daha pis olanlar, erkeklerdir. Birilerinin ya da öbürlerinin düşgücü ise, tıpkı polislerinki gibidir. Çekmecedeki yedek bir perdenin ya da yatak örtüsünün kıvrımları arasına veya bir resim çerçevesinin arkasına yüz papel gizlediklerinde, kendilerini rahat hissederler. Ama sakladıkları bu paradan yirmi metre uzaklaştıklarında, öldürücü bir kaygı da tüm yaşamlarının altyapısını kaplayıverir: ne var ki otel odalarındaki lavabolara işeyen ve çaldığı parayı başucu dolabının üstündeki katlanmış gazetenin içinde unutup odadan bir ya da birkaç saatliğine çıkıp giden biri olarak ben, buna ne diyebilirim ki? Aslında hep param cebimde yürümemeli, çalmamalı, uyumamalı mıyım?

Askerler hiç temizlenmiyorlardı. Musluklar akmıyordu. Susuzluktan deliye dönüyorlardı. Mataralarının dibinde sadece birkaç yudum kalmıştı. Çavuş çok kısık sesle konuşmalarına izin verdi, çünkü mı-

rıldanmaları, günün gürültüsünün içinde kaynayıp gidiyordu. Sarı saçları gözlerine giriyor, kirpiklerinde ise beyaz çapaklar görünüyordu. Samanlıkta uyanmış gibiydiler. Bu ev, askerlere, sanki bir ölüm alanı gibi geliyordu. Orada olmak, yılanların sokup da adamın gırtlağını sıktıkları, zehirli zakkumların bittiği mayınlanmış bir arazide bulunmak kadar kaygı vericiydi. Korkuyorduk. Tehlikeden değil, ama ölümcül işaretlerin giderek artmasından. Çavuş, başkaldıranlara ateş etmeleri için her pencereye birer asker yerleştirdi. Daha sonra da o gün için ellerinde kalan yiyecekleri sekize bölerek paylaştırdı. Pek konuşmak istemiyordu, ama iki vesileyle Erik'e bakarak Riton'u gösterdi ve işaretleriyle her şeyin farkında olduğunu ima etti. Erik sırıttı ve arkadaşlarının alaycı bakışları altında, gece yaşadığı macerayı anımsadı. Herhangi bir skandalın ne yeri, ne de zamanıydı. Biraz kıkırdadılar ve güzelliğinin henüz yeni ve birdenbire farkına vardıkları çocuğa bakarak sessizce eğlendiler. Yatağın üzerine bağdaş kurmuş olan çocuk, ekmeğiyle çikolatasını yiyordu. En genç o olduğu için, biraz deliyi oynamasına izin veriliyordu. Riton çikolatasından bir parça ısırdı ve su içmek için bir matara aldı, ama Erik bunu onun elinden sökerek geri aldı. Çocuğun şaşkın ve güzel gözleri, adamın gözlerine dikildi. Gülümseyen Erik matarayı, içmeden geri verdi ve yumuşak bir sesle mırıldandı:

"Ben, Almanım.

Bu gülümsemeye karşılık olarak, Riton da gülümsedi. Erik parmağını ona doğru doğrulttu:

"Sen ise, Fransızsın... ve biraz daha yüksek sesle güldü.

Ben çokeşliliği, bir kız ile erkek arasındaki çekimin çok çabuk tükendiğini, oysa bir erkek ile bir oğlan arasındaki çekimin çok daha yavaş şekillendiğini ve uzun sürdüğünü bilerek açıklarım. Erik, daha önce de duyduğu bu sav karşısında sanki biraz alaycı bir tavır takındı ve Riton'la ilişkisinin temelinde de bu olduğu için, onunla konuştuğu sese de böyle bir vurgu verdi. Gülmesiyle bastırmaya ve gizlemeye çalıştığı, bu ilişkiydi. Onun bu davranışı Riton'u hüzünlendirmekten çok eğlendirdi ve aslında biraz da rahatlattı. Beş Alman, odada birlikteydiler. Erik yatağın arkasında, ayakta duruyordu. Matarayı alması, başka şeylerden söz eden askerlerin dikkatini dağıttı ve bunlar-

dan biri, Riton'un yanından geçerken, onun karmakarışık saçlarını okşadı. Çocuk önce şaşırdı, sonra da kaygılandı. Bu elden kurtulmak için başını öne eğdi, ama başka herhangi bir davranışta bulunma cesaretini de gösteremedi, herhangi bir bozulma emaresi de vermedi ve hatta kaşını bile kaldırmadı. Hemen sonra, askerlerin gülmelerinden ve bakışlarından, her şeyi bildiklerini anladı. Onu aşağıladıklarını ve alay ettiklerini düşündü. Kıpkırmızı oldu. Yüzünü yıkayamadığı için teni kirden dalga dalgaydı ve olduğundan daha da kırmızı izler belirdi. Askerlerden biri bunu aynadan gördü ve ona fark ettirmeden, gülümseyerek, başıyla Erik'e işaret etti. Erik, Riton'a arkadan sessiz bir şekilde yaklaştı, onu boynundan yakalayıp başını öne eğdi ve arkadaşlarıyla çavuşun gözlerinin önünde, sevgiyle ve şefkatle, o karmakarışık saçlarından öptü. Hiç kimse bu sevgi dolu ve gayet doğal davranışa ilişkin herhangi bir yorumda bulunmadı. Riton gülümsedi, çünkü onunla alay etmiş olduklarını sandığı halde, aşklarını açığa vurmaktan çekinmiyordu ve Erik'i öylesine çok seviyordu ki, bu ilişkisindeki egemen kişinin bu sessiz ve sakin öpücükle ona olan sevgisini ortaya koymasından, hoşlanmıştı.

Ama hemen sonra Riton birdenbire bir moral çöküntüye uğradı. Acaba Erik onu gerçekten de seviyor muydu? Kaçınılmaz olan ölüm saatleri gelip çattığında ona, en insancıl davranışın karşılıklı olarak birbirlerine mutluluk vermek olduğunu söyleyebilmek isterdi. Ama bu hiç de kolay değildi. Almanca bilmiyordu. Ağlamak istedi. Bir an herkes sessizce ve dik dik, birbirlerine baktı. Yarı aralık pencerelerden bakmakla ve gerektiğinde ateş etmekle yükümlü olan askerler, karşıdaki evlerden görülmemek için halıların üzerine yüzükoyun uzanmışlardı. Onlar bu pozisyonu aldıklarında güneş henüz biraz yükselmişti. Hava kurşuni renkteydi, ama güzel bir günün habercisiydi. Hafif bir sisle örtülü olan bulvarda hiçbir şey görünmüyordu. Erik tabancasını, Riton da makinelisini temizledi. Öbürleri, miskin bir şekilde uyukluyorlardı. Bir saat kadar sonra güneş sisi dağıtmıştı; Riton pencereye yaklaşıp üzerine dantel motifleri işlenmiş tül perdeden dışarıya baktığında gördükleri karşısında bir an öylece kalakaldı ve ruhu, çok tuhaf, çok güçlü ve çok acılı bir şaşkınlıkla vücudundan ayrılıp gitti. Bu duygu onu alabildiğine gerdi ve paramparça etti. Tüm

bulvar, iki sıra halinde, üç renkli bayraklarla donatılmıştı. Fransa'yla, tantanalı ve tumturaklı bir şekilde vedalaşıyordu. Dört bir yanı bayraklarla donatarak, onun ihanetini kutsuyorlardı. Onu ülkesinden kapı dışarı ediyorlardı ve uykularından uyanan tüm Fransızlar pencerelerinden yeniden elde ettikleri bağımsızlıklarının ve yeniden kavuştukları arınmışlıklarının bayraklarını sallıyorlardı. O bugün ölüler arasındaki mekânına gidiyordu ve fakat dünya üzerinde bayram, güneş ve masmavi bir gökyüzü vardı. O ise ölüler arasındaydı. Ağlamadı. Ama ülkesini sevdiğini anladı. Tıpkı öldüğü gün Jean'ı sevdiğimi anladığım gibi, o da Fransa'yı sevdiğini, onu kaybederken anladı. Pencerelerden Fransız bayraklarıyla birlikte, İngiliz ve Amerikan bayrakları da çıkıyordu. Her taraftan üç renkli bir bok deresi, bir iğrençlik seli akıyordu. Riton evdeki sessiz hareketliliğin anlamını anladı. Gece boyunca tüm kent, mavi, beyaz ve kırmızı kumaşlarla donanmıştı. Bu sabah da *Marseillaise*, delik deşik ve paramparça olmuş, bıkkın bir şekilde, sokakları dolaşıyordu. Bu mucize, onun ölüm gününde gerçekleşmişti. İkinci bir Riton ise, almanlardan gizli olarak apartmanın merdivenlerinden hâlâ inebileceğini düşündü. (Yukarıdaki cümlede almanlar derken özellikle baş harfini küçük yazdım; işte acı ve üzüntü, böyle kendine özgü bir simgesellikle ve mistik bir şekilde bile belirebilir: Alman sözcüğünü yazarken büyük harf kullanıp kullanmamak konusunda tereddüt ettim, ama sonra, onları aşağılamak ve özel değil *cins isim* yapmak için, küçük a kullandım -Almanlar ve Milisler, benim kutsadığım Jean'ımı öldürdüler ve bana göre bu onun anısına sunduğum, en güzel Alman ve Milis öyküsüdür. Erik, benim gözdemdir.-) Ya da iyice gerilip balkondan sokağa atlayabilirdi. Ona hiçbir şey olmazdı, çünkü gün mucizeler günüydü ve bir mucizenin gerçekleşmesi için sadece onu dilemek bile yeterliydi. Kuşkusuz Fritz'ler onun üzerine ateş edeceklerdi; bunun üzerine, bir Alman kurşunuyla ölmeyi, pek ciddi bir biçimde düşündü. Bu fikirle birlikte, ona adeta yapışık biçimde, çok tuhaf, çok garip bir arınma, bir günahlarından kurtulma duygusu geldi ve kirpiklerinin üzerinde, akıp gitmeyen bir gözyaşı damlası belirdi. Böylece Fransa'ya ihanet etmiş, ama onun için de ölmüş olacaktı. Bunun için bu kahramanca hareketi yapması ve üç renkli bayrakların arasına adeta bir burgu gibi dö-

ne döne düşmesi, yeterli olacaktı.

"Ne Fransa'sı be! Koymuşum Fransa'sına. Bunların hepsi hıyar. Hepsine, havada ve tavada koyayım!"

Şimdi artık sadece bunu düşünüyordu. Ama suratına umursamaz bir ifade takınabilmek için henüz pek gençti ve küçücük ağzının köşeleri, Fransa için düşündüklerinin acısıyla aşağıya doğru sarktı, neşesi iyiden iyiye kaçtı. En sonunda da ağzında, artık dünyanın tüm keyif ve neşelerini arkada bırakmakta olduğunun farkında olmaktan kaynaklanan acı bir tat ile, yasak topraklara doğru büyük ve olağanüstü bir keşif gezisine çıkmanın heyecanı, öylece kalakaldı. Pek keyifsiz bir durumdaydı. Oynamış ve kaybetmişti, şimdi sıra ödemeye gelmişti, ama o bu düşünceye hiç yanaşmıyordu. Dışavurduğu görüntü, yanlış karta oynamış olmaktan dönmenin yol açtığı acıyla kıyaslanabilir gibi değildi. Bu, özellikle Fransa'nın, dostlarının ve ailesinin almış oldukları kararla onu her türlü neşeden, oyundan, zevkten ve acıdan uzaklaştırıyor ve ülke, bu sürgünün onuruna, dört bir yanını bayraklarla donatıyordu. Çikolata ve ekmek yediği ağzının içi, hâlâ çamur gibiydi. Almanların uyukladıkları oda, bir hayli karanlıktı. Saçları darmadağınıktı. Odada birtakım kaba taraklar vardı. Kemeri çözük ve gömleği pantolonundan çıkmış, üstü başı açık saçık bir asker, saçı başı yataktan yeni çıkan bir kız gibi darmadağın, odadan salona geçti. Esnedi. Burnunda bir sümük damlası görünüyordu. Artık hiçbir zaman sakal traşı olamayacaktı. Bir parmağıyla, gözlerinde biriken çapakları temizlemeye çalıştı. Hafif bir rüzgar, tüm bayrakları dalgalandırıyordu.

Neşe var, keyif var!
Günaydın, günaydın kırlangıçlar, neşe var!

Dişlerinin arasından, ıslıkla, bu şarkının bir bölümünü çaldı. Sokaktan geçen ilk araç, üzerinde Kızılhaç işareti bulunan beyaz bir arabaydı. Fransızlar arasında hâlâ bazı yaralılar vardı. Ateş etmişti. Bu düşünceyle gelen biraz gurur, canlanmasına yol açtı. Barikatlardaki bazı genç insanları öldürmüştü. Makineli tabancasıyla, kimi başkalarını da yaralamıştı. Matmazelle birlikte. Kızlar yaralı gençleri te-

davi ediyor, öpüyorlardı. Fransa, söylevlerle yankılanıyordu. Fransa. Fransa, daima Fransa. Onun Erik'i vardı. Savaş meydanında bu aşk ona yetmiyor, onu doyurmuyordu. Onda pişmanlık için her zaman bir yer vardı. Birdenbire Almanlar ona, oldukları gibi göründüler: Canavarlar! (Zira çok büyük bir acı, size olağanüstü saydam bir görüş kazandırır ve daha önce uyumsuz gibi gelen şeyler birdenbire yerli yerine oturuverir. Yine daha önce görkemli kumaşlar içinde gördükleriniz, karşınıza ansızın, kemikli çıplaklıkları içinde çıkıverir.) Bu, Fransızlar onların üzerine ateş ettikleri için değildi. Riton öldürdükleri için herhangi bir pişmanlık duymuyordu. Onun pişmanlığı, bu ölüler için gözyaşı dökenlerin yanında olamadığı içindi. Almanlar görevlerini yapıyorlardı. Onlarda ne varsa, Fransızların keyfine ve neşesine ters düşen ne varsa, hepsi de canavarcaydı. Onlar simsiyahtı ve gecenin rengindeydiler; oysa ötekiler yeşildi. Bu odada, odadakilerin yazgılarının acıyla dolu olmasından ileri gelen çok ağır bir hava vardı. Riton'un düşünmek gibi bir alışkanlığı pek yoktu, ama o anda aklından, o bile, şu çekici ve tutkulu düşünceyi geçirdi:

"Şimdi, benim arkadaşlarım kim? Kimdir benim dostlarım? Bunlar işte; yoksa Paris'teki kardeşler değil... Ben boku yedim; götümü kurtarmam mümkün değil. Yanmışsın sen oğlum Riton!"

Askerler horluyordu. Riton'un yeryüzünün sakinlerini barış arzusuyla dolu bir kalple ve saf bir neşeyle izleyebileceği bu dev binanın üzerinde yükselen bu eşi görülmedik mezar, yeraltının karanlık ruhuyla canlanıyordu. Suratında hep o aynı ölü ağızla, hiç kımıldamadan dikiliyordu. Bu derin acısı beş-altı dakika kadar, bunun arkasından ne gelecekse ona hazırlanana dek sürdü. Karşı duvardaki çok yapraklı takvime bakarak, sırtı pencereye dönük, çömeldi ve okudu: 15 Ağustos, Meryem Ana'nın göğe yükselişi. Kemerini biraz gevşetti. Çavuş mektuplarını tekrar okuyor, Erik ise hüzünle armonikasına bakıyordu. Biraz olsun oyalanmak için bir siren sesi bekliyor ve kulak kabartıyordu. Birdenbire apartman üç silah sesiyle yankılandı. Bu sesler, bulvardan geçen üç kişinin üzerine ateş açan askerden geliyordu. En ufak ses bile çıkarmama emri, böylece yürürlükten kalkmış oluyordu. Cephaneyi idareli kullanmak ve hiçbir şekilde israf etmemek koşuluyla, gerekli durumlarda ateş açılması emredilmişti.

Hiç kuşkusuz, bina tamamen terk edilmiş değildi. Özellikle dışarıda isyancılarla çatışmaya giren Alman arkadaşlara yardımcı olmak için, ateş edilmesi gerekiyordu. Çavuş, nişancı askerin ateş etmesiyle birlikte büyük bir korkuya kapıldı. Hiç kuşkusuz çatılardan geçerek kaçış yolu bulma peşindeydi. Ama pek uzağa gitmeleri de mümkün değildi, çünkü içinde bulundukları bina, dört sokakla çevrili, bağımsız bir adadaydı. Yerleri belirlendiği takdirde, öldürülmeleri kaçınılmaz olacaktı. Bu üç silah sesinden sonra mutlak ve korkunç bir sessizlik oldu. Apartman dairesine, kendini eşyalar üzerindeki etkileriyle gösteren bir kaygı sızdı. O gün ölecek olmasalar, ne o radyo yayını duyulur, ne o fotoğrafın çerçevesi ters döner, ne de duvardaki leke görünür hale gelebilirdi. Mücadele etmekten bitkin düşmüş olan o yedi adam ve çocuk, belki on beş dakika boyunca o üç el ateş sesiyle çivilendikleri şekilde kalakaldılar. Tümünün de sinirleri alabildiğine gerilmişti. Sabahtan beri apartmanda öylesine acı veren bir bunalım hüküm sürüyordu ki, odalardaki ortam ve suratlar adeta siyaha kesmişlerdi. Her açı, kımıltısız her jestin sivri ve keskin ucu, bir kumaşın kırık bir kıvrımı, bir delik, bir parmak, gayet kendiliğinden bir yıkımın ve üzüntünün sinyalini yayıyordu. Sinirlilik doruktaydı. Odalara doluşan bunalım, iki saniyede yüz katına çıktı. Çavuş ateş edene kısık sesle fırça attı, ama o da ona azıcık daha yüksek sesli bir mırıldanmayla cevap verdi ve ne dediği, ancak dudaklarının hareketlerinden anlaşılabildi. Çavuş kükreyerek emir vermek için duyduğu amansız isteği bastırabildi, ama öfkesini böylece dışa vuramamanın sıkıntısıyla da, düş kırıklığına uğradı. Ancak ateş eden askerin silahını aldı ve bir başka arkadaşına vererek onun yerine geçirdi. İki sarı perçemi neredeyse çenesine kadar inen nişancının küçük ağzı büzüldü ve bakışları alabildiğine sertleşti. Öfkesi, giderek ve büsbütün artıyordu. Konuşulamıyor ve içten geldiği gibi sert hareketler yapılamıyordu. Bu süratli ve kaçınılmaz olarak sessiz sahne, adamların bunalım dolu beklentileri içinde, giderek uzadı. Silahı alınan asker bir sıçrayışta yarı dikilmişti; bir dizi yerde, elleri boş, bir eli vücudunun yanından aşağı sarkarak, öbürüyle de saçlarını parmaklayıp tarayarak, isteyip de tamamlayamadığı bir hareketi başlatır gibi, öylece duruyordu. Yarışa başlamak için sabırsızlanan bir koşucu gibi, bir dizi yerde, öbü-

rü kıvrık, duruyordu, ama bu arada tüm vücudu da öfkeyle titriyordu. Kızgınlık ağzını büzüştürüyor, suratının rengi solgunlaşıyor, kinle çatılan kaşlarından karanlık aralıklarla boşalan öfke önce çavuşa, sonra da onun üzerinden Almanya'ya ulaşmak üzere yola çıkıyordu. Böyle bir dakikada dahi yüksek iradeye boyun eğme gerekliliğiyle karşı karşıya, şaşkın ve hareketsiz asker, bu pozisyonda kalakaldı. Ama kaygı, apartman dairesine girmişti bir kez. Yatağın ayak ucuna, kenarına oturmuş olan Erik, pek de farkına varmaksızın kurumuş dudaklarındaki sessizliğini koruyor ve armonikasının petekleri üzerinde, çalmadan gezdiriyordu. Hiçbir şey umurunda değildi artık. Öylece beklendi. Pek canlı bir şekilde başladığı ilk hareketini sona erdirdikten sonra hareketsiz kalan çavuş, neden sonra, uzun bir tereddüdün ardından salona geçti. Çıkarken, ateş eden askere şaşkın bir şekilde bakan, çömelmiş durumdaki Riton'u fark etti. Gece karanlığıydı. Oysa hâlâ ve daima gündüz olması gerekiyordu. Hatta öyle sanıyorum ki bu yüksek binanın üstünde, ne gece, ne de gündüzdü. Bazen gün içinde gecedesinizdir; yani yapılıp edilen her şey sanki gece vakti yapılmaktadır. Öylesine yavaş hareket ediliyor ve yer değiştiriliyordu ki askerlerin tüm davranışlarına, hatta dünyanın dönüşüne bile, mutlak bir yumuşaklık egemendi. Başını kalın bir ip yumağına yaslamış olan biri uyuyordu. Ya da gençlerden biri bir şeyler fısıldıyordu. Bir diğer genç, düş görüyordu. Ne yapılıyorsa mutlak bir sessizlik içinde yapılıyordu ve günün içinde geceydi. Riton ayağa kalktı; birdenbire içinde bulundukları günle ilgilenmeye başlamıştı. Duvara yaklaştı ve takvimin yapraklarını koparmaya başladı. Bu iş onu biraz olsun yaşanan trajediden uzaklaştırdı ve alabildiğine oyaladı.

"Bu ne saçmalık, hangi günde olduğumuzu görmeliyim.

Ayağa kalkarken, geçme halkaları olmadığı için boşta duran pantolonu kemerinden kaydı, gömleği sırtına ve göğsüne çıktı. Tam olarak ne olduğunu anlamadı, ama bir el hareketiyle pantolonunu biraz yukarı çekti. Duvardaki takvimin yanına gidebilmek için, yerinden hiç kıpırdamamış ve çavuş çıktıktan sonra da kin dolu bakışlarını Riton'a çevirmiş olan ateş eden askerin konumunu ve duruşunu biraz bozmak zorunda kaldı. Çocuk yanından geçerken onun kılık ve kıyafetindeki bu düzensizliği fark eden asker, en sonunda öfkesini boşal-

tacak bir gerekçe bulmuştu. Elinin ani bir hareketiyle kemeri yakaladı ve sağlam yapılı olmasına karşın yine de oldukça kırılgan olan çocuğu kendisine doğru çekti. Riton aynı zamanda esnekti de; geriye doğru kaykılarak dengesini bulmaya ya da kaçıp kurtulmaya çalıştı, ama asker onu giderek artan bir öfkeyle, sol kolunu da beline dolayarak, biraz daha sıkıca kavradı. Çocuk bunu bir oyun gibi algıladı ve iki eliyle, genellikle pek az ilişkisi olmuş olan bu askerin kıvırcık saçlı kafasını kavradı. Ama bu hareket o kadar seri bir şekilde oldu ki, tüm vücuduyla ona yapıştı. Asker ise, tüm öfkesine karşın, bu davranıştaki şaka payını algıladı ve kendini bu saygı ve sevgi dolu oyuna kaptırmaktan alamadı. Duygusal bir karmaşa ruhunu allak bullak etti ve hafif de olsa, bir baş dönmesi hissetti. Şöminenin aynasından Erik'in kendisine baktığını gören çocuk, askerden ayrılıp sıyrılmaya çalıştı. Asker bunu fark etti ve ona daha sıkı sıkıya yapıştı; Riton da saçlarından yakaladığı kafayı kendisine doğru çekip bastırdı ve adamın alnı karnına yapıştı; ağzı da çocuğun pantolonunun önünde, tam düğmelerinin üzerinde, kamışının hizasında, mavi ve sert kumaşın üzerinde ezilerek yamuldu. Durumun görüntüsünün anlamı değişiyordu. Alman bu kemer ile çocuğa, adeta bir cankurtaran simidine yapışır gibi sarılmıştı. Bu yaralı, öfkeden gözü dönmüş adam, sanki onun kurtarıcısı gibi dikilen ve sanki iki eliyle başına taç koyan on altı yaşındaki bir Fransızın önünde diz çökmüş konumdaydı. Odadaki herkes, sessizce bekliyordu. Asker çocuğu bırakmadı, onu öfkeli ve kaslı kollarıyla kavramayı sürdürdü; yüzünün pantolonun önüne gömük olmasından ötürü aşağılanmıştı ve çocuğun kamışının üzerindeki yarı aralık ağzı, oranın kokusunu soluyordu. Başını kaldırmaya çalıştı, ama kemerin tokası alnını çizdi. Canının acısını belli eden bir davranışla, yapmak istediği hareketi tamamladı: Alman, güçlü kolundan ve olduğu yerde biraz dikildiği için yerden kesilen kalçalarından kuvvet alarak, delice bir öfkeyle, adeta vahşi bir hayvan gibi bakarak çocuğu büktü, devirdi ve altına aldı. Riton sıyrılıp kaçmak istedi, ama fena yakalanmıştı ve başını da yatağın ahşap kenarına çarptı. Öbür üç asker, sessiz bir şekilde, bu adeta hareketsiz vücut vücuda mücadeleyi izliyorlardı. Dikkatleri ve sessizlikleri de bu itiş kakışın bir parçasıydı. Onu başkalarının bakışına açarak ve başkaları tarafından da

içselleştirilmesine fırsat vererek, alabildiğine mükemmelleştiriyor ve güzelleştiriyordu. Dikkatleri ve odanın üç köşesindeki varlıkları, edimi sarıp sarmalıyordu. İki adam ve bir çavuş, yüz tüfeğin tehdidindeki mayınlanmış bir apartmanın beşinci katında, zenci bir korsanın çok güç durumdaki genç bir haini becerdiği bir dairenin pencerelerinde, nöbet tutuyorlardı. Korku, güdümündeki hareketlerin onun farkına varılmaksızın yapıldığı bir tür unsurdur. Eter görevi de yapabilir. Onu kışkırtan ve harekete geçiren koşullandırılmış edimlerin etkilerini de hafifletir. Bu etkilere ilişkin bilgileri de sınırlar. Diğer etkilerin ise ağırlıklarını artırır ve birbirine karıştırır. Bu sığınak saptanmış olmasa, havaya uçurulmasa, demir parmaklıklarla çevrilmese bile, bu korku sanki onların temel kaygıları değil gibiydi; onlarda daha çok, bu ölüm saatinde hiç beklenmeyecek olan olağanüstü bir tür boşluk duygusu yaratıyordu. Finis Terrae'nin uç noktasında bulunan bu yüksek kayanın tepesinde, dünyanın kıyısında olduklarına göre, artık bu mücadeleye hiçbir kaygı duymaksızın bakabilir ve kendilerini tümüyle bu kapalı devre yaşanan ve bir geleceği olmayan olağanüstü edimin görüntülerine verebilirlerdi. Daha sonrası, hiçbir şey. Bunu olabildiğince yoğunlaştırmak gerekiyordu; yani herkes bunun bilincine tam olarak varmalı ve bu edime olabildiğince katkıda bulunmalıydı. Zamanları sınırlıydı, ama tam anlamıyla bilinç yüklüydü. Dudaklarında hafif bir gülümseme gezindi. Erik armonikasını, yatağın üzerindeki elinde tutmayı sürdürüyordu. Diğerleriyle aynı biçimde gülümsüyordu. Riton'un başı yatağın kenarına çarptığında, hafif, ama küt bir ses çıktı ve kendisi de acıyla, kısık sesle inledi. Mücadelenin tanığı olan üç asker, herhangi bir acıma belirtisi göstermeksizin, ama konumlarını tehlikeye atan bu ikiliye öfkeli, el ve kol hareketleriyle, benzer tepkiler verdiler, ağızlarını alabildiğine açtılar ve sessizce kapadılar. Çocuk bunların bakışlarından ve yüz hatlarından fışkıran tehdidi algıladı ve anladı. Zorbaya yükleneceklerine, öfkelerini, onları bu işkencenin kendilerine zevk veren görüntülerinden yoksun kılabilecek olan çocuğa yönelttiler. Sonunda bu olayın bir tehlikesi olmadığını kavradıklarında ve sessizlik geri geldiğinde öfke ve nefret silindi, dudaklarda yeniden o hafif gülümsemeler belirdi. Başına aldığı darbeyle iyice sersemlemiş olan çocuk, çenesine doğru akan bir kan sızıntı-

sıyla yatağa uzanmış, pantolonu sıyrılıp indirilmiş, yüzü yatak örtülerinin arasında ezilmiş, vücudu olay boyunca soğukkanlılığını korumayı başarmış olan askerin sağlam ve kaslı gövdesi tarafından ezilmiş bir halde, yatıyordu. Sesleri az da olsa duyup ayırt etmeye başladı. Riton kendine gelmişti. Bu öfke ve şiddetin nereye kadar gidebileceğini bilemiyordu. Yine de elinden geldiğince, askerin hareketlerini biraz olsun yavaşlatmaya çalıştı. Asker, şiltenin üzerinde, elindeki armonikasıyla oturmuş, bacakları yere doğru sarkmış durumdaki Erik'in yanına doğru kaydı. Öbür askerler onlara doğru bakıyorlardı.

"Neyse ki kıçımın içini biraz temizlemiştim.

Kapıda dikilen çavuş da onlara doğru bakıyordu. Savaşın tam içinde bulunan ve pek muhtemelen bugün ölecek olan bir askere karşı sert bir davranışta bulunmuş olmaktan ötürü kendisine kızgın ve öfkeli, bu olaya karışmaya cesaret edememişti. Esasen, size daha sonra anlatacağım birtakım karışık duyguların etkisindeydi. Aslında gizlice silah taşıyan bazı Kızılhaç araçlarının geçişleri dışında sessizliğini koruyan kentte, azıcık aralanmış bir pencereden sızan ve sanki kırık bir oyuncaktan çıkan ince, sevinç ve mutluluk dolu bir sesin söylediği bir şarkı duyuluyordu. Ses ağaçların yaprakları arasından süzülüp kaldırımları aşarak geçiyor ve bu Fritz tarafından becerilen Riton'un kulağına dek ulaşıyordu:

Kemanımı kırdılar...

Arkası beceriksiz askerin hoyrat kamışı tarafından örselenen Riton, acıyla bağırmamak için, yastığı ısırıyordu. Acımasız adam durdu ve yanağını Riton'un ensesine dayayarak biraz soluklandı. Bu kısa dinlenme, adamın kıyıcılığındaki bu yavaşlama, arkasına tükürük sürmeye bile cesaret edemeyen çocuğun acısının biraz olsun azalmasını sağladı ve böylelikle şarkının devamını duyabildi:

Çünkü onun ruhu bile Fransızdı
Vadideki yankılanmalardan korkmazdı
Marseillaise'e eşlik ederdi

Riton, kıpırdamaya bile cesaret edemiyordu. Önce belli bir kaygıyla içini temizlemesinin gerekip gerekmediğini, yoksa içinde herifin menileriyle mi gidip geleceğini düşündü. Hem neyle temizlenecekti ki? Artık su tamamen bitmişti. Ancak silinebilirdi. Mendiliyle. Riton'un, kıllı çenesini ensesinde hissettiği asker, inlemesine yol açan bir kasık darbesi daha vurdu.

"Marseillaise'e eşlik ederdi"

Erik hiç yerinden kımıldamamıştı. Aslında bu pek hoyrat güç tarafından paramparça edilen çocuğa bakması gerekiyordu. Bunun zorla yapıldığını anlamalıydı. Arapların dediği gibi, "cebren" Bunlara Araplardan söz etmenin gereği yok. Riton, Erik'in bu kötü niyetli ve hain arkadaşını durduracağını düşündü ve umdu. Kamışı çok sertti, Erik'inki kadar kalın değildi, ama çok sertti! Odundu sanki! Mümkün olduğu kadar çabuk boşalmalıydı. Riton'un kamışı kalkmamıştı bile.

"Irzıma geçiyorlar be! Sadece içime boşalmak olsa, şimdiye dek bitmiş olmalıydı."

Bu ırza geçme işinin sona ermesini istiyordu, ama nasıl biteceğini de bir türlü bilemiyordu. Herhalde hepsi de sırayla becereceklerdi. Hâlâ yatağın yanında olduğunu hissettiği Erik'in varlığı, askerin daha çabuk boşalmasını sağlayabilecek olan git gel hareketi yapmasını engelliyordu.

...vadideki yankılanmalardan...

Neyle temizlenebilirdi acaba? Çok mu gerekliydi ki?! Acaba meni, içinde belli bir zamanda çürüyüp çözülür müydü? Çözülürken içine zarar verebilirdi. Öyle olsa ne olurdu ki? Yarın ölmüş olacaktı. Ama temizlenmezse, bu Almanlar kendi aralarında konuşurken onun için boklu ya da götü boklu diyeceklerdi... Ama mendilini kıçının içine sokacak olursa herkes onunla alay edebilir, dalga geçebilirdi. Asker yeniden git gele başladı. Bacaklarının arasındaki pantolonu onu rahatsız ediyordu, çünkü çocuğun kıçını sıkıştırabilmek için sadece dizlerine kadar indirmişti ve kendi sarı kıçı, açıktaydı. Palaska kemerine asılı sarı deri tabanca kılıfı, sol tarafından sarkıyordu. Fritz iyice kökledi, şiddetli bir kasık darbesi daha vurdu, kendine güvenden kaynaklanan büyük bir güçle ve olanca ağırlığıyla bir daha bindirdi. Sürtünmeyi yumuşatan bir ıslaklık hissetti. Bu onu kaygılandırdı, ço-

cuğu yırttığını ve bunun kan olabileceğini düşündü. Oysa bu, terdi. Askerin yandan kavrayan elleri Riton'un kıçını hafifçe kaldırıyor, bu esnada kuvvetle abanıyor ve kasıklarının olanca gücüyle, sonuna kadar sokuyordu. Riton önce kamışın sarsılmaya başladığını fark etti ve bunu hemen sıvının sıcaklığının, giderek yavaşlayan fışkırmalarla içine yayılması izledi; bu, tıpkı kesilen bir atardamardan boşalan kanın hızının giderek azalması gibiydi. Kuzeyli, onun bronz gözüne boşalıyordu... Asker, gürültü yapmamaya özen göstererek ayağa kalkarken, artık tamamen yatışmıştı. Gülümsüyordu. Yatağın yanında, bir an için, ayakta dikildi. Artık gülmeyen arkadaşlarına kaçamak ve suçlu bir bakış fırlattı, yeniden sırıttı ve bir baş hareketiyle sarı saçlarını yukarı doğru savurdu, pantolonunu çekti, küçük siyah tankçı bolerosunu düzeltti, kemerini iliklediı. Öbür askerlere döndü:

"Ne bekliyorsunuz?"

Erik'in gözlerinin içine baktı. Bu çam yarmasının altından kurtulmuş, ama hâlâ uzanmış yatan Riton pantolonunu çekmiş, gömleğini de içine sokmuştu; dudaklarında zavallı bir gülümsemeyle, bekliyordu. Koltukta oturan asker ona doğru gidecek gibi bir hareket yapacak oldu, ama hemen sonra bu düşüncesinden vazgeçti, kapıya doğru döndü; gülerek, öncelikle yararlanması için, çavuşu davet etti. Çavuş ise Erik'e baktı ve işaret etti. Erik bir sözcük fısıldadı ve hepsi birden çıktılar. Hiçbir şey olmadı. Zaman yoktu. Çatılardan geçip kaçmak gerekiyordu.

Mezarlıktan akşama doğru çıkan küçük hizmetçi, gölgelerle örülü daracık sokaklardan geçerek, yaya olarak döndü. Yalnızdı; elinde bir papatya, serbest bırakılmasından ötürü şaşkındı. Ten rengi çoraplarını yitirmişti. Pek az dikkat çekiyordu ve üzerinde her adımında sallanan, pirinç bir çubuğun ucundaki yeşil bir ipliğe asılı pembe porselenden küçücük bir melek heykelciği bulunan inci çiçeklerinden yapılmış çelenk tacın hâlâ başının üzerinde olduğu pek fark edilmiyordu. Mezarlıktan odasına gidene dek, tıpkı bir apaçinin alın bandı gibi kulaklarının üzerine kadar inen bu tacı, hiç çıkarmamıştı. Bir süredir

midesinde dolanıp duran gaz kabarcığını öyle bir gürültüyle geğirdi ki, bunun adeta bir deniz kabuklusu olduğunu düşündü.

"Bunun devamı da yoktur, değil mi? Ama, rahatladım...

Uzun zamandan beri Jean'dan bir haber alamıyordu. Kırsalda donandığı silahlarla, kente gelemiyordu. Benim Erik'e olan aşkımı kışkırtan da bu kadın oldu. Birkaç dakikadır Jean'ın annesinin evindeydim ve Fritz'le gevezelik ederken, bir esneme tuttu.

"Acıktınız galiba" dedi.

"Biraz."

Kalktı ve kapıyı açtı, o zaman oradan öbür odaya geçen Juliette'i gördüm. Kısa, siyah elbisesinin üzerinde, gri bir önlük vardı. Bu görüntüden bende kalan, gri ve hüzünlü bir izlenimdi. Saçı başı dağınıktı ve saçlarında, iplik ya da kuştüyü gibi bir şeyler vardı. Belki de yatak odasını toplamaktan geliyordu? Bu durumda Jean'dan kalan duyarlı bir anı, saçı başı darmadağınık ve kirli bir küçük hizmetçinin görüntüleriydi. Peki ama Jean, böylesine güzellikten uzak bir varlığı sevebilmek için, nasıl biriydi? Acaba acımanın doruklarında gezindiği için mi seçmişti onu, yoksa sadece onun güzelliği bu birlikteliği kurtarabilir diye mi? Erik kapıyı önce ayağıyla itmiş, sonra da o kalın koluyla üstünden tutmuştu; bu kolun altından hizmetçinin geçişini ve ortadan kayboluşunu görebilmiştim. Hissettiğim düş kırıklığı ve hüzün Jean'a olan sevgimi azaltmadı, ama bendeki anısını böyle mide bulandırıcı bir kızla tazelemiş olmasından dolayı büyük bir öfke duydum. Kendimi terk edilmiş, bitkin ve zavallı hissediyordum. Erik mırıldandı:

"Saat kaç?"

Sesi boğuk ve kalındı. Yüzüne baktım ve yandan gördüm: Bükülmüş boynunda kabaran kalın ve uzun bir kasın görüntüsü, gelip gevşekliğime yapıştı. Hizmetçi kadının görüntüsü, kalbimde yılgınlığa ve bıkkınlığa yol açmıştı. Kaslarım iyiden iyiye gevşemişti ve boğazımda, sanki kirli bir saç kılı yapışmış gibi bir his vardı. Çok mu sigara içmiştim, yoksa Erik'in varlığı mı içimdeki kaçıp savuşma isteğini kışkırtıyordu? Jean'a olan aşkıma tahammül edecek gücü bulmam, bu zavallı ve mutsuz kızcağıza yüklenmekle mümkün değildi; ama beri yandan eğer Erik'ten destek bulabilirsem, her şeye katlanabilirdim.

Bu iğrenme duygusuyla ardına dek açılan kalbim, şimdi aşkla doluyordu. Bilmediğim bir şey, beni hızla Erik'e doğru itiyordu. Düşüncelerimde ona yapışıyor, vücudumu onun vücuduna yapıştırıyor ve böylece, onun güzelliği ve sertliği sayesinde midemdeki bulantıyı bastırma ve buna tahammül etme gücünü bulabiliyordum. Eğer onu, aşka yatkın bu delikanlıyı, ayakları omzumda olarak düzebilmek için sırtüstü yatacak olsam, mükemmel olabilirdi; kamışımı soktuğumda duyacağı acı ve zonklamayla sıçraması, ağzımı ağzıyla kapaması, mükemmel olabilirdi. Sıkı bir öpücüğün dudaklarındaki baskısını özler gibiydi. Başımı ve saçlarımı okşuyor ve ben, zorlayarak, onun daha da derinlerine dek sokuyorum. Acısını unutmak istiyor, tutkuyla sarsılıyor ve yavaş yavaş, boşalana dek, bir eliyle kendisini okşuyor ve aşkı, ona acı veren çomakla birlikte, yudum yudum tadıyor. Erik'i seviyordum. Onu seviyorum. XV. Louis tarzı yatakta yatarken Jean'ın ruhu, çırılçıplak Erik'in pek özenli bir şekilde katıldığı odayı sarıp sarmalıyor ve ben, Paulo'ya arkamı dönüyorum. Başım dizlerinin arkasındaki çukurlarda, gözlerim ise o kutsal bitleri arıyor; sonra bu asalak böceklerden sadece bir tane bulabiliyorum ve dilimle, bir nokta halindeki bu hedefe yöneliyorum. Dilimin ucunu sivriltiyorum, kılları özenle ve titizlikle aralıyorum ve en sonunda dilimin ucunda bitin hafif yükseltisini, kabarıklığını hissediyorum. Önce, dilimi oradan ayırmaya cesaret edemiyorum. Dilimin ucundaki bu minik kabarıklığın kaybolmasını istemiyorum; bunun için çok dikkat ediyorum ve onu böylece yakalamış olmaktan dolayı da olağanüstü mutluyum. Sonunda, bundan yeterince haz almış olarak başımı, gözlerim kapalı olarak, bu vadinin içinde yuvarlanmaya bırakıyorum. Ağzımı, olağanüstü büyük bir sevgi dolduruyor. Bu, bitten geriye kalan şeydir ve bu sevgi, dilimden aşağı, tüm vücuduma yayılıyor. İki kolum da Erik'i arıyor ve ellerim sırtına ve kaba etlerinin bittiği yerlere yumuşacık dokunuyor; görkemli boyutta bir bitin beslendiği, o bayıldığım kıllı yamacı okşuyorum. "Bir bit" diye geçiriyorum aklımdan, "sevdamı çok iyi taşıdı ve kesinleştirdi. O çok iri, biçimi de çok güzel ve belki de yüz bin kez büyütülmüş olmalı. Hatları, pek mükemmel bir uyum gösteriyor." Yazık, Jean miras olarak, bir tek bit bile bırakmadı bana. Daha sonra dişlerimi kalçanın iç tarafına kuvvetli bir biçimde bas-

tırarak kendime kutsal bir alan, çok değerli ve sınırları belli, ormandan ayrı bir bahçe belirlemeye çalıştım. İki elim genç adamın vücuduna dolanmış, kalçalarına gömülüyor ve Erik'in kamışına ve karnına dayanan başımı dik tutmama destek oluyordu. Bu durumda bile ağzımda, Jean'ın sırlarını taşıyan o bitin varlığını hissediyordum. Giderek irileştiğini hissediyordum. Bir gürültü duydum. Geri döndüm. Paulo giriyordu. Tüfeğini çaprazlama asmıştı. Elimi sıkması için yeterince samimi olmuştuk. Bunu, hiç önemsemeden yaptı.

"Ne haber?"

"İyilik. Ya senden?"

"İyidir."

Erik'e hiçbir şey söylemedi. Pencereye doğru gitti ve beni çok tedirgin eden tüfeğini bırakmaksızın, sokağa baktı. Hiç kuşkusuz Paulo, Paris'i özgürlüğe kavuşturanlarla işbirliği yaparak bir baskın düzenleyebilirdi; ama ben kendimi onun Almanların tarafında olduğunu düşünmekten alıkoyamıyor, bir yandan da daha isyanın ilk gününden itibaren Fransız direniş hareketinden yana güçlere katılmış olan milislerden olduğunu sanıyordum. Bunlar bağımsızlıktan yana olan Fransızların yanında ve onlarla birlikte savaşıyor, ama bu kuvvetler içinde de kendi ayrı mücadelelerini vermeyi sürdürüyorlardı. Hemen hepsi Alman kartına oynamış olanların kaybettiğini biliyor, ama hâlâ oyunda hile yapmaya devam ediyorlardı. Paris'i ve tüm Fransa'yı sınırlarla ayırıyor, birtakım binaları ve duvarları işaretliyor, Kızılhaç arabalarıyla dolaşıyor, sonra da birtakım yerlerden ateş açıyorlardı. Bu yitirilmiş savaşı, hiçbir zaman sevmedikleri bitip tükenmiş bir efendinin hizmetinde olarak yeraltında hâlâ sürdüren bu hainler, beni büyülüyorlardı. Ama tüm bu toz duman arasında Paulo, sanki özgürlükten yana mücadele ediyor gibiydi. Erik kapıyı yeniden kapatmıştı. Paulo'nun intikamcı etkinliklerini belirleyen bu duruş ve bu ağır yük altındaki görüntüsü, bana bir Alman'ı sevmiş olmamdan ötürü derin bir utanç veriyordu. Mırıldandım:

"Almanlar Paulo'yla iyi geçinmeliler." Gerçi gülümsüyordum, ama acımasız gibi görünmek istiyordum. Erik de aynı şeyleri hissediyordu. Bana baktı. Sapsarıydı. Hiç kuşkusuz içimdeki acımasızlık,

aşkımı da eritmek istiyordu. Düşünmem, Erik'i yaraladı. Sustu. Yine konuştum:

"Korkmuyor musunuz?"

Paulo ilk cümleyi duymuştu. İçeri girmişti ve tüfeği omzunda çaprazlama asılı, elleri masaya dayalı, bize bakıyordu. Farkına bile varmaksızın cebimden bir paket sigara çıkardım. İçinden bir tane aldım ve pakedi Erik'e uzattım. Başını sallayarak geri çevirdi ve mırıldandı:

"Teşekkür ederim.

"Ya sen?" diye sordum, Paulo'ya doğru dönerek.

Elini biraz kımıldattı. Davranışı, tüm vücudunun duruşunda yansıyordu: bu duruş ile bu vücut ve kolları hareket ediyor, yuvarlanıyor, gözlerinden fışkırıyor ve bana kadar uzanıyordu...

"Yo, teşekkür ederim. İstemiyorum.

Paketi cebime koydum ve daha önce ağzıma aldığım kendi sigaramı yaktım. Sıkıntım biraz geçer gibi olmuştu, çünkü ikramım geri çevrilmişti, ama Paulo'nun hangi gizli noktaya kadar Erik'i sevdiğine ilişkin bir fikrim oluşmuştu: Onu benimle yalnız bırakmamak için, yanında olmak, yanında kalmak istiyordu. Henüz Erik'e olan aşkımı söyleyebilecek durumda değildim; bunu benim Jean'la olan ilişkilerime hiçbir zaman değinmemiş olan Paulo'ya da söyleyemezdim. Bu sırada küçük hizmetçi kapıyı açtı ve mırıldandı:

"Saat on ikiyi çeyrek geçiyor."

Alman askerler ile Riton, yeniden çatıya çıkmışlardı. Onları binanın öbür sakinlerinden çok, korku izliyordu. Korkunun önünden kaçıyorlardı. Yavaşça, çatıların daha az görünen yerlerinden geçerek, üç bacanın arasındaki, biraz daha saklı bir yere kadar geldiler. Burası çok dardı; öyle ki, çömelmiş durumda, birbirlerine kaynaşmış gibiydiler ve sanki birey kavramının ortadan kalktığı bir bütün halindeydiler. Bu silahlı kütleden hiçbir düşünce ve görüş çıkmıyordu, ama belli başlı temaları yükseklik korkusu, düşme kaygısı ve anavatan olan bir düş, bir uyuklama hali hâkimdi. İşitilme kaygısı olmaksızın, yüksek sesle konuşuyorlardı. Riton, Erik'in bacaklarının arasın-

daydı. Birbirlerine sıkışarak çömelmişlerdi ve günü böyle geçiriyorlardı: Gökyüzünün kıyısındaki beş Alman askeri tarafından, ezilerek. Çevrelerinde ateş ediliyordu, ama onlar hiçbir şey göremiyorlardı: Ne bir sokak, ne de bir apartman penceresi. Sıcak bunaltıcıydı. Akşama doğru bu erkekler yığını biraz kıpırdadı ve esnekleşti. Tutulmuş organlar açıldı, Erik ve Riton uyandılar. Hâlâ ve daima bacaların kuytusunda, çavuşun dağıttığı son yiyecekleri alıp son yemeklerini yediler. Tümünün de aklında, gece olunca aşağı inmek ve sokaktan sokağa geçerek Vincennes ormanlarına ulaşmak vardı. Ateş sesleri giderek azalıyordu. Akşam, sükûnetiyle birlikte geliyordu. Çatıların üzerinden hiçbir şey görünmüyordu, ama her çıkıntının, her balkonun bir tehlike olduğu, her bacanın bir askere siper oluşturabileceği, ama bunun karşısındaki diğer bacaların da düşmanı için aynı işi görebileceği hissediliyordu. Çavuş ve askerler, keşifte bulunmak üzere, tırmanarak harekete geçtiler. İki Alman, silahlarla ve kalan suyla, sığınakta kaldılar. Ancak bir tehlike durumunda ateş edilebilirdi. Erik ve Riton bacanın çevresinden dolaştılar, uçurumun kenarına oturdular; makineli tabanca, Riton'un bacaklarının arasındaydı. Erik bitkindi. Sarışın ve esnek sakalı, yorgunluktan çökmüş yüzünü yumuşatıyordu. İkisi de susuyorlardı. Yarım yamalak uykularından uyanıyorlardı. Gözleri bezgin, ağızları bıkkındı. Dikkatle bakarak çevrelerini biraz daha iyi gördüler ve birkaç bina ile bazı pencereleri gözden geçirdiler. Hemen tam karşılarında, iki yüz metre kadar uzakta bir pencere, hafif ve oynak bir ışıkla aydınlandı. Işıklı dörtgende bir adamın silueti göründü. Riton nişan aldı ve ateş etti. Siluet, karanlığın içinde yok oldu. Erik'in sert ve emredici eli Riton'u durdurdu:

"Bırak! Kes!"

Riton sabırsızlandı ve ikinci bir kez ateş etti. Erik; emir tonunda, boğuk, kısık bir sesle,

"Yeter! Bırak!" diye yineledi.

İçindeki yeşil öfke nehirleri, yeni baştan akmaya başlamışlar. İçinde pek çok timsahın yüzdüğü bu sular, gece karanlığında sıcaktan oluşan şimşeklerle çizilen gökyüzünde, akıp gidiyordu. Eğrelti otları biten kıyılarında ve ormanlarda aya tapan vahşiler, büyük bir ateşin çevresinde dans ediyorlardı. Eğlentiye koyulan kabile dansla ve tam-

tam sesleriyle kendinden geçiyor, büyük bir kazanda pişen bu genç ölüyü izliyordu. Kabilelerin ölülerini yedikleri siyah ve allak bullak bir kıtanın insanlarının aralarında olmak bana uyuyor ve ruhumu yatıştırıyor. Erik'in ülkesi olan bu topraklarda doğal olan ne varsa onlarla birlikteyim ve tehlikesizce ve pişmanlık duymadan, bu yumuşacık ölü etini yiyorum, erimiş yağın içindeki en iyi parçaları parmaklarımla alıyorum ve payıma düşeni sindiriyorum. Ağzımda ya da dilimin üzerinde herhangi bir iğrenme tadı yok ve yediklerim midemi hiç rahatsız etmiyor. Bunun benim için mükemmel olduğunu da biliyorum. Hazırlık sıkıntılarına hiç bulaştırılmadım. Dans, pişirmenin, iyice sindirmenin ve kazanda fokurdayan çocuğun erdemlerinin, etkili ve ayrılmaz bir parçasıdır. Siyahlardan daha siyah, tamtam vuruşlarıyla dans ediyor, vücudumu eğip büküyordum; bu, totemlere özgü gıdamı almamı sağlıyordu. Tanrı olduğumdan hiç kuşkum yoktu. Ben tanrıydım. Tahta masada tek başıma oturuyor, çıplak ve ölü Jean'ın, çıplak ve gergin kollar üzerinde gelerek bana kendisini, kendi cesedini sunmasını bekliyordum. Çatal ve bıçak elimde, tekil bir eğlentiye başkanlık ediyor ve pek ayrıcalıklı bir et yemeği yemeye hazırlanıyordum. Kuşkusuz başımın çevresinde bir hâle ve vücudumu saran bir ayla vardı: Kendimi alabildiğine görkemli hissediyor, keyiften esrikleşiyordum. Siyahlar, hiç durmadan tamtamlar ve kamıştan kavallar çalıyorlardı. En sonunda, nereden çıkıp geldiğini bilemediğim, topukları üzerinde yürüyen çıplak ve ölü Jean, bana mükemmel şekilde pişmiş olan kendi cesedini getirip sundu, masanın üzerine uzattı ve gözden kayboldu. Kutsal olduğu için siyahların bakmaya bile cesaret edemedikleri bu masada, tek başıma yiyordum. Ben de bu kabilenin mensubuydum. Hem de bu sadece onlar arasında doğmuş olmamdan ötürü yapay bir biçimde değil, dinsel eğlentilerine katılmamdan dolayı onlar tarafından saygıyla ve tapınılarak benimsenmemdendi. Böylelikle Jean D.nin ölümü, bende kök salmış oluyordu. Ben, lanetler okuduğum ve şiddetle arzuladığım Fransa'ya aidim. Ülke uğruna kendini kurban etmenin güzelliği, beni müthiş etkiliyor. Bu etkileşimi ve karmaşayı gözlerimin yanmasından ve akan gözyaşlarımdan önce, sakallarımda hissettim. Uzamaya başlayan sakallarımın kapladığı cildim diken diken oldu ve bana birdenbire, sanki iki küçük

ayağın yürüyerek üzerinden geçtiği, yeni biçilmiş bir çavdar tarlası imiş gibi bir duygu verdi. Yoksa çenem, acılı çocuklar gibi titremiş miydi? Ülkem için ölmüş olan ölülerim var ve bir zamanlar terk edilmiş olan çocuk, şimdi yurttaşlık haklarına sahip. O tapılası ay, parlak gökyüzünde hareketsizdi.

"Yeter! Kes!"

Erik bunları daha yumuşak bir sesle, daha sakin bir şekilde söyledi. Sanki çok derinlerde, ormanların gizemli derinliklerinde bir yerde kükrer gibiydi. Eli, Riton'un ateş etmeyi sürdürmesini önlemek için, onun elinin üzerinde kaldı.

"Değil... (Erik, söyleyeceği sözcüğü ararken, tereddüt etti.) Şimdi değil...

Riton'un eli iradesini yitirip gevşedi, Erik'in eli ise daha dostça bir tutuşa geçti. Alman, öbür eliyle yavaşça makineliyi aldı ve yanına, yere koydu. Riton'u bırakmamış, tam tersine, daha bir sevgiyle ve şefkatle kendisine bastırmıştı. Daha sonra çocuğun başını kendisine doğru çekti. Onu öptü.

"Kalk...

Tek başına söylenen bu sözcük, bir emir olarak kupkuruydu; ama Riton, Erik'in bu tarzına alışıktı. Ayağa kalktı. Erik, uyanan Paris'e karşı, sırtı tuğla duvara dayalı şekilde, Riton'u düzdü. Pantolonları topuklarına kadar inmişti ve kemerlerinin tokaları, her hareketlerinde yere çarparak çınlıyordu. Duvara yaslandıkları için güvendeydiler, korunuyorlardı. Ayakta duran iki erkek birbirlerine baktıkları zaman, biri öbürünün kaba etlerinin arasına kamışını sokarak onu düzerken, bu işin özelliği, şehvet değildir. Dudak dudağa, göğüs göğüse, dizler ve bacaklar birbirine dolanarak, tuhaf bir sarhoşlukla, adeta oval bir ışık halesi içinde birbirlerine girmişlerdi. Ama bulundukları yerde verdikleri görüntü, vücutları, gecenin içinden geleceğe bakar gibiydi: Zayıf, güçlünün yuvasına sığınmıştı; dört göz de önlerine bakıyordu ve böylelikle aşklarının o korkunç hüzmesini sonsuzluğa yansıtır gibiydiler. Karanlıklarda, tuğlaların üzerinde beliren bu kabartma, önünde dikilen tek boynuzuyla gerilen efsanevi vahşi at armasına benziyordu ve öbür iki Alman askerinin arkasında saklandıkları bir kalkan gibiydi. Erik ile Riton, çok da iç içe olmaktan hoş-

lanmıyorlardı; bu dünya üzerinde, bu dünya karşısında, biraz muzaffarane bir jestle, kendi kendilerinden saklanıyorlardı. Nitekim Hitler de karnını sırtlarına ya da diz çukurlarına vurduğu şekilsizleştirilmiş erişkinleri, Berlin'deki ya da Berchstengaden'deki destek kemerli sığınak odasından, aşağıladığı dünyaya yayıyordu. Yaşadığı anın güzelliği, kamışı yeniden ve yavaş yavaş kalkan Erik'e acı veriyordu. Riton bunu fark etti ve yavaşça kalçalarını kımıldattı. Erik onu kollarıyla daha sıkı sıkıya kavradı. Ne var ki yorgunluğundan ötürü, arkaya doğru kaykıldı. Anılarında gerilere gitti, gençliğine döndü, kafaları kesen baltayı kavramakta son derece becerikli olan elleriyle onu tutan cellatla yaşadığı o tutkulu aşk ve düğün gecelerine döndü; Pantolon önündeki düğmeleri açıyor ve adamın önce gömleğini, sonra da kamışını çıkarıyordu... Erik bu sert ve acımasız adamın gözlerine korkuyla bakarak, nazikçe mırıldandı:

"Eğer iyi yapamazsam, bana kızmayın; bunu ilk kez yapıyorum...

Ayakta, sırtı ağaca dayalı olan cellat onu tam önünde tuttu ve kamışını çocuğun kaba etlerinin arasına yerleştirerek, böylece becermeyi başardı. Erik, Riton'un karmakarışık saçlı kafasını iki eliyle tutarken o güzel boynuna kuvvetle sarıldı ve büktü. Erik'in başı, tümüyle bir çağrı yüklü olan, çıldırtıcı bir konser gibi olan o güzel yüze değdi. Riton'un kolları da onun boynuna dolandı ve sevgi ve güllerle, bebek elbiseleriyle ve dantellerle dolu bir sepete kapattı, yarı çıplak savaşçının kulağına fısıldadı:

"Düz beni, haydi... Sok bana. Orası senindir. Tam zamanı sevgilim.

Celladın anısıyla tüm vücudu seğiren Erik, çocuğa karşı daha nazik ve kibar davrandı, ama kollarını çözmedi. Sadece, tüm sarhoşluğu geçti. Celladın asık ve kötü ifadeli, sert ve gergin yüzü ve kaslı yapısı, ruhunda canlanmış gibiydi. Böylelikle kendisini istediği gibi davranmakta daha özgür gibi hissediyor, Riton'u düzerken de kendisiyle gurur duyuyordu. Dilediği gibi davranmakta özgür olduğundan daha da emin olmak için onu dövmek, eziyet etmek ve gücünü böyle kullanmak, böylelikle aşağılanmakla geçen kendi geçmişinin ve zayıflıklarının intikamını almak; sonra da giderek daha yumuşak davranışlara geçmek ve en sonunda pek dostça ve kardeşçe bir gevşeme-

ye ulaşmak gibi bir düşünce şekilleniyordu. Böyle bir sevda çarpıntısıyla şaşkına dönen Riton, dilini onun dilinin üzerine koymak istedi ama Erik başını geri çekip doğrulttu ve tam iki kaşının birleştiği yere şiddetli bir kafa attı. Aynı anda da vücuduna doladığı kollarıyla çocuğu kuvvetle sıktı, şiddetle kendisine doğru çekti, alabildiğine sertleşmiş olan kamışını pek güçlü bir kasık darbesiyle girebileceği en son noktaya kadar soktu.

"Ah! Sevgilim! Bu, nasıl da...

Riton, pek yumuşak birtakım sözcüklerle, biraz da olsa yakınmak istedi, ama hareketlerdeki pek belirgin sertlik, onun hızla, cinsellikte zaman zaman görülen böyle bir durumun bilincine varmasını sağladı. Neredeyse hıçkırarak ve inleyerek mırıldandı:

"Olmuyor! Böyle değil! Canımı yakıyorsun!" Böyle dedi, ama beri yandan da bu sırada kıçını iyice geriye yaslayarak, kamışın daha derine girmesini sağladı.

"Einmal...

Başım yana devrik, yıldızlı gökyüzünün üzerinde tıpkı bir deniz feneri gibi duran bu yapayalnız ve hüzünlü bacanın güzelliğine bakıyordum. Baca (ve deniz feneri) bana sanki güzelliklerinin bilincinde ve bu bilinç ile de hüznün doruğunda gibi geldiler. Kamış tümüyle içine gömüldü ve Riton'un kıçı da Erik'in sıcak karnına yapıştı. Bu her ikisi için de en büyük mutluluk, ama aynı zamanda da tam bir kargaşa anıydı; çünkü özlenen ve aranan mutluluğa ulaşılmıştı. Orman eğlentilerinde görülen kuş kafesi şeklindeki bu salıncaklarda, iki çocuk, karşılıklı olarak güçlerini sınıyorlardı. Kafes yükseldi. Her kasık darbesi daha da şiddetli olmaya başladı ve kafes Zenit noktasına ulaştığında tam bir yarım daire çizmiş olduğundan, mükemmel hareketini tamamlayabilmek için düşmeden önce ve bundan hemen önce, bir an tereddüt etti, iki saniye boyunca hareketsiz kaldı. Bu esnada çocukların başları öne eğikti, dudakları buluştu ve öpüştüler ve nihayet dizlerinin bağı çözüldü. Aşağıda, başını yukarı kaldırmış bir kalabalık onları izliyordu. Kamışın içine sonuna kadar girdiğini ve içinde kımıldadığını, canlı ve hareketli olduğunu hisseden Riton, onu askere çivileyen bu kamışa daha da yaslandı ve daha sevgi dolu bir hal aldı. Adeta yalvarır gibi, mırıldandı:

"Bak, dinle... bana bütün vücudunla girsene!"

Erik için bu cümle, adeta hafif bir şarkı gibiydi. En az bunun kadar güzel bir cümleyi, kaba ve hoyrat bir dilde söyleyerek yanıtladı çocuğu. Beriki, inledi:

"Evet, haklısın, ama bir dene istersen...

Sonra birdenbire Erik'in vücudu kasılıverdi.

Arabacı mezarlıktan, hizmetçi kadının kızının mezarı toprakla doldurulduktan sonra, çıktı. Korodaki çocuklar, mezar taşlarının arasından savuştular. Gülüşerek döküm demir parmaklıkların üzerinden atladılar, üzerlerindeki dantel önlükler uçuştu. Birdenbire karşı karşıya gelip durdular ve birbirlerinin gözlerine baktılar. Bir an kıpırdamadan, öylece hareketsiz kalakaldılar ve sonra birdenbire kahkahalarla gülmeye başladılar ve kıpkırmızı oldular. Servilerin altında, "kumaş gülü" denen gül çalılarının arasındaki yemyeşil çimenlerde, alt alta, üst üste, boğuşup duruyorlardı. Yaşça biraz daha küçük olan çocuk, öbürünün, saçlarını karmakarışık eden kafakolundan sıyrıldı, mezarlığın çevre duvarının üzerinden atladı ve savuştu. Yolda, uzakta, yükünü boşaltan cenaze arabası, hangarına giriyordu. Çocuk arkasını dönerek ve elini gözlerinin üzerine siper ederek baktı ve ne gördüyse, duvara doğru koşmaya başladı. Arkadaşı, önü açık siyah cübbesinin içinde çırılçıplaktı ve kaslı vücutlu biriyle düzüşüyordu. Yaklaştım ve Erik'in yanına uzandım. Başlarımızın üzerine, servilere sarılarak büyümüş güllerden bir taçyaprak sağanağı yağıyordu. Bu çığın altından sadece denizci tayfasının "demir kol" dediği türden çok sağlam iki kol, mücadelesini sürdürüyordu. Riton'u tam anlamıyla hareketsiz bıraktı ve vücutları tamamen kaynaşmış halde, sessiz ve kımıltısız, ona bütünüyle sahip oldu. Erik'in kamışından fışkıran beyaz güller, bronz gözün içine dökülüyorlardı. Kamışın çabuk ama düzenli her kımıltısında yavaşça akıyor, tavuk götü şeklinde bir ağızdaki bir purodan çıkan dumanlar gibi yuvarlak halkalar halinde yayılıyorlardı. Riton bunların içinde, barsaklarından daha kestirme bir yoldan göğsüne kadar hızla yükseldiklerini hissediyor, bunların kokusunun orada tüter gibi yayıldığını sanıyor ve bütün bunları, ağzı açık bir şekilde izliyordu. Şimdi Riton bir Fransız tarafından vurulup öldürüldüğüne göre, eğer göğsü açılacak olsa, belki de bu beyaz güllerin yarı

kurumuş birazı, kaburgalarının çemberindeki göğüs kafesinde hapsolmuş bir biçimde bulunabilirdi. Erik bir kez daha kuvvetle sarsıldı ve iri sarı vücudu, Riton'un yenik bedeninin üstüne kapaklandı. Erik'in karnı, Riton'un boşalamadığı için sertliğini koruyan kamışı tarafından örselenmişti. Erik'in büyük bir zevkle boşalmasını görüp yaşadığı için, büsbütün sertleşmişti. Erik ayrıldı, çocuğun yanına uzanırken onun kalkık kamışını eline aldı ve bırakmadan tuttu.

"Haydi... Yine sok... durma!...

Sonra boğazından boğuk bir hırıltı çıktı. Alman yeniden içine giriyordu.

"Haydi, devam et... gir içime!"

Çocuğun kan ter içindeki kafasını öpücüklere boğdu. Yeniden tamamen sertleşmiş olan kamışı artık öylesine acıyordu ki, neredeyse kendinden geçecekti.

"Oh! Oralarımı yırtıyorsun! Öldür beni!"

"Ich...

Erik'in ağzı kıpırdıyor, çocuğun omzunun üstünden soluk alıp veriyordu. Kasıkları ise hiç durmadan git gel yapıyordu. Riton'unkilerin üzerinde kapalı duran gözlerini açtı. "Bu gözler ölümü tam karşıdan gördü" demek, çok sıradan olacak. Yine de böyle gözler vardır ve bunların sahibi olanlar, gözlerinde bu korkunç karşılaşmadan kalan alışılmadık bir ışıltıyı ya da ürküntü veren bir ışını muhafaza ederler. Gabes'in gözünden bu tonda ve bu kadar uzun söz etmek istemesem ve cinas benzeri bir karışıklık yaratmaktan kaçınsam da, benim için Jean'ın gözü, tam bir mezarlık gibiydi. Sırtüstü uzanıp aşağı kaydığımda dilimin ucunda bulduğum bu delik, adeta bir iğne deliği kadar daracıktı. Kendimi orada gibi hissediyordum... (yani, göt deliğinde mi demeliyim? evet, kendimi orada hissediyordum. Sonra da sıra bu çalı gibi sert kılların içindeki çalışmaya geliyor. Eh, en sonunda nasıl ki matkap kullanan işçi taş ocağının ortasında sarsıntıyla sarsılırsa, ayakta, bu ormandan ortalığa sıçrayan mika kırıntıları ve kıvılcımlar arasında, güzel ensenin üzerinde, güneşin de etkisiyle, derin bir uyku bastırıyordu. Ansızın gelen bir yükseklik korkusu adeta bir mucize yaratarak kamışımı büsbütün sarsıyor, kıl ormanını daha kuvvetli şekilde aralamayı ihmal eden dilim giderek yumuşuyor ve başım o ıs-

lak kıllara büsbütün gömülüyordu. Gabes'in gözünün çiçeklerle ve yeşilliklerle bezendiğini, pek körpe bir gürgen fidanlığına dönüştüğünü, köpüğün üzerinde derin bir uykuya dalarak gölgede ölmek üzere oraya süzüldüğümü görür gibi oldum.

Bu tertemiz göz, anılarımda, bir çelenk şeklinde dizilmiş mücevherlerle, elmaslarla ve incilerle donanmıştı. Her şey gayet açıktı. Erik'in gözleri: Erik, Rusya'nın karlarını, vücut vücuda bir savaşın acımasızlığını, müfrezeden tek sağ kalan olmanın nasıl korkunç bir şey olduğunu görmüştü ve onun gözünde ölüm, gayet sıradan bir şeydi. Bu gözleri açtığında Riton, üzerindeki gölgeye karşın, nasıl ışıldadıklarını gördü. İçlerinde yer aldığı tüm bu olayları anımsayan Erik, çok hızlı düşündü: "Ölümü, tam cepheden gördü." Erik, çalışmayı kesmişti. Bakışları sabit, ağzı Riton'un ağzının üzerinde, kımıldamadan duruyordu. "Bana öyle geliyor ki, şimdi seni eskiden olduğundan daha çok seviyorum. Bu cümle bana tam üç ay önce Jean tarafından sunulmuştu ve şimdi ben onu bir Alman askeri tarafından düzülen bir milisin ağzından söyletiyorum. Riton mırıldandı: "Bana öyle geliyor ki, şimdi seni eskiden olduğundan daha çok seviyorum." Ona sarılırken, Erik'in elini itip bir eliyle kendi kamışını avuçlamış olan Riton'un da belini getirmek istedi. Ama yorgun, bıkkın ve biraz da hüzünlü olan Erik, ısrar etmedi. Bu oyun, bir başka şekilde, Riton'un Erik'ten sonra boşalmasıyla da sona erebilirdi. Karı kocanın sevişmelerinde birlikte boşalamamaları halinde nedense bir hayli şaşırılır. Eşlerden biri bu konuda gerçek bir sanatçı gibi davranabilirse (yani sadece kendi alacağı zevki düşünmezse), mutluluk çok daha büyük olur. Sırf boşalmaya odaklanan bir kafa, öbürünün de boşaldığını görmenin ya da hissetmenin tadını çıkaramaz. Birlikte boşalmayı yöneten bu bencilliktir. Riton kendisinden daha genç olduğu için Erik'in öncelikle kendi zevkini düşünmesi belki normaldi; Riton'un da Erik'e hizmet etmesi ve onun kendisinden daha çok kez boşalmasını istemesi de normaldi. Onun terbiyesi ve saygısı da Erik'in eliyle boşalmasına engeldi. Esasen Riton taşakların, güzel bir kamışın ve bunların tümünün ağzı, dudakları ve dili okşayan sert ve siyah kıllarla örülü olmasının tadını gayet iyi biliyordu. Bu bütün, hiç de yumuşak değildi. Sadece kamış çok şekilli olmuş olsa bile, tümü birlikte gayet sevilesi bir

bütün oluşturuyorlardı ve sağlam, budaklı kestaneden sandıklar içinde muhafaza edilmeye değerlerdi. Riton bunları ağzında muhafaza ediyordu. Onları oraya kapatıyordu. Onların tıpkı kendi taşaklarının (tıpkı Faslı bir savaşçının, karnının altında hançerini saklaması gibi) kendi içine hapsedilmesi gibi kendi içine sokulmasına izin veriyordu.

Bir defasında şöyle düşünmüştü: "Tanıdığım bir cerrah olsaydı, onları kendime aşılatabilmek isterdim. Sonuç olarak o bir Fritz. Bir yerleri tamamen kesilse bile, pek de kötü olmayabilir."

Birbirlerine olan karşılıklı sevgilerine ve sevdalarına karşın, biri Alman, öbürü ise Fransız olarak kalmaya devam ediyorlardı. Taşakları Riton'un doymak bilmez ve açgözlü ağzında olan Erik, parmaklarını o karmakarışık perçemlerin içinde gezdiriyordu.

"Beni ısırabilir" diye düşündü. "Onun için ben, bir Almandan başka bir şey değilim. Isırıp parçalayabilir."

Aslında tepeden tırnağa sevdalı bir durumdaydılar ve bu sevdaları dünya tarafından bilinmediği için, bu aşkın doğal devamını yaşamaları mümkün değildi. İlişkilerinin başlangıcında nasıl konuştuklarını biliyoruz. Birbirlerini bir türlü anlamadıklarını ve sözlerin gereksiz olduğunu gördüklerinde, birtakım tuhaf sesler çıkarmakla yetinmeyi bilmişlerdi. On günden beri ilk kez bu akşam, müthiş bir tutkunun yüzsüz ve utanmaz lisanıyla iletişim kuruyorlardı. Tuhaf ve değişik bir mutluluk, askerin ruhunu kaplıyordu. Biri kulağa, öbürü saçlara yapışan iki eliyle çocuğun başını yeniden sertleşen çelik eksenden uzaklaştırdı.

"Yeter. Dur."

Sonra onun başını kendine doğru çekti ve bu ağız, gecenin içinde, onunkine aceleyle yapıştı. Riton'un ağzı, Erik'in kamışının kalınlığını ve şeklini muhafaza eden bir biçimde, yarı aralık kalmıştı. Ağızlar, birbirlerinin içinde, sanki ortak bir çizgiyle birleştirilmiş gibi, köksüz ve içi ve altı boş bir cinsellik gibi, tek başına yaşayıp da bir oraya, bir buraya gider gibi, eriyip kayboldular. Akşam, olağanüstü bir güzellikteydi. Yıldızlar alabildiğine sakindi. Ağaçların dirildikleri, Fransa'nın uyandığı ve uzaklarda bir yerlerde Reich'ın tepesine bindiği düşünülebilirdi. Riton yavaşça kendine geldi. Kendi kendini boşaltıp sonra da donunu çeken Erik'in hemen yanındaydı. Erik pek

hüzünlüydü. Çok uzaklardaki Almanya'yı, tehlikedeki yaşamını ve bu işten nasıl sıyrılabileceğini düşünüyordu. Az ötesindeki Riton pantolonunun düğmelerini ilikledi ve yavaşça makinelisini kavradı. Ateş etti. Erik öldü, çatının eğimi üzerinde kaydı ve düştü. Bacanın arkasındaki kuytuya gizlenmiş olan iki asker ne bu ateş sesini, ne de arkadaşlarının düştüğünü, duyamadılar. Riton bir on saniye boyunca, içinde çılgın bir neşe hissetti. Bir on saniye boyunca, dostunun cesedini çiğnedi. Hiç kıpırdamadan, gözleri sabit, sırtı bacaya dayalı olarak kaldı ve kendisini, dans ederken, çılgınlar gibi ulurken ve demir kabaralı topuklarıyla çiğnediği cesedin çevresinde dönüp dururken gördü. Sonra yavaş yavaş kendine geldi ve başka binaların çatılarına geçti. Tüm gece boyunca ve tüm yirmi Ağustos gününün sabahı boyunca, yorgunluktan bitkin düşene dek çatıdan çatıya geçti ve ateş etti; dostları, ailesi, aşkı, Fransa, Almanya, tüm dünya tarafından terk edilmişti. En sonunda bitkin bir şekilde, umutsuz perçemleri şakaklarından akan terle alnına yapışırken, yaralarından ötürü değil, yorgunluktan, yere yıkıldı. Bir an için öldürülmüş olduğunu sandı ve müthiş korktu ve aynı anda da kendini öldürmeyi düşündü. Japonlar gazetelerine yazarak askerlerine öldükten sonra da savaşmaya devam edebileceklerini, ruhlarının yaşayanlara destek olacağını ve onları yönetip yönlendireceğini telkin ediyorlardı... Böyle dokunaklı bir yakarmanın güzelliği (bu bana güç ile yüklü yoğun bir etkinliği ve ateş etmeye çalışan ölüleri ve bunlarla tıklım tıklım dolu bir dünyayı düşündürüyor) beni Riton'un ağzına şu cümleyi söyletmeye yöneltiyor:

"Ölmeme yardım et!"

Küçük hizmetçi odasına girdi. Geceydi. Hiç kimseye haber vermemişti.

Sabahtan beri kafasında duran ve bir serseri kopuğun şapkasına benzeyen çiçekten tacıyla, demir karyolasının kenarına oturdu. Solmuş papatyası elinde, oturmuş ve bir bacağını sallarken, uykusunun gelmiş olduğunu fark etti ve buna şaşırdı. Gecenin ileri bir saatinde uyandığında pencereden giren bir ay ışığı huzmesi, havı dökülmüş es-

ki püskü halının üzerinde, parlak bir leke gibi görünüyordu. Kalktı ve papatyayı yavaşça kızının bu mezarının üzerine yerleştirdi. daha sonra da soyundu ve sabaha kadar uyudu.

Aşkta ve savaşta...

"Asil davranmak için bir insan uzun süre düş görmelidir ve düşler gecenin koynunda beslenir" diyen Jean Genet, bu romanında evrensel bir insanlık hali olarak savaşa ve işgal dönemi Paris'indeki insan ilişkilerine odaklanıyor.

İnsanlar tıpkı aşkta olduğu gibi savaşta da politikanın, idealizmin ve etiğin sınırlarını aşar; yani aşkta ve savaşta her şey mubahtır. İşte *Cenaze Merasimi* her şeyin en uç noktalarda yaşandığı o günlerde, insanlar, onları ölüme gönderen hükümetler ve savaş alanlarında çözüme bağlanmaya çalışılan kişisel çatışmalar arasındaki paralellikleri ve zıtlıkları anlatan fantastik ama bir o kadar da gerçekçi bir roman.

Bu romanda anlatıcı olarak Jean Genet'nin kendisi var; Alman işgaline direnirken sokak savaşında ölen âşığı Jean var; âşığının Alman işbirlikçisi, Hitler'in de âşığı olan erkek kardeşi var; bir Alman subayını evinde saklayan, şahsında Genet'nin orta sınıfı yerden yere vurduğu Jean'ın annesi var. Bu romanda tüm güzelliği ve çirkinliği, tüm çıplaklığı ve şiddetiyle aşk var, ihanet var.

"Bir halkın utandığı suçlar onun gerçek tarihini oluşturur. Aynı şey insan için de geçerlidir" diyen Jean Genet, ölüm ve belirsizlik karşısında her zaman iyi bir sığınak olmuş mizahı da bolca kullanarak, savaşta ve aşkta insanın başına neler geldiğini anlatıyor.

AYRINTI

AYRINTI • YERALTI
ISBN 978-975-539-540-1
9 789755 395401

19 TL